

Kevser Suresi

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir

alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.

Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Ayetullah Abdullah Cevadî Amulî

HÜSEYNÎ KIYAM VE AKIL

Çeviri:

Cafer BAYAR

KEVSER

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 179

Kitabın Orijinal Adı: Şukûfaiy-i Akl Der Nihzet-i

Huseynî

Yazarı: Ayetullah Abdullah Cevadî Amulî

Tercüme: Cafer Bayar

Son Okur: Kevser

Dizgi ve Mizanpaj: Kevser

Kapak: Hasan Başbuğ

Baskı: Kimmad Matbaacılık

Basım Tarihi: Aralık 2010

ISBN: 978-9944-709-68-2

İsteme Adresi:

Kevser Basın Yayın Ltd. Şti.

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 Faks: 0212 – 631 36 01

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm:

ANA HATLAR / 9

Hüseyinî (a.s) Yöntem	11
Yüce Peygamber'in Yöntemi.....	12
<i>Toplumunu Çok Sabırlı ve Çok Şükredici Kılma Gayreti</i>	18
Nebevî (s.a.a) Yol İle İbrahim-i Halil (a.s) Yolunun Aynılığı ...	20
İbrahim-i Halil (a.s) Yolunda Şehadet Aşkı	24
İslâm Ümmetinin Her Yönlü Islahı.....	32
İmam Hüseyin (a.s); Hak ve Batılın Ölçüsü.....	46
<i>İmam Hüseyin'in (a.s) Müminler Emiri Ali'ye (a.s) İktida Etmesi</i>	49
Hüseyinî (a.s) Kıyamın Temeli	54
Hakkın Zaferinin Sürekliliği.....	64
İslâmî Cihadın Örneklemeşi.....	74

2. Bölüm:

HÜSEYNÎ KIYAMIN SONUCU / 83

1- Aklın Filizlenmesi	85
İlim ve Amel İlişkisi	85

Aklın Tanımı	87
Aklın İşleyiş Niteliği.....	88
Aklın Kemali.....	89
Aklî Hayat.....	91
İlim Işığında Aklın Filizlenmesi	93
Vahiy Işığında Aklın Filizlenmesi	96
Vahye İhtiyaç Duyulmadığı Düşüncesi	98
2- Akli Filizlendirenler	101
İlâhî Önderlerin Görevi.....	101
İlâhî Önderlerin Özellikleri.....	105
1- Eylemsel ve Öznel Güzellik:	105
2- Sarsılmaz Azim:	107
3- Yaşarken Öncülükle Önderlik:.....	110
4- Ölüm Sonrasında Cezbeye Kurulu Önderlik:.....	114
Akli Filizlendiren Öğeler.....	115
3- Aklın Filizlenmesi Karşıtlarının Girişimleri	121
1- Akli Tahrip Etmek	121
2- Dini Esir Almak	123
3- Din Satıcılığı	126
Dinin Esir Edilmesinde Münafıkların Rolü	129
Emevîlerin Aleyhte Propagandaları	131
4- Hüseyinî Kıyam ve Aklın Filizlenmesi	135
İmam Hüseyin'î (a.s) Tanımak	135
1- İmam Hüseyin'in (a.s) Hayatında Risalet Eserlerinin	

Zuhuru	135
2- İmam Hüseyin'in (a.s) Hayat Aşamaları.....	138
Muaviye Döneminde İmam Hüseyin'in (a.s) Stratejisi	141
1- Tevhid Öğretilerini Yayma.....	141
2- Bilinçli İbadete Çağrı.....	146
İmam Hüseyin'in (a.s) Muaviye Döneminde Kıyam Etmemesinin Nedeni	148
Kıyam Zamanının Gelip Çatması.....	151
Can Feda Etmenin Koşulları.....	153
Makul ve Makbul Ümide Dayalı Kıyam	158
Aşk ve Akıl Cihadı.....	160
İmam Hüseyin'in (a.s) Sarsılmaz Azmi.....	163
Peygamberler Varisi İmam Hüseyin (a.s).....	167
Dini Özgürleştirmenin Ağır Bedeli.....	169
Şehitler Efendisi (a.s) Lakabı.....	172
Şehadet Nimeti.....	174
İmam Ali'nin (a.s) Kerbela Vakiasından Haber Vermesi.....	177
5- Aklın Filizlenmesinde Hüseyinî (a.s) Kıyamın Etkisi	179
1- Âşıkane Amacın İhyası.....	179
2- İzzet ve Kerametın İhyası	182
İzzet ve Kerametın Kaynağı.....	184
3- Namazı İkame Etme	186
6- Dinin Filizlenmesi İçin Hüseyinî (a.s) Eserin Sürdürülmesi..	189
Hüseyinî (a.s) Devrimin Kalıcılık ve Ebedilik Sırrı.....	189

Kıyamın Canlılığını Korumanın Yolları	193
1- <i>Erbain Ziyaretine Önem Vermek:</i>	193
2- <i>İmam Hüseyin'e (a.s) Ağlamak:</i>	200
3- <i>İmam Hüseyin'in (a.s) Kanının Bedelinin Alınması:</i>	201
Hüseyinî (a.s) Kıyamı Sürdürme Koşulları.....	203
1- <i>Dünyayı Terk Etme</i>	203
2- <i>Ehlibeyt (a.s) Sevgisi</i>	206
Hüseyinî (a.s) Kıyamın Bekasında İmamzâdelerin Rolü.....	208
<i>Genç Neslin Sapma Tehlikesi</i>	209
Hatırlatma:	212
Ortak Aklın Filizlenmesinde Dinî Merkezlerin Rolü	213
Aklın Filizlenmesinde Din Bilginlerinin Görevi	220
1- <i>Bilgi Doğrultusunda Amel</i>	220
2- <i>Bidat ve Hurafeye Karşı Mücadele</i>	221

1. Bölüm

ANA HATLAR

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

HÜSEYNÎ (A.S) YÖNTEM

Hüseynî kıyamı en güzel şekilde tefsir eden, Hazreti Hüseyin'in (a.s) kendi buyrukları ve mektuplarıdır. İmam Hüseyin (a.s) vasiyetnâmesinde, yüce Allah Resulü'nün (s.a.a) ve Müminler Emiri Ali'nin (a.s) yolunu sürdürmek için kıyam ettiğini bildirmiştir. Bu da demektir ki, yüce Allah Resulü'nün (s.a.a) ve Müminler Emiri Ali'nin (a.s) yöntem ve yordamına tam anlamıyla vakıf olunmaksızın, onun kıyamını tefsir edebilmek mümkün olmayacaktır. İmam Hüseyin (a.s) vasiyetnâmesinde şöyle buyurmuştur:

...Ceddim Resulullah'ın (s.a.a) ve babam Ali b. Ebutalib'in (a.s) yolunu sürdürmek için kıyam ettim.¹

Ali b. Ebutalib'in (a.s) yol ve yöntemi, yüce Resul'ün (s.a.a) yol ve yönteminden farklı değil, bizzat aynıdır. Çünkü yüce Resul'ün (s.a.a) canı konumunda olan o kâmil insanın yöntemi de, yüce Resul'ün (s.a.a) yöntemiyle aynı olmalıdır. Ali b. Ebutalib'in (a.s) yöntemini analiz etmek istiyorsak, önce yüce Resul'ün (s.a.a) mübarek yöntemini analiz edebilmeliyiz. Yüce Allah Resulü'nün (s.a.a) yöntemini de her şeyden önce Kur'ân-ı Kerim'den öğrenmeliyiz. Çünkü yüce Resul (s.a.a), Kur'ân'ın hem ilmî müfessiridir ve hem de amelî müfessiri.

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 329

Yüce Peygamber'in Yöntemi

Kâmil insanlık makamına ulaşan kimsenin hayatının her alan ve safhasını ilâhî program yönlendirir. Yüce Allah'ın işi dosdoğru yol (sırat-ı müstakim) üzere olduğuna göre, insanlık toplumunun hidayetine özen gösteren yüce Peygamber'in (s.a.a) yöntemi de dosdoğru yol üzeredir. Kur'ân-ı Kerim şöyle buyurmaktadır: "Şüphesiz Rabbim dosdoğru yoldadır."¹ O hâlde, öncelikle Allah Resulü'nün (s.a.a) yöntemi Kur'ân-ı Kerim'den çıkarsanmalı, belirlenmelidir.

Yüce Allah'ın, Peygamberine öğrettiği özel önderlik yöntem ve hedefi şundan ibarettir:

Elif. Lam. Ra. (Bu Kur'an), Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa; her şeye galip, övgüye layık olan Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır.²

Bu doğrultuda yüce Allah'ın, **"Andolsun biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve insanların adaleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitabı ve mizanı indirdik."**³ buyruğu, peygamberliğin nihai amacını değil, orta ölçekli amacını açıklamaya dönüktür. Çünkü peygamberliğin nihai amacı, toplumun aydınlanmasıdır. Kesinlikle aydınlanan toplumun davranış biçimi, hak ve adalet üzere olacaktır.

Hak ve adalet ehli, yüce nuraniyet ve aydınlık makamına ulaşmamış olsalar bile sağlıklı ve orta yol üzere hareket eden insanlardır. Amelî nur, vasfî nurdan farklıdır; amelî nur ile vasfî nur da zatî nurdan farklıdır. Peygamberliğin nihai hedefi, toplumun tam anlamıyla aydınlanması ve fesadın, karanlığın her türünden kurtulmasıdır: **"...Rablerinin izniyle in-**

1- Hûd, 56

2- İbrahim, 1

3- Hadîd, 25

sanları karanlıklardan aydınlığa; her şeye galip, övgüye layık olan Allah'ın yoluna çıkarman için..."¹ Yüce Resul'ün (s.a.a) yol ve yordamı, yüce Allah katından kendisine tanıtılan bu ulvî gayedir.

Kur'ân-ı Kerim aydın ve açıklayıcı bir kitaptır; ipham ve belirsizliğin hiçbir türü onun güven harimine giremez. Bu nedenle de bir dönemin halkına genel bir emir vermesi, ancak o hedefe ulaşma yolunu bildirmemesi mümkün değildir. Kur'ân-ı Kerim, hem yüce hedefi ve hem de ona ulaşmanın yolunu bildirir. Bu doğrultuda Kur'ân-ı Kerim, halkın ve toplumun nasıl aydınlanacağını açıklamak için bu konunun hemen akabinde Musa Kelimullah'ın (a.s) kıyamını gündeme getirmiştir. Kur'ân şöyle buyurmuştur: Kur'ân, insanları aydınlatman için indirilmiştir ve bunun yolu da İslâm devleti kurmaktır. Yani sadece dinin topluma hâkim ve egemen olmasıdır.

Açıktır ki toplumun zayıyatı olacaktır, dünyada zayıatsız bir toplumun oluşması mümkün değildir. Çünkü isteklerin çekişmesi ve çakışması tabiat âleminin özelliğidir. **"Orada ne saçmalama vardır, ne de günaha girme."**² ve **"Biz, onların gönüllerindeki kini söküp attık; onlar artık... kardeşlerdir."**³ gibi özellikler cennet âlemine mahsustur. Tabiat âleminde az ya da çok çatışma, kin ve düşmanlık vardır. Ama hâkim düzenin İslâmî olmasıyla, insanların çoğu, yaratılışın ilâhî meziyetlerinin pek çoğunu anlayacak ve kavrayacaktır. Ancak yine de madde sınırı içindeki iç ve dış kaynaklı bazı zayıyatlar olduğu gibi yerinde kalacaktır. Çünkü sözü edilen zayıyatların tümü engellenemez.

1- İbrahim, 1

2- Tûr, 23

3- Hicr, 47

Halkın aydınlanması ve toplumun nur kazanması için İslâm devleti kurmaktan başka bir çare yoktur. Bu nedenle Kur'ân-ı Kerim, aktardığımız ayetin¹ devamında şöyle buyurmuştur:

Andolsun ki Musa'yı da: "Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar..." diye mucizelerimizle gönderdik.²

Bunun kısaca açılımı şöyledir: "İnsanları aydınlatasın diye Kur'ân'ı indirdik" diyorsak, aydınlatmanın yolunu da sana şöyle gösteriyoruz: ...Firavunların Mısır'daki egemenliği zulüm üzere kuruluydu; inanç, ahlâk, hukuk, bireysel ve sosyal buyruklar gibi alanlarda sapkınlık izlenmekteydi. Biz Musa Kelimullah'a (a.s), kıyam ederek din devleti kurmasını emrettik ve Firavunları da denizin dibine yolladık. Nitekim Musa (a.s) yanlılarının direnişi ile Mısır'da din devleti kuruldu ve böylece de Firavunoğulları zorbalarının saltanatı ortadan kaldırıldı: **"Deniz onları gömüp boğuverdi."**³ ve Samiri düzenbazlarının oyunu da ateşe yem edildi: **"Tapmakta olduğun tanrıya da bak! Yemin ederim, biz onu yakacağız; sonra da onu parça parça edip denize savuracağız!"**⁴

Bu ayetlere göre toplumu aydınlatmanın yolu, Musa Kelimullah'ın (a.s) yoludur. Yani Firavunlara karşı savaş ve buzağıya tapan Samirilerin düşüncesiyle mücadele. Buzağıya tapma düşüncesi de, zorba yönetim düşüncesi de denizin dibine gömülmelidir.

Kesinlikle toplumu aydınlatmak için ilâhî bir öndere, halk kitlesinin direnişine ve çokça şükretmesine ihtiyaç vardır. Yüce Allah, ilâhî önderlik faktörünü Musa Kelimullah'ın (a.s) kıyamıyla temin etti; ümmetin direnişini ve çok şükür etmesini ise şu ayetle açıklamıştır:

1- İbrahim, 1

2- İbrahim, 5

3- Tâ-Hâ, 78

4- Tâ-Hâ, 97

...Ve onlara Allah'ın (geçmiş kavimlerin başına getirdiği felaket) günlerini hatırlat. Şüphesiz ki bunda çok sabırlı, çok şükreden herkes için ibretler vardır.¹

Yüce Allah, Musa Kelimullah'a (a.s) şöyle buyurmuştur: Firavunoğullarını ve Samirileri ortadan kaldırabilmen, ancak bilinçli, sabreden ve şükreden bir ümmete sahip olmana ve de bu amaç uğrunda ümmetine Allah'ın günlerini hatırlatmana bağlıdır. Bu arada büyük bir inkılabın zayıtı, inkılap karşıtlarının düzenbazlıkları, safdil insanların kandırılmaları ve de inkılabın çıkışı ve inişi başkaları için ders ve ibrettir.

Bazen yüce Allah, kudretini gaybet perdesinin ardından çıkarır ve salih kullarının eliyle İslâm'ı yeryüzüne hâkim kılar. Ancak bunun bir şartı vardır ve o da, o dönemin halkının mücadele alanında sabır göstermesi ve zaferden sonra şükretmesidir. Savaş zamanında sabrını kaybeden kimse muzaffer olamaz; galebe sonrasında onu savaş ganimeti sayan, zaferi maddî olgu gören ve kendini inkılâptan alacaklı bilen kimse "şükreden" olamaz. Ancak sabır ve şükür özelliklerinin mevcut olması durumunda İslâm düzeni kurulabilir.

İslâm düzeninin bekası ve korunması da çok şükretmeye bağlıdır. Şükretmenin niteliği ise, bütün nimetleri Allah'tan bilmek, ilâhî nimetleri en doğru şekilde kullanmak ve nimetlerden dolayı asla mağrur olmamaktır.

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'in birkaç ayetinde şöyle buyurmuştur: Biz bazı toplulukları helak ettik ve nasıl davranacağınızı görmek için sizi iş başına getirdik.

Sonra da, nasıl davranacağınızı görmemiz için onların ardından sizi yeryüzünde halifeler kıldık.²

Umulur ki Rabbiniz düşmanınızı helak eder ve onla-

1- İbrahim, 5

2- Yûnus, 14

rın yerine sizi yer yüzüne hakim kılar da nasıl hareket edeceğinize bakar.¹

Kime bir nimet verilmişse, mutlaka o insan ilâhî imtihana tabi tutulmuştur. Bunun aksi mümkün değildir. Buna göre geçen ayetlerin anlamı şudur: Yönetim ve hâkimiyet nimetini layık ve yeterli olduğunuzdan dolayı değil, ne yapacağınızı görmek ve sizi imtihana çekmek için verdik.

Yüce Allah başka bir ayette şöyle buyurmuştur: Size bir güç, kudret verdiysek, sizden şükretmenizi isteriz ki, onu nasıl kullandığınızı bilelim. Eğer kendinizi alacaklı görseniz ve gücünüzü kötüye kullansanız, sizi yokluk diyarına gönderir ve yerinize, sizin gibi olmayan salih kişileri getiririz: **“Eğer yüz çevirirseniz, yerinize sizden başka bir toplum getirir, artık onlar sizin gibi de olmazlar.”**² Eğer de salih olsanız, hayat ve hükümetinizi devam ettiririz, **“Müşrikler hoşlanmasalar da (kendi) dinini bütün dinlere üstün kılmak için.”**³ ve **“...Şahit olarak da Allah yeter.”**⁴ Buna göre, İslâmî hâkimiyetin bekası da, muzaffer olan insanların zafer sonrasında çok şükretmelerine bağlıdır.

Burada hatırlatılması gereken bir başka nokta şudur: Bazı işlerde adalet için ayağa kalkacak birinin varlığı gereklidir ve bazı işler hakkında da adaletten ödün vermeyecek güçlü birinin varlığı gerekir. Yüce Allah, çok önemli bir işin yapılması için şöyle buyurmuştur: **“Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendiniz... aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun.”**⁵ Ayette geçen “gavvamin” tabirinin

---

1- A'râf, 129

2- Muhammed (s.a.a), 38

3- Tevbe, 33

4- Nisâ, 79

5- Nisâ, 135

tekili olan “gavvam”, kıyam gücü başkalarından daha fazla olan ve yıkıcı olaylar karşısında dimdik ayakta kalan insan anlamına gelir. Bu açıklamadan da anlaşıldığı gibi, adalet için ayağa kalkan ile adalet için ödün vermeden ayakta kalan insanlar farklıdır.

Aynı şekilde İslâm düzeni kurmak için “sabreden” olmak yeterli değildir, bizzat “çok sabırlı” olmak gerekir. Firavunoğulları’yla savaşmak ve Samirilerin tuzağına düşmemek, “çok sabırlı” olmayı gerektirir. Kurulan hükümeti korumak için de “şükreden” olmak yeterli değildir, bilhassa “çok şükreden” olmak şarttır. Bu nedenle yüce Allah, Musa Kelimullah’a (a.s) şöyle buyurmuştur: **“Ve onlara Allah’ın günlerini hatırlat. Şüphesiz ki bunda çok sabırlı, çok şükreden herkes için ibretler vardır.”**¹

Sonuç şu ki: Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), resmi vasiyetnâmesinde şöyle buyurmuştu: *“...Ceddim Resulullah’ın (s.a.a) ve babam Ali b. Ebutalib’in (a.s) yolunu sürdürmek için kıyam ettim.”*

İmam Hüseyin’in (a.s) babası Hz. Ali’nin (a.s) yol ve yordamı, ceddi yüce Resul’ün (s.a.a) yolunun aynısıdır. Çünkü bu mukaddes zatların tümü bir nurdur. İmam Hüseyin’in (a.s) ceddi yüce Resul’ün (s.a.a) yolu ise, şanı yüce Allah’ın Kur’ân-ı Kerim’de buyurduğu üzere, insanları aydınlatmaktır. İnsanların aydınlanması durumunda hak ve adalet hâkim olacaktır. Bu iş güzelliği -yani hak ve adaleti yaymak-, işi yapanın güzelliğine -yani yürek genişliğine, Allah’ı, peygamberleri ve imamları nuraniyetle tanınmasına- dayalıdır.

Aydınlanmış ve nur kazanmış bir millet, kesinlikle hak ve adalet ehli olacaktır. Toplumun aydınlanmasının yolu ise, her açıdan din eksenli bir devlet teşkil etmektir. Bu nedenle

---

1- İbrahim, 5

Hüseyin b. Ali'nin (a.s) yolunun ve asıl amacının, ana faktörlerinin isabetli marifet, doğru muhabbet, şefkate ve vahiy buyruklarına uyumlu davranıştan ibaret İslâmî düzen kurmak olduğu söylenebilir.

Toplumu Çok Sabırlı ve Çok Şükredici Kılma Gayreti

İslâm düzeni kurmak, sermaye ve yatırım gerektirir. Yani insan, hem dünya sevgisini kalbinden çıkarıp atmalı ve hem de ebedi hayat aşkını gönlünde diriltmelidir ki, beklenmedik olaylar karşısında sarsılmadan ayakta kalabilsin ve direniş gösterebilsin. Bundan dolayı Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), yazmış olduğu mektuplarda ve yapmış olduğu konuşmalarda insanları dünya sevgisinden sakındırıyor, şahadet ve ölümsüzlük aşkını gönüllerinde diriltiyordu. İnsanlar, ancak bu durumda çok sabreden ve çok şükreden olabilecek, dönemin Emevîlerine karşı kıyam edebilecek, saltanat düzenini yıkıp hak ve adalet düzeninin tesis ortamını hazırlayabileceklerdi. Böylece de yüce ülkü, yani insanlık toplumunun aydınlanması gerçekleşecekti.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), bazen şu ayeti okurdu: **“Nerede olursanız olun ölüm size ulaşır; sarp ve sağlam kalelerde olsanız bile!”**¹ Eğer izzetli ölümle ölmez iseniz, alçaltıcı bir takım hastalıklar sonucu ve zilletle öleceksiniz; eğer arınmaz ve tertemiz olmazsanız, murdar olacaksınız.

İnsan, güzel ve olgun meyvesini misafirine sunmalıdır; aksi takdirde o meyve bozulacaktır. Ağacın üzerindeki veya ağaçtan toplanmış meyve sonsuza dek kalmaz, zaten bu aşamada sonsuzluk imkânı muhaldir. Bundan dolayı bu dünyada olan her insan, kendisini Allah yolunda kullanmalıdır ve eğer bu yolda kendisini kullanmayacak olsa, çürüyüp gidecektir.

İnsan ömrü, tabiatın şaheser meyvesidir. Bu meyve olgunlaştığında, kişinin kan ve onuru değer kazandığında ve din de, korunması için özveri ve fedakârlık gerektirecek bir durumda ise, bu değerli meyveyi bu yönde kullanmamakla, onu yüce Allah'a sunmamakla yazık ederiz; öylesine boşu boşuna bu meyveyi telef etmiş oluruz.

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur: Eğer canınızı feda etmezseniz; sağlam, en ince ayrıntılarına kadar mükemmel, muhteşem döşemeli bir evde yaşayacak olsanız bile nitekim bozulacaktır. Bozulmadan önce canınızı misafirinize, gerçekte asıl sahibine takdim edin.

Sonra Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: Yüce Allah dininden el çekmez. Eğer biz kıyam etmez isek, başka erler ileri atılacak ve meydanı dolduracaktır. Yüce Allah, bütün varlıkları kendilerine uygun yetkinliğe yönlendirir. Birçok varlıktan üstün olan insan da bu ilâhî yasanın kapsamındadır ve insanın yetkinliği ise İslâm düzeninde yaşamasına bağlıdır. Eğer biz çok sabredici ve çok şükredici olmaz ve din devleti tesis etmez isek, Allah çok sabredici ve çok şükredici kullar yetiştirecek ve onlar bu tevfiğe nail olacaklardır.

Şehitler Efendisi'nin (a.s) kıyam sürecinde okuduğu bir başka ayet şu idi: *"Evlerinizde kalmış olsaydınız bile, öldürülmesi takdir edilmiş olanlar, öldürülüp düşecekleri yerlere kendiliklerinden çıkıp giderlerdi. Allah, içinizdekileri yoklamak ve kalplerinizdekileri temizlemek için (böyle yaptı)."*¹ Yani eğer siz evlerinizde kalıp tarafsız olsanız bile, yine de yüce Allah İslâm düzenini tesis edecektir. Eğer siz İslâm'a yardım etmezseniz, bu uğurda başkaları ayağa kalkıp cihat meydanına atılacaktır. Yazgıları şehadet olan mücadele ve cihat ehli yiğitler, nitekim metfen-

lerine geleceklerdir. Siz oturduğunuz yere yapıştı kaldınız, onlar ise bilinçte seçkin ve savaşta gözü pektirler. İşte onlar, bilinç ve kıyam koşullarına birlikte sahip olduklarından dolayı kesinlikle üstün ve galiptirler.

Nebevî (s.a.a) Yol İle İbrahim-i Halil (a.s) Yolunun Aynılığı

Kur'ân-ı Kerim açısından yüce Resul'ün (s.a.a) yolu toplumu aydınlatmaktır. Nasıl ki toplumu aydınlatmak, diğer peygamberlerin de yol ve yordamı idi. Kur'ân-ı Kerim toplumu aydınlatan kişilerin bazı örneklerini insanlığa tanıtmıştır ve bunlardan biri de Hz. İbrahim-i Halil'dir. Yüce Resul (s.a.a) ve ona iman edenler, Hz. İbrahim-i Halil'in (a.s) gösterdiği yolun izleyicileridir. Kur'ân-ı Kerim Hz. İbrahim-i Halil'i (a.s), her şeyin melekûtuna şahit olarak tanıtmıştır: **"Böylece biz, yakın edenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin melekûtunu gösteriyorduk."**¹ Hz. İbrahim-i Halil (a.s), âlemin batınını gören hem ilmî akıl ve hem de aynî akıldır. Kur'ân, Hz. İbrahim'in (a.s) ilmî kanutlarını naklederken melekût ve yakinden söz eder, askerî ve siyasi mücadelesini aktarırken de olgunluk ve yetkinlikten bahseder.

Hz. İbrahim (a.s) ilmî kanıtsallık açısından âlemin batın ve melekûtunu görürdü; öyleyse Hz. İbrahim (a.s) ile aynı dünya görüşünü paylaşmayan kimse kördür. Çünkü Hakk'ın Halilî'nin (a.s) gördüğünü görmeyen kimse kördür. Siyasi ve askerî mücadelesi, İbrahim-i Halil'in (a.s) gibi olmayan kimse sefihtir. Çünkü Hz. İbrahim (a.s) reşit ve ergin idi ve reşitin karşısı ise sefihtir. Yani İbrahimî (a.s) olmayan kimse elbette ki Nemrudî olacaktır. Bilerek ve kasıtlı olarak olgunluk ve

erginlik yolunu terkeden kimse, sefihlik ve uçarılık çıkmazına düşecektir. Sefihlerin akıbeti ise, Nemrudîlerin çıkmazına razı olmaktır.

Böylece yüce Allah hem İbrahim'in (a.s) erginliğine ve hem de bilerek ve kasıtlı olarak İbrahim'in (a.s) karşıt yolunda hareket edenlerin sefahatine temas etmiştir. Yüce Allah, Hz. İbrahim'in (a.s) ilmî belgelemelerini şöyle açıklamıştır: **"Böylece biz, yakın edenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin melekûtunu gösteriyorduk."**¹ Sonra Hz. İbrahim'in (a.s) kanıtlarını aktarmış ve son olarak da şöyle buyurmuştur: **"İşte bu, kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz delillerimizdir. Biz dilediğimiz kimselerin derecelerini yükseltiriz."**²

Yüce Allah, Hz. İbrahim'in (a.s) askerî ve siyasi mücadelesini de hatırlatmış ve İbrahim'in (a.s) eline baltayı alıp putları kırmasına temas etmeden önce şöyle buyurmuştur: **"Andolsun biz İbrahim'e daha önce rüştünü vermiştik. Biz onu iyi tanırdık."**³ Yani biz İbrahim'i (a.s) ergin kılmış ve kendisine özgü olgunluğu ona vermiştik.

Sonra da Hz. İbrahim'in (a.s) baltaya sarılıp putları parçalamasını şöyle anlatmıştır: **"Sonunda İbrahim onları paramparça etti. Yalnız onların büyüğünü bıraktı."**⁴

Kur'anî öykülerin her birinin başlığı öykünün içeriği ile uyumlu ve her öykünün içeriği, onun başlangıcını açıklar niteliktedir. Mesela melekût başlığı açıldığında, peşine tevhide dayalı dünya görüşü anlatılmıştır veya erginlik ve olgunluk unvanı ile giriş yapıldığında, bunun hemen akabinde baltayı alıp putları kırma gibi bir olaya temas edilmiştir. Hz. İbrahim

---

1- En'âm, 75

2- En'âm, 83

3- Enbiyâ, 51

4- Enbiyâ, 58

(a.s) erginlik ekseni olduğuna, zamanının tağutuna karşı kıyam ettiğine, putperestliğin yayılmaması için ateşte yakılma pahasına eline baltayı alıp putları parçaladığına göre, bilerek ve kasıtlı olarak İbrahim'in (a.s) yolunu izlemeyen kimse ergin ve olgun değildir ve hatta sefihtir.

Kur'ân-ı Kerim işte bu noktaya temasla şöyle buyurmuştur: **"Kendini bilmezden başka kim İbrahim'in dininden yüz çevirir?"**¹ Yani İbrahim'in (a.s) yolunu izlemeyen kimse kendini sefahate düşürür ve sefihane bir yaşam sürer. Böyle birinin yaşamında surî akıl gözlemlense de o, her şeyden önce kendini sefih konumuna düşürmüştür. Bilahare insan, ya ergindir ya da sefih. Eğer İbrahim'in (a.s) yolunda yürüyorsa, ergindir; aksi hâlde sefihtir.

İbrahim-i Halil'in (a.s) yolunda yürüyenler kimlerdir? Yahudiliğin düalizm inancı veya Hristiyanlığın teslis düşüncesi İbrahim'in (a.s) yolu ile bağdaşır mı? Bu düşüncelerle İbrahim'in (a.s) yolunda hareket edilebilir mi? Hakikati inkâr eden kimse, İbrahim (a.s) gibi hurafeler karşısında dikilip mücadele edebilir mi? Kur'ân-ı Kerim buna şöyle cevap vermektedir: Yahudiler de, Hristiyanlar da, inkâr ve şirk hastalığına düşenler de İbrahim'in (a.s) yolunda olamazlar. Çünkü Hz. İbrahim (a.s) onlardan olmamıştır. **"İbrahim, ne Yahudi, ne de Hristiyan idi; fakat o, Allah'ı bir tanıyan dosdoğru bir Müslüman idi; müşriklerden de değildi."**² Hurafelerle savaşan biri müşrik, Yahudi veya Hristiyan olamaz. Çünkü bunların hepsinin inancı hurafelerle doludur. Hurafelerle yoğrulu bir inanç, asla hurafelere karşı savaşamaz.

İbrahim-i Halil (a.s), Allah'ı birleyen dosdoğru bir Müslüman idi ve asla da şirke düşmemiştii. O, daima caddenin

---

1- Bakara, 130

2- Âl-i İmrân, 67

ortasında hareket etmeye ciddiyet gösteren bir yolcu idi. Yolcular iki kısımdır:

– Bazı yolcuların hareketi, yaya geçidine eğilimlidir; nitekim bunlar kaza yapacak ve yoldan çıkacaklardır. Bu gruba “canîf” denir. **“Kim, gönülden günaha yönelmiş olmamak üzere...”**¹ Yani caddenin sağ veya soluna eğilimli olan ve yoldan sapan.

– Bazıları da vardır ki yolun ortasından ayrılmamaya, uzaklaşmamaya çalışırlar ve bunlara da “hanîf” denir.

Kur’ân-ı Kerim, bir yandan Yahudilerin ve Hıristiyanların Hz. İbrahim (a.s) yolunda olmadıklarını ve öte yandan da İslâm Peygamberi’nin (s.a.a) ve ona iman edenlerin Hz. İbrahim’in (a.s) izinde ve yolunda olduklarını buyurmuştur. **“İnsanların İbrahim’e en yakın olanı, ona uyanlar, şu Peygamber (Muhammed) ve (ona) iman edenlerdir. Allah müminlerin velisidir.”**² Ayetteki “Allah müminlerin velisidir.” cümlesinin anlamı şudur: İbrahim-i Halil’in (a.s) yolunda olmak isteyen kimse, Hakk’ın velayeti altındadır; nasıl ki Hz. İbrahim (a.s) Hakk’ın velayeti altında idi ve nitekim de amacına ulaştı.

Böylece öğrenmiş olduk ki, yüce Resul’ün (s.a.a) yolu İbrahim’in(a.s)yoludur. İmam Hüseyin(a.s) vasiyetnâmesinde, yüce Resul’ün (s.a.a) ve Ali’nin (a.s) yolunu sürdürmek istediğini bildirmiştir. Ali’nin (a.s) yolu, yüce Resul’ün (s.a.a) yolu olduğuna göre ve yüce Resul’ün (s.a.a) yolu da İbrahim’in (a.s) yolu olduğuna göre İmam Hüseyin (a.s), gerçekte Hz. İbrahim’in (a.s) yolunu yürümüştür ve Hüseyin’in (a.s) yolu Hz. İbrahim’in (a.s) yoludur.

1- Mâide, 3

2- Âl-i İmrân, 68

İbrahim-i Halil (a.s) Yolunda Şehadet Aşk

İbrahim-i Halil'in (a.s) yol ve yordamı ölümden korkmaktır. Kur'ân-ı Kerim, Hz. İbrahim'in (a.s) askerî ve siyasi olaylarını anlatırken, Hz. İbrahim'in (a.s) varlık hariminde ölüm korkusu diye bir şeyin olmadığını buyurmaktadır. Hz. İbrahim (a.s), en kötü ölümlle tehdit edilmesine rağmen bir nebze bile olsun, korku hissetmedi. Kur'ân-ı Kerim, zamanın tağutunun Hz. İbrahim (a.s) hakkındaki emrini şöyle bildirmiştir: **“Yakın onu da putlarınıza yardım edin!”**¹ Böylesi bir tehdit karşısında Hz. İbrahim (a.s) şöyle diyordu: **“Size de, Allah'ı bırakıp tapmakta olduğunuz şeylere de yuh olsun!”**² Zamanın tağutu, **“Derhal onu cehime (hacimli ateşe) atın!”**³ emri vermiş olmasına rağmen Hz. İbrahim (a.s), bu tehdit karşısında asla korkuya kapılmamıştı.

Arapçada yoğun ve kalın ateşe “cehim” ve derin ateşe ise “cehennem” denir. Bu nedenle de cehennem kelimesinin bir türevi olan “cehnam”, derin kuyu hakkında da kullanılır. Cehim, derinliği az olan ateş değildir; bilakis çok derin ve bütün içeriği de ateş olan kuyudur. Her hâl ve durumda, Hz. İbrahim'i (a.s) yakma merasimi için “cehim” (çok hacimli ve derin bir ateş) hazırlanmıştı. Aktarıldığı kadarıyla Hz. İbrahim (a.s), bu ateşe ancak mancınıkla atılmış ve atılırken de mancınığın ipleri yanıp kül olmuştu.

Hız. İbrahim (a.s) böyle bir ateşle tehdit edilmiş ve böyle bir ateşe atılmıştı. İbrahim-i Halil (a.s) daha ateşe düşmeden, yani havada ateşe yem olacaktı. İbrahim'e (a.s), “Allah'tan yardım iste!” demişlerdi ve o ise, “Allah bu olayı bilmektedir ve O'nun bilmiş olması yeterlidir, artık bir şey istemek reva

---

1- Enbiyâ, 68

2- Enbiyâ, 67

3- Sâffât, 97

olmaz.” demişti. Hz. İbrahim (a.s), sadece Cebrail’den değil, sürekli olarak andığı ve her daim çağırdığı yüce Allah’tan da yardım istememişti. Çünkü ölüm ve şehadet bir eksiklik ve kusur değildi ki İbrahim (a.s), insanların kendisini yaktaması için Allah’tan yardım dilesin.

Eğer maslahat İbrahim’in (a.s) yanmaması ise, yüce Allah bunu bilmektedir. Öyleyse İbrahim (a.s), neden bunu Allah’tan istesindi. Hz. İbrahim’in (a.s) dudakları her an için yüce Allah’ı anmaktaydı; ibadeti Allah’ı anmakta özetlenmiş, ancak O’ndan bir şey istememişti. Korku İbrahim’den (a.s) o kadar uzaktı ki, O’ndan kendisine yardım etmesini dahi istememişti. Elbette ki yüce Allah’tan istekte bulunmanın kendisi de ibadettir, ancak bu, orta çizgiye varan insanlar için geçerlidir. Bazı insanlar öyle bir makama varır ki, çok üstün ibadetler gerçekleştirirler.

İnsan zayıf ve güçsüz olduğunda, hem Allah’ı çağırır ve hem de O’ndan istekte bulunur. İnsan orta çizgiye ulaştığında, Allah’tan istekte bulunması azalır ve O’nu çağırması çoğalır. İnsanlığın zirvesine ulaşan insan ise, sadece Allah’ı çağırır; bu insanın ibadeti, yalnızca Allah’ı çağırmak olur ve artık O’ndan bir şey istemez. Yani böyle bir insanın duası, sadece çağırmaktır; dilek ve istekte bulunmaz artık.

Arefe ve Kumeyl dualarının, Şabaniye Münacatı’nın önemli pasajları sadece çağrıdan ibarettir, istek söz konusu değildir. İbrahim-i Halil (a.s) öyle bir makama ulaşmıştı ki ibadeti, sadece yüce Allah’ı çağırmakta özetlenmişti ve artık Allah’tan hiçbir şey istemiyordu. Bunun kendisi, Hz. İbrahim’in (a.s) şehadet aşkının ve özleminin belirtisiydi. Yolu, İbrahim’in (a.s) yolu olan kimse de aynen böyle olmalıdır.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), peygamberlerin yol ve yordamını sürdürdüğünü buyurmuştur. Şimdi İmam Hüseyin’in (a.s), Allah yolunda ölüm ve şehadet arzusu hak-

kında ne buyurduğuna bakmalıyız. Bazen insan şöyle der: Ben, Allah yolunda düşmanlarla ve tağutlarla savaşır ve bu uğurda şehit olmaya da katlanırım. Çünkü ölüm sonrasında Allah bana mükâfat verecektir. Bazen de insan öyle yücelir ki, din yolunda ölümün kendisi onun için eşsiz bir zevk olur.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), özellikle Mekke'den Irak'a doğru hareket ettiğiinde yaptığı konuşmasında, insanları şehadete özendirerek şöyle buyurmuştur: "*Gerdanlık kızların boynuna yakıştığı gibi ölüm de insanoğluna yakışır.*"¹ Müminler Emiri İmam Ali'nin (a.s), "*En yüce ölüm, (Allah yolunda) öldürülmektir.*"² buyruğunu İmam Hüseyin (a.s) şöyle açıklamıştır: Ölüm, insanın boynuna geçirilen ve insana yüklenen bir şey değildir; ölüm bir gerdanlık gibi ziynet vesilesidir.³

İnsan, bu gerdanlığı ve süs vesilesini Allah yolunda neden kendisi boynuna takmasındı? Sonuçta ister istemez teslim olacağı bu ölüme neden kendisini mecbur bıraksındı? İnsan ölümü, kendi elinde olan bir gerdanlık gibi görmeli ve ölmek yerine, ölümü öldürmek sorumluluğu taşıdığını bilmelidir. Bazılarına göre ölüm, insanın boynuna geçirilen bir halkadır; nitekim insan ölecektir ve ölüm, insanın yakasını bırakmayacaktır. Ölüm, elbette ki bu tür insanları insanlara unutturacak ve tarihten silerek yok edecektir.

Pek çok insanlar vardır ki, öldükten sonra onların adları da, sanları da ne tarihte ve ne de insanların dilinde kalmaz. Çünkü ölüm onların boğazını sıkıyan bir gerçek olmuştur. Bunların karşısında hak yiğitleri, adalet ve ilim erleri vardır ki, ölümü gerdanlık olarak kullanmışlardır. Yani ölüme egemen olmuş, onu sahiplenmiş ve boyunlarına takarak kendilerini

---

1- İmam Hüseyin'in (a.s) Buyrukları, s: 328

2- Biharu'l-Envar, c: 33, s: 454

3- İmam Hüseyin'in (a.s) Buyrukları, s: 328

süslemişlerdir. Bundan dolayı da onlar ölseler bile adları ve sanları hep canlıdır. Eser canlı olduğuna göre müessir de canlı olacaktır.

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur: Allah yolunda ölüm, insanın gerdanlığı ve süsüdür; insan süslenmekten korkmaz. Gerçekten ben atalarımı arzulamakta, özlemekteyim. *“Yakub’un Yusuf’u (görmeyi) arzuladığı gibi ben de atalarımı arzuluyorum.”*¹ Yakub’un (a.s) Yusuf’a (a.s) olan sevgi ve bağlılığı, sırf duygusallık değil, makul bir sevgidir. Çünkü Hz. Yusuf (a.s), Mısır halkını ıslah edebilmiş, emanet ve iffet dersi öğretebilmişti.

Şehitler Efendisi Hüseyin (a.s) de, Yakub’un (a.s) Yusuf’a (a.s) olan özlem ve arzusu oranında kendi atalarına özlem duyduğunu buyurmuştur. İmam Hüseyin’in (a.s) bu buyruğu, gerçek anlamıyla bir sanattır; çünkü makul türünden olan bir şeyi, duyumsanan türden olana benzetmiştir. Hayalin hayale veya hissedilen şeyin hayal edilen şeye teşbihi, her şair ve edebiyatçının yapabileceği şeydir; makulun mahsusa teşbihi ise, ancak akıl ve şuhuda bir arada sahip olan kimsenin sanatıdır. Yani hem şuhud âleminde ve hem de gayb âleminde haberdar olan bir kimse ancak makulu indirgeyip güzel bir mahsus suretine getirebilir. Böyle biri, aklanî ve Allah yolunda olan ölümü bir gerdanlık suretine teşbih eder ve aklî arzu-yu, Yakub’un (a.s) Yusuf’a (a.s) olan duygusal arzusuyla örneklendirir. Böylelikle herkes rahatlıkla anlayacaktır ki şehit olan insan, peygamberlerle görüşme makamına ulaşmıştır.

İmam Hüseyin (a.s), sonra da Mekke’deki ve tarihteki bütün dinleyicilerine şöyle seslenmiştir: İşin sonunun nereye varacağını bilmiyorum değilim ve sadece ölüm kalım olasılığı üzere kıyam ediyorum da değilim. Kesinlikle öldürüleceğimi bi-

---

1- İmam Hüseyin’in (a.s) Buyrukları, s: 328

liyor ve yaşayacağıma dair bir ihtimal bile görmüyorum; ancak gerçek hayatımı şهادette görüyorum.

Şehitler Efendisi (a.s) şöyle devam etmiştir: Nerede öldürüleceğimi biliyorum ve benim için bir kabir belirlenmiştir. Bedenimin bu aza ve organları, Kerbela kurtları tarafından parça parça edilecektir; bir parçası Kûfe ve Şam'a götürülecek ve bir parçası da deve güdücülerine teslim edilecektir. Göğüs kemiklerim parçalanacak ve sağlam bir aza bedenimde kalmayacaktır. Kerbela hunharları, aç ve boş karınlarını bedenimin etiyle dolduracaklardır. Allah'ın belirlediği takdir budur; kaybolan ve yok olmaya yüz tutmuş olan bu din, şehitlerin temiz kanıyla korunmalı ve yaşatılmalıdır.

Sonra İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: Biz, Allah Resulü'nün (s.a.a) bedeninin parçasıyız. Emevî ve Mervanî kurtlar bizi parçalayacak ve lime lime doğrayacaklar. Ancak bizim hepimiz Adn cennetinde Allah Resulü'nün (s.a.a) huzuruna varacağız. Biz, Allah Resulü'nün (s.a.a) gözünün nuruyuz. Allah, Peygamberine (s.a.a) verdiği vaatleri bizim elimizle gerçekleştirecektir. Yüce Allah, dinini dünyaya hakim kılmayı Peygamberine (s.a.a) vaat etmiştir. Biz de işte bu yüce amaç uğrunda öldürüleceğiz ve böylece de Allah Resulü'ne (s.a.a) verilen vaat gerçekleşecektir. Allah'ın dini, bizim şهادetimizle dünyaya yayılacak, hakim olacaktır.

Sonra da hazret şöyle buyurdu: Allah'ın huzuruna varmaktan başka bir düşüncesi olan kimse bizimle gelmesin. Allah ile mülakatı vatan edinenler ancak bizimle gelsin. Ben, yarın sabah Irak'a hareket edeceğim.

Gerdanlık kızların boynuna yakıştığı gibi ölüm de insanoğluna yakışır. Yakub'un Yusuf'u arzuladığı gibi ben de atalarımı arzuluyorum. Bana, varacağım bir katligah tayin edilmiştir. Adeta o ıssız çöllerin yırtıcı kurtlarınının (Kûfe ordusunun) Nevavis ve Kerbela arasındaki bir yerde benim

uzuvlarımı parçaladıklarını, aç karın ve boş dağarcıklarını da bedenimle doldurduklarını görüyorum. Allah'ın kaza kalemiyle yazılmış olan böyle bir günden kurtuluş yoktur. Allah'ın razı olduğu şeye biz Ehlibeyt de razıyız. Onun bela ve imtihanı karşısında sabır ve direniş gösteririz. O da sabredenlerin sevabını bize (tamamıyla) verecektir. Allah Resulü'nün (s.a.a) bedeninin parçası olan evlatları, asla ondan ayrı düşmeyeceklerdir. Cennette de onun yanında olacaklardır. Çünkü onlar Peygamber'in (s.a.a) hoşnutluğuna ve gözünün aydınlığına vesile olacaktır ve ona vadedilen şey (ilâhî dinin dünyaya hâkimiyeti) de onların vasıtasıyla gerçekleşecektir. Herkes bilsin ki, ancak bizim uğrumuzda canından geçen ve Allah ile mülakat uğrunda kendisini feda etmeye hazır olan kimse, bizimle birlikte hareket etmelidir. Çünkü ben, Allah'ın izniyle yarın sabah erkenden hareket edeceğim.¹

Buna göre İmam Hüseyin (a.s) ve evlatları, gerek ateş ve gerekse kılıç karşısında İbrahim-i Halil'in (a.s) yolunda hareket etmişlerdir. İmam Hüseyin'in (a.s) ailesinin ve evlatlarının bulunduğu çadırların yakılması emri verildiğinde, yine de İmam Hüseyin'in (a.s) evlatları teslim olmadı ve uğursuz Emevî siyasetini eleştirmekten geri durmadılar. Şehitler Efendisi İmam Hüseyin'in (a.s) Mekke'de buyurduğu bu söz, onun da Hz. İbrahim (a.s) gibi şehadete olan aşkını gösterir.

İmam Hüseyin (a.s) hareket edeceğini bildirdiğinde, Abdullah b. Ömer, "Bu tehlikelidir, bunun sonunda ölüm vardır." demiş ve İmam Hüseyin (a.s) de ona şöyle buyurmuştu: *"Bunu bilmiyor muyum sanıyorsun? Bilmelisin ki, dünya Allah katında o kadar hakirdir ki Yahya b. Zekeriya gibi büyük bir peygamberin kesilmiş başı İsrailoğulları'nın kötü ve zinakârlarından*

1- İmam Hüseyin'in (a.s) Buyrukları, s: 328

birine hediye olarak gönderilmişti."¹ Bunun kısaca açılımı şöyledir: Sen, dünyada kalmamı ve yaşamamı bana öneriyorsun; dünya, kalmak ve yaşamak için iyi bir yer mi? Şehit Yahya'nın (a.s) mübarek başının kesilip de zinakâr bir İsrailoğlu'na hediye olarak götürülmüş olması, dünyanın alçaklığını ve hakirliğini göstermiyor mu?²

Bugün Emevî İslâm'ı kalıbında yayılan düşünceler, aynı İsrailiyyatın devamı ve uzantısıdır. İmam Hüseyin (a.s), bir yandan Hz. Yahya'nın (a.s) yolunda hareket ettiğini bildirirken, öte yandan da Emevîlerin, İsrailoğulları'nın yolunu izlediklerine dikkat çekmektedir. Yani Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) Hz. Yahya (a.s) konumunda, Emevîler ise İslâm dairesi dışındadırlar. İmam Hüseyin (a.s) Hz. Yahya (a.s) konumunda olduğuna göre, Emevîler de İsrailoğulları' konumundadır; İmam Hüseyin (a.s) Hz. İbrahim (a.s) konumunda olduğuna göre, Emevîler de İsrailoğulları konumundadır. Eğer bir kimse Hz. İbrahim'in (a.s), Hz. Musa'nın (a.s), Hz. Yahya'nın (a.s) yolunda hareket ediyor ise, onun karşısında yer alanın Müslüman olması kesinlikle mümkün değildir. **"Her Firavun için bir Musa vardır"** sözü, deyim şeklinde yaygınlaşmış temel ilkedir, kuraldır.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) Mekke'den çıktığında, Mekke valisi, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) yolunu kesmesi ve onu engellemesi için bir grup silahlı asker görevlendirmişti. İmam Hüseyin (a.s) ise, kendisine engel olmaya çalışan bu gruba karşı direnmiş ve onları geri püskürterek olanca cesaretle yoluna devam etmişti. İmam Hüseyin (a.s), Mekke

---

1- İmam Hüseyin'in (a.s) Buyrukları, s: 325

2- İsrailoğulları'nın çoğu, şafak vaktinden güneşin doğuşuna kadar peygamberleri şehit ediyor ve sonra da hiçbir şey olmamış gibi günlük işleriyle meşgul oluyorlardı.

sınırındaki “Ten’im” konağına ulaştığında, Yezid’in Mekke valisine gönderdiği ticaret kervanını gördü ve kervandaki malların müsadere edilmesini emretti. Masum İmam (a.s), Müslümanların gerçek halifesi olduğu için Müslümanların malları onun yetki ve kullanımındadır. Ayrıca Müslümanların ve özellikle de Haşimoğulları’nın pek çok haklarının Emevî hükümeti tarafından gasbedildiği de unutulmamalıdır. Bu nedenle İmam Hüseyin (a.s), korkusuzca malların müsadere edilmesini emretmiş, bu malların bir kısmı ile kılıç satın alarak askerlerini donatmış ve bir kısmı ile de Kerbela’nın siyasi olaylarını plânlamıştı.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), Basra halkına gönderdiği mektubunda şöyle buyurmuştu: *“Ben, sizi Allah’ın kitabına ve Peygamberinin (s.a.a) sünnetine çağırıyorum; eğer sözümü dinleyecek ve emrime uyacak olsanız, sizi erginlik yoluna hidayet edeceğim.”*¹ Yani eğer siz ergin ve olgun olmak istiyorsanız, yüce Allah bunun yolunu belirlemiş ve şöyle buyurmuştur: İbrahim (a.s) ergindir, onun yolunu izlemeyen kimse ise sefihtir: **“İbrahim'in dininden kendini bilmezlerden başka kim yüz çevirir?”**² Putların karşısında mücadeleye girişmeyen kimse, örtülü sefihlik içinde bir ömür sürecektir ve kendini de akıllı zannedecektir. Perdelerin aralandığı gün ise, sefihlik içinde ömrünü heder etmiş olduğunu görecektir ve anlayacaktır. İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur: Ben sizi erginliğe çağırıyorum, çünkü benim yolum İbrahim-i Halil’in (a.s) yoludur. İmam Hüseyin (a.s), Kûfe ve Mısır halkına yazdığı mektupta da aynı çağırışı yapmış ve böylece herkesi buna hazırlamıştı.

1- İmam Hüseyin’in (a.s) Buyrukları, s: 316

2- Bakara, 130

İslâm Ümmetinin Her Yönlü İslahı

İmam Hüseyin'in (a.s) kıyamı, tam anlamıyla İslâmî bir kıyam idi ve İslâm ise, kapsamlı ve insan yaşamının her boyutunu kuşatıcı bir dindir. Bundan dolayı İmam Hüseyin (a.s), aynen cediti Resulullah'ın (s.a.a) ve babası Ali'nin (a.s) yolu ve yordamına uygun olarak her açıdan İslâm ümmetini ıslah etmek için kıyam etmişti.

Bazen bir öğretmen, kültürel ıslah gerçekleştirmek amacıyla bir hareket başlatır ve bunu yaparken de diğer İslâmî-insanî yönlerle ilgilenmez. Veya bir ekonomist, ekonomik ilişkileri düzeltmek, ekonomik durumu iyileştirmek için bir atak başlatır ve sadece bu alanda yoğunlaşır başka yönlere eğilmez. Veya bir reformist, belli bir amaç uğrunda reforma girer ve başka amaçlarla işi olmaz. Ama bir peygamber veya imam kıyam ettiğinde, insan yaşamının her alanını ıslah etmeği amaçlar. Çünkü onlar, beşerî toplumların her yönünü göz önünde bulunduran dinin getiricileridir. Peygamberlerin kıyamı dinî olduğuna göre, kıyamlarının amacı da dinî ve dünyevî açıdan insan yaşamının her yönünü ıslah etmektir.

Dini, insan yaşamının bir yön ve alanıyla sınırlandıran kimse, kesinlikle peygamberlerin kıyamını da bir yönlü ve tek boyutlu olarak görecektir. Dinin siyasetten ayrı olduğuna inanan kimse, peygamberlerin amacının da insan yaşamının bir alanıyla sınırlı olduğuna inanacaktır. Peygamberlerin amacının tek yönlü olduğuna inanmaktan sakınsa bile, Masum Ehlibeyt İmamları'nın (hepsine selâm olsun) amacının tek yönlü olduğuna inanacaktır. Eğer Masum Ehlibeyt İmamları'nın kıyam alanını sınırlandıramasa bile, bir sonraki adımda bunu yapacak ve Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) vekillerinin ve âlimlerin misyonunu bir alanda sınırlandıracaktır.

Kısacası, dinin siyasetten ayrı olduğuna inanan bir kimse, din önderinin siyasi kıyam yapmış olduğunu kabul ede-

mez. Çünkü bu düşünceye sahip olan insan, din önderinin görevinin sadece öğretim ve eğitim olduğuna inanır. Oysaki gerçek olan, dinin insan yaşamının her alanını ıslah etmek için indirildiğidir. Yüce Allah katından din getiren peygamberlerin, dinin koruyucusu olan Ehlibeyt İmamları'nın (a.s), bu imamların varisleri olan adil âlimlerin kıyamı, insan hayatının her yönünün ıslahını amaçlamıştır. Bunun kendisi de siyasi kıyamdır.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) yüce Resul'ün (s.a.a) halifesidir ve yüce Resul (s.a.a) de ilâhî dini getiren elçidir. Allah'ın dininin ise ibadetler, muameleler, yasalar, programlar, kısas, had, tazir... türünden bireysel boyutları olduğu gibi uluslar arası ilişkiler gibi boyutları da vardır. Buna göre ilâhî dinin eserlerini ve öğretilerini ihya etmeği amaçlayan İmam Hüseyin'in (a.s) kıyamı, insan yaşamının her alanını ıslah etme niteliğine sahip bir kıyamdır. Bu nedenle de İmam Hüseyin (a.s) vasiyetinde şöyle buyurmuştur: *"...Ben ancak ceddim Resulullah'ın (s.a.a) ümmetini ıslah etmek için kıyam ettim."*¹

Kapsamlı bir mücadele olmaksızın ümmetin durumunu ıslah etmek mümkün değildir. Çünkü başka düşüncede olanlar ve siyasetçiler, din konusu zihnî alanlarda kaldığı sürece ilâhî önderler olan peygamberlere pek de dokunmazlardı. Ancak din olgusu zihnilikten çıkıp aynîliğe dönüştüğünde, Allah'ın dinine yapılan saldırıya engel olduğunda, bazılarının azgın ve taşkın garizelerine ket vurduğunda, işte sözü edilen o gruplar peygamberlerin karşısına dikilirler.

Bu yüzden, insanların dertlerine ortaklık eden peygamberlerin kıyam ve hareketine gaddar tağutların karşı gelmesi ve kan dökmemesi mümkün değildir. Kur'ân-ı Kerim'in bu husustaki tabirlerinden biri şöyledir: **"...Haksız olarak**

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 329

peygamberleri öldürüyorlardı.”¹ Bir başka ayette şöyle geçer: “Onların (bu) dediklerini, haksız yere peygamberleri öldürmeleri ile birlikte yazacağız...”²

Yüce Allah bu iki ayette geçen “enbiya” kelimesini “elif, lam” takısıyla birlikte kullanmıştır ve bu da şu anlama gelir: İnsanlık tarihindeki hunharlar, sadistler sürekli saldırdı ve peygamberlerin çoğunu şehit ettiler.

Bu tabirlerden anlaşılan şudur: İlahî elçilerin çoğu, bu saldırılar karşısında savaştı ve şehadet şerbetini içtiler. Eğer savaşmamış olsa idiler, kimse onlara dokunmayacaktı. Hiçbir tağut; sadece öğreticilik yapan, züht ile yaşayan, kimsenin işine karışmadan kendini ibadete veren, rüku ve secde zikriyle meşgul olan birine engel olmaz. İnsanlara sadece zihnî olgular aktaran, ders veren, nasihat eden, İslâm’ın siyasi yükümlülüklerini bizzat üstlenip yürütmesi gerekirken, onları gündeme getirmekten bile sakınan biri karşısında kim kılıcına davranır? Ama kıyam eden, dinî eğiti ve öğretilerin ihyası için insanları kıyama çağırın, bu hareketi ile tağutların çıkarlarını doğrudan tehdit eden, onları kısıtlayan, onlara muhalefet eden, suçlarıyla orantılı olarak had ve tazir belirleyen kimsenin bu girişimi sonrasında, zalim ve hunhar dünyaperestler ile din davetçileri arasında savaş kaçınılmaz olacaktır. Yılmaz mücahitler şehadete hazırlanırlar ve kesinlikle de akıbet hakkın zaferi olacaktır.

Yüce Allah’ın, “...Haksız olarak peygamberleri öldürüyorlardı.” buyruğunu aktarmamızın nedeni şudur: Bu ayet gösteriyor ki, her yönüyle toplumun ıslahı, vahiy ve peygamberliğin armağanıdır. Yüce Allah, Kur’ân-ı Kerim’in bir ayetinde bu gerçeğe şöyle temas etmiştir: “Eğer Allah’ın insanlardan bir

---

1- Bakara, 61

2- Âl-i İmrân, 181

kısımının kötülüğünü diğerleriyle savması olmasaydı, elbette yeryüzü alt üst olurdu.”¹ Eğer cihad ve savunma kanunu olmasaydı yeryüzü bozulur ve alt üst olurdu.

Bir başka ayet, yeryüzünün alt üst olmasının kökenini, barbar tağutların asıl amacından ibaret olan din merkezlerinin tahrip ve viran olması şeklinde açıklamıştır. Yani eğer din merkezleri abat olmazsa ve viran olmaya doğru yüz tutarsa, artık toplum bozulma ve yozlaşma sürecine girecektir. Ayet şöyle buyurmaktadır: **“Eğer Allah, bir kısım insanları (kötülüklerini) diğer bir kısmı ile defedip önlemeseydi, mutlak surette, içlerinde Allah'ın ismi bol bol anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler yıkılır giderdi.”²**

Bu ayetin anlatmak istediği kısaca şöyledir: Eğer kutsal savunma ve cihad olmazsa; mescitler, kiliseler, manastırlar ve havralar yıkılır gider. Bu durumda artık öğüt, nasihat, arınma ve eğitimden söz edilemeyecektir. Yani iyiliği buyurma ve kötülüğü yasaklama ilkesi ortadan kalkacaktır. Arınma ve tezkiyenin olmaması durumunda, hidayet meşalesi sönecek ve fesat yayılacaktır.

Kısacası Kur’ân-ı Kerim, yüce Allah’ın dinini savunmanın yüceliği hakkında iki noktaya temas etmiştir:

– Savunma olmazsa fesat yayılacaktır.

– Savunma olmazsa dinî merkezler yıkıma maruz kalacaktır. Bunun sonucunda ise ıslah merkezleri kapanacaktır ve bunun sonucu da fesadın yayılmasıdır. Bu gerçek, özel bir şeriat ve mezheple sınırlı kalmayıp, bilakis semavî dinlerin tümünde zuhuru olan İslâm’ın özü ile bağlantılıdır. Çünkü kutsal savunma, yüce Allah katından gelen her dinin programlarının bir parçasıdır. “Hıristiyanlıkta savaş, savunma,

---

1- Bakara, 251

2- Hac, 40

cihat yoktur.” diye yaygınlaşan söz, gerçekte kötü amaçlar güden bazı kiliselerin hezeyanlarından ve batıl söylemlerinden ibarettir. İsa Mesih’in (a.s) buyruklarını ve saptırılmamış İncil’in öğretilerini, asla saptırıcı kiliselerden sormamak gerekir. Çünkü bazı dünyaperestler, İncil’e pranga vurmuş ve onu kendi heveslerinin esiri etmiştir. Asil ve öz İncil’in öğretileri asla kokuşmuş kiliselerin açıklamalarıyla uyuşmayacaktır.

Bugün Batı dünyası, dinin siyasetten ayrı olduğuna inanmaktadır; din ve Hıristiyanlık hakkındaki bu telakki, had-dini bilmez kiliselerin eseridir. Bilinmelidir ki, İsa Mesih’in (a.s) getirmiş olduğu din ve asil İncil’in öğretileri de aynen Tevrat’ın öğretileri gibi ancak tahrif ve sapmanın her türünden korunmuş ve korunacak olan Kur’ân-ı Kerim aracılığıyla tanınabilir. “Keşfu’l-Gıta” gibi çok değerli bir kitabın yazarı olan Şeyh Cafer hazretleri (r.a) gibi bazı İslâm büyükleri bu hususta şöyle buyurmuşlardır: Eğer Kur’ân olmasaydı, bugün Hıristiyanlıktan ve Yahudilikten hiçbir iz ve eser kalmazdı. Çünkü bilimin ilerlemesi ve kanıtsal aklın gelişmesi sonucunda, hurafelerle dolu bir kitabın kabulü güçleşecek ve ister istemez varlığı yadsınacaktı.

Yahudilik ve Hıristiyanlık Kur’ân’ın bereketiyle kalmış ve varlığını korumuştur. Bugün bir grup Hıristiyan, bir grup Yahudi kalmışsa şayet bu, Kur’ân-ı Kerim’in bereketiyle olmuştur. Çünkü değindiğimiz gibi, eğer Kur’ân-ı Kerim olmasaydı, tahrif edilmiş Tevrat ve İncil insanlara verilecekti. İlim ve bilimin geliştiği bir dönemde akıl sahibi hiç kimse Hıristiyan veya Yahudi olarak kalmazdı. Düşünebilen hiçbir insan, Allah’a sığınırım, bazı peygamberlerin içki içtiğini ve yüce Allah’ın bazı peygamberlerle güreşe tutuştuğunu bildiren bir kitap ve dini kabul etmez ve böyle bir kitaba teslim olmaz.

İsa Mesih’in (a.s) annesi Hz. Meryem-i Azra’yı (s.a) zina ile suçlayan bir din elbette ki kalamaz ve kabul edilemez.

Kur'ân-ı Kerim, Hz. Meryem'i (s.a) bakire ve Allah'ın seçkin kıldığı insan olarak tanıtmıştır: **“Hani melekler demişlerdi: Ey Meryem! Allah seni seçti; seni tertemiz yarattı ve seni bütün dünya kadınlarına tercih etti.”**¹ Yine Kur'ân-ı Kerim, Hz. Meryem'i (s.a) vahiy alan biri ve Hz. İsa Mesih'i (a.s) de kutsal biri olarak tanıtmıştır. Kur'ân-ı Kerim peygamberlerin masum olduğunu bildirmiş, Hz. Meryem-i Azra'yı (s.a) tezkiye ve tenzih etmiş ve İsrailoğulları peygamberlerine kutsallık vermiştir. Kur'ân-ı Kerim, inişiyile birlikte Hıristiyanlık ve Yahudiliğe onur kazandırmış, İncil ve Tevrat'a değer vermiştir. İşte bunun sonrasında ancak Hıristiyanlar ve Yahudiler, Hıristiyanlık ve Yahudiliği koruyabilmişlerdir.

Öyleyse Kur'ân-ı Kerim'in Hz. İsa'yı (a.s) ve Hıristiyanlığı nasıl tanıttığına bakmak gerekir. Kur'ân-ı Kerim Hz. İsa'yı (a.s) siyasete karışmayan bir muslih olarak ve Hıristiyanlığı da savaş ve kutsal savunması olmayan bir din olarak mı tanıtmıştır? Hz. Musa'yı (a.s) ve getirmiş olduğu dini, siyaset ve savaş dışında kalan biri ve bir din olarak mı tanıtmıştır?

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de Müslümanlara hitapla şöyle buyurmuştur: Hıristiyanlar gibi olun ve dininizin yararına kıyam edin; İsa Mesih'in (a.s) izleyicileri gibi siz de cihat ve savaş ehli olun. **“Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun. Nitekim Meryem oğlu İsa havarilere: Allah'a (giden yolda) benim yardımcıları kimdir? demişti. Havariler de: Allah (yolunun) yardımcıları biziz, demişlerdi. İsrailoğulları'ndan bir zümre inanmış, bir zümre de inkar etmişti. Nihayet biz inananları, düşmanlarına karşı destekledik. Böylece üstün geldiler.”**²

Bu ayet, Saff Suresi'nin son ayetidir. Bu surenin başı savaş hakkındadır ve ortası, hakkı savunmaya girişmek sure-

---

1- Âl-i İmrân, 42

2- Saff, 14

tinde Allah ile muamele ve ticaret hakkındadır. Yüce Allah, bu surenin sonunda ise müminlere ve yüce Resul'e (s.a.a) şöyle buyurmuştur: Hz. İsa'nın (a.s) ashabı gibi olun. Çünkü İsa Mesih (a.s) tehlikeyi sezdiğinde, şöyle buyurdu: Allah'ın dinine kimler yardımcı olacaktır? İsa'nın (a.s) özel öğrencileri ayağa kalkarak, "Senin dinine bizler yardımcı olacağız." dediler. İsrailoğulları'nın bir grubu da küfre düştüler. Biz İsa'nın (a.s) gerçek dostlarına yardım ederek onları, kâfirlere üstün kıldık.

Buna göre bu ayet, Hıristiyanlık ve İncil'de cihadın olduğunu göstermektedir.

Yine Kur'ân-ı Kerim, kutsal savaş ve savunmayı "Tevbe Suresi"nde açıklarken şöyle buyurmaktadır: "**Allah müminlerden, mallarını ve canlarını, kendilerine (verilecek) cennet karşılığında satın almıştır. Çünkü onlar Allah yolunda savaşır, öldürürler, ölürler.**"¹ Yani yüce Allah müminlerden, can ve mallarını satın almıştır. Böylece müminler, can ve mallarını Allah'a sattıktan sonra onları gasbedip kullanmaz, bilakis sadece Allah'ın izniyle kullanırlar. Aksi takdirde ya biat etmemiş, can ve mallarını Allah'a satmamış veya sattıktan sonra gasbedercesine onları kullanmış olurlar. Bunun sonucunda bütün yaşamı; oturması, kalkması ve soluması gasptir.

Gasp sadece yer ve halı gibi maddî alanlarda gerçekleşmez, bilakis savaş zamanı savaş meydanında soluması gereken kimsenin savaşa katılmaması ve firari asker konumunda olması da gasptir. Böyle biri solumakta, yemek yemekte, dinlenmekte gasıptir. Çünkü bu insan biat etmiş, canını Allah'a satmıştır ve sorumluluğunun gereği olarak da savaş zamanında firar etme hakkı yoktur. Buna göre asilerin ve serkeşlerin bütün hayatı gasp ve hıyanettir; müminlerin ve takvalıların bütün hayatı

ise emanet ve sadakati korumaktır: **“Müminler içinde Allah ile olan ahitlerine sadakat gösteren nice erler var...”**¹

Yüce Allah, Tevbe Suresi’nden aktardığımız ayetin sonunda şöyle buyurmaktadır:

“(Bu), Tevrat’ta, İncil’de ve Kur’an’da Allah üzerine hak bir vaattir.”² Yani bu söz, Kur’ân ile ve Kur’ân’ı getiren Hatemü’l-Enbiya (s.a.a) ile sınırlı değildir; Tevrat’ta ve İncil’de de açıklanmıştır. Yani dini savunma bütün peygamberlerin görev ve sorumluluğudur, kutsal savaş ve sorumluluğu getirmeyen hiçbir peygamber yoktur.

Buna binaen kutsal savaş ve savunma, Hıristiyanlık ve Yahudiliğin de hüküm ve öğretilerindedir. Çünkü peygamberler, sadece hüküm açıklayan, ilim öğreten, ekonomi profesörü ve filozof değildir; onlar kitap ve hikmeti öğreten, canları arındıran, hükümleri uygulamakla sorumlu olan, dini koruma ve savunma yükümlülüğü taşıyan ilâhî önderlerdir. Peygamber, kültürel ve eğitsel alanda olduğu gibi siyasî ve askerî alanda da, kısacası her yönüyle toplumu ıslah etme sorumluluğu taşıyan ve haliyle de savaş ve savunma emri verme yetkisine sahip olan kimsedir.

Aklî ilimler çerçevesinde incelenen genel nübüvvet konusunda şu gerçek kanıtlanmıştır: Ümmet, bütün işlerini ıslah etmesi için masum peygambere muhtaçtır. Genel nübüvvetin kanıtı, toplumun muslihe ihtiyacının olmasıdır ve toplumun ıslahı ise, hadler ve tazirler icra edilmeksizin mümkün değildir. Ne insan, başkalarının haklarına tecavüz etmeyen bir melektir ve ne de yapılan tecavüz tevil edilerek insanların can, mal ve ırzlarına saldırı karşısında kayıtsız kalınabilir. Kimse bilmezlikten ve anlamazlıktan gelerek kargaşa ve güvensiz-

---

1- Ahzâb, 23

2- Tevbe, 111

liği reva göremez ve ayrıca Allah'ın bildirdiğinden başka bir kanunla da tecavüz engellenemez.

Bu üç temel ilkenin yan yana gelmesi, her açıdan toplumu ıslah edecek şeyin ilâhî vahiy olduğunu gösterir:

1- İnsanlar, başkalarına saldırmayan ve kan dökmeyen melekler gibi varlıklar değildir. Bilakis insan, her ne kadar fitrî olarak muvahhit ise de tabiatına uygun olarak yeryüzünde kan dökecek ve fesat çıkaracak bir varlıktır. **“...Yeryüzünde fesat çıkaracak ve kan dökecektir.”**¹ Buna göre insan, başkalarının haklarına tecavüz etmeden toplumda ve yeryüzünde yaşayamaz.

2- İnsan, yapılan tecavüz karşısında kayıtsız kalamaz ve tecavüzü onaylayamaz. Aksi düşünülecek olsa, zaten sağduyulu yaşam mümkün olmayacaktır. Bundan dolayı hakların saldırıya uğramasına engel olunmalıdır.

3- Haklara saldırıyı ve güvensizliği, ancak kanunun uygulanması engelleyebilir.

İnsan, gerçi ortamın ak ve karasını kontrol edebilir; ancak tevhit ve vahiyden sapması durumunda amaca ulaşamayacaktır. Bugün sözde uygar halkların çoğu modern putperestliğe müptela olmuştur. Onlar sanayi ve endüstri alanında gelişmiş olabilir ve denizin altını da uzayı da keşfetmiş olabilirler, ancak ilâhî öğretiler alanında yaya kalmışlardır. Birinin atom çekirdeğini parçalaması, onun gayb perdesi ardından haberdar olduğunu göstermez. Kendisini vahiyden gani gören kimse, toplumun dertlerine ortak olmak yerine mazlumların kanına susayacaktır. Yani böyle biri, kan dökücü ve konuşan bir varlıktır. Onun hayatında sanayi ve endüstrinin, ileri bilimlerin, yeni keşif ve icatların varlığı bu gerçeği değiştirmez.

1- Bakara, 30

Bu tür bilimlerin tümü bilginlerin nicelik ve güç alanı dahilindedir. Matematik ne kadar gelişirse gelişsin toplama, çıkarma, çarpma ve bölmenin ötesinde bir şey değildir; düşünsel boyutu, gerek muttasıl (bitişik) ve gerekse munfasıl (ayrık) nicelik eksenindedir. Doğa ötesinin ise niceliği olmaz, insan artık öyle bir yere varır ki matematik atı topal kalır. Yani insan bir makama ulaşır ki orada toplama, çıkarma, çarpma ve bölme yoktur. Mesela yüce Allah'ın bir olduğu gibi ki onun birliği sayısal değildir. Veya yüce Allah'ın arşının kıyametteki taşıyıcılarının sekiz olması gibi ki bu aşamadaki sekiz de sayısal değildir. Çünkü tam anlamıyla mücerret olan bir varlık kemiyet maruzu olmaz. Tam mücerretler, yüce Allah'ın güzel isimlerinin mazharı olduklarından dolayı o ulvi makamda muttasıl ve munfasıl miktar olmaz. Onlara getirilen birlik veya çokluk gibi vasıfların hiçbirisi sayısal ve matematiksel değildir.

İnsan, enbiya mektebinde var olan ilimlerin çokluğunu ve evliyanın sahip olduğu hayli farklı ilim dallarını görünce, ayağı çamurlu materyalistlerin ilimleri göze bile gelmez. Böylesi az ve naçiz bir sermaye ile ilim, akıl ve irfan pazarında ticaret imkânı yoktur. Kur'ân-ı Kerim, vahiyden yardım dileme düşüncesinde olmayan ve ilâhî ilhamdan medet umma yönünde hareket etmeyen materyalistlerin sahip olduğu ilmin sınırlı olduğu hususunda şöyle buyurmuştur: **“Onun için sen bizi anmaktan yüz çeviren ve dünya hayatından başka bir şey istemeyen kimselere yüz verme. İşte onların erişebilecekleri bilgi budur.”**¹

Bundan dolayı, peygamberler gelip bunca arazdan geçmiş, hatta cevherlerin çoğundan da göçmüş ve böylelikle de akıl merhalesine ulaşarak tabiat âleminin ötesini görmüş, gaybe bakmışlardır ve onların yol azığı gayb âlemini duyurmak

---

1- Necm, 29-30

ve ilan yollu hidayet olmuştur. Bundan dolayı yüce Allah şöyle buyurmuştur: Benim elçilerim, düşüncelerin ve beşerî toplumların asla kavrayamayacağı bir şeyi sizlere öğretirler: “... **Bilmediklerinizi size öğreten bir Resul gönderdik.**”¹

Anlatmak istediğimiz şudur: Kutsal savaş ve savunma hem Hıristiyanlıkta, hem Yahudilikte ve hem de Kur’ân’da vardır. Yüce Allah şöyle buyurmuştur: Bu konu Kur’ân’da, Tevrat’ta ve İncil’de vardır. Kur’ân-ı Kerim genel peygamberlik hakkında şöyle buyurmuştur: “**Andolsun biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve insanların adaleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitabı ve mizanı indirdik. Biz demiri de indirdik...**”² Din kitabının inşiyle birlikte demirin de inmesi, yüce Resul’e (s.a.a) özgü bir şey olmayıp, ilâhî elçilerin tümü hakkında geçerlidir. Tevbe Suresi’nden aktardığımız ayetten de anlaşıldığı gibi kutsal savaş ve savunma bütün dinlerde var olan bir gerçektir. Bugün yeryüzünde Hıristiyanlık, Yahudilik ve İslâm yaygın ve resmi din olarak kalmıştır ve bu dinlerin çoğu, İbrahimî (a.s) dinin koruyucularıdır. İbrahimî (a.s) din ise hem kanıt ve hem de balta dinidir. Ancak şu da bir gerçektir ki kültürel kıyam olmaksızın balta etkisini göstermeyecek ve kendi yerinde kullanılması gereken balta olmaksızın da melekutî edep yarar sağlamayacaktır.

Buraya kadar anlatılanlar, Tevrat, İncil ve Kur’ân kalıbında dinin kanun koyuculuğundan, kutsal savaş ve savunmanın farz kılınışı gibi teşriî olgulardan ibarettir. Konunun bir diğer yanı ise tekvinî olgulardır. Yüce Allah bunları da kendine isnat ederek şöyle buyurmuştur: Ben, toplum bağlamında sadece öğüt ve nasihat etmekle yetinmem. Çünkü toplumdaki bazı insanlar bozuk ve bozguncu, diğer bazıları

1- Bakara, 151

2- Hadîd, 25

ise salih ve muslihtirler: **“İnsanlardan öyleleri vardır ki, dünya hayatı hakkında söyledikleri senin hoşuna gider. Hatta böylesi kalbinde olana (samimi olduğuna) Allah'ı şahit tutar. Hâlbuki o, hasımların en yamanıdır. O, dönüp gitti mi yeryüzünde ortalığı fesada vermek, ekinleri tahrip edip nesilleri bozmak için çalışır. Allah bozgunculuğu sevmez. Böylesine 'Allah'tan kork!' denilince benlik ve gurur kendisini günaha sevk eder. Ona cehennem yeter. O ne kötü yerdir!”**¹ Bu ayetlerde, zahiri iyi görünen, dinin kutsallarına saygı gösteren, yemin ederek ve Allah'ı şahit göstererek söylediklerinin hak olduğunu kanıtlamaya çalışan ve gerçekte ise düşmanların en yamanı olan bozuk ve bozguncu insanların halleri betimlenmiştir.

Kendilerini muslih olarak göstermeye çalışan bunlar, yeryüzündeki en kötü bozguncu, münafık ve müşriklerdir. Bunlar çiftçiliğe, hayvancılığa ve yaşam çevresine zarar verirler; bunlar, ahlâk üstatlarının nasihatinden etkilenip de kendilerini düzeltmezler; bunlar takvaya çağrıldıklarında, yersiz yurtsuz aziz kesilir ve yalancı izzete kapılırlar; bunlar, iyiliği buyuran ve kötülükten alıkoyan şefkatli nasihatçilerin karşısına dikilirler. Bunlar özel bir grup ve zümredir.

“O ki, yarattığı her şeyi güzel yapmıştır.”² Âlemi güzel olarak ve en güzel şekilde yaratan yüce Allah, bozguncuların öğüt ve nasihat dinlemeyeceklerini bildirmiş ve bunların karşısında, canlarını feda etmekten bir an olsun geri durmayacak yiğitler yaratmıştır. Yüce Allah, bu insanları da şöyle tanıtmıştır: **“İnsanlardan öyleleri de var ki, Allah'ın rızasını almak için kendini feda eder. Allah da kullarına şefkatlidir.”**³ Yüce Allah, birinci grup karşısındaki safı oluşturan insanları tanıttığı bu

---

1- Bakara, 204-206

2- Secde, 7

3- Bakara, 207

ayette şöyle buyurmuştur: Bazı insanlar da vardır ki canlarını Allah'a satmışlardır ve Allah ise kullarına şefkatlidir.

Bu ayet, ne cennet vaatmektedir ve ne de diğer ayetler gibi savaşçıları savaş meydanına çağırılmaktadır. Yüce Allah, Müslümanların can ve mallarını Allah'a satmalarından, özveri ve fedakârlıklarından söz ettiğinde, genellikle onlara cennet vaadinde bulunup şöyle buyurur: Allah yolunda can verenler, diridirler ve cennet onları beklemektedir; onların şefaati hakkı vardır ve şefaati de kabul edilecektir.

Ancak bu ayette cennetten söz etmemiş, sadece şöyle buyurmuştur: Bazıları vardır ki canlarını Allah'a satarlar ve Allah, kullarına merhamet ve şefkat eder. Bu ayetin kısaca açılımı şöyledir: Bazı insanlar vardır ki bozuk ve bozguncudurlar, halkın yarar ve maslahatına uygun olan şeyleri bozar ve insanların emniyetini tehlikeye düşürürler. Ben kullarıma şefkatli olduğumdan dolayı bazılarını yaratırım ki canlarını vererek dini ve İslâm ümmetinin haysiyetini savunurlar. Ben topluma böyle merhamet eder ve şefkat gösteririm. Yüce Allah, sadece şehitlere değil, bütün topluma merhamet eder.

Amacımız şu noktaya dikkat çekmektir: Eğer şehitler, esirler, kayıplar ve yaralanmış gaziler olmasalardı ve olmaz iseler, zulüm öncüleri toplumun emniyetini talan edecek, halkın dinî ve millî haysiyetini ganimet alacaklardı. Kur'ân-ı Kerim, Firavunoğulları hakkında şöyle buyurmaktadır: **“Hatırlayın ki, sizi, Firavun taraftarlarından kurtardık. Çünkü onlar size azabın en kötüsünü reva görüyorlar, yeni doğan erkek çocuklarınızı kesiyorlar, (fenalık için) kızlarınızı hayata bırakıyorlardı.”**¹ Firavunoğulları hakkında ayette geçen “yesûmûnekum” tabiri, “sâim ve sâime” tabiriyle ilintili olup

---

1- Bakara, 49

çölde otlayan koyun anlamınadır. Yani Firavunoğulları, insanları çölde sadece azap otlayan koyun yığına dönüştürmüştü. Onların yedikleri ve içtikleri de azaptı.

Yüce Allah insanlara merhamet eder ve ilâhî rahmetin yansıması ise şehit, esir, kayıp ve yaralanmış olan savaşçıların varlığıdır. Yüce Allah şefkatli ve mihriban olduğu için canlarını Allah'a satacak bazı insanlar yaratır. Bu şefkat, toplumun ıslahına ve toplum bireylerinin huzur ve emniyetini korumaya dönüktür.

Sonuç şu ki: Yüce Allah, her açıdan insanları ıslah etmek için peygamberler göndermiştir ve savunma, çarpışma ve savaş olmaksızın da her yönlü ıslah gerçekleşmeyecektir. Aynı zamanda savaşı sonlandırmanın tek yolu da kutsal direniş ve savunmadır. Aynı şekilde bu kutsal savaş ve savunma, ilâhî dinlerin tümünde vardır. Tevbe ve Saff Suresi'nden aktardığımız ayetler, sözü edilen savunmanın bütün dinlerde olduğunun canlı şahididir.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), “Ben ceddimin yolu üzere kıyam ettim.” buyurmuş ve bu yol, Kur’ân-ı Kerim’de açıklanmıştır. Buna göre anlaşılıyor ki İmam Hüseyin (a.s), siyasetten ayrı olmayan bir dini uygulamak, dinî siyaseti korumak ve iyice açıklayıp gerekçelerini aydınlatmak için kıyam etmiştir. Açık ki bunu gerçekleştirmek, kılıca sarılmayı ve can feda etmeyi gerektirir. İşte bu açıdan Kербela şehitleri ve diğer şehitler hakkında, “Siz Allah’ın rahmetisiniz.” diyoruz. Çünkü cahilliği, zulmü ve yoksulluğu yok etmek için verilen savaş ve nitekim kültürel, siyasal ve ekonomik yoksunluğun her türünü ortadan kaldırmak, sadece yüce Allah ile muamele eden ve sözleşen yılmaz mücahitlerin güçlü ellerine teslim edilen özel ilâhî rahmettir.

İmam Hüseyin (a.s); Hak ve Batılın Ölçüsü

Peygamberlerin kıyamının uzantısı olan Şehitler Efendisi İmam Hüseyin'in (a.s) kıyamı, dünya insanlarına hak ve batıl düzenin ne olduğunu öğretmiştir. Bunu gerçekleştirmek ve insanlara öğretmek için İmam Hüseyin'in (a.s) canını, evlatlarını ve malını feda etmekten başka bir çaresi yoktu. Çünkü Emevîlerin yürüttükleri ve uyguladıkları cahiliye gelenekleri o kadar çok ve köklü idi ki bunu, konuşma yaparak ve mektup yazarak halletmesi mümkün değildi. Konunun kaçınılmaz olması ve derinleşmesi durumunda, şehadete kucak açmaktan başka bir çare yoktu. Hüseyin b. Ali (a.s), mevcut koşulların bir dizi şehadetler ve esaretler gerektirdiğini yüce Resul'ün (s.a.a) mukaddes huzurunda öğrenmişti. Unutulmaya yüz tutmuş olan din, ancak böylelikle ihya edilebilecekti. Bundan dolayı da İmam Hüseyin (a.s) kıyam etmişti.

İmam Hüseyin (a.s), hem başkalarına kanıt olması ve hem de kendi dostlarını aydınlatması için fırsat buldukça Kur'ân'dan ayetler okuyordu. Yani o, hem düşmana kanıt olması ve zulüm düzenine karşı açık hüccet olması bakımından ve hem de kendi ashabını iyilik yönünde aydınlatması bakımından ayetlere istinat ederdi. İmam Hüseyin (a.s) hem Kur'ân'ın müfessiri ve açıklayıcısı olması hasebiyle, hem de "...onlarla en güzel şekilde mücadele et!"¹ ayetinin gereği olarak delil ve burhan getiriyordu.

İmam Hüseyin (a.s) bazen şu ayeti okuyordu: **"İnkâr edenler sanmasınlar ki, kendilerine mühlet vermemiz onlar için daha hayırlıdır. Onlara ancak günahlarını arttırmaları için fırsat veriyoruz. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır."**² Hz.

1- Nahl, 125

2- Âl-i İmrân, 178

Zeyneb-i Kübra (s.a) da bu ayeti hem Kufe'de valinin sarayında, hem de Şam'da okumuş ve bu ayete istinat etmişti. İmam Hüseyin (a.s), bu ayetin ardından da şu ayeti tilavet etmişti: **“Allah, müminleri (şu) bulunduğunuz durumda bırakacak değildir; sonunda murdarı temizden ayıracaktır.”**¹ Yani barış ve sükûnet döneminde temiz ve habis insanlar bir arada ve yan yana yaşarlar, savaşta ise temizlerle habisler ayrışır ve kendi saflarını oluştururlar. İmam Hüseyin (a.s), temizlerle habislerin ayırt edilmesi ve ayrışması için kıyam ettiğini buyurmuştur. Çünkü insanlar sınanmadıkça, imtihana tabi tutulmadıkça iyilerle kötüler bir arada ve yan yanadırlar; temizi habisten ve hakkı batıldan ayıran şey imtihandır. Buna göre İmam Hüseyin (a.s), zâtı mukaddes yüce Allah'ın imtihan vesilesidir ve yüce Allah, onun vesilesiyle temizi habisten ayırır. İmam Hüseyin (a.s) amellerin ölçüsü, Tuba ağacı ve hak olduğundan dolayı inançları, sıfatları ve amelleri hak ile ölçer. Yani masum imamın hak olan inancı, başkalarının inançlarını tartma ölçüsüdür; aynı şekilde masumun vasıfları ve amelleri de başkalarının vasıflarını ve amellerini ölçme aracıdır.

Kıyamette vukusu kesin olan gerçeklerden biri, bireysel ve sosyal inançların, ahlâkın, eylemlerin ve söylemlerin tartılması olayıdır. Tartıda üç şey gereklidir: Tartı, tartılan şey, terazî. Mead âleminin tartısı haktır; yani orada inançlar, ahlâk, ameller ve söylemler hak ile tartılır.

Kur'ân-ı Kerim şöyle buyurmuştur: **“O gün tartı haktır.”**² Anlaşılacağı üzere ayetin vurgu yaptığı, kıyamette tartının olduğunu değil, bizzat tartının “hak” olduğudur. Yani tartılacak şey olan inanç, tartıdan ibaret olan “hak” ile tartılacaktır. İnanç, tartı taşıyla ölçülen ekmek türünden veya metre ile öl-

---

1- Âl-i İmrân, 179

2- A'râf, 8

çülen parça türünden veya termometre ile ölçülen beden ısısı türünden veya barometre ile ölçülen su ve hava basıncı türünden veyahut da kafiye ve vezin ile ölçülen şiiir türünden olmadığı için yüce Allah, tartının “hak” olduğunu buyurmuştur. Böylece tartılan şeyden ibaret olan inanç, ahlâk, amel ve söz bu tartı ile uyumlu olmalıdır.

Hak inanç, hak ahlâk ve amel ağırlığı olan ve kalıcı şeylerdir. Hak olmayan bir şeyin ağırlığı da yoktur, hafiftir, kalıcı değildir, ancak kötü sonuçları kalır. Bu nedenle yüce Allah şöyle buyurmuştur: **“O gün kimin tartılan ameli ağır gelirse, işte o, hoşnut edici bir yaşayış içinde olur. Ameli yeğni olana gelince, işte onun anası (yeri, yurdu) haviye'dir (kızgın ateştir).”**¹ Hak, hem ölçü ve terazidir ve hem de ölçülen şeyin hafiflik ve ağırlığının ölçütü ve tartısıdır. Kâmil insan hak ile birlikte olduğundan, haktan ayrılmazlığından ve hak da onun ile birlikte olduğundan dolayı inançların, ahlâkın, eylemlerin ve söylemlerin terazisi olabilir.

İşte bu sebeple yüce Resul (s.a.a), Müminler Emiri Ali (a.s) hakkında şöyle buyurmuştur: *“Terazi senin terazidir.”*² Yani insanların inançları, ahlâkları, amelleri ve sözleri, İmam Ali'nin (a.s) ve masum evlatlarının (hepsine selâm olsun) inanç, ahlâk, amel ve sözleriyle ölçülecektir. Onların inanç, ahlâk, amel ve sözleriyle uyumlu olanlar hak, olmayanlar ise batıldır. Bundan dolayı İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur: Temizle habisin mizan ve ölçüsü benim.

Temiz ile habisi birbirinden ayırmak isteyen bir toplum, kesinlikle bunu Şehitler Efendisi İmam Hüseyin'in (a.s) sünnet ve siretiyle değerlendirmeli, ölçmelidir. Onun en önemli eseri ise tarihin seyrini değiştiren, insanlık tarihine yayılan,

---

1- Kâria, 6-9

2- Biharü'l-Envar, c: 24, s: 272

sahih inancın, kâmil ahlâkın, doğru amelin ve dürüst sözün mazharı olan Kerbela kıyamıdır.

İmam Hüseyin'in (a.s) Müminler Emiri Ali'ye (a.s) İktida Etmesi

Vasiyetinde "...Ben ceddimin ve babamın yolunda hareket ediyorum."¹ diyen İmam Hüseyin (a.s), bir çok yerde İmam Ali'nin (a.s) buyruklarını tekrar etmişti. Müminler Emiri İmam Ali'nin (a.s) buyrukları, İmam Hüseyin'in (a.s) hutbelerinde, konuşmalarında ve yazdığı mektuplarında yer almıştır. Yani eğer İmam Hüseyin'in (a.s) kıyamı tam anlamıyla derlenecek olsa, Nehcü'l-Belâğa gibi nefis bir eser olacak; Nehcü'l-Belâğa'da olduğu gibi hutbeleri, hitabeleri, mektupları, mesajları, hikmetli buyrukları özel bir bölüm gerektirecektir.

Müminler Emiri İmam Ali (a.s), dünya düzeninde "hak" olanın güçlü, "batılın" ise zayıf olduğunu buyurmuştur. Peygamberlerin güçlü ve zayıf diye tanımladıkları şey, insanlar arasında kullanılan güçlü ve zayıftan farklıdır. İmam Ali'nin (a.s) buyruğu şöyledir: *"O'ndan başka her aziz, zelildir. O'ndan başka her güçlü, zayıftır. O'ndan başka her malik, memluktur (sahip olunandır). O'ndan başka her âlim, öğrencidir. O'ndan başka her kudret sahibi bazen güçlüdür ve bazen de güçsüz."*² Hak Allah'tır, insanlar Allah'a çağrılmalıdır ve O'ndan yardım dilenmelidir ki kalıcı olsun. Çünkü Allah'tan başka her şey arazdır ve zati ile mevcut olan Allah'a dayanır.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) de birçok hutbesinde, konuşmasında ve mektubunda bu noktaya temas etmiş ve de doğru hedefe ulaşmanın doğru yolunu şöyle açıklamıştır.

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 329

2- Nehcü'l-Belâğa, 65. hutbe

Eğer doğru amaca ulaşmak istiyorsanız, bilmelisiniz ki, asla batıl yoluyla hak amaca ulaşamaz; asla amaç vesileyi mubah kılmaz ve insan, batıl yoldan hareketle hak hedefe ulaşamaz. İmam Hüseyin'in (a.s) buyruğu şöyledir: *"Allah'ın haram kıldığını yaparak doğru amaca ulaşmak isteyen kimse, herkesten önce amacını yitirir ve tehlike tuzağına düşer."*¹ Kutsal bir amacınız varsa, doğru yolda hareket etmekten başka bir çareniz yoktur; asla kirli yoldan hareketle sağlıklı amaca ulaşamaz. Eğer hem amaç ve hem de yol batıl ise, bunun azabı daha fazla olacak ve bunun acı azabının da iki kat olması, böyle bir düşüncenin başarısızlığında ortaya çıkacaktır.

Doğru yol ile hak hedef arasında uyumun gerekliliği, Müminler Emiri İmam Ali'nin (a.s) buyruklarında açıkça görülmektedir. Bilindiği üzere bu hadis yüce Resul'den (s.a.a) de rivayet edilmiştir. Bundan dolayı İmam Hüseyin (a.s), *"...Ben ceddimin ve babamın yolunda hareket ediyorum."* buyurmuş ve hak yolunun yolcularını da, doğru yolda yürümeye çağırmıştır.

Yine İmam Hüseyin (a.s) insanlara, *"Dini savunmakla rahat düşkünlüğü bir arada olmaz."* buyurmuştur. Bu, Kur'an-ı Kerim'den de çıkarsanabilir, anlaşılabilir bir gerçektir. Kur'an-ı Kerim, rahat düşkün olan kimsenin suyunu, toprağını ve vatanını savunamayacağını buyurmaktadır. Zatı mukaddes yüce Allah, Talut ve Calut arasındaki savaşı, Hz. Davud'un (a.s) kahramanlığını ve kavminin zaferini şöyle açıklamaktadır: Yerinden yurdundan sürülmüş olan İsrailoğulları'ndan bir grup, peygamberlerinin huzuruna gelip şöyle dediler: Yüce Allah'tan iste de kendi katından bize bir başkomutan veya bir ordu komutanı belirlesin ki onun önderliğinde Allah yolunda savaşalım. Kur'an'da şöyle geçer: **"Musa'dan sonra, İsrailoğulları'ndan ileri gelen kimseleri görmedin mi?**

1- Biharu'l-Envar, c: 75, s: 120

Kendilerine gönderilmiş bir peygambere: ‘Bize bir hükümdar gönder ki (onun komutasında) Allah yolunda savaşalım.’ demişlerdi.”¹

Peygamberleri onlara şöyle demişti: **“Ya size savaş yazılır da savaşmazsanız?”**

Bunun üzerine onlar demişlerdi ki, **“Yurtlarımızdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz hâlde Allah yolunda neden savaşmayalım?”** Ayetin bu bölümünden anlaşılan şudur: Vatanını kurtarmak için kıyam eden kimse- nin savaşı “Allah yolunda savaş” sayılabilir. Bu yersiz yurt- suzlar, kıyam etme ve din devleti kurma amacı taşımıyorlardı. Onların döneminin peygamberi Hz. Davut (a.s) din devletini kurmuş, tesis etmişti. Yurtlarından sürülen bu grup, “Gasp edilmiş toprağımızı, yurdumuzu geri almak için Allah yolun- da savaşmak istiyoruz.” demişlerdi. Peygamberleri de onla- ra, “Siz suyunuz ve toprağınız için savaşmak istiyorsunuz ve bu savaş, Allah yolunda savaş değildir.” dememiştir. Çünkü muvahhit ve Müslüman bir insanın vatanını savunması, Al- lah yolunda savaştır ve bu, dinin getirmiş olduğu mesajdan ibarettir: *“Malını savunurken öldürülen kimse şehittir.”²*

Ailesini savunurken öldürülen kimse şehittir.³

Hakkını savunurken öldürülen kimse şehittir.⁴

Yani yurtları, toprakları saldırıya uğrayan bir milletin bu baskı ve zulümden kurtulmak ve saldırgan düşmanı geri püs- kürtmek için savaşa girişmesi, Allah yolunda savaştır.

Yüce Allah, Talut adında birini onlara komutan olarak belirledi ve sonra da onları bir şeyle sınadı. Onların bir grubu

---

1- Bakara, 246

2- Biharu'l-Envar, c: 10, s: 226

3- Vesâilu'ş-Şia, c: 15, s: 120

4- Vesâilu'ş-Şia, c: 15, s: 121

bu sınavdan başarıyla geçti ve diğer grubu ise sınıfta kaldı. Sonra tekrar onları başka bir imtihana tabi tuttu. Bu kez de kimileri sınavdan başı dik olarak çıktı ve kimileri de elendi. Nitekim bu iki sınavdan da başarıyla geçenler, tağutları geri püskürterek saldırıya uğramış yurtlarını kurtardılar ve yağmalanmış mallarını geri alıp kendi yurtlarına döndüler.¹

Bunlar ilk olarak psikolojik, sanısal, manevi ve makamla ilgili bir sınava tabi tutuldular. Yüce Allah, Talut'u komutan olarak belirlediğinde, saldırıya uğramış ve savaşmak isteyen halk ikiye bölündü. Bir grup şöyle dedi: Biz komutanlık için ondan daha layıgız, o bize komutanlık edemez. **"Biz komutanlığa ondan daha layıgız."**² Başka bir grup da, "Allah'ın emrine itaat eder ve peygamberin komutan olarak seçtiği kimseyi destekleriz." dediler.

Makam dağılımında ortaya çıkan bu sanısal sınav, şeytanî huyun belirtisidir. Şeytan onların ağzıyla konuşmuştu. Kimin içinde makam ve dünya düşkünlüğü varsa, kesinlikle onu söyleten şeytandır ve makam talep eden kimse şeytanın hoparlörüdür. Böylece bir grup, **"Biz komutanlığa ondan daha layıgız."** demekle, **"Ben ondan daha üstünüm."**³ diyerek Adem'e (a.s) secde etmeyen şeytana uymuştu.

O hâlde "ben daha üstünüm, daha bilgiliyim, daha layıgım, daha değerliyim" gibi üstünlük ve bencillikten söz edilmesi, gerçekte şeytanlıktan söz edilmesidir. Yüce Allah takvalı, güvenilir, bilgili ve cesur bir insanı onlara komutan olarak seçmişti. Ancak makam düşkünlüğü, "Komutanlık etmek için biz ondan daha çok yeterliliğe sahibiz." diyerek sınavda başarısız oldu ve mücahitlerin yanında yer alamadılar.

1- Bakara, 246-251

2- Bakara, 247

3- A'râf, 12

İkinci sınav ise maddî, hissî ve bedenî bir sınavdı. Yüce Allah tarafından seçilmiş komutan, askerlerine şöyle buyurmuştu: Savaş meydanına gitmekteyiz; savaşın inişli çıkışlı aşamalarında, saldırılarda, savunmalarda, operasyonlarda yorgunluk ve susuzluğa dayanmak gerekir. Bundan dolayı yüce Allah sizleri yorgunluk ve susuzlukla imtihan edecektir. Uzun bir yolu geride bıraktık, susuz ve yorgunuz, toz toprak içinde kaldık ve dilimiz damağımız kurudu. İlerde bir su nehri ile karşılaşacağız. O sudan içmeyip susuz kalan veya o sudan içmeyip sadece tadan kimse benimle beraberdir. Nehrin suyundan içen kimse refah düşkünüdür ve savaş ehli olamaz.

Talut askerlerle beraber (şehirden) ayrılınca: Biliniz ki Allah sizi bir ırmakla imtihan edecek. Kim ondan içerse benden değildir, eliyle bir avuç içen müstesna. Kim ondan içmezse bendendir, dedi. İçlerinden pek azı müstesna hepsi ırmaktan içtiler.¹

Su içmek veya içmemek, normal koşullarda imtihan konusu olacak bir şey değildir. Yüce Allah, oruç tutanları açlık ve susuzlukla sınadığı gibi, savaşçıları da savaş meydanında açlık ve susuzlukla imtihan eder.

İnsanlar bu imtihanda üçe bölündü. Bazıları doyuncaya dek su içtiler, ancak sınavda başarısız olduklarından dolayı savaşa gidemediler. Bazıları sadece sudan biraz tattılar. Dönemin peygamberinin özel dostları ise ne su içti ve ne de tattılar. Bu sınavdan başarıyla geçenler, bir suyu tadanlar ve bir de suyu tatmaktan bile sakınanlar olmuştu. Sınavdan başı dik çıkanların başarısının ve elenenlerin de başarısızlığının sonucu, yabancı düşmana karşı eşit olmayan savaşta ortaya çıkmıştı. Bir grup, savaşacak güce sahip olmadıklarını şöyle dile getirmişti: **“Bugün bizim Calut'a ve askerlerine karşı koyacak hiç**

1- Bakara, 249

gücümüz yoktur.”¹ Bunu diyenler, su içme sınavından geçemeyen refah düşkünleri idi. Bir başka grup ise şöyle demişti: **“Nice az sayıda bir birlik Allah'ın izniyle çok sayıdaki birliği yenmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir.”²** Bunu diyenler ise, ilâhî imtihandan başarıyla ve yüz akıyla çıkanlardı. Yüce Allah bu keşmekeş ve hengâmede, Hz. Davud'u (a.s) savaştan bir güç olarak şöyle tanıtmaktadır: **“Davud da Calut'u öldürdü.”³** Hz. Davut (a.s), ırmak suyundan içmemiş ve hatta tatmamış azınlıktan biriydi.

Kur'ân-ı Kerim bu kıssayı aktarmakla şu noktalara dikkat çekmektedir:

- 1- Varlık düzeninde batıl yok olucu ve hak ise kalıcıdır.
- 2- Saldırıya uğramış ve işgal edilmiş ülkeyi savunmak için yapılan savaş, Allah yolunda savaş sayılır.
- 3- Yüce Allah'ın imtihanı her alanda ve hatta savaş meydanında bile geçerlidir.
- 4- Yüce Allah, yorgunluk nedir bilmeyen mücahitleri kendi başlarına bırakmaz ve onlara yardım eder.
- 5- Dinî ve millî haysiyetlerini savunmak için kıyam eden toplum, ilâhî yasanın gereği olarak gaybî yardımlarla desteklenir. Ancak bu, savunma gerektiren durumların tümüyle gaybî güçlerce yürütüleceği ve insanların sorumluluk üstlenmeyecekleri anlamına gelmez...

Hüseyinî (a.s) Kıyamın Temeli

İmam Hüseyin'in (a.s) kıyamu, onun mektuplarından, mesajlarından ve hutbelerinden anlaşıldığı üzere özel bir temel üzerine kurulmuştu. Emevîlerin ortaya çıkışının ve sah-

---

1- Bakara, 249

2- Bakara, 249

3- Bakara, 251

neye atılışının da özel bir temel ve dayanağı vardı. Şehitler Efendisi'nin (a.s) inandığı ve mücadelesini kurup dayandırdığı temel, maddî anlamda gücü olsun veya olmasın varlık düzeninde hakkın zaferi ve batılın yenilgiye mahkûmiyeti ilkesiydi. Emevîlerin inandıkları ve egemenliklerini kurdukları dayanak ise şu idi: Hakla birlikte olsun veya olmasın, maddî güce sahip olan ancak başarı kazanır ve galip olur; aksi takdirde hak bile olsa yenilgiye mahkûmdur.

Hep var olagelmiş ve bundan sonra da devam edecek olan bu iki düşünce tarzı, farklı iki dünya görüşünden kaynaklanır. Dünyayı maddede özetleyen, maddeye asalet ve öncelik veren kimse, tabiat akışının varlığını daha çok hissettirdiği yeri güç eksenini olarak algılayacak; hareket ve durgunluğun, azil ve atamanın, izzet ve zilletin o eksen etrafında dönüp durduğunu düşünecektir. Dünya görüşünü varlığın gerçeği uyarınca kurgulayan kimse de manaya asalet verecek ve hak ekseninde hareket edecektir. Bu doğrultuda, yüce Allah'ın mesajını insanlığa ulaştıran ve **“Doğrusu kurtuluşa ermiştir temizlenen.”**¹ diyen ilâhî elçilerin karşısına her zaman birileri diklenmiş ve **“Muhakkak ki bugün, kurtuluşa ermiştir üstün gelen.”**² demiştir. Firavunoğulları'nın düşünce tarzı, hem kendilerinden önce vardı ve hem de kendilerinden sonra varlığını sürdürmüştür. Bu, maddenin asıl ve öncelikli olduğuna inanan kimsenin sloganıdır. Böyle biri, tabiat düzeninde güçsüzün yok olacağını düşünür. Bu da, **“Muhakkak ki bugün, kurtuluşa ermiştir üstün gelen.”**³ sloganının kendisidir. Hakkın evrene hâkim olduğuna ve hak ekseninde hareket edilmesi gerektiğine inanan kimsenin sloganı ise şudur: **“Doğrusu**

1- A'lâ, 14

2- Tâhâ, 64

3- Tâhâ, 64

kurtuluşa ermiştir temizlenen."¹ "Çalıp çırpan, vurup kıran ve böylece bir makama gelen kimse kurtulmuştur." diye bir şey yok; bilakis ruhunu tezkiye eden, arındıran kurtulmuştur.

Buna göre, "Muhakkak ki bugün, kurtuluşa ermiştir üstün gelen." diyen ve bunun doğruluğuna inanan kimseler her zaman olmuştur. Bazıları da, "Doğrusu kurtuluşa ermiştir temizlenen." sloganına inanır ve birinci grubun karşısında şöyle derler: "**Sihirbaz ise nereye varsa kurtuluşa eremez.**"² Yani hak ekseninde olmayan kimse ister büyü peşinde olsun, ister büyüleyici siyaset veya ister hokkabazlık peşinde olsun, ister hokkabazca ticaret veya ister tılsım peşinde olsun, ister tılsım gibi gafil avlamak, asla kurtuluşa ermez ve muzaffer olamaz.

"Tabiat düzeninde güçsüz varlığını sürdüremez, yok olur." sözü, bazen şöyle uğursuz bir tavsiyeyi de içinde barındırır: "Önce rakibi güçsüz düşür ve sonra yok et." Varlık düzeninde hakkın galip olduğuna inananlar ise, kimsenin güçsüzleştirilmemesi ve sömürülenlerin de desteklenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Çünkü varlık düzeninde daima hak üstün ve galiptir. Kur'ân-ı Kerim yüce Allah'ın ve peygamberlerin buyruğunu şöyle şerh etmektedir:

Bilakis biz, hakkı batılın tepesine bindiririz de o, batılın işini bitirir. Bir de bakarsınız ki, batıl yok olup gitmiştir.³

Bunun kısaca açıklaması şöyledir: Biz hakkı, batılın başını ezici kılmışız. Hakkın eli batılın başına ulaştı mıydı, yumruğunu indirir ve batılın beynini ezer. Batıl yok olucudur. Batıl, su üstündeki köpük gibidir. Gafil insan onun içinin boş olduğundan habersizdir, ancak elini köpüğün üstüne koyduğunda, onun beyninin ezildiğini ve yok olduğunu görecektir.

1- A'lâ, 14

2- Tâhâ, 69

3- Enbiyâ, 18

Kur'ân'ın tabiri aynen şöyledir: *“Bir de bakarsınız ki, batıl yok olup gitmiştir.”* Ayette geçen *“zahig”* kelimesi, ism-i fail değil, sıfat-ı müşebbehedir. Kur'ân'ın bu husustaki bir başka tabiri şöyledir: **“Hak geldi; batıl yıkılıp gitti. Zaten batıl yıkılmaya mahkumdur.”**¹ Ayetin özgün hâlinde geçen *“kane”* fiili, geçmiş zamanla sınırlı fiil anlamında kullanılmamıştır. Nasıl ki **“Allah her şeyi bilendir, hikmet sahibidir.”**² veya **“Allah'ın her şeye gücü yeter.”**³ ayetlerinde geçen *“kane”* fiili, geçmiş zamana özgü fiil anlamında kullanılmamıştır. Bu ayetlerde kullanılan *“kane”* fiili, bütün zamanları kapsayacak şekilde *“oluş ve varlığın özünü”* bildirir. Böylece ayetin anlamı şudur: Yüce Allah her zaman bilendir ve hikmet sahibidir, her zaman her şeye güç yetirendir. Batıl da her zaman için yıkılmaya ve yok olmaya mahkûmdur; yeter ki batıl üzerinde baskı kurulsun ve batılın beynine yumruk indirilsin. O zaman göreceksiniz ki batıl yok olmuştur. Hak ise bunun tam karşıtıdır. Çünkü hak kalıcıdır. Kur'ân-ı Kerim'e göre hak, ne kadar güçsüz olsa da kalıcıdır, varlık düzeninde yok olmaya mahkûm olan şey, görüntü itibariyle ne kadar güçlü olsa da batıldır.

Konu ile ilintili bir başka Kur'anî tabir şöyledir:

Nice az sayıda bir birlik Allah'ın izniyle çok sayıdaki birliği yenmiştir.⁴

Yani varlık düzeninde güçsüzün yok olacağına dair bir kural yoktur. Nice az grup ve topluluklar, çok daha büyük topluluklara galebe çelmiştir. Yüce Allah bu sözü, gerçek müminlerden ve ilâhî vahye teslimiyet sunanlardan nakletmiş ve bunun doğruluğunu imzalamıştır.

1- İsrâ, 81

2- Nisâ, 17

3- Ahzâb, 27

4- Bakara, 249

Bunabinaen peygamberlerin ve onlara iman edenlerin inancı ve sözü şudur: Hak galip ve batıl ise yenilgiye mahkûmdur. Bütün kusur ve eksikliklerden münezzehe olan Allah, varlık âlemini ve Hakk'ın feyzini, hızla yağarak sel oluşturan ve kükreyen sel dalgaları üzerinde köpük adında beyinsiz kabarcıklar oluşturan yağmura benzetmiş ve şöyle buyurmuştur:

O, gökten su indirdi de vadiler kendi hacimlerinde sel olup aktı. Bu sel, üste çıkan bir köpüğü yüklenip götürdü. Süs veya (diğer) eşya yapmak isteyerek ateşte erittikleri şeylerden de buna benzer köpük olur.¹

Bu ayette iki örneğe yer verilmiştir: Bunların biri selin akışı ve diğeri de metalin eritilmesidir. Gökten boşanırçasına yağmur yağdığında ve bir nehir gibi akmaya başladığında, şarıldayarak akan suların çarpışması, yükselmesi ve inmesi sonucunda su üzerinde köpük oluşur ve hiçbir şeye gerek olmaksızın da kendiliğinden yok olup gider. Bu örnekteki mahsustan hareketle makul anlaşılabilir. Bu örnekten o hakikate ulaşılabilir. Yani kalıcı olan şey sudur. Tarlada, merada, hayvancılıkta, insanların yaşadığı bölgelerde susuzları sulayan şey sudur. Su üstündeki köpük ise yok olur; ne susuz birinin susuzluğunu giderebilir, ne kendi varlığını sürdürebilir ve ne de bitki yeşertebilir. **“Köpüğe gelince, o atılıp gider. İnsanlara fayda veren şeye gelince, o yeryüzünde kalır. İşte Allah hak ile batıla böyle misal verir.”²**

Altıncılar, farklı şekiller vermek için altını erittiklerinde, eritilmiş altının üzerinde de köpük oluşur. Bu köpükten kimseye süs ve zinet olmaz, hiçbir toplum için de ekonomi ekseni olmayacaktır. Eritilmiş altın üzerindeki köpük yok olacaktır, kalıcı olan ise altının kendisidir.

1- Ra'd, 17

2- Ra'd, 17

Münezzeh olan Allah, insanı histen akıla ulaştırmak için makulu mahsusa benzetme bağlamında bu iki örneğe yer vermiştir. Kur'ân'da birçok ayet vardır ki onların içeriğini insanların çoğu anlamıyorlar, ama yüce Allah bu makul anlamları, herkesin anlayabilmesi için başka ayetlerde misal şeklinde açıklamıştır. İşte bundan dolayı Kur'ân öğretilerinin tümü nurdur. Kur'ân'da kimsenin anlayamayacağı hiçbir konu yoktur. Kur'ân'da birçok insanların anlayamayacağı konular elbette ki vardır, ancak yüce Allah, bu yüce içerikli konuları normal ve güçsüz insanların da anlayabilmesi için misal kalıbında indirgemıştır. Mesela Kur'ân, hakkın sabit, ezeli ve kalıcı olduğunu, makulu mahsusa benzetme türünden bazen su ve yağmura ve bazen de eritilmiş metale benzetmiştir.

Kısacası varlık düzeninde batılın eseri de, devamı da yoktur ve bütün varlık, hakkın egemenliğine kurulmuştur ve ayrıca egemenliklerin cereyanında, hak batıla galip gelir. Savaşçı müminler de bunu demişti zaten: *"Nice az sayıda bir birlik Allah'ın izniyle çok sayıda birliği yenmiştir."*¹

Öyleyse haklı olan insan yalnızlıktan veya yardımcısının azlığından dehşete kapılmaz. Bilakis bütün himmet ve gayretiyle, taklitçi olarak değil, araştırmacı olarak hakkı tanımaya ve hakla bütünleşmeye çalışır. Hakla bütünleştiğinde de kalıcı ve muzafferdir, asla yenilgiye uğramaz. Öte yandan da batıldan sakınmalıdır ve batılı tanıdıktan sonra haliyle onu bozguna uğratacaktır.

Hak erleri, âlemin tabiat ekseninde özetlenmediğine ve batılın da sadece hareket ve madde alanında olduğuna inanır. Var olan beyinsiz köpük ancak dünya aşamasındadır. İnsan dünyanın ötesine ulaştı mıydı, kükreyen kendi selinin köpüksüz olduğunu görecektir. Orada artık ancak ilimler seli vardır

ve kimseyi aldatacak köpük yoktur. Cennet altınlarında köpük olmaz. Batıl, sadece imtihan yurdu olan dünyada hakkın yanında kendisini gösterir.

“Dediler ki: Hayat ancak bu dünyada yaşadığımızdır. Ölü-rüz ve yaşarız. Bizi ancak zaman helak eder.”¹ diyenlerin hissî ve tecrübî bilgilerinin ürünü, yaratılış dünyasının madde ve tabiattan başka bir şey olmadığıdır. Onlar, his âleminde güç-süzün yok olduğunu görmekle bu sonuca ulaşmışlardır. Oy-saki güçsüzün her yerde yok olacağına dair bir kural ve yasa yoktur. Tabiatla nice güçsüz bitkilerin, haşerelerin ve kuşların yok olmadığı ve sabit olduğu yadsınamaz. “Tabiat düzeninde güçsüz yok olur.” diye bir şey yoktur.

Her hâl ve durumda bazıları, dünya görüşlerini tabiat ekseninde özetlemiş, hissi asıl kabul ederek dünyayı tanımış, birkaç deney sonucunda genel bir hüküm çıkarıp “Tabiat dü-zeninde güçsüz yok olur.” demişlerdir. Bu temel üzerine de batıl hükümetler kurmuş ve **“Muhakkak ki bugün, kurtulu-şa ermiştir üstün gelen.”**² demişlerdir. Yani tabiat düzeninde güçlü muzaffer olduğuna göre, biz de güçlenmeli ve güçsüzü ezmeliyiz. Önce rakibi zayıf düşürmeli ve sonra yok etmeli-yiz. Bu düşüncede olanlar, sürekli olarak bu dayanak üzerin-de yoğunlaşmışlardır. Bu iki dayanak ve bu iki bina hep birbi-riyle savaşmıştır ve savaşacaktır.

Âlemin yaratıcısı olan mukaddes Allah, âlemi öyle bir şe-kilde kurmuş, donatmıştır ki teknikî ve ilmî bir bahçeye, çime-ne benzer. **“Allah, sizi de yerden ot (bitirir) gibi bitirmiştir.”**³ Akıllı bir bahçıvan, ektiği bitkilerin ve diktiği ağaçların ba-kımından asla gaflet etmez. Zatı mukaddes Allah, insanı bu

---

1- Câsiye, 24

2- Tâhâ, 64

3- Nûh, 17

yemyeşil tabiat tarlasına ekmiş ve dikmiştir. O hâlde bahçıvan ve fidan dikiçi odur, insanlar ise bu bahçenin fidanlarıdır. Bu bahçede, **“Kökü sabit, dalları ise gökte.”**¹ olan sadece bir tane Tuba ağacı vardır. Diğer ağaçlar ise bu ağaca bağlıdır, bu ağaca bağlılıkları oranda kalıcı ve faydalıdır.

Bu bahçede zararlı otlar da vardır ve usta bahçıvan her gün, bahçeyi bu zararlı otlardan arındırır. Sonuç olarak bu bahçe her zaman sağlıklıdır ve ağaçları da taze meyvelerle doludur. Bu bahçede binlerce zararlı ot yeşerir, koparılır ve biter. Anlatmak istediğimiz şudur: Bu bahçede elbette ki zararlı otlar olacaktır, ancak bu bahçenin fennîliği ve ilmîliği onlar için değildir.

Peygamberler silsilesinin insanlığa sunduğu düşünce, nasıl bugüne kadar kalmış ise müminlerin özveri ve fedakârlıkları da kalmıştır. Yüce Allah, peygamberlerin kalıcılığını ve sürekliliğini, zulüm öncülerinin ise yok olacağını bildirmiştir. Bunun nedeni, peygamberlerin insanları kendilerine değil, Allah’a çağırmasıdır. **“Ben yalnız O’na çağırıyorum ve dönüşüm de yalnız O’nadır.”**² Her şeye varlık veren yüce Allah’tır ve her şeyin dönüşü de onadır.

Peygamberlerin bir tek amacı vardı ve o da bir Allah’a davet etmektir. Bundan dolayı onların hepsi hak idi ve kaldılar. Başkalarının ise sözleri farklıydı ve onların her biri, toplumu kendisine çağırıyordu, tek bir şeye değil. Bu yüzden yüce Allah, peygamberlerin geldiklerini ve zahir anlamıyla göçtüklerini, ancak düşüncelerinin âlemde kalıcı olduğunu, zulüm öncülerinin ise gelip göçtüklerini ve dünyada da hiç bir şey bırakmadıklarını buyurmuştur.

1- İbrahîm, 24

2- Ra’d, 36

Kur'ân-ı Kerim'in onlar hakkında kullandığı zarif tabir şudur: **"Biz de onları, efsane yapıverdik."**¹ Yani biz, onları tarih kitaplarının arasına gömdük. Bir tarihçi, tarih kabrini açtığına ancak Eşkanîleri, Sasanîleri ve Samanîleri görecektir. Onları tarihte efsane yaptık. Çünkü onların her biri, halkı kendisine çağırıyordu, bu da batıl idi ve her batıl ise yok olmaya mahkûmdur. Bundan dolayı onlar yok olup gittiler.

Onlar, bahçedeki zararlı ve bahçıvanın yolup attığı otlardır. Bu otlar birkaç günlüğüne varlık gösterse de tümüyle yok edilirler. Daima birbirlerine bağlı ve bağlantılı olan faydalı ve meyveli ağaçlar hakkında yüce Allah şöyle buyurmuştur: **"Allah, sizi de yerden ot (bitirir) gibi bitirmiştir."**²

Bu yüzden yaratılış âlemi daima güzel ve tatlı meyveler verir ve zararlı otlar da hep yeşerir. Ancak bu zararlı otlar yeşerdikçe bahçıvan tarafından koparılır. Yüce Allah, sürekli savaş çıkartkanlığı yapan, savaş çıkarmak isteyen İsrailoğulları hakkında şöyle buyurmuştur:

Ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa Allah onu söndürmüştür.³

Bu düzenin bahçıvanı şöyle buyurmuştur: Ben ana ilkeler üzere bu âlem fidanını diktim ki, *"Kökü sabit, dalları ise gökte."*⁴ olan Tuba ağacı yeşersin. Ne zaman bir yabancı, ateş yakmak isterse, bizzat kendim o ateşi söndürürüm. *"Ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa Allah onu söndürmüştür."*

Yüce Allah bu ayette geçmiş zaman kipi "itfâ=söndürdü" kullanmış ve söndürme işini kendisine isnat etmiştir. Yani Allah, yakılan ateşi söndürmeyi ilâhî görevlilere, gökyüzün-

---

1- Sebe', 19

2- Nûh, 17

3- Mâide, 64

4- İbrahim, 24

deki veya yeryüzündeki ordularına havale etmemiştir. Bundan anlaşılıyor ki Allah'ın ebedi iradesi, zulüm hükümetinin kökünü kazımaya dönüktür. Bu ilâhî irade karşısında durup Allah'ın nurunu söndürmek isteyen kâfirler asla bunu gerçekleştiremezler. Bu gerçek, Kur'ân'ın bazı ayetlerinde küçük farklılıklarla ifade edilmiştir. Bu ayetlerden bazıları şöyledir:

Onlar ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Hâlbuki Allah nurunu tamamlayacaktır.¹

Hâlbuki kâfirler hoşlanmasalar da Allah nurunu tamamlamaktan asla vazgeçmez.²

Bahsi edilen ayetlerin ortak mesajı şudur: Allah nurunu kalıcı ve baki kılacak, tağutların yaktığı ateşi de daima söndürecektir. Kâfirlerin ve münafıkların ateşleri, aynen zararlı otlar gibi birbirinden kopuktur. Zararlı otların birbirleriyle bağlantıları yoktur. Çünkü onlar kendiliğinden yeşerir ve düzenli olarak yolunması durumunda da yok olur.

Yaratılış düzeninde hak daima kalıcıdır ve tabiat alanında ortaya çıkan zayıflıklar, eğer değişime elverişli iseler, gaybin güçlü eli onları ıslah eder. Çünkü yüce Allah'ın evreni kapsayan feyzi, kabiliyeti olan bir varlığı atıl bırakmaz ve ona feyiz ulaştırmayı esirgemez.

Kısacası, peygamberlerin birbirlerine bağlı ve bağlantılı olduğu Kur'ân ayetlerinden anlaşılmaktadır. Bu ayetlerden bazıları şöyledir:

Biz vahyi onlara ard arda yetiştirdik.³

Sonra biz peyderpey peygamberlerimizi gönderdik.⁴

1- Sâff, 8

2- Tevbe, 32

3- Kasas, 51

4- Mü'minûn, 44

Tağutlar ve havarileri ise birbirlerinden kopukturlar. **“Biz de onları, büsbütün parçaladık.”**¹

Peygamberler birbirlerine bağlıdırlar; çünkü sözleri birdir ve o da Allah’a çağrıdır. Kâfirler ise dağınık ve kopukturlar; çünkü onların her biri, toplumu kendi heva ve hevesine çağırır. Bu sebeple de onlar kalıcı ve birlik içinde değillerdir; onlar paramparça ve yok olmaya mahkûmdurlar. Çünkü butlan aykırılıktan, çokluktan ve farklılıktan doğar. Hak ise aynılığın, birliğin, uyumun ve bağdaşımın ürünüdür.

Hakkın Zaferinin Sürekliliği

İmam Hüseyin (a.s) dinin canlı örneği ve ayniyeti olduğundan dolayı İslâm’ın kendi özelliği ile toplumda ayniyet bulmasını istiyordu. Dinin tabiat aşamasında ayniyet kazanması engel ve çakışma ile karşı karşıyadır. Çünkü tabiat âleminde, çakışma tehlikesinden korunabilen hiçbir şey yoktur. Bu arenada hak olan şey kalacak ve onun çakıştığı şey ise, hakka hiçbir zarar vermeksizin kendisi zarar görecektir. Ama eğer hak değilse, uzun vadede herhangi bir şeye zarar vermeksizin diğer şeylerle çakışmaktan zarar görecektir.

Buna binaen, bazen hakkın batıl karşısında yenildiğini ve batılın galip geldiğini düşünmemiz, ya hak olmayanı hak ve batıl olmayanı batıl olarak algılamamızdan veya hak ve batılı doğru olarak tanıdıktan sonra zaferi yenilgi ve yenilgiyi de zafer olarak anlamamızdan, hesap hatasına düşmemizden kaynaklanır. Yoksa (sanısal değil) gerçek hakkın yenilgisi ve (vehmî değil) gerçek batılın zaferi, kısa süreliğine bile olsa mümkün değildir. Çünkü batıl, su üstündeki köpük gibidir ve hak ise kükreyen sel gibidir. Batıl, hakkın gölgesinde belirir ve hakkı yok etmesi mümkün değildir. Çünkü hak olmaz-

sa batıl olmaz ve batıl hakkı gösterir. Nasıl ki ışık ve milin olmadığı yerde gölge olmazsa, selin olmadığı yerde de köpük olmayacaktır. Köpük asla sele karşı savaşılamaz ve gölge de ışık ve mile karşı.

Kısacası şu ki, hak var diye batıl kendisini gösterir. Buna göre hak bir an bile olsa yenilmez ve batıl bir an olsun zafer elde edemez. O hâlde, “Bu dönem, bazen hakkın ve bazen de batılın lehine işliyor.” demek yanlıştır. Hak daima galip ve batıl da daima yenilgiye mahkûmdur. Vahyin mantığı da budur: **“Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkûmdur.”**¹ Bu yüzden batılın hakka karşı kıyama imkânsızdır.

Ancak şu da bir gerçektir ki, hem hak ve batılın, hem de zafer ve yenilginin teşhisinde zan ve vehim devreye girerek insanı yanıltabiliyor. İnsanın ödemek zorunda kaldığı her bedel, marifet alanındaki yetersizliğinin ve eksikliğinin sonucudur. Yani vehim ve kuruntularımızın bedelini öderiz. Eğer akıl hükmedecek olsa, ne hakkı batıl zannederiz, **“Oysa onlar güzel iş yaptıklarını sanıyorlardı.”**² ve ne de zaferi yenilgi veya yenilgiyi zafer zannedip, **“Muhakkak ki bugün, kurtuluşu ermiştir üstün gelen.”**³ demeyiz.

Eğer İslâm hükümleri dış dünyada gerçekleşecek olsa, yeryüzünde zuhur eden bir ışık gibi olacaktır. Işığın yeryüzünde ortaya çıkması durumunda, gölgenin olmaması düşünülemez. Gölgesiz ışık sadece cennette ve akıl âleminde. Tabiat âleminde ışığın yansıdığı bir cismin elbette ki gölgesi olacaktır. Bundan dolayı tabiat âleminde, gölge olmaksızın ışık ve batıl olmaksızın hak görülemez. Dünyanın özelliği ve güzelliği, gölgenin var olmasıdır. Böylece akıllı insanlar sına-

---

1- İsrâ, 81

2- Kehf, 104

3- Tâhâ, 64

nır, gölgeden sakınıp ışığa yönelirler. Çünkü tabiat âlemi sırf batıl olsaydı, sırf adem olurdu ve sırf hak olsaydı, artık dünya ve ödev yurdu olmazdı.

Kur'ân-ı Kerim, hak düzeninden söz ederken bu konuya açıklık getirmiş ve şöyle buyurmuştur: **“De ki: Hak geldi; artık batıl ne bir şeyi ortaya çıkarabilir, ne de geri getirebilir.”**¹ Hak geldi miydi, artık batılın eskisine de, yenisine de yer bırakmaz; ne geçmiş batıllar geri dönebilir ve ne de yeni batıllar ortaya çıkabilir. Yani İslâmî düzende ne eski ve geçmiş, ne de yeni ortaya çıkmış günahın tevîl edilmesine yer olmaz. Çünkü hakkın olduğu yerde batıl için yer kalmaz ve eğer hak sınırlı ise ve bir yerde zuhur etmemişse, batıl orda kendisini gösterecektir. Hak olduğu sürece batıla yer olmaz, hak sınırını aştığımızda batıla ulaşacağız. Batılın ortaya çıkması, batıl adında bir şeyi bulduğumuz değil, orada hakkı bulamadığımız anlamı ifade eder.

Batıl kelimesi, her ne kadar olumsuzluk eki almamış müspet bir kelime ise de, onun bağrına adem işlenmiştir. Bazı kelimelerde olumsuzluk eki vardır, bazı kelimelerde ise bu ek yoktur, ama kendi içlerinde menfidirler. Yani olumsuzluğun özü onların batınına nakşedilmiştir. Bazı kelimeler ön veya son ek alarak olumsuzlaşır, bazı kelimeler de hiçbir ek almaksızın olumsuzluk anlamı ifade eder. “Cahil” kelimesi bunlardan biridir. Olumsuzluğun özü bu kelimenin bağrına işlenmiştir. Cahil kelimesini analiz ettiğimizde, onun bağrında ilmin yokluğundan başka bir şeyin olmadığını göreceğiz. Batıl kelimesi de bu türdendir. Bazen, “Falan şey hak değil veya haklı değil veyahut da haksızdır.” ve bazen de, “Falan şey batıldır.” denir. Batıl kelimesi, her ne kadar olumsuzluk

eki almamış ise de, olumsuz bir anlam ifade eder. Batıl kelimesi yorumlandığında, karşılaşılan şeyin “haksızlık” ve “hakkın olmayışı” olduğu görülecektir. Çünkü batıl hakkın karşıtıdır. Buna göre batıl, ademî bir olgudur ve adem de varlıkla birlikte olamayacağından dolayı zatı mukaddes Allah, batılın hak ile uzlaşmayacağını, hakkı kabul etmeyeceğini ve hakkı barındırmayacağını buyurmuştur. Nasıl ki hak da batıl ile uyuşmaz, batıl ile uzlaşmaz ve batılı barındırmaz.

Hak ve batılın sınırları vardır, yani hakkın ötesi ve hakkın olmadığı yer batıldır. Bu, batılın hak karşısında bir şey olduğu anlamına gelmez. Mesela insan, her hangi bir ilmin on konusunu biliyor ve on birincisini bilmiyor ise, on konudan ibaret olan bilgi sınırı bitince, artık orası bilgisizliğin başlangıcıdır. Bu da bilgisizliğin varlıksal bir sınırı olduğu anlamına gelmez. Bilgisizlik, bir yerden başlayan ve varlıksal sınırı olan bir şey değildir, bilakis sırf bilginin olmayışıdır.

Kıyası hakkın olmadığı bir yer batıldır, ancak bu, batılın hak karşısında bir şey olduğunu göstermez. Hak ve batıl asla birbiriyle uyuşmaz ve uzlaşmaz; ne hak batılın ve ne de batıl hakkın yanında yer almaz. Hakkın olduğu yerde batıla yer yoktur, hakkın olmadığı ve haksızlığın olduğu yerden batıl başlar. Bu nedenle zatı mukaddes Allah, her açıdan kapsamlı bir buyruğunda şöyle buyurmuştur: “*De ki: Hak geldi; artık batıl ne bir şeyi ortaya çıkarabilir ne de geri getirebilir.*”¹ Hakkın varlığı durumunda, ne geçmiş ve ne de yeni batıl örnekleri ortaya çıkamaz.

Hemen şunu da hatırlatmalıyım: İlâhî dini korumak için yılmadan cihat eden hak eksenli insan asla yenilmez. Çünkü böyle birinin karşısında, bilim açısından hak ve eğilim açısından hayır ve güzellik olan sadece iki yol vardır: Bunlardan

biri şehadettir ve diğeri ise zafer. Bunlar, **“iki iyilikten biri”**¹ olarak anılmıştır. Hakkı yok etmek için çalışan batıl yanlısı kişi ise, asla zafer kazanamayacaktır. Çünkü böyle birinin karşısında da ancak iki yol vardır ve her ikisi de akıl bilinci bakımından batıl ve gönül tanıklığı bakımından kötü ve çirkindir: Bunlardan biri, bizzat Allah tarafından cezalandırılmak ve diğeri ise İslâm savaşçıları eliyle cezalandırılmaktır. **“Onlarla savaşın ki, Allah sizin ellerinizle onları cezalandırsın; onları rezil etsin.”**²

Günahkârların marifet alanındaki kusur ve eksikliği, onların gaflete düşmelerine neden olur. Onlar bazen Allah'ın tedriciliğe dayalı mühlet verişini zafer zanneder, bazen de dünya aldatısını askerî açıdan üstünlük olarak algırlar. Böylece şerrin çirkinliğini hayrın güzelliği ile karıştırırlar ve sonuç olarak da şeytanın vesvesesini melek ilhamı, cehennem çıkmazını cennetin doğru yolu zannederler. **“Hâl böyle iken nereye gidiyorsunuz?”**³

İslâm düzeni hiçbir şekilde batıl ile anlaşamaz. Bundan dolayı da batıl düşünceli insanların İslâm düzeninde değeri ve önemi olmaz. Müminler Emiri Ali'nin (a.s) mübarek eliyle İslâm düzeni tesis edildiğinde, Talha ve Zübeyr bu dinî hükümete yer almak istediler. İmam Ali (a.s) onlara buyurdu: Hak düzeni batıl ile uzlaşmaz. Zira siz hak yörüngesinde değilsiniz ve batıldan el çekmiyorsunuz. Ben ise asla batıl ile uyum içinde olmayacağım, çünkü hak batıl ile uyuşmaz.

Nefsin hevasına uyanlar birbirleriyle uyum ve uzlaşma için olabilirler. Ancak nefis hevasının belli sınırının olmadığı ve her gün başka bir şekle girdiği de unutulmamalıdır.

1- Tevbe, 52

2- Tevbe, 14

3- Tekvir, 26

Hevesin de belirli bir sınırı yoktur, her gün başka bir yüzle ortaya çıkar. Güneş saatinin milinden doğan gölge gibidir; bazen doğu ve bazen batı yönündedir, bazen eğri ve bazen düzdür, bazen az ve bazen çoktur, bazen kısa ve bazen uzundur. Sabahtan akşama kadar değişmeyen, azlık ve çokluğu, güçlülük ve güçsüzlüğü olmayan ışık gibi değildir; değişken bir gölgedir, uzaklık ve yakınlık sonucunda farklı hallere giren bir alıcıdır sadece. Sabahtan akşama kadar anbean değişen bir gölgedir.

Hak, asla değişmez ve değişim göstermez, sabittir. Hakka hak denmesinin nedeni de sabit, kalıcı ve değişmez oluşudur zaten. Haksızlıktan ibaret olan batıl ise, -sırf ışıksızlık olan gölge gibi- sabahtan akşama kadar değişim ve dönüşümdedir.

Bu yüzden canlı hak olan ve hakkın örneği olan Müminler Emiri Ali (a.s), öz İslâm'ı uygulamak istediğinde, Talha ve Zübeyr gibileri onunla uzlaşmaya odaklanmışlardı. Bundan dolayı da İmam Ali (a.s) onlara, "Ben sizinle uyum içinde olamam, çünkü hak batıl ile uzlaşmaz." buyurmuştu. "**De ki: Hak geldi; artık batıl ne bir şeyi ortaya çıkarabilir ne de geri getirebilir.**"¹ Sonra da yüce İslâm Peygamberi'nin (s.a.a), "*Yaratıcıya karşı günahta mahlûka itaat olmaz.*"² buyruğunu hatırlatmıştı.

Burada hatırlatmam gereken bir başka nokta şudur: Birliktelik, birleşim ve karışım... ancak aynı tür ve uyumlu şeylerden sağlanır. Hak ve batıl, doğruluk ve yalan, ihlâs ve riya gibi şeyler birbirleriyle uyum içinde olamazlar ve hatta birleşimin yok olmasına neden olurlar. Çünkü yok olanı var olana eklemek, varsayılan varın da yok olmasına neden olacaktır. Yokluk olgu türünden olan her şey, eklenmek istenen şeyin de yok olmasına neden olur. Yani var ve yokun toplamı, yok-

---

1- Sebe', 49

2- Biharu'l-Envar, c: 10, s: 227

luktur ve malum ile meçhulün toplamı, meçhuldür... Bundan dolayı ihlâs ile riyadan birleşen bir iş reddedilmiştir. Böyle bir birlikteliğin unsurlarının birbiriyle uyumsuzluğu, onun yok olmasına neden olacaktır.

Anlatmak istediğimiz şudur: Hak bir düzen asla batıl inanç, batıl huy, batıl eylem ve söylem ile uyum içinde olmaz. Batıl olan her şey, bir bağdaşık hak bütününe girecek olsa, o hakkın yok olmasını sağlayacaktır. Müminler Emiri Ali'nin (a.s), *"Evdeki gasp edilmiş bir taş, onun viran olmasının rehinidir."*¹ buyruğunda yatan inceliklerden biri de bu olabilir. Yani gasp edilmiş taşın sahibi, duvarın yıkılması pahasına kendi taşını talep etme hakkına sahiptir.

Art niyetli bir üye, mensubu olduğu siyasi partinin, derneğin veya kurulun dağılmasına sebep olabilir. Çünkü bozuk bir unsur, içinde bulunduğu kurulu özümsemez, bilakis onu da bozar. Aynen yemek kazanına düşen bir damla kan gibidir, yemeğin tümünün necis olmasına neden olur. Bozuk unsur, yemeğe düşen bir tutam toprak gibi değildir. Çünkü toprak, düştüğü mecmuada yok olur ve onu yemenin haramlığı da ortadan kalkmış olur.

Hüseyin b. Ali (a.s), zulüm önderlerinin taşkınlığı ve halk kitlelerinin ilmî ve amelî cehaleti sonucunda Orta Doğu'nun büyük bir bölümünün inanç ve ahlâk alanında sapmaya duçar olduğu koşullarda kıyam etmişti. Bu sapmaların ve bozuklukların kaynağı, bir yandan salihlerin tebliğinden mahrumiyet ve öte yandan da hainlerin egemenliği idi. Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) Aşura günü şöyle buyurmuştu:

"Benim öğütlerimin sizde etki etmemesinin ve gösterdiğim yolu kabul etmemenizin tek nedeni, karınlarınızın haramla dolmuş olmasıdır."²

1- Biharu'l-Envar, c: 104, s: 358

2- Biharu'l-Envar, c: 45, s: 8

Haramın helal ile uyum sağlaması mümkün değildir, haram yemekle doğru düşüncenin bir arada olması imkânsızdır.

Çünkü insan, iki hakikati olan bir varlık değildir, beden ve bedenî gıdalar da ruhun karşıtı değildir. İnsanın sadece bir gerçeği vardır ve o da nurdur; bir de gölgesi vardır ki nura tabidir. Yani insanın ruhu ve bedeni vardır, bunların biri asıl ve diğeri ardıldır. Ardıl olan beden, asıl olanın ardı sıra hareket eder. Yani beden ve bedenî sıfatlar, ruha ve ruhî sıfatlara tabidir ve bir gün bu beden, ruh makamına yakınlaşır.

Çünkü insanın yediği yemek, tedrici olarak düşünce şekli alır. Ruhun varlık bulma aşamasında cismanî olup sonradan soyutluk vasfı aldığı gibi, nefsanî düşünceler, ahlâk ve vasıflar da böyledir. Yani madde, nasıl cevherî hareket uyarınca soyut ruh oluyorsa, bir yemek de bu türden bir seyir ile düşünce, huy ve sıfata dönüşür.

Bütün bunlar imkân dâhilindedir. Ancak temiz olmayan ve istidatsız bir nütfenin cevherî seyir ile tertemiz ilâhî ruh niteliği alması olağan bir şey değildir. Nasıl ki temiz olmayan bir yemek de doğru düşünceye dönüşmeyecektir. Haram yiyen bir insanın doğru düşünmek istemesi çok zordur. Çünkü asıl koşullardan feyiz almak için istidat ve yeterlilik gerekir. Ancak bu imkânsız değildir. Yüce Allah, kişinin tövbe etmesi veya şefaatinin ona şefaet etmesi sonucunda, ondaki kötülüğü güzelliğe dönüştürüp günahkâr bir insanı hayırsever yapabilir ve akıbetini güzelleştirebilir.

Anlatmak istediğimiz şudur: Her şeyin doğal bir yolu vardır, tabî ve tekvinî işler sırf ülkü ve arzu ile halledilemez. İnsan önce haram yememe yönünde nasihat edilebilir. Ancak haram yemiş, aza ve organları haramdan oluşmuş birini anlayışlı, adil ve emin birine dönüştürmek hiç de kolay bir şey değildir. İnsanın çok çetin bir riyazete girmesi gerekir. Yani

haram yoldan beslenmiş, aza ve organları haram yemekle gelişmiş birini öğüt ve nasihat etkilemez. Bu, aynen havanda su dövmeye benzer. Haram yemek, doğru olmayan bir gelişmeyi de beraberinde getirir ve bu gelişim, o haram yemeğin düşünce ve vasıflarını izler. Bu, fidan iken düzeltilebilecek, ancak eğri olarak büyüdükten sonra düzeltilemez bir ağaca benzer. Yani bu, her ne kadar yüce Allah'ın sınırsız gücü karşısında imkan dâhilinde ise de, adeten düzeltilemez.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin'in (a.s), insanlığa karşı saldırıya geçene buyurduğu sözün kısa açılımı şöyledir: Biliyor musunuz, benim kılavuzluk ve öğütlerim neden sizi etkilemiyor? Çünkü siz, önce benim ne dediğimi anlamalı ve ikinci olarak da bu anlayış uyarınca karar vermelisiniz. Ancak bugünkü anlayışınız, bugünkü anlayışınız şekline dönüşen önceki yemeklerinizdir. Çünkü bugünün anlayanı, yani sizin ruhlarınız, geçmiş nütfenin özüdür. Nasıl ki o nütfe cevherî hareket ile yükselip mücerret ruha dönüşmüş ise, bu yemekler de cevherî seyri ile yükselerek düşünce, ahlâk ve sıfata dönüşmüştür. Şimdi ne bu çirkin ruha "İlâhî ol.", ne o düşünceye "Doğru ol." ve ne de o huy ve haslete "Üstün ol." denemez.

Bundan dolayı Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) onlara şöyle buyurmuştu: Gerçi ben Allah'ın hüccetiyim ve Hakk'ın kelamı benim içimden coşar, ancak doğru sözü algılama yeteneğine sahip olan kimse bundan etkilenir. Siz Emevî ve Mervanî tağutlarına gelince; siz hak sözü ve doğru öneriyi kabullenme yeterliliğini kaybetmişsiniz. Çünkü düşünce, ne kendiliğinden oluşur ve ne de başka bir yerden kanatlanıp gelir. Düşünce, geçmiş yılların yemeklerinin ürünüdür; o zamandan yola koyulmuş ve bugün bilgi ve anlayış suretinde ortaya çıkmıştır. Saik ve güdüler de böyledir.

Bu yüzden İmam Hüseyin (a.s) onlara, *“Karınlarımız haramla dolduğu için benim yol göstericiliğim sizde eser etmiyor.”*¹ buyurmuştur.

Onlar, İmam Hüseyin’e (a.s) şöyle dediler: Sen dinden çıkmışsın.

İmam Hüseyin (a.s), bu söze şöyle cevap verdi: *“Andolsun Allah’a, kimin dinden çıktığını ve kimin sabit kaldığını sonra anlayacaksınız!”*²

Sonuç şu ki, İslâm düzeninde batıla asla yer yoktur. Müminler Emiri Ali (a.s), kendi batıllarını hak sofrasının yanında yemek isteyen, yani batıl bohçalarıyla gelip hak hükümetinin misafiri olmak ve hak adına batılı kullanıp başkalarına da aşılama isteyen bir grupla karşılaşmıştı. Bu yüzden İmam Ali (a.s) onlara şöyle buyurmuştu: Batıl ile uzlaşacak biri değilim ve kimseye de böyle bir muamelede bulunmadım. Eğer öz İslâm’ı ve sırf hakkı kabul edecek olursanız ancak, İslâm düzeninde barınabilir ve söz sahibi olursunuz. Aksi takdirde, **“Sizin dininiz size, benim dinim de bana.”**³

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) de Emevî saltanatının yöneticilerine aynı şekilde davranmış ve şöyle buyurmuştu: *“Eğer benim hak olan teklifimi kabul ederseniz, herkes barış içinde yaşayacaktır. Aksi takdirde benim yaptığım banadır ve sizin yaptıklarınız da size. Siz benim yaptığımdan berisiniz, ben de sizin yaptıklarınızdan beriyim.”*⁴

İmam Hüseyin (a.s), Mekke’den ayrıldığında şöyle buyurmuştu: Biz, Zübeyr’in oğlu gibi değiliz; birilerine karşı siyasi davranmaz ve batıl ile yan yana olmayız. Bir gün bir

---

1- Kelimatu’l-İmam Hüseyin (a.s), s: 422

2- Biharu’l-Envar, c: 45, s: 19

3- Kâfirûn, 6

4- Kelimatu’l-İmam Hüseyin (a.s), s: 330

grubun ve diğer bir gün de başkasının lehine konuşmaz ve tavır almayız. Hak batıl ile bir araya gelmez. **“Artık haktan (ayrıldıktan) sonra sapıklıktan başka ne kalır?”**¹

İslâmî Cihadın Örnekleme

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin’in (a.s) mektup ve konuşmalarından da anlaşıldığı gibi onun amacı, dini yaşatmak idi. Dini yaşatabilmenin tek yolu, toplumda İslâm düzenini kurmaktır ve bu ise, bu alanda can ve malı feda etmeye bağlıdır. Bu amacı taşıyan, bu yolu yürüyen, bu uğurda bohçasını hazırlayan ve cihat alanındaki gerekleri kabul eden Allah erleri ise sadece küçük bir topluluktur. Yüce Allah, işte bu yiğitler hakkında şöyle buyurmuştur:

Müminler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler var. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirip o yolda canını vermiştir; kimi de (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde (sözlerini) değiştirmemişlerdir.²

Buradan hareketle, bir kıyamın sahip olması gereken amaç, yol, araç, yol eri, aracı kuşanan ve amacı güden gibi temel unsurların tümünün İmam Hüseyin’in (a.s) kıyamında mevcut olduğu açıkça görülmektedir.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) vasiyetnâmesinde, cedit ve babasının yöntemi üzere hareket ettiğini buyurmuştur. Hüseyin’in (a.s) babasının yöntemi, onun ceditinin yönteminin aynıdır. Çünkü Ali b. Ebutalib (a.s), yüce Allah Resulü’nün (s.a.a) canı gibidir. Yüce Peygamberimizin (s.a.a) yöntemi ise Kur’ân-ı Kerim’dir. Zira Kur’ân-ı Kerim’i ilmî ve amelî açıdan o hazret açıklamıştır.

Buna binaen, Şehitler Öncüsü İmam Hüseyin’in (a.s) kı-

1- Yûnus, 32

2- Ahzâb, 23

yam programını sadece Kur'ân-ı Kerim ve yüce Peygamber'in (s.a.a) sünneti düzenlemiş ve bu kıyamın tek yolunu da Kur'ân göstermiştir. Yani Kur'ân, hac konusunu farz kılmışsa, önce biri doğru olarak hac amelini yapmalı ve sonra da başkalarına, "Hac amellerinizi benden öğrenin."¹ demelidir. Mesela önce yüce Peygamber (s.a.a.) bizzat Mekke'ye gidip hac amelini yapmış ve sonra da Allah evinin ziyaretçilerine, "Hac amellerinizi nasıl yapacağınızı benden öğrenin." buyurmuştur. Namaz konusu da aynen böyledir. Her ne kadar namaz konusundaki genel emir Kur'ân'da mevcut ise de önce biri, koşul ve gereklerini gözeterek namaz kılmayı gerçekleştirmedir ki başkaları da bunu görüp öğrensinler. Yüce Allah Resulü (s.a.a) önce namazı kılmış ve sonra da başkalarına, "Benim namaz kılışımı gördüğünüz gibi sizler de öyle namaz kılın!"²

Buna göre cihat da önce biri tarafından gerçekleştirilmeli ve sonra da cihadın canlı örneği olan kişi başkalarına, "Cihadı benden öğrenin." demelidir. Aynen namaz ve hac konusunda olduğu gibi. Kutsal cihat ve savunma da önce amelen gerçekleştirilmelidir ki insanlar, bunun örneğini görsün ve sonra da yılmak bilmeyen mücahitlere uysunlar. Hüseyin b. Ali'nin (a.s) ihlâslı cihadı, o dönem insanların yakından gördüğü ve tecrübe ettiği yüce Allah Resulü'nün (s.a.a) ve İmam Ali'nin (a.s) yapmış olduğu öz İslâmî cihadın bir başka örneği idi.

Başka konularda olmayan, ama cihatta olması gereken bir şey vardır. Mesela namaz ve oruçta kısa süreli zorluğa katlanmak gerekir ve insanlar da bedenî zorluğun bu kadarına dayanabilirler. İnsanlar, bu ibadetleri yerine getirenleri görmekle hayrete kapılmaz ve bizzat kendileri onların yaptığının aynısını yaparlar. Humus, zekât ve diğer malî yükümlülükler

---

1- Avali'l-Leali, c: 1, s: 215

2- Biharu'l-Envar, c: 85, s: 279

alanında da ekonomik açıdan fedakârlıkta bulunmak gerekir ve insanlar, bunu da Allah erlerinden görmüş ve onları örnek edinmişlerdir. **“Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler.”**¹

Kutsal savunma konusunda insanın gözetmesi gereken en önemli koşul, yüce Allah’ın dinini kendi canından üstün ve ilâhî dinin yaşamasını kendi dünya hayatından değerli görmesidir. Marifet ve amelin bu aşamasına ulaşmak kolay değildir. Yüce Allah Kur’ân-ı Kerim’de şöyle buyurmuştur: **“De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız, kazandığınız mallar, kesata uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size Allah’tan, Resulünden ve Allah yolunda cihat etmekten daha sevgili ise, artık Allah emrini getirinceye kadar bekleyin.”**²

Yani cihadın temel ilkesi ve ana direği, yüce Allah’ın dinini dünyevî hayatınızdan daha değerli görmemiz ve Allah’ın dinini korumayı kendi evinizi, işinizi, servetinizi korumaktan daha üstün tutmanızdır.

Yüce Allah, önce tümel bir yasa kalıbında konunun kendisini açıklamış,³ sonra da bu ilkeye inanan ve bu vasıfla kendisini donatan erlerini “Hizbullah” olarak anmıştır.⁴

Eğitsel açıdan uygun olan yöntem, önce birinin bu kâna uyararak kendi kapasitesi oranında yasanın canlı örneği olması ve sonra da başkalarının, Allah’ın dinini dünya hayatından aziz tutarak yaşanabileceğini görmesini sağlamaktır.

Bu, sadece teori ile çözümlenebilecek düşünsel bir konu, sırf nazarî aklın üstesinden gelebileceği bir iş değildir; bilakis

---

1- Haşr, 9

2- Tevbe, 24

3- Tevbe, 24

4- Mücâdele, 22

bu işin bir bölümü amelî aklın sorumluluğu dâhilindedir. Sü-luk ehli olan insan, yüce Allah'ı ve Peygamberini (s.a.a) sev-meli, Allah'ın dinini amaç edinmelidir. Yani ilmî alanda ka-rarlılığın ötesinde, amelî alanda da kararlı olmalıdır. Birinin birçok itikadî konuları mantıksal çıkarımlarla anlayabilmesi elbette ki olasıdır, ancak gönlü kabul etme hazırlığına sahip olmadığı için bir şey yapamayacaktır.

Tasavvur, tasdik, kat'iyet, zan, vehim, hayal gibi şeyler düşünce ve nazarî akıl ile ilgilidir ve bunun yardımıyla insa-nın bazı ihtiyaçları temin edilir. Niyet, irade, azim, karar ve ihlâs gibi bazı olgular da amelî akıl ile bağlantılı olup insanın gereksinimlerinin bir başka bölümünü karşılar. Her ne kadar başlangıçta bu iki bölüm arasında nispî bir ilişki var ise de, bunlar tamamen birbirlerinden ayrılabilirler. Yani niyet konu-sunda kat'iyet gerekli olmakla birlikte, yeterli değildir.

Cihat konusunda da durum böyledir; cihadın gerekliliği konusunda insanın şüphesizliği, hiçbir sorunu çözmeyecek-tir. İnsanların çoğu, cihadın da hac gibi farz ve imanun şart-larından biri olduğuna inanırlar, ancak bu hususta kararlılık gücüne sahip olmazlar. Çünkü insanı kulluk ve cennetle bu-luşturan "*...Rahman'a kulluğu ve cenneti kazanmayı sağlayan*"¹ amelî akılları uyumuştur. Uyumuş bir akıl, gönülleri uyanık insanların kararlılık gücüne elbette ki sahip olamaz. Bundan dolayı insanın bu hususta kararlı olması ve pratikte de dini kendi kardeşinden, evladından ve de dünyasından daha üs-tün tuttuğunu göstermesi, dini korumak için kendisiyle ilgili her şeyi terk etmesi, sadece din için yatırım yapması ve nite-kim, "Ben, Allah yolunda cihat aşığım; zalimlerle bir arada yaşamak beni rahatsız ediyor ve ben bundan hoşlanmıyor ve hatta nefret ediyorum." demesi gerekir.

1- Usul-u Kafi, c: 1, s: 11

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) bu sahnenin yetkin örneğidir. Yüce Allah Resulü (s.a.a) hac ve namaz konusunda, “Hac amellerinizi benden öğrenin.” veya “Benim namaz kılışımı gördüğünüz gibi namaz kılın.” buyurmuştu. Bu ilkenin kendisi cihat konusunda da geçerlidir. Ancak o hazretin evladı bu konuda bariz bir örnek olmuş ve pratik anlamıyla adeta “Savunma ve cihadı benden öğrenin.” buyurmuştu. Yani savaşın yöntem ve yordamını benden öğrenin. Ben, zalimlerle birlikte yaşamamanın acısını tadarak yaşıyorum. Benim gönlüm ve ruhum, tat ve koku almada sağlıklıdır. Rahmet ve reyhan kokusunu, iğrenç ve kokuşmuş kokudan ayırt etmede başkalarına asla ihtiyaç duymam.

Bundan dolayı, zulüm ortamında solumak bana acı verir ve günah düzeninde yaşamak çetin gelir. *“Şüphesiz ki ben, ölümü ancak mutluluk ve zalimlerle yaşamayı ise ancak alçaklık bilirim.”*¹ Ben zulüm düzeninde yaşamaktan bıkmışım, kafese kapatılmış bir kuş gibiyim. Gerçi diğer insanlar da zamanın tağutunun kafesine tıklmıştı, ancak uçma gücüne sahip olmadıklarından dolayı kafeste olmaktan rahatsız değillerdi. Kanatları olmadıkları için zindan veya kafes alanında ancak gerektiği ölçüde sürünmekteydiler. Kafesin veya zindanın kapısı açılacak olsa bile onlar uçamayacaklardı. Çünkü onların görüş ufku kapalı ve hareket alanı kısıtlıdır. Onlar açısından düzenin, ortamın açık veya kapalı olması hiç fark etmiyor. Ben ise uçma gücüne sahip olduğum için kafeste olduğumu hissediyor, buraya kapatılmış olmanın acısını duyuyor ve özgürlük için çalışıyorum.

İşte bunu anlamak cihada zemin hazırlayacaktır. İnsanlar baskının varlığından rahatsız olmadıkları, gına gelmedikleri ve kanatlanıp uçmaları gerektiğini kendi içlerinde hissetmedikleri sürece zalime karşı savaşamazlar. Buna göre cihat,

---

1- Kelimatu'l-İmam Hüseyin (a.s), s: 356

sırf ilmî kat'iyet ile gerçekleştirilecek bir şey değildir, insanlık toplumunun cihat hususunda kararlı ve azimli olmasını sağlayacak Şehitler Efendisi (a.s) gibi birine ihtiyaç vardır. Teori ve pratik kanatları olan, uçma gücüne sahip olan ve baskı, dikta, zulüm, sömürü, köleleştirme düzeninde batılın ve cahiliyetin olduğunu algılayan ve de cahiliyetin zindanında veya kafesinde tutsak olan insan hakkı savunma ve batılı yok etme ortamının hazırlanmasını sabırsızlıkla bekler.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), Basra halkına gönderdiği mektubunda şöyle yazmıştır: *“Ben sizleri Allah’ın kitabına ve Resulünün (s.a.a) sünnetine çağırıyorum. Çünkü sünnet katledilmiş ve bidat diriltirmiştir.”*¹ Gerçekte katledilen şey, ilâhî sünnet ve yasalardı. Çünkü yüce Peygamber’in (s.a.a) sünneti; Kur’ân-ı Kerim’i tefsir etmekten, açıklamaktan, yürürlüğe koymaktan, Kur’anî hükümleri gerekçelendirmekten, korumaktan başka bir şey değildi. İşte bu sünnet öldürülmüştü; sünnetin yerini bidat, hakkın yerini batıl, adaletin yerini zulüm, hidayetin yerini dalalet almıştı.

Emevî tağutlarını İmam Hüseyin’e (a.s) karşı zahirî zafere taşıyan tek etken ve İmam Hüseyin’in (a.s) zahirî yenilgisinin tek yolu, sadece Emevî İslâm’ı olmuştu. Yani Emevî tağutları, dini koruma maskesi ardına sığınmasalardı ve bilinç yoksunu halk kitlelerini dindarlık aldatmacası ile kandırmasalardı, asla İmam Hüseyin’e (a.s) karşı zahirî başarı bile kazanamayacaklardı. Onlar sadece İslâm’ın adıyla zafer kazanmıştı; velayet ve hilâfetin yetkin mazharı İmam Hüseyin’e (a.s) düşmanlık eden binlerce insan, cenneti kazanmak için Kerbela’ya gelmişti. *“Herkes İmam Hüseyin’in (a.s) kanını dökmekle Allah’a yakınlaşmak istiyordu.”*²

1- Kelimatu'l-İmam Hüseyin (a.s), s: 315

2- Biharu'l-Envar, c: 22, s: 274

İmam Hüseyin'e (a.s) karşı savaşınların çoğu, sadece Allah'a yakınlaşmak ve cennete girebilmek için Kербela'ya gelmişti. Bu oyun ve düzeni kuranlar ise, meşum Emevî siyasetinin öncüleri idi.

Bundan dolayı Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), öncelikle Emevîlerin savunduğu ve yaymak istediği İslâm'ın amacının öz İslâm'ı ortadan kaldırmak olduğunu açıklamalıydı. Şehitler Efendisi (a.s), Müslim b. Akil ve Hani b. Ürvе'nin şehit edildiği, cansız bedenlerinin Kufe sokaklarında teşhir edildiği ve halkın da Übeydullah b. Ziyad'a biat ettiği haberini aldıktan sonra duygusal açıdan sitem ve sosyal boyutuyla kahır ederek siyaset ve mücedele alanını terketmedi, bilakis halkın nasıl bir düzende yaşadıklarına dikkat çekmek amacıyla yeniden bir konuşma yaptı ve bir mektup yazarak Kufe halkına gönderdi.

İmam Hüseyin (a.s), kendisini karşılayacak olan şeyin şehadet olduğunu ve Kufe halkının da kendisine yardım etmeyeceğini kesinlikle biliyordu, ancak yine de insanları uyandırarak insanlığa karşı görevini ifa etmek ve İslâm'ın siyasal tarihine nurlu bir sima kaydetmek istiyordu. Bu yüzden İmam Hüseyin (a.s), hem Emevî İslâm'ının gerçek yüzünü Kufe halkına göstermek, hem de cenneti kazanmak amacıyla ve Emevî İslâm'ın kurgulayıcılarının ve yöneticilerinin emriyle gruplar hâlinde Kербela'ya akın eden insanları, yaptıkları işin uğursuz akıbeti hakkında aydınlatmak için son dakikalara kadar mektup yazıp onlara gönderiyordu.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), yol arasında yaptığı bir konuşmada şöyle buyurmuştu:

Görmez misiniz ki hakka uyulmuyor ve batıl engellenmiyor?! İmanlı insan (böyle bir durumda), hak üzere ve haklı olarak Rabbi ile buluşmaya rağbet etmelidir. Şüpheli-

siz ki ben, ölümü ancak mutluluk ve zalimlerle yaşamayı ise ancak alçaklık bilirim.¹

İnsan gına gelmedikçe ve bıkkınlık duymadıkça, silahına davranmaz. Bu sebeple İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştu: Mevcut düzeni tam anlamıyla kavrayarak ve onu İslâmî hüküm ve hikmetlerle karşılaştırarak sorumluluğunuzu anlayın ve zamanın gerektirdiği şekilde kıyam edin. Bilmiş olun ki, iğrenç kokulu olan bir yere hapsedilmişsiniz, fakat bu iğrenç siyasi kokuyu algılayamıyorsunuz. Kanatlarınız kesilmiş ve tüyleriniz yolunmuş olarak zehirli ve kapalı bir ortamda bulunuyorsunuz. Bundan dolayı da bıkmıyor ve usanmıyorsunuz. Eğer tüyleriniz yolunmasaydı ve kanatlarınız kesilmeseydi, bu zindan hayatı sizi bıktırır. Kanatları kesilmiş kuşlar gibi kafeste olmaktan rahatsızlık duymuyorsunuz. Oysaki kanadı olan kuşlar kafesin millerinden gına gelir ve bıkkınlık duyar.

İmam Hüseyin b. Ali (a.s), Hür ile karşılaştıktan ve kapsamlı bir konuşma yaptıktan sonra son mektubunu yazarak Kufe halkına gönderir. İmam Hüseyin (a.s) bu mektubun ilk satırlarında bazı insanların isimlerini saymış ve sonra da bütün Kufe halkına hitapla şöyle buyurmuştur:

Ey insanlar! Allah Resulü (s.a.a) buyurmuştur ki, her kim Allah'ın haramını helal bilen, ahdini bozan, Allah Resulü'nün (s.a.a) sünnetine aykırı davranan, Allah'ın kulları arasında günah ve haksızlık yapan zalim bir yönetici görür, sözüyle veya ameliyle ona karşı muhalefet etmezse, elbette ki yüce Allah böyle birini, o zalimi sokacağı yere (cehenneme) sokar.²

Yani yüce Allah, zulüm ve haksızlığa boyun eğen mustazaflı da müstekbir zalim ile birlikte cehenneme sokacaktır.

1- Kelimatu'l-İmam Hüseyin (a.s), s: 356

2- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 382

Mustazaflar şöyle diyecekler: **“Ey Rabbimiz! Bizi işte bunlar saptırdılar! Onun için onlara ateşten bir kat daha fazla azap ver! diyecekler. Allah da: Zaten herkes için bir kat daha fazla azap vardır, fakat siz bilmezsiniz, diyecektir.”**¹

Müstekbir, iki günah işlediğinden dolayı azabı da iki olacaktır: Bunlardan biri, günahı işlemektir ve diğeri ise, halkı saptırmak ve toplumda fesada zemin hazırlamaktır. Yani ululanan ve kendisini büyük gören biri, hem “sapık” ve hem de “saptırıcı”dır. Zulme boyun eğen mustazaf da iki günah işlemiştir: Biri, müstekbirlerin günahını kabullenmek, toplumda yaygın olan günahı işlemektir ve diğeri ise, müstekbirlerin önderliklerini kabul etmek, onların sultasına karşı durmamak, hak ve adalet önderlerine yardım etmemektir.

Dönemin insanlarına mektuplar yazan Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), Emevîlerin zalim önderler olduklarını ve yönetimlerinin de zalim önderlerin yönetimi türünden olduğunu anlatmak istiyordu. Yani kendisini müminlerin emiri olarak tanıtan Yezid’in önderliği, zulüm önderliğidir ve Übeydullah b. Ziyad da zulüm önderinin temsilcisidir. Şehitler Efendisi (a.s), son ana kadar var gücüyle gerçekleri anlatmak ve insanları aydınlatmak istiyordu. İmam Hüseyin (a.s), mektubu taşıyan elçisinin şehit edileceğini ve mektubunun insanlara ulaşmayacağını bildiği hâlde, mektup göndermekten geri durmuyordu. Çünkü İmam Hüseyin (a.s) biliyordu ki elçisi, zamanının imamının mesajını kendi kanıyla Kufe halkına ulaştıracak ve düşmanlar da bu mektubu alıp tarihe kaydedeceklerdir. Hepinizin de bildiği üzere, olaylar aynen İmam Hüseyin’in (a.s) öngördüğü şekliyle gerçekleşti.

2. Bölüm

HÜSEYNÎ KIYAMIN SONUCU

1- AKLIN FİLİZLENMESİ

İlim ve Amel İlişkisi

İnsan, eylemlerini düşünce eksenine kuran ve düşüncesinin, eylemi üzerinde eser ve etkisi olan düşünen bir varlıktır. İnsanın ne düşünmesi engellenebilir, ne çalışması engellenerek donuk ve monoton bir varlığa dönüştürülebilir ve ne de ilim ve ameli arasındaki ilişki görmezden gelinebilir. Buna göre insan yaşamı, ilim ve amelinin karışımıdır. Ayrıca insanın etkinlik rotasını çizen ve çalışmasına yardımcı olan da ilim ve bilgisidir.

Bilgiyle amel arasındaki tutarsızlık ve uyumsuzluk, insanı insanî hayat ve kimlikten mahrum bırakacaktır. Çünkü insanın kimliği ilmî düşüncelerden ve amelî gayelerden oluşur. Ancak doğru düşüncesi ve salih gayesi olan kimse canlıdır. Buna binaen bilgisi daha derin, eylemi daha hikmetlice, ilim ve ameli arasındaki ilişki daha sağlam olan insanın hayatı daha akıllıca ve verimli, sonuçta kendisi de daha canlı olacaktır. Gerçek şu ki peygamberler ve ilâhî önderler, insanlığı diriltme görevini üstlenmişlerdir. Kur'ân-ı Kerim buna şöyle temas etmiştir:

Ey inananlar! Hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah ve Resulüne uyun.¹

1- Enfâl, 24

Buna binaen peygamberlerin öğretilerinde hem ilmin ve amelin, hem de amelin ilme tabi olmasının önemli bir yeri vardır. Çünkü yukarıda da dikkat çektiğimiz gibi insanın hayatı, onun ilim ve ameline ve de ilimle amel arasındaki uyuma bağlıdır.

Kur'ân-ı Kerim bazen, "köklü ilim" ve "sağlam amel" yönünde yaptığı teşvikle, insanı ilim ve amel arasında sağlam bir ilişki kurmaya çağırılmış ve bazen de bilgisizliği, işsizliği, rahat düşkünlüğünü ve ilim ile amel arasındaki kopukluğu kınamıştır. İnsan ilim öğrenmek, güzel işler yapmak ve ilim ile amel arasındaki ilişkiyi sağlamlaştırmakla, kendisini ve toplumunu yıkım, cehalet ve tembellik pençesinden kurtarmalı ve böylece de "makul ve mesul hayat"a ulaşmalıdır.

İlim ile amelin ilişkisi, insanın bütün çalışmalarının ilim ve düşünce ışığında yönlendirilmesidir. Ancak insanın bütün ilim ve bilgileri, direkt olarak çalışma zemini hazırlamaz. Çünkü bazı bilgilerin sırf ilmîlik ve teorilik boyutu vardır ve insanın davranışıyla doğrudan ilişkisi yoktur. Bu nedenle de hiçbir şekilde insanın çalışmalarını doğrudan etkilemez. Bazı ilimler de vardır ki direkt olarak çalışmanın nedenidir ve insanın çalışmasını düzenler.

Buna göre ilim, amelden daha geniş bir nüfuz alanına sahiptir ve ilim mutlak, amel ise belirli bir hakikattir. Bundan dolayı amel, ilmin sahip olduğu yüce makama ve bulunduğu zirveye asla ulaşamaz. Zira bazı malumlar, bilinenler beşerî hayat alanının dışındadır ve onların gerçekleşmesinde insanın hiçbir rolü yoktur. Buna ek olarak, insanın var oluşu da bazı malumların gerçekleşmesinin sonucudur. Ayrıca insanın hayat alanı içinde yer alan bazı malumlar da vardır ki bunların varlığı, insanın irade ve çalışmasına bağlıdır; eğer insan olmasaydı, bu malumlar da asla var olmayacaktı.

Her hâl ve durumda, kanıtsal düşünceye sahip olmak ve gayenin de onu izlemesi, insanın bütün işlerinde tevfik bulmasına neden olur. Bunlardan her hangi birinin olmaması, amaca ulaşmayı imkânsız kılacaktır. Böylece ilmî açıdan sağlamlığa sahip olmayan bilgisiz veya amelî açıdan kararlılığa sahip olmayan bilgili bir toplum asla amacına ulaşamayacaktır.

Bunun nedeni şudur: Burhan ve kanıttan nasiplenmemiş düşünürler şüphe içindedirler ve eğer akıllıca karar vermez iseler, tereddüde de duçar olacaklardır.¹ Bilgi alanında şüphe afetinden kurtulmanın yolu, ilmî düşünceye inanmaktır; amel alanında tereddütten kurtulmanın yolu ise, sağlam ve akıllıca bir kararlılığa ulaşmaktır.

Aklın Tanımı

“Akıl”, menetmek ve engellemek anlamına gelir. Devenin diz bağına “ikal” denmesinin nedeni de, deveyi gereksiz hareketten menetmesidir. Bir terim olarak akıl, teorik ve pratik olmak üzere ikiye ayrılır.

Teorik akıl, insan düşüncesinin kılavuzudur. Pratik akıl ise, insan gayesinin yönlendiricisidir. Teorik akıl, var ve yokları, gerekli ve gereksizleri algılayan bir güçtür. Pratik akıl ise bir güçtür ki, onun yardımıyla amel ve eylem gerçekleştirilir. İmam Cafer Sadık (a.s) akılı şöyle açıklamıştır: “*Onun yardımıyla Rahman’a kulluk edilir ve onun ile cennetler kazanılır.*”² Bu hadiste sözü edilen akıl, sadece okumakla ve öğrenmekle kazanılamayan pratik akıldır. Okumak ve öğrenmek, teorik akılı yetkinleştirir. Pratik akıl ise, salih amelin sürekli tekrarlanması ve alıştırmaları ile yetkinlik kazanır.

1- “Şek”, varlık ve yokluklar alanında, “tereddüt” ise gerekli ve gereksizler alanında kullanılır.

2- Usul-u Kafi, c: 1, s: 11

Amelî akıl, yapılması gerekli ve yapılmaması gereken şeyleri tanıma bakımından “amelî hikmet” olarak da adlandırılır.

Aklın İşleyiş Niteliği

Akıl, düşünce ve gayeyi yönlendiren bir güçtür ve asıl görevi de düşünce ve gaye arasında uyumu sağlamaktır. Bu amaçla ilk olarak teorik akıl, düşünceyi his, vehim ve hayal vesveselerinden kurtarır. Ancak bunları tamamen elden çıkarmaz, bilakis bunlar arasında bir denge kurarak onlardan faydalanır, ifrat ve tefritten sakınır.

His, vehim ve hayal, insana hizmet eden uysal bineklere dönüşmelidir. Akıl, düşünceye bu inatçı ve azgın güçleri dizginlemeyi ve bilgiye dayalı olarak onlardan faydalanmayı öğretir. Akıl, hem bilgi ve hem de davranış alanındaki azgınlık cehaletini, gem vurarak dizginler.

Düşüncenin arınmasından sonra, ilmin amel aşamasına ulaşması için gaye ve irade mekanizması da arınmalıdır. Bu amaçla pratik akıl, şehvet ve gazabı dizginler; böylece insan bu uysal ve ram bineklerden gerektiği şekilde faydalanır. Bunun sonrasında insan akıllıca karar verir ve yerinde amel eder. Böyle bir insan, her şeyi ilmiyle kuşatan yüce Allah'ın rızasını kazanması gerektiğini bildiğinden dolayı ne amelini başkalarına duyurma düşüncesi taşıyıp “desinler” tuzağına düşer ve ne de gösteriş amacı güderek “riya” çıkmazına düşer olur.

Eğer şehvet ve gazaba gem vurulacak olsa, çekicilik ve iticilik veya tevelli ve teberri olarak Allah'a yönelen salih insanın hizmetinde olacaktır. Böylece insan, kimden beri olması ve kimi sevmesi gerektiğini bilecektir. Yuları parçalayan şehvet ve gazap, insanı hayvanlardan bile daha aşağı bir konuma düşürecek ve yaşamı bitkisel düzeye indirger. Bu durumda olan insan, akıllıca bir çekim ve itimi olmayan yemyeşil ve

güçlü bir ağaca benzer. Her şeyi çekecek ve çok geçmeden zehirli maddeler, kökleri aracılığıyla gövdeye ulaşacak ve nitekim solmasına ve kurummasına neden olacaktır. Aklın insana öğrettiği şudur: Tabiatınla uyumlu görünen şeyi kendine çekmeden önce tabiatı ve tabiat ötesini bir bütün olarak düşün, sonra da bedenine faydalı olan ve ruhuna da zarar vermeyen şeyi kendine çek!

Hatırlatılması gerekir ki nazarî ve ilmî akıl, yetkin muvahhitte birleştiricilik rolü ifa eder. Şöyle ki: Başlangıç itibarıyla düşünce ve gaye birbirinden ayrıdır, ancak insan aklının tekâmülü ile bunlar birbirine yakınlaşır ve nihayette birleşir. Kemal zirvesinde insanın düşünce ve gayesi birleşince, onun bilgisi güç ve iradesinin özü olacaktır ve ilmi de amelin özü. Artık hayır ve haktan başka bir şey düşünmeyecek, yapıcı ve kurtarıcı işlerden başkasını yapmayacak, maslahat ve faydalı gördüğü bir şeyi gerçekleştirmeye odaklanacaktır.

Böyle kâmil bir insan, ilim ve kudreti asla birbirinden ayrı olmayan Âlim ve Kadir Allah'ın mazharıdır. Yüce Allah Alim olduğu gibi Kadirdir ve de Kadir olduğu gibi Âlimdir. Yüce Allah'ın zatî sıfatları birbirinin ve de O'nun zatının aynıdır.

Aklın Kemali

İmam Hüseyin'den (a.s) şöyle nakledilmiştir: “Akıl, ancak hakka uymakla kâmil olur.”¹ Hadiste geçen “akıl” ile kastedilen, hem salih amel ve sürekli alıştırma ile kâmil olan amelî akıldır ve hem de riyazet ve kanıtsal öğretilere alışkanlık ile kemale ulaşan nazarî akıldır. Çünkü hak, hem bilgi ve hem de eylem alanında mevcuttur ve her yerde kendine özgü etkisini gösterir. Her alanda hakka uymak, nazarî ve amelî akıl cevherinin filizlenmesine neden olacaktır.

1- Biharu'l-Envar, c: 75, s: 127

İmam Hüseyin'e (a.s) sordular: "İnsanların en üstünü kimdir?" İmam (a.s) buyurdu: "Acı sonuca düşmeden ve başkaları için ibret olmadan önce başkalarının belaya duçar olmasından, dünyanın acı ve tatlı olaylarından ders çıkararak, öğüt alan kimsedir."¹

Hakka uymamak, insanı birçok ilmî ve amelî sorunlara düşürecek ve başkalarına ibret konusu kılacaktır. Münezzeh Allah, Kur'ân-ı Kerim'de hakkı şöyle tanıtmıştır:

Hak Rabbindendir. O hâlde sakın şüphe edenlerden olma.²

Hakka itaatsizlik ve asilik, aklın yetkinlik bulmasına engel olacak ve hatta aklın eksikliğine ve de zevaline neden olacaktır.

Abdullah b. Amr b. As, bir olay karşısında Şehitler Efendisi'ne (a.s) şöyle demişti: Yeryüzündeki insanların en üstünü ve yücesi sizsiniz.

İmam Hüseyin (a.s) buna karşı şöyle buyurmuştu: Eğer beni ve babamı yücelikle anıyorsan, Sıffin'de bize karşı neden savaştınız?

Abdullah b. Amr cahiliyet taassubuyla şöyle dedi: Bu savaşa katılmamı babam istemişti ve Allah Resulü (s.a.a) de, "Babanıza itaat edin." buyurmuştu.

İnsanlara Kur'ân'ı ve yüce Allah Resulü'nün (s.a.a) kesin sünnetini öğreten Şehitler Efendisi (a.s), Abdullah b. Amr b. As'a şöyle buyurdu: Allah Kur'ân'da, ilâhî dine engel olmadığı sürece ebeveyne itaati farz kılmıştır. Allah'ın buyruğuna aykırı emir veren kimseye itaat etmek caiz değildir. Ayrıca Allah Resulü (s.a.a), itaati maruf ve iyilik alanıyla sınırlamış, münkerde geçersiz kılmıştır. Yine Allah Resulü (s.a.a) şöyle

---

1- Kelimatu'l-İmam Hüseyin (a.s), s: 743

2- Âl-i İmrân, 60

buyurmuştur: *“Yaratılmış kul, başkalarına itaat adıyla yaratana itaatsizlik edemez.”*¹ Baba ve annenin, başkanın, amirin... buyruğu, ilâhî buyruğa engel olmadığı sürece geçerlidir; başkalarına itaat, yaratana itaatin uzantısıdır.

İmam Rıza’dan (a.s) şöyle rivayet edilmiştir: *“Her kişinin dostu aklıdır, düşmanı ise cahilliğidir.”*²

Hadisin özgün metninde haberin müptedadın öne geçirilmesinden anlaşılan şudur: İnsanın ancak bir dostu vardır ve o da akıldır, sadece bir düşmanı vardır ve o da cahilliktir. Akıllı insanın bir dostu vardır ki onu ebedi mutluluğa yönlendirir; cahil insan ise, öyle bir düşmana duçar olmuştur ki her zaman yolunun üstünde dikendir ve mutluluğunu tıkanan engeldir.

Akıl, Allah’ın rızasından başka hiçbir şeyin insana faydalı olmadığını ve Allah’ın rızasının ise dine itaat olduğunu bildirir. Allah’ın dininden başka hiçbir şeyin yeryüzüne hüküm sürmemesi, insanın ancak Allah’ın hükmüne teslim olması gerektiği de aklın hükmüdür. Akıllı insan, aklın nasihatlerinden faydalanan, cahil ise bundan mahrum kalan kimsedir.

Akıl diyor ki, başkalarına zulmedilmemeli veya başkalarının zulmüne boyun eğilmemelidir. Cehaletin özelliği ise, kişiyi saldırgan veya saldırıya teslim olan birine dönüştürmesidir. Bu sebeple hem zulmeden yönetim ve hem de zulmü kabullenen halk cahildir.

Aklî Hayat

Bazı insanlar, hayatın sınırlarının sadece beşik ile mezar arası olduğunu düşünür ve dünya ötesi ile ilgili olarak hiçbir şeye inanmazlar. Bu sebeple de onların tek düşüncesi ve

1- Biharu'l-Envar, c: 43, s: 297

2- Müsnedu'r-Rıza (a.s), Kitabü'l-Akl, s: 3

yaptığı; yemek, içmek, uyumak, süslenmek ve güzel giyinmektir. Yüce Allah Resulü'nün (s.a.a) buyruğuna göre bu insanlar gaflet uykusundadır: *"İnsanlar uykudadırlar, öldüklerinde uyanırlar."*¹ Uyuyan insanın aklı hayatı ve ilmî çalışmaları olmaz; böyle biri, hayvanî hayattan da mahrumdur ve onun duygu ve hisleri kapalıdır.

Böyle birinin hayatı, olsa olsa bitkisel veya hayvanî hayat olur. Çünkü sadece nefes alıp vermekte, yemek yemekte ve yediğini hazmetmektedir. Bazen bir bitki gibi besin alır, solunum yapar, büyür, yeşerir, güzelleşir, baharda yeni bir giysiye bürünür; bazen de bitkiden üstün bir haldedir ve hayvanî hayat özelliklerine sahiptir. Çünkü bazı insanlar, bitkisel yaşam sınırının ötesindedirler; onlar için yemek, içmek ve giymek ne kadar önemli ise hayal, vehim ve duygu da önemlidir. Ne var ki bu insanların aklı, başka güçlerin esiri olmuştur. Bunlar, sadece bitkisel ve hayvansal hayata sahiptirler; aklı hayattan ise mahrum.

Bunun açıklaması şöyledir: Hayvanlar, yeme ve uyumanın dışında bir takım özel ailevi, türsel ve yönetim kurallarına bağlıdırlar. Mesela bütün canlılar, yavrularına sevgi duyar ve alaka gösterirler, onları korur ve gözetirler, emzirir ve yedirirler. Kuşlar, kanatlarını gererek yavrularını kanatlarının altına alır ve yemeği küçük parçacıklar hâlinde yavrularının ağızlarına koyarlar. Bazı yabani hayvanlar, daha güçlü olduklarından dolayı diğer bazılarını yönetirler ve orman hayvanları arasında özel bir konuma sahiptirler. Bunlar, bazen avlarını tümüyle yemez ve bir kısmını da güçsüzlere bırakırlar. Şehvet ve gazabına esir olup sadece kendi ve ailesinin ihtiyaçlarını temin etme düşüncesinde olan ve başka hiçbir şeyi düşünmeyen biri, ancak hayvanî hayat aşamasındadır.

1- Biharü'l-Envar, c: 4, s: 42, 18. hadis

Dünya hayatında uyumuş olanlar, aynen cansız varlıklar, bitkiler ve hayvanlar gibi bir yaşam türüne sahiptirler ve ancak öldüklerinde uyanacaklardır. İşte o an ölüm melekleri, onları sürükleyerek ve kırbaçlayarak dünyadan berzaha götüreceklidir. **“Melekler yüzlerine ve arkalarına vuracaklar.”**¹ Azap melekleri de onların el ve ayaklarını bağlayacak ve azgın alevlerin içine atacaktlardır. **“Onu yakalayıp bağlayın. Sonra alevli ateşe atın onu! Sonra uzunluğu yetmiş arşın olan zincire vurun onu. Çünkü o, azamet sahibi Allah’a iman etmiyordu.”**²

Anlaşıyor ki kimse sonsuza dek gaflet uykusunda kalmayacaktır; ya dünyanın acı olaylarının baskı ve üzüntüsü insanı uyandıracak veya ölüm sonrasında uyanacaktır. Kötü olaylara tutulup da başkalarına ibret örneği olmadan önce dünyanın iyi ve kötü olaylarından öğüt alan ve ders çıkaran kimseye ne mutlu!

Anlatmak istediğimiz şudur: His ve duyu eğilimli insanların çoğu gaflet uykusundadırlar, ölümden önce veya sonra uyandırılacaklardır. Ancak insanın zorunlu uyanışı zorluklarla iç içedir. O hâlde insan için en güzeli, iyi niyet ve merhametle uykuyu uyanışa dönüştüren ilâhî öğretmen ve eğitimcilerin uyarısına kulak verip uyanmaktır.

İlim Işığında Aklın Filizlenmesi

Teori ve pratiği bir arada bulunduran aklın ışıldaması ve filizlenmesi, doğru ilim ve salih amele bağlıdır. Aynı şekilde aklın kararması ve batması da yanlış ilim ve kötü amelin sonucudur. İlim iki kısımdır: Ev sahibinin veya misafir kabul edenin ilmi ve sonradan kazanılan veya misafirin ilmi. Misafir kabul edenin ilmi, yüce Allah’ın insan yaratılışına işlediği fitrat ve

---

1- Enfâl, 50

2- Hâkka, 30-33

akıldan ibarettir. **“Nefse ve ona bir takım kabiliyetler verene, sonra da ona iyilik ve kötülükleri ilham edene andolsun ki...”**¹ Bu sermaye, yok edilebilir türden değildir. Ancak insan, bu sermayenin maddî eğilim tozu altında kalmamasına dikkat etmelidir. **“Onu kötülüklerle gömen de zıyan etmiştir.”**² Yani fitrat ve akıl yok edilemez, ancak zayıflayabilir ve üstü örtülebilir.

Yüce Allah herkesi doğru konuşan ve dürüst davranan olarak yaratmıştır ve çocuğun doğru konuşması da bunun örneğidir. Çocuk, ancak kendisine şaka yollu veya ciddi olarak yalan öğretildikten sonra yalan konuşmaya başlar. İnsanın iyilik ve kötülük bilgisi eşit seviyededir, kötülüğü anladığı gibi iyiliği de anlar. Ancak insanın kötülük ve iyilik eğilimi aynı değildir. İnsan sadece iyiliğe ve hakka eğilimlidir. Sağlıklı ve saptırılmamış fitrat, asla kötülük yanlısı ve kötülüğe eğilimli değildir. Buna göre herkes, yaratılışı itibariyle ilâhî öğretileri algılama donanımına sahiptir. Bazı rivayetlerde şöyle geçer: Öğüt, insanın içinde bir öğüt verici olması durumunda ancak insanda etki edecektir. **“Kendin yeterliysen, vaazın fayda verir.”**³ Batındaki vaaz edici ise, nazarî ve amelî akıl bütününe sahip olan fitrattan başka bir şey değildir.

Bir yaklaşım uyarınca ilim, misafirin ve misafir kabul edenin ilmi olmak üzere iki türdür. Misafirin ilmi, okulda veya medresede öğretilen ildir. Bu ilim kalıcı değildir. İnsan, yaşlılık döneminde birçok bildiklerini unuttur ve bilim adamlarının çoğu yaşlandıklarında unutkanlığa tutulurlar.

Misafir kabul edenin ilmi ise, insanın batınındadır ve bir hidayet meşalesi gibidir. Bazı insanlar bunun alevini azaltır ve bazıları da arttırır. Peygamberler, insanların gönül evine

---

1- Şems, 7-8

2- Şems, 10

3- Hafız Divanı

misafirliğe davet etmişlerdir. Çünkü bu, misafir kabul edenle daha uyumludur. Böylesi misafirlik, ev sahibinin meşalesinin ışığını çoğaltır ve böylece de can feda etme mabedi aydınlanır ve insan, ilmiyle amel eden bir âlime dönüşür.

Eğer can sahnesine alçak bir misafir çıkacak olsa, meşalesinin ışığını azaltacak, fıtratın kendisiyle uyumlu ilimle birlikteliğini engelleyecektir. Hareketten geri kalmış böyle bir insan, giderek batınının duyma ve görme özelliğini kaybedecektir. Artık dinî merkezlere gitme eğilimi olmayacak, apaçık ayetlerin olduğu¹ yerde ilâhî nişaneleri görmeyecektir; doğadaki, dağdaki, çöldeki sırlardan ibret almayacak ve sonuç olarak da kendini büyük görme hastalığına duçar olacaktır.

Yüce Allah, dinî merkezlerde bulunmanın iptidai tevfiğini ve farızaları eda etme imkânını herkese vermiş olduğu hâlde böyle geri kalmış biri, ululanarak ilâhî ayet ve nişanelerden yüz çevirir ve ilâhî öğretileri algılamaktan yoksun kalır. **“Yeryüzünde haksız yere böbürleneni ayetlerimden uzaklaştıracam.”**² İnsanın ilâhî ayetlerden yüz çevirmesi haddi aştığında, yüce Allah onun anlama kabiliyetini alır ve böylece o, din eğiti ve öğretilerine isteksiz davranır.

Bazı arifler şöyle bir olay anlatmışlardır: Namaz ve ibadet ehli bir köle, namaz kılmayan efendisi ile birlikte bir sokaktan geçiyorlardı ki namaz vakti bir cami önüne yetiştiler. Köle, fırsatı ganimet bilip efendisinden izin aldı ve fazilet vaktinde namazı kılmak üzere camiye girdi. Kölenin namazı ve duası biraz uzayınca, dışarıda bekleyen efendisinin sabrı tükendi. Gidip caminin kapısını açtı ve kölenin ibadet hâlinde olduğunu gördü. “Camiden çık da gidelim artık.” dedi. Köle, “Ben camiden çıkma iznine sahip değilim.” cevabını verdi. Efendisi şaşkın-

---

1- Âl-i İmrân, 97

2- A'râf, 146

lıkla sordu: “Sana izin vermeyen de kim?” Köle, “Senin camiye girmene ve orada namaz kılmana izin vermeyen.” dedi. Yani seni kendi hâline bırakan ve özel tevfiği senden esirgeyen, benim camiden çıkmama izin vermemektedir. Hemen belirtmeliyim ki, bu tür durumlarda yüce Allah’a isnat edilmek istenen şey özel feyzin terkidir; bunun ötesi cebri gerektirir.

Vahiy Işığında Aklın Filizlenmesi

Eğer insanın güçlerinin kontrolü aklın elinde olsa, onun bütün bilgilerine düzen verecektir. Bunun açıklaması şöyledir: En ilkel ilimler, tecrübî ilimlerdir ve ondan sonra sırasıyla matematik, hikmet, kelam gelir. Beşerî ilimlerin en yücresi ve sultanı ise irfandır. Ancak bu piramidin tepesinde ilâhî vahiy bulunmaktadır.

Akl, bu piramidin ortasında, diğer beşerî ilimleri yöneten ve doğru işlevini insana gösteren bağlantı noktası konumundadır. Hak eksenli insanın aklı, tedrici olarak ilâhî vahiy ışığında olgunlaşır ve yetkinlik kazanır. İşte bundan sonra aydınlatıcılığını his ve tecrübe üzerine yansıtır ve takıldığı her yerde de vahyin “Tuba” ağacından yardım alır.

Böylece tecrübî ilmin ve teknolojinin gelişmesi ile tecridî akıl ve dinî sünnet unutulmaya bırakılmayacak, bilakis akıl sahibi insanlar, din ışığında bilgisizliklerini anlayacak ve vahyin yardımıyla ölüm sonrası âlemin varlığını kabulleneceklerdir; her ne kadar o âlemin özelliklerini ve niteliklerini anlama gücüne sahip olmasalar da. Ancak bazı insanların oraya göç ettiklerini ve ondan haberdar olduklarını bileceklerdir. Şunu da unutmamak gerekir ki, “Haberdar olandan da bir haber gelmez.”¹

1- Sa’di Külliyyatı

Aklın filizlenmesinde vahyin rolünün daha iyi anlaşılması için, vahyin akıl karşısında başlıca iki görevi olduğunu bilmek gerekir: Bunlardan biri, akli teyit etmek ve diğeri ise filizlenmesini sağlamaktır. Sözü edilen iki görevin kısa açıklaması şöyledir:

1- Vahyin akli doğrulaması: Bu teyit, aklın algı ve idrak gücüne sahip olduğu alandadır. İlk bakışta, aklın vahiy tarafından doğrulanmasının pek de önemli olmadığı, aklın algıladığı şeyde vahiy tarafından ikinci bir defa doğrulanmaya ihtiyaç olmadığı düşünülecektir belki de. Ancak şunu bilmek gerekir ki, insanlar farklı nedenler dolayısıyla hata ve yanlıya düşerler ve bu, tamamen aklın tecrübe ve teyit alanıdır.

Kat'i ve öz aklın asla hata ve yanlıya düşmeyeceği, bu akıl ile ilâhî vahiy arasında hiçbir çelişkinin olmayacağı kesindir. Peki, insanlar her zaman böyle bir gerçeğe ulaşabilirler mi? Eğer böyle olsaydı, insanların kesin burhana ulaşmada asla hata yapmamaları, görüşlerinde ayrılık ve gayriliğın olmaması gerekirdi. Oysaki sözü edilen farklılık çok fazla olarak görülmektedir ve hatta bazı görüşler birbirlerine aykırı, ters ve hatta taban tabana zıttır.

Buna göre aklın algılama gücüne sahip olduğu konulara yönelik vahyin teyidi, bir yandan insanları görüş ayrılığından ve düşünce karışıklığından korurken, öte yandan da akli kazanımlarının doğruluğuna mutmain olmalarını ve onlara göre amel etmelerini sağlayabilir.

2- Akli yönlendirmek ve filizlendirmek: Akli yönlendirmek ve filizlendirmek, aklın bağımsız olarak görüş bildirme gücüne sahip olmadığı alandadır. Aklın sınırlı olması hasebiyle algılamaktan aciz kaldığı bütün ayrıntıları vahiy açıklar. Bu ayrıntıların bir bölümü, insanın Allah ile ilişki niteliği ve ibadeti ile ilgilidir. Namaz, oruç, hac... hükümleri bunun örneğidir. Sözü edilen detayların bir kısmı, insanın kendisi ile

ve (dış âlemin) diğer varlıkları ile ilgili olan hususlardır. Daha çok insanın dünyevî durum ve halleriyle ilişkisi olan hadler, diyetler, muâşeret adabı, muameleler, alış verişler, cihat, yönetim, teknik, teknoloji, icat, yöneticilik... gibi hususlar da bu alanın örnekleridir.

Açıktır ki aklın bağımsız olarak bir takım hükümleri algılayamaması, aklın o hükümlere muhalif ve karşıt olduğu şeklinde yorumlanamaz. Bunun nedeni şöyle açıklanabilir:

1- Aklın görüş sahibi olamadığı bir alanda karşıtlığının hiçbir anlamı yoktur. Yani aklın karşıtlığı, bir konuyu anladıktan sonra hüküm vermesi ve aklın verdiği bu hüküm ile vahyin hükmü arasında tezat oluşması anlamı taşır. Ama eğer akıl, bizzat kendisinin de teşhis edebileceği gibi, zattan kaynaklanan acizliğinden dolayı bir hüküm veremiyorsa, karşıtlık konusu kendiliğinden ortadan kalkar.

2- Aklın; namaz, oruç, cihat, hac gibi şer'î hükümlerin ayrıntılarını algılayamaması, vahyin görüş bildirmeden önceki zaman ile alakalıdır. Vahyin hüküm bildirmesinden sonra ise akıl, bu hükümlere muhalefet etmemekle veya sessizliğe bürünmemekle kalmaz, bilakis bildirilen hükümleri doğrular. Çünkü bahsi geçen detay hükümler, hakikati akıl tarafından idrak edilemeyen alan ve konularda olsa bile, hüküm ve hikmet sahibi Allah'tan sadır olduğu için doğru ve isabetlidir.

Bundan dolayıdır ki akıl, hükümlerin tümel kanıt ve hikmetlerini algılar ve onların yardımıyla hükümlerde saklı olan birçok maslahatlara da ulaşır. Sonuç olarak onların teyidini bu hükümlerin kılavuzluğu sağlar.

Vahye İhtiyaç Duyulmadığı Düşüncesi

Aklın vahiy öğretilerinden başka bir yolla filizlenmesi mümkün olmadığı hâlde bazıları, "akılcılık" borusunu öttür-

müş ve vahye ihtiyaç olmadığı düşüncesi üzerinde kafa yorup bunu yayma gayretine girişmiştir. Bu düşünce, ilk olarak orta Asya'da Hint Brahmanları tarafından gündeme getirilmiştir. Onlar, toplumun idaresi için insan aklının yeterli olduğunu, akıllı insanın vahye ve ilâhî önderlere ihtiyacı olmadığını düşünmüşlerdi. Çünkü vahyin getirdiği hüküm ya akıl ile çelişik veya bağdaşık olacaktır; eğer akıl ile bağdaşık ise, artık vahye gerek duyulmayacaktır ve çelişik olduğu durumda ise, aklın vahiyden öncelikli olması bakımından reddedilecektir. Brahmanların düşüncesine göre vahiy, aklın hüküm ve fetvasına arttırılacak yeni bir şey getirmez. Oysaki bunlar, vahyin getirdiği öğretilerin birçoğunun insan aklının ulaşamayacağı ve aynı zamanda da bunların insan tarafından bilinmesi gerekli şeyler olduğundan gaflet etmişlerdir.

Her halukârda, Brahmanların gündeme getirdiği bu tez, Şia'nın kelim kitaplarında şöyle cevaplandırılmıştır: Muhalefet ve muvafakat iki nakiz değil, ancak adem ve meleke türündendir. Buna göre vahyin akıl ile muvafık veya muhalif olmaması da mümkündür ve böylece iki nakizin madum olma sakıncası da gerekmeyecektir.

Akılcılık düşüncesinin bazı boyutları gitgide Batıya ulaşmış ve oradan da "sekülerizm" adıyla ortaya çıkmıştır. Batılı akılcılar şunu savunuyorlardı: Din yaşam ve geçimden ayrıdır, siyaset alanında ve dünya işlerinin idaresinde dine ihtiyaç yoktur, bilakis toplumun idaresi için akıl yeterlidir.

Çok geçmeden, bilim ve teknolojinin gelişmesiyle bu düşünce de değişime uğradı. Çünkü Batılılar, gemi ve denizaltı icat ederek okyanuslar aştıktan, uzay gemileri gönderip uzayda istasyonlar kurduktan ve başka gezegenlere ulaştıktan sonra onların düşüncesini tecrübî bilimler tashir etmiş ve tecrübî bilimlerin gölgesinde kalan marifet bilimi renk kaybetmişti.

Batılı marifet bilimciler, ancak his ve tecrübe yoluyla kanıtlanabilir veya iptal edilebilir bir şeyi kabul ederler. Yani eğer bir şey his ve tecrübe ile kanıtlanamıyor veya iptal edilemiyor ise, o şey anlamsızdır. Onlara göre tevhit, mead, âlemin hadis veya kadim oluşu, vahiy, nübüvvet, masumiyet ve mucize gibi şeyler, hissî ve tecrübî olmadığından dolayı anlamsızdır.

Bu ham düşünce, İsrâiloğulları'nın ham düşüncesi gibidir. Onlar Hz. Musa'ya (a.s) şöyle demişlerdi: **"Ey Musa! Biz Allah'ı açıktan açığa görmedikçe sana asla inanmayız."**¹ Bunun anlamı şudur: Biz ancak görülebilir bir Tanrıyı kabul ederiz; tabiat ötesi diye bir şey varsa bize göster.

Bu tecrübe eğilimli düşünce, bir sonraki aşamada değer ilkelerini de sorgulamaya başladı. Çünkü adalet, iyilik, fedakârlık, affetme, yardımlaşma... gibi manevi boyutu olan değer kavramları, bu düşünce uyarınca anlamsızdır. Onlar, insanın his ve tecrübe kaynaklarına dayanarak değer, etik, inanç, fıkıh ilkelerini ve kanun temellerini düzenlemesi gerektiğine inanmaktalar.

Böylece akılcılık, önce toplumu vahiyden yoksun bıraktı ve sonra da tecrübî bilimler aklı gölgede bıraktı ve insan, tecridî ve burhanî akıldan uzaklaştı. Oysaki nazarî aklın dayanaklarından yardım almaksızın tecrübe ve hissin nazarî esaslarının izahı, ne akla uyar ve ne de kabul edilebilir.

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

2- AKLI FİLİZLENDİRENLER

İlâhî Önderlerin Görevi

İnsan düşünen ve ihtiyar sahibi bir varlıktır ve yapmak istediği işlerin doğru olduğuna ilmî açıdan emin olmak için önce onların hak ve batıl, doğru ve yanlış, iyi ve kötü olduğunu düşünmeli ve bundan sonra amelî açıdan kararlılık kazanmak için de onları yapmaya karar vermelidir. Ayrıca ilmî şüphesizliğin ve amelî kararlılığın mayası da insanın fıtratına bırakılmıştır. Yüce Allah Resulü (s.a.a) buna işaretle şöyle buyurmuştur: *“İnsanlar, altın ve gümüş madenleri gibi madenlerdir.”*¹ Hiçbir insan, bu içrek hazineden yoksun olarak yaratılmamıştır. Ancak her insanın doğru düşünceye ve salih nedene ulaşmak için aynı yetenek düzeyinde olmadığı da bir gerçektir.

Bundan dolayı herkesin ilâhî sorumluluğu, Allah vergisi güç ve yeteneği oranındadır. Yüce Allah, sorumluluğun yeterli ölçüsünden ibaret olan gerekli yeteneği herkese bahşetmiş, ancak bazı insanlara da **“Allah dilediğini yapar.”**² uyarınca daha üstün yetenek vermiştir. Hemen belirtmeliyim ki Allah’ın dilemesi hikmete dayalıdır ve Allah’ın hikmetli tedbiri, başkaları vesile olsun veya olmasın asla değişmez. *“Ey hikmeti vesilelerce değiştirilemez Allah.”*³

1- Biharu'l-Envar, c: 64, s: 121

2- Âl-i İmrân, 40

3- Sahife-i Seccadiye, 13. dua

Yüce Allah insanı, algılamasını ve harekete geçirmesini sağlayan kaynaklarla donatmış ve onun yaratılışına, fitrat ve akıl incileriyle dolu bir hazine bırakmıştır. Buna göre bütün insanlar akıllıca düşünme ve gaye edinme zeminine sahiptir. Ancak insanların çoğu, bu çok değerli incileri çirkin maddî amaç ve garizelere gömmüştür. Çünkü maddî istekler tabiat âlemiyle bağlantılı ve insanın günlük yaşamına düğümlenmiştir. Bu madde âleminde yaşamak, bu eğilimlerle ilişkiyi gerektirir.

Peygamberler, insanlık toplumunu, önderliklerini kendi yaratıcılarının eline vermeleri yönünde aydınlatmak için gelmişlerdir. O yaratıcı ki, insanın geçmiş ve geleceğini, iç ve dışını, yarar ve zararını bilendir. Peygamberler ilk olarak, insanın ilk sermayesi olan gerek nazarî ve gerekse amelî akılı filizlendirmek için çalışmışlardır.

Çünkü insan, ancak kanıtsal düşünce ve dünya görüşü ışığında his, vehim ve hayal safsatası felaketinden kendini korur, muvahhit olarak dünyaya bakar ve varlık düzeninin bir başlangıcı ve sonu olduğuna inanır. Ayrıca insan akıllıca düşünce sayesinde doğru amaca ulaşır, bildiklerini kullanır, düşük araçlardan ibaret olan şehvet ve gazabın kendi yüce salih amaç makamına sızmasını engeller ve böyle bir amacın ilâhî irade ve karar kılavuzluğundan faydalanmasını sağlar.

Hz. Ali (a.s), yüce İslâm Peygamberi'nin (s.a.a) gönderiliş amacı hakkında şöyle buyurmuştur: *"Allah yüce Peygamberi (s.a.a) göndermekle, insanların bilgisizliğini bilgiye ve dalaletini de hidayete dönüştürdü."*¹

Allah'ın peygamberlerinin varisi olan İmam Hüseyin'in (a.s) "Erbain ziyaret"inde de şöyle geçer: *"Hüseyin, senin kullarını cehaletten ve dalalet şaşkınlığından kurtarmak için senin yolunda kanını akıttı."*²

1- Nehcü'l-Belâğa, 1. hutbe

2- Mefatihü'l-Cinan

Yani Şehitler Efendisi'nin (a.s) kıyamı ve şehadeti seçmesinin amacı, insanları cahillikten kurtarıp bilgili olmalarını ve bilgiyi kullanmalarını sağlamaktı. Kur'ân-ı Kerim insanın yaratılış amacını, nazarî ve amelî açıdan yetkinlik kazanmak olduğunu bildirmiştir. Mesela nazarî açıdan yetkinlik konusuna şöyle temas etmiştir: **“Allah, yedi göğü ve yerden bir o kadarını yaratandır. Allah'ın emri bunlar arasından inip durmaktadır ki, Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve Allah'ın her şeyi ilmiyle kuşattığını bilirsiniz.”**¹

Yani insanlar, yüce Allah'ın her şeyden haberdar olduğunu ve her şeye güç yetirdiğini bilsinler diye gökler ve yer yaratılmıştır.

Amelî yönden tekâmül konusu ise şöyle örneklendirilmiştir: **“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”**²

“Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım.”³ ve **“Allah'ın kullarını bana teslim edin.”**⁴ ayetlerinden de anlaşıldığı üzere Allah'ın halifeleri ve ilâhî emanetin koruyucuları olan peygamberler, gayeleri dengeleyerek ve garizeleri arındırarak ilâhî emanet olan ve de Allah'ın halifeliği makamına ulaşmış burada korunması gereken insanın içrek hazinesine konan tozları temizler ve insanı yaratılış sermayelerinden haberdar ederler. Müminler Emiri Ali (a.s) bu hususta şöyle buyurmuştur: **“...Onlar aklın definelerini ortaya çıkarırlar.”**⁵ Hadisin orijinalinde geçen “li-yusîrû” fiilinin mastarı olan “s-v-r” maddesi harekete geçirmek, yeri sürmek ve değişim

---

1- Talâk, 12

2- Zâriyât, 56

3- Bakara, 30

4- Duhân, 18

5- Nehcü'l-Belâğa, 1. hutbe

oluşturmak anlamınadır. Arapçada öküze de “sevr” denmesinin nedeni, yeri sürmesi ve altını üstüne getirmesinden dolayıdır. Defineyi çıkarmak için yerin hafiften kazılması yeterli değildir, bilakis derinlemesine kazmak ve yerin altını üstüne getirmek gerekir.

Defnedilmiş akıl da görünmez ve kolayca ulaşılabilir bir şey değildir. Bu akıl, hem dışarıdan ve hem de içeriden beş engelle örtülüdür. Dışarıdan görme, işitme, dokunma, tat alma, koklama duyularıyla; içeriden ise müşterek his, hayal, vehim, hafıza ve mutasarrıfa ile örtülmüştür. Bu yüzden Kur’ân-ı Kerim bazı insanlar hakkında şöyle buyurmuştur: **“Zira Allah, kendini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez.”**¹ Ayetin özgün hâlinde kullanılan “muhtal” kelimesi ile hayal düzeyinde yaşayan insan kastedilmiştir. Eylemsel olarak muhtal olan kimse, potansiyel akıllıdır ve define sahibidir.

İnkılâp ehli olan ve inkılâp meydanı arayan kimse, yüce Peygamber’in Ehlibeyti’nin inkılâp meydanı olduğunu bilmelidir. Müminler Emiri Ali (a.s) bu gerçeğe şöyle dikkat çekmiştir: *“İlim yerinden... ilim elde etmeye koşun.”*² Hadisin orijinalinde geçen “müstesar” kelimesi, akıl definelerinin ortaya çıkarıldığı; hissin, hayalin, vehimin dengelenerek aşağı çekildiği alandır.

Buna göre ilâhî önderler, insanlara özlü düşünce ve doğru amaç bahşederler ve bahşişlerin en üstünü de ilmî ve manevî bahşişlerdir. Yüce Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: *“Cömertlerin en cömerdi Allah’tır, ben de Âdem oğullarının en cömerdiyim.”*³ Cömertlikte yüce Allah Resulü’nden (s.a.a) sonra gelenler ise, en üstün sofralar açan âlimlerdir.

1- Lokmân, 18

2- Nehcû'l-Belâğa, 105. hutbe

3- el-Mecruheyn, s: 301

Yüce Allah Resulü (s.a.a) maddî bahşış ve cömertlikte eşsiz bir konumdaydı ve onun sofrası her zaman için mahrumlara açıktı. O Mina'da deve kurban ettiğinde, diğer ziyaretçilere niyabetle de kurban keserdi. Ancak Allah Resulü (s.a.a), manevî bahşışleri ile “cömertlerin en cömerdi” makamına ulaşmıştı. Hatem-i Taî gibi cömert ve semih insanlar, asalarına dayanarak açların karnını doyurdular; Masumlar (Allah'ın selâmı onların üzerine olsun) ise bahşışe dayandı ve insanların aklına düşünce ve amaç behşettiler, göz ve görüş sahiplerinin gönüllerini doyurdular.

Şehitler Efendisi (a.s) şöyle buyurmuştu: Biz Masumlar, insanların en cömerdiyiz; manevî sofrayı açıp üzerine hazır yemekler dizdik ve insanlık toplumunu ebedi hayata çağırdık.

İlâhî önderlerin öğretileri hayatın suyudur. Çünkü akıllıca yaşamının yol ve yordamını onlar öğretmiştir.

İlâhî Önderlerin Özellikleri

1- Eylemsel ve Öznel Güzellik:

Peygamberlerin iki temel özellikleri vardır; eylemsel ve öznel güzellik. Onlar, bir yandan doğru yolda adım atıyorlardı, sözleri delil ve burhana dayalıydı ve öte yandan da doğru bir amaca sahip idiler ve kişisel amaçlar kalplerine giremezdi. Bundan dolayı Kur'ân-ı Kerim, bu tür önderlere uyulması gerektiğini şöyle buyurmuştur:

Sizden herhangi bir ücret istemeyen bu kimselere tabi olun, çünkü onlar hidayete ermiş kimselerdir.¹

Ayette geçen “onlar hidayete ermiş kimselerdir” cümlesi, ilâhî önderlerin eylemsel güzelliğine ve “sizden herhangi bir

---

1- Yâsîn, 21

ücret istemeyen” cümlesi ise, onların öznel güzelliğine dönüktür. İlahî önderler kimseden övgü, maddî veya manevî hiçbir ücret beklemezler.

Müminler Emiri Ali (a.s), din önderlerinin hiçbir maddî beklentisi olmadığı hususunda şöyle buyurmuştur:

Allah'ım, şüphesiz sen bilirsin, bizim burada bulunuşumuz, dünya iktidarına meylimizden, geçici dünya malını isteyişimizden değildir.¹

İmam Ali (a.s), “Şıkşıkıye” adıyla meşhur olan hutbesinde şöyle buyurmuştur:

Sizler de biliyorsunuz ki, şu dünyanın değeri bir keçinin sümüğünden daha değersizdir benim yanımda.²

Yine İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur:

Allah'a andolsun bu dünyanız benim gözümde, cüzamlının elinde bulunan sıyrılmış domuz kemiğinden daha değersizdir.³

Şehitler Efendisi Hüseyin b. Ali (a.s) de din önderleri hakkında, *“Andolsun canıma! İmam ancak Allah'ın kitabı ile hükmeden, adaleti ayakta tutan, hak din üzere olan, Allah'a itaat üzere kendisini kontrol eden kimsedir.”*⁴ buyurduktan sonra nübüvvet hakkındaki bazı ayetlere sözüne şahit olarak dikkat çekmiştir. Bu ayetlerden biri şöyledir:

Müşrikler hoşlanmasa da, dinini bütün dinlerden üstün kılmak üzere, Peygamberini hidayet ve hak dinle gönderen Allah'tır.⁵

1- Nehcü'l-Belâğa, 131. hutbe

2- Nehcü'l-Belâğa, 3. hutbe

3- Nehcü'l-Belâğa, Hikmetli sözler, 236. hadis

4- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 334

5- Tevbe, 33

2- Sarsılmaz Azim:

İlmî kat'iyet ve amelî kararlılık bakımından insanlar birkaç kısımdır:

a) İlmî kat'iyetten nasiplenmeyenler.

b) İlim sahibi olduğu hâlde ilmini amel aşamasına ulaştırmayanlar.

c) İlmini zorlukla ve ağır aksak amel aşamasına taşıyanlar.

d- Bir şeyi bildiği ve anladığı andan itibaren amele dönüştürenler. Bu yüce insanlar "ulu'l-azim" olarak anılmışlardır. Bunlar, azim ve irade sahibi önderlerdir. Bir işi yapmaya karar verdiklerinde, canları pahasına onu gerçekleştirmeye çalışırlar ve hiçbir şey onları amaçlarından vazgeçiremez. Şirk ve putperestliği ortadan kaldırmak için var gücünü kullanan, olası bütün tehlikeleri göğüsleyen ve "**Onu yakın da ilahlarınıza yardım edin!**"¹ tehdidi karşısında bile amacından bir adım geri atmayan İbrahim-i Halil (a.s) bu bağlamda bir örnektir.

Büyük peygamberler, evrensel azim ve iradeye sahip olduklarından, canları pahasına amaçları uğrunda çalıştıklarından dolayı "ulu'l-azim peygamberler" olarak adlandırılmışlardır. Bu peygamberlerin getirdiği kitap ve şeriat de evrenseldir. Yani bir sonraki şeriat duyuruluncaya kadar bütün insanlar onlara uymakla mükellef idiler. Ancak ulu'l-azim olan bir başka peygamberin yeni bir şeriat ile gelmesi durumunda, önceki ulu'l-azim peygamberin şeriatini neshedilirdi. Zaman ve mekânda ebedi olan tek şeriat ise Hz. Muhammed b. Abdullah'ın (s.a.a) şeriatidir.

Ulu'l-azim peygamberler öyle bir makama ulaşmışlar ki, ne kat'iliklerine şüphe ve ne de kararlılıklarına tereddüt

---

1- Enbiyâ, 68

nüfuz edemez. Hakkı olduğu gibi bulan ve algılayanların gözünde hak dışındaki her şey bir seraptan öte değildir. Onlar hakkı ihya etmek ve batılı ortadan kaldırmak için hiçbir şeyden korkmaz, ölüm serabından asla endişe duymazlar.

Herkes ölümden korkar ve bu, doğal bir korkudur. Ancak ilâhî önderler, bizim ölüm sandığımız şeyin, cisim ve suret ölümü olduğunu bize öğretmişlerdir. Ebedi hayattan ibaret olan Allah'a hicretten korkmamak gerekir, murdarca hayattan sakınmak gerekir. Müminler Emiri Ali'nin (a.s) bu husustaki bir buyruğu şöyledir: *"İşte dirilerin ölüsü odur."*¹

Bunun kısaca açıklaması şöyledir: Hakkı idrak etmeyen veya hakkı teşhis ettikten sonra bilgisi uyarınca amel etmeyen kimse, aslında dikey bir cenazedir ve kendisini canlı hisseder, ama aslında ölüdür. Böyle biri, bir ömür murdarca hayat sonrasındaki ölüm anında cenazesi yatay bir hâl alacaktır.

Hakîm Senâî Gaznevî, İmam Ali'nin (a.s) bu nur buyruğundan esinlenerek şöyle bir şiir yazmıştır:

Suretin ölümüne bak ki korkmayasın

Şu an olduğun hayattan korkmalısın

Bu hayat asla hayat doğurmaz

Çünkü kurttur ve kurtlardan çoban olmaz.

İlâhî önderlerin öğretileri ışığında kanıtsal düşünceye ve rabbanî amaca ulaşan insan, ulu'l-azim peygamberlerin varisi ve onların azminin göstergesi olabilecektir. Allah'ın beğendiği bir yaşam tarzı kurmaya, helal kazanmaya, faiz yememeye, günah işlememeye, tamahkârlığın ve rüşvetin her türünden uzak durmaya kararlı olan bir insan, kendi yaşam çerçevesinde azim sahiplerinden sayılır. Çünkü bütün bunlar, kalıcı ve sarsılmaz bir azmi gerektirir.

1- Nehcü'l-Belâğa, 87. hutbe

Lokman Hâkim, oğlunu namaz kılmaya, iyiliği buyurmaya, kötülükten alıkoymaya, acı olaylar karşısında sabırlı olmaya nasihat ederken, bunların azim ve kararlılık gerektirdiğine şöyle dikkat çekmiştir:

Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret. Doğrusu bunlar, azim gerektiren işlerdir.¹

Yazık ki madde eğilimli insan, bütün çaba ve himmetini dünyevî işlere sarf etmekte ve ebedi ahiret yolculuğu için azık toplamamaktadır. Hâlbuki ulu'l-azim peygamberlerden yüz çevirmek ve böylesi tehlikeli bir yolculuğa eli boş çıkmak akılsızlığın kendisidir. **“Kendini bilmezden başka kim İbrahim'in dininden yüz çevirir?”²**

İmam Humeynî (kuddise sirruh), din önderleri mektebinin seçkin öğrencisi ve azim sahiplerinden idi. İmam kıyamını başlattığı duyurusunda şöyle yazmıştı: *“Allah'ın dinini yok etmek için düşmanların ortaya atıldığı bugün takiye yapmak haramdır.”* Takiye, ancak dinin temel ilkelerinin sapaşağlam kaldığı ve sadece furu-i dinin tehlike altında olduğu bir durumda yapılabilir. Emperyalizmin dini tamamen ortadan kaldırmak ve kökünü kazımak için saldırıya geçtiği bir ortamda takiye yapmak caiz değildir. Merhum İmam'ın (kuddise sirruh) fetvası bu idi. Merhum İmam tağut düzenini yıkmaya kararlıydı ve bu uğurda bütün tehlikeleri, iftiraları, hapse atılmayı, sü-rülmeyi ve kuşatılmayı göze almıştı. İslâm ümmetinin farklı kesimleri de İmam'ın yanında yer almış ve bu harekete destek vermişti. Nitekim bu yüce önderin ve imanlı halkın sarsılmaz azmi sayesinde İslâm inkılâbı sonuca ulaşmıştı.

1- Lokman, 17

2- Bakara, 130

3- Yaşarken Öncülükle Önderlik:

Yüce Allah, teshir temeline dayalı olarak âlemi yönetmektedir: **“Muhakkak ki Allah, göklerde ve yeryüzünde olan her şeyi size musahhar kıldı.”**¹ Ve evrenin düzenini de şu özelliklerde yaratmıştır:

a- Herkesin hedefini belirlemiştir.

b- Herkesi yetkinlik ve tekamül araçlarıyla donatmıştır.

c- Yetkinlik ve kemal yolunu herkese göstermiştir.

d- Herkese de doğru yolu göstermiştir: **“Ve o, takdir edip yol göstermiştir.”**²

Bütün bunlar, yüce Allah'ın tekvinî velayetidir ve Allah'ın halifeleri olan peygamberler de bu velayete sahiptirler.

Yüce Allah, teşri düzeninde de sözü edilen hususların iznini onlara vermiştir. Bu, tedbirin onlara bırakıldığı anlamına gelmez elbette. Yani yüce Allah, bu görevlerin yerine getirilmesini onlara emretmiştir. Buna göre Allah insana akıl, irade, düşünce ve amaç bahşetmiş; insana yakışır kemali ona göstermiş ve de kâmil olmak isteyen insan ile insana layık kemal arasında bir müstakim yol tersim etmiştir. Sonra da peygamberlere, bu yolun ilk yolcularının kendileri olmalarını, böylelikle de insanları hidayet etmelerini ve insanları, kemal zirvesine ulaştıktan sonra cazibe ile davet etmelerini emretmiştir.

Peygamberler, insanları zorla ve cebren değil, teshir yöntemiyle hidayet ederler. Teshir, üstün öznenin kendinden aşağıda olan özneye layık kemali açıklaması, fikrî ve karar verici merkezleri ve gerekli imkânları sağlayarak onu kendine yakışır kemale hidayet etmesidir. Böylece o, özgürce kendi yolunu seçecektir.

1- Lokman, 20

2- A'la, 3

Buna binaen peygamberlerin önderliği, öncülük ederek harekete geçirme türündendir, sürme türünden değildir. Yani peygamberler, kafilenin öncüsü olarak hareket eder ve başkalarını cezbederek peşlerine takarlar. Yüce İslâm Peygamberi (s.a.a) şöyle buyurmuştur: *“Şüphesiz ki insanlık kervanının öncüsü olan peygamberler kendi izleyicilerine yalan söylemezler.”*¹ Peygamberler insanları bir yola çağırıyor iseler, öncesinde kendileri o yolu kat etmişlerdir. Müminler Emiri Ali b. Ebu-talib (a.s) bu hususta şöyle buyurmuştur: *“Biz, size verdiğimiz her emri çok öncesinden kendimiz uygulamışızdır.”*

İşte böyle bir önderlik faydalı ve etkilidir. Bundan dolayı da İmam Hüseyin (a.s) gibi önderler hep başarılı olmuşlardır. Seyyid Hasan Müderris, Şeyh Fazlullah Nurî, Mirza Şirazî ve İmam Humeynî (kuddise sirruh) gibi şahsiyetlerin başkalarına nispetle daha başarılı olmalarının nedeni de budur. Kafilenin en önünde hareket eden, bütün tehlikeleri göze alan ve zindanı, işkenceyi, hicreti ve şehadeti kucaklayan ve bundan sonra insanların kendisini izlemelerini isteyen birinin sözü, elbetteki izleyenlerinde daha derin etki yaratacaktır. Kendisi hareket etmeyen, kendisini tehlikeye atmayan, sadece kafilenin arkasında durup başkalarını hareket ve kıyama sevkeden önderlerin kılavuzlukları ise etkili olmayacaktır.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s) de peygamberler gibi kendisi önden hareket ediyor ve sonrasında başkalarını harekete çağırıyordu. İmam Hüseyin (a.s) zilhicce ayının sekizinde (terviye günü), Allah'ın evinin ziyaretçileri arasında şöyle buyurdu:

“Bugün bizim kurbangâhımız Kerbela ve ihramımız da kefendir. İslâm'ı kurtarmak için kendi canımızı kurban etmeliyiz. Nam, ekmek, ganimet, sağlık ve zahirî zafer umanlar değil,

---

1- Biharu'l-Envar, c: 7, s: 47

sadece canlarını avuçlarına koyanlar benimle birlikte olsunlar. Falanca şehri ve filanca diyarı değil, Allah ile buluşmayı vatan edinenler benimle birlikte hareket etsinler. Herkes bilsin ki, bizim uğrumuzda canından geçen ve Allah ile mülakatı vatan edinen kimse, bizimle birlikte hareket etmelidir. Çünkü ben yarın sabah erkenden hareket edeceğim inşaallah.”¹

İmam Hüseyin (a.s) açısından Kerbela’da olabilmenin en önemli şartı, ilâhî mülakatı vatan edinmektir. Bunun için savaşmalı (su ve toprak için değil; gerçi dünya menfaat ve maslahatları da onun sayesinde temin edilir) ve amacı da insanî kemale ulaşmak olmalıdır. Bu özelliğe sahip olan kimseler ancak Kerbela’da hazır olabilirler. *“Herkes bilsin ki, bizim uğrumuzda canından geçen ve Allah ile mülakatı vatan edinen kimse, bizimle birlikte hareket etmelidir. Çünkü ben yarın sabah erkenden hareket edeceğim inşaallah.”*²

Hz. Hüseyin b. Ali (a.s) Tasua gününün akşamında da şöyle buyurmuştu: *“İslâm düşmanlarının işi benimledir, sizinle değil. Kerbela’ya giriş yolu kapalı ise de, çıkışı açıktır. Ben, biati-*

1- Biharu’l-Envar, c: 44, s: 366

İşrak şeyhi ve başkaları, *“Vatan sevgisi imandandır.”* (Sefinetü’l-Bihar, c: 8, s: 525) hadisini şöyle şerh etmişler: Vatan, tabii bir yer değil, tabiat ötesi bir yer anlamındadır. İnsanın vatani, geldiği ve döneceği yerdir. (Mecmua-i Musannafat-i Şeyh-i İşrak, c: 3, s: 462)

Şeyh Bahaî (r.a), ondan yıllar sonra şöyle demiştir:

"Bu vatan Mısır, Irak ve Şam değildir:

Bu vatan, adı olmayan bir şehirdir."

Bu beyit, Cenap Sühreverdî'nin çok anlamlı ve özlü sözünün devamıdır. Bunların her ikisi de İmam Hüseyin b. Ali'nin (a.s) buyruğundan esinlenerek şöyle buyurmuşlardır: Ey insan! Senin asıl vatanın, Allah ile buluşmadır. Beden, senin üzerinde fazlalık eden bir yüküdür. Sen öldüğünde onu toprağa teslim eder ve ilâhî mülakata erersin. Öyleyse Hicaz'ın, Irak'ın ve İran'ın değil, ilâhî vatanının düşüncesinde ol!

2- Biharu’l-Envar, c: 44, s: 366

mi sizden kaldırdım; gecenin karanlığından faydalanarak eşinizle ve çocuklarınızla birlikte Kerbela'dan ayrılabilirsiniz. Çünkü yarın hepiniz öldürüleceksiniz."

Ancak İmam'ın ashabından bazıları şöyle dediler: Biz sadece ilâhî buluşma için geldik, şehadetten daha üstün bir şey mi var?¹

İmam Muhammed Bakır'a (a.s) sordular: Kerbela şehitleri mızraklar ve hançerler karşısında ne hissettiler?

İmam (a.s) buyurdu: İki parmağınızla etinizi sıkarken ne hisseder iseniz, onlar da ancak bu kadar acı hissettiler.

Şehitler Efendisi (a.s), Kerbela'ya ulaşmadan önce Hürr'e ve askerlerine şöyle buyurmuştu:

Hak üzere amel edilmediğini ve batıldan kaçınılmadığını görmüyor musunuz? Böyle bir durumda mümin, Allah'a kavuşmayı istemekte elbette ki haklıdır. (Hakkı ihya ve batılı yok etmek için insanlar arasında Allah ile mülakat şevkini oluşturmak gerekir. İzzetli ölüm, insanı Allah ile buluşmaya ulaştırır.) Ben böyle bir ortamda ölmü saadet bilirim, zalimlerle yaşamayı ise alçaklık.²

İmam Hüseyin'in (a.s) yarenleri de şehadet aşkı taşıyor olduklarından dolayı Tasua gecesi gülerек ve sevinçle şakalaşıyorlardı. İmam Hüseyin (a.s) onlara şöyle buyurmuştu: *"Ey yüce insanların evlatları, sabırlı olun. Ölüm, sizi Allah ile buluşmaya götüren bir köprüdür."*³

İmam Hüseyin (a.s) yine şöyle buyurmuştu: *"Gerdanlığım genç kızların boyunlarında iz etmesi gibi, ölüm de Âdem oğulları için yazılmıştır. Yakub'un Yusuf'a olan özlemi kadar ben de, atalarıma kavuşmayı ne de özlemişim!"*⁴

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 316

2- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 381

3- Biharu'l-Envar, c: 6, s: 154

4- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 366

Bütün Masumlar (hepsine selâm olsun), Allah yolunda şehit olmayı iftihar görmüş ve hasta olarak yatakta zelil bir şekilde ölmekten nefret duymuşlardır. Müminler Emiri Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: *“En yüce ölüm, Allah yolunda şehit olmaktır. Andolsun Allah’a! Cihat meydanındaki bin kılıç darbesi, Allah’tan başkası uğrunda rahat bir yatakta ölmekten benim için daha kolaydır.”*¹

4- Ölüm Sonrasında Cezbeye Kurulu Önderlik:

Yüce Allah Resulü (s.a.a) Ehlibeyt (hepsine selâm olsun) hakkında şöyle buyurmuştur: *“Aranızdaki Ehlibeyt’imin durumu, Nuh’un gemisine benzer; ona binen tufanla helak olmaktan kurtulur ve binmeyen ise fitnelerde boğulur.”*²

Peygamber (s.a.a) Ehlibeyti, Hz. Nuh (a.s) gibi gemiyle hareket eder ve bu gemi ism-i azam ile hareket eder. **“Onun yüzüp gitmesi de, durması da Allah’ın adıyladır.”**³ Hz. Nuh’un (a.s) gemisi Allah’ın adıyla hareket eder ve Allah’ın adıyla da demir atardı. Ehlibeyt (a.s) de mucize yoluyla bunu yapardı ve yapar.

İlâhî önderler, tabiat yaşayışında buldukları sürece, öncülük şekliyle önderlikleri ile insanları harekete geçirirler. Ancak rihlet ile bu yaşayış sonrasında, onların önderlik yöntemi farklı bir şekilde gerçekleşir. Tabiat ötesi yaşayışta harekete geçit yoktur ve artık orada öncülükle ve sürmekle harekete geçirme anlamsızdır. İlâhî önderler orada, insanlara cezbeleriyle önderlik ederler ve bu da sürmekle değil, öncülükle harekete geçirme türündendir.

İmam Hüseyin (a.s) şehit edildikten sonra ve **“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar di-**

1- Nehcü'l-Belâğa, 123. hutbe

2- Biharu'l-Envar, c: 23, s: 105, 3. hadis

3- Hûd, 41

ridirler; Allah'ın, lütuf ve kereminden kendilerine verdikleri ile sevinçli bir hâlde Rableri yanında rızklara mazhar olmaktadır.”¹ ayetinin tanıklığıyla, ilâhî mülakata nail oldu. Öyle yüce bir makam ki, hareketten münezzehtir ve orada ne öncülük ve ne de sürme suretinde harekete geçirmeye yer yoktur. Şimdi İmam Hüseyin (a.s), fiziki olarak dünyada mevcut değildir ki kıyam etsin ve şehit edilsin. Fakat onun şehadeti, adı, anısı ve hedefi Allah erlerinin gönüllerinde öyle bir cezbe ve heyecan yaratıyor ki, yolunu sürdürme bağlamında onlara yön veriyor.

İmam Hüseyin (a.s) bu aşamada, cezbe ve çekim ile önderlik eder. Cazibe, failî mebdein değil, gaî mebdein parçasıdır. Cazip, hareketin faili değil, bilakis hareketin ereğidir. Onda öyle bir çekim vardır ki, cezbedilene aşıkcasına kendine doğru çeker. Ancak gaî mebdein failî mebdee döndüğü de unutulmamalıdır. Çünkü failî mebdein failiyetini temin eden şey, kuşkusuz ki gaî mebededir.

Her kim Allah'a gönül verir ve aşık olursa, mukaddes ilâhî zat onu kendine doğru çeker ve kendisine kul, köle eder. Hakkın kul ve kölesi, her iki cihanda azat olur. “Aşkın kulum ben ve her iki cihandan azadım.”² Müminler Emiri Ali (a.s), yüce Allah'ın huzurundaki yakarışlarında şöyle arz etmektedir: “Allah'ım! Sana kul olma izzeti bana yeter ve senin bana Rab olmanın onuru bana yeter.”³

Aklı Filizlendiren Öğeler

Matematik, tarih, coğrafya, fıkıh, hikmet... gibi ilim ve fenleri öğrenebilmek iki ana unsuru gerektirir: Bunlar, kendi

---

1- Âl-i İmrân, 169

2- Hafız Divanı

3- Biharu'l-Envar, c: 74, s: 400

alanında uzman öğretmen ve delili olmayan hiçbir iddiayı kabul etmeyen yetenekli öğrencidir.

Bu iki failî ve kabilî mebde her şeyde gereklidir. Sanat boyutu olan bazı bilimlerde ise üçüncü bir unsura da gerek vardır ve o da zevk, tatmak ve bulmaktır. Mesela şair olmak için sadece şiir sanatını bilmek yeterli değildir, insanda şiirsel zevk de olmalıdır. Veya biri, teorik olarak trafik kurallarını çok iyi bilebilir, fakat direksiyona geçtiğinde eli, ayağı titreyebilecektir. Veya bir insan, arıcılık sanatını; arı yetiştirip bal elde etmeyi çok iyi bilebilir, ama balı tatmaksızın onun tadını anlamayacaktır.

İlâhî önderlerin öğretileri hususunda da bu iki unsur geçerlidir. Ancak bunların yanında olması gereken başka şeyler de vardır. Bunlardan biri, söyleyenin kendi sözlerini tatmış ve onlara dokunmuş olmasıdır. **“Onu, büyük güce sahip olan öğretmiştir.”**¹ Diğeri ise, dinleyicinin de bu öğretileri tatma güç ve hazırlığına sahip olmasıdır. Yusuf’un (a.s) gömleğini uzaktan hissederek, **“Eğer bana bunamış demezseniz, inanın ben Yusuf’un kokusunu alıyorum!”**² diyebilecek zevk ve duyumsamaya sahip olmalıdır. Açıktır ki vaazdan öğüt almayan bir dinleyici, yapılan vaazdan faydalanamayacaktır. Aynı şekilde derdi olmayan ve ilmiyle amel etmeyen bir konuşmacının da sözünün etkisi olmayacaktır. Nice usta, uzman konuşmacılar ve yazarlar, iş uygulamaya geldi miydi hataya düşerler.

İkdü'l-Ferid kitabında şöyle geçer: Bir vaize, “Senin sözlerinin bu denli etkili olmasının sebebi nedir?” diye sorarlar. Vaiz şöyle der: “Matem meclislerinde söylenen ağıtlar, dinleyicilerde pek de etkili olmaz. Fakat sinesi dağlanan ve bağı yanan bir annenin ağıtını duyan herkes bundan etkilenip ağlamaya başlar.”

1- Necm, 5

2- Yusuf, 94

Birilerine hoş gelsin diye övgüler veya eleştiriler sıralamayan dert sahibi bir vaizin sözü etkilidir. Ama kendisini ucuza satan bir vaiz, ne kadar bilgili ve büyük olursa olsun, ahlâkî açıdan bir tacir konumundadır. Böyle birinin sözü de dinleyiciler üzerinde gerektiği gibi etki göstermeyecektir.

Bundan dolayı ilâhî önderler insanlardan bir şey istemezler. **“Ben buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum.”**¹ Böylece de insanlar, onların ahlâk öğretmeni olduklarını anlar. Onlar kendi söylediklerine iman etmişlerdir ve söyledikleri de kalpten yükselip layık ve dert sahibi insanların kalbine oturur. İlâhî önderler, normal insanlar gibi değillerdir. Cevahir kitabının yazarının tabiriyle Masum İmamlar (a.s), yaratılış âleminin vezirleri konumundadırlar.

Müminler Emiri Ali (a.s) de şöyle buyurmuştur: *“Bu ümmetten hiç kimse Muhammed (s.a.a) evlatlarıyla kıyaslanamaz.”*²

Mukayesede tenasüp ve uygunluğun olması şarttır. Normal insanlar ya nokta haddinde veya hat ölçüsündedirler. Nokta hat ile hat yüzey ile ve yüzey de hacim ile asla kıyaslanamaz. Masumlar (a.s) okula gitmemiş yazıcılardır; geçmiş ve gelecekte, gayb ve şehadet âleminden haberdardırlar ve herkesin amelleri onlara sunulur. Onlar, münezzeh olan Allah'ın izniyle “Kıyamet gününe kadar olmuş, olacak ve olmakta olan her şeyi” bilirler.

İmam Cafer Sadık (a.s), yüce Allah Resulü'nün (s.a.a) Ebuzer hakkındaki, *“Ebuzer'den daha doğru konuşan birine gökyüzü gölge etmemiş ve yeryüzü de barındırmamıştır.”*³ buyruğu ile ilgili olarak şöyle buyurmuştur: *“Perşembe akşamı, diğer akşamlarla kıyaslanamayacak kadar faziletli ve üstündür. Kadir gece-*

1- En'âm, 90

2- Nehcü'l-Belâğâ, 2. hutbe

3- Biharu'l-Envar, c: 22, s: 398

si ise, yılın hiçbir gecesiyle kıyaslanamaz. Ebuzer, diğer insanlara nisbetle değerli ve yüce bir makama sahiptir; biz İmamlar (a.s) ise, âlemlerin kadir gecesiyiz ve kimse bizimle kıyaslanamaz."

Şehabüddin Sehrüverdi ve Aynü'l-Kuzat-i Hemdanî gibi büyükler, Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) seçkin, yetenekli ve öğüt alan öğrencilerinden olup fıkıh, felsefe, kelam, irfan... gibi ilim dallarında onlardan çok şeyler öğrenmiş ve başkalarına aktarmışlardır. Bunlar, öyle şeyler söylemişlerdir ki birçok insan, bunların bazı sözlerinin inanılmayacak derecede olduğunu düşünmüşlerdir. Mesela Cenab Sühreverdî "Hikmetü'l-İşrak" kitabında şöyle yazar: Bu kitabın bütün konuları bir gecede bana öğretildi. Fakat ben, yolculuk ve başka sorunlar dolayısıyla onların hepsini birden yazamadım.

İslâm felsefesinde çok köklü ve derin öğretiler içeren bir kitabın ihtivasının bir kıvılcım ile Sühreverdî'nin kalbine öğretilmiş olmasını, gelenek eksensizlerin kabul edebilmesi çok güçtür. Gerçek şu ki, onun gibi yüce makamlara nail olan ve bu tür yeterliliklere sahip olan büyüklerden böyle şeyler beklenir. Keramet eksensizler için bunun kabulü hiç de zor değildir.

"Avarifu'l-Maarif" kitabının yazarı Cenab Sühreverdî, gerçek âlim ile tüccar âlim arasındaki farkı şöyle açıklamıştır: Senin için görülmesi yararlı olmayan kişinin konuşması da yararlı olmayacaktır. Hz. İsa Mesih'e (a.s) sordular: Kimlerle oturup kalkalım, haşır neşir olalım? Hz. İsa (a.s) buyurdu: "Görülmesi size Allah'ı hatırlatan insanlarla birlikte olun."¹

İmam Bakır'a (a.s) sordular: "İnsan, yediğine bir baksın!"² ayetinde geçen "yemek" tabiri ile kastedilen şey nedir? -Ayetin zahiri anlamı, yemeğinin bayat ve bozuk olup olmadığına dikkat etmektir.- İmam Bakır (a.s), ayetin batini manasını, bir

1- Hikmetü'l-İşrak Şerhi, s: 590

2- Abese, 24

diğer tabiriyle, bütün mısdaqlarını kapsayacak şekilde şöyle beyan buyurdu: “İlim manevi yemektir, insan onu kimden öğrendiğine ve sözün nereden yükseldiğine dikkat etmelidir.”¹ İnsan, şüphe ve şehvetten kaynaklanan pis kokulu ve zehirli sözleri duymakla can kulağının kirlenmemesine dikkat etmelidir. İnsanın batınî duyma ve görme gücü korunacak olsa, hak ve batılı, doğru ve yalanı, iyi ve kötüyü teşhis edebilecektir. Aksi takdirde insan, “Onlar sağrlar, dilsizler ve körlerdir. Bu sebeple düşünmezler.”² ayetinin kapsamında yer alacaktır.

Anlatmak istediğimiz özetle şudur: İlâhî önder ve öğretmenler, talim sanatında uzmandırlar; öğrenci de onların öğretilerini öğrenmede üstün yetenek ve beceriye sahip olmalıdır. Öğretmen ve öğrenci bağlamında geçerli olan bu iki unsura ilaveten gerekli bir diğer husus, ikisi arasında ortak nokta olan zevk ve tatma konusudur.

İlâhî önderler, insanların canlarının tabipleridir ve hastalar, hastalıklarının teşhis ve tedavisi için bu uzman tabiplere müracaat etmelidir. Ancak bazı gönül hastaları vardır ki, hastalıklarının farkında olmadıkları için tedavi düşünce-sinde de olmazlar.

İlâhî önderler ve de dinî merkezlerde gündeme getirilen konular, hem yeterliliği olan yetenekli insanın dert hissetmesini, gizli hastalığına tanım getirilmesini sağlar ve hem de tedavi yöntemini sunar.

Beden hastalıklarının çoğu ağrı ve acı ile birlikte olduğundan dolayı hasta insan hastalığından haberdar olur. Ahlâkî ve ruhî hastalıklar ise böyle değildir ve ahlâkî hastalıklardan haberdar olmamanın kendisi de bir başka hastalıktır. İlâhî önderler, kötülükten sakındırmak ve ilâhî azabı hatırlatmak-

---

1- Biharu'l-Envar, c: 2, s: 96

2- Bakara, 171

la, insanın hasta olan azasına baskı yaparlar. Böylece insan, hastalığının farkına varıp tedavi yoluna koyulur. Hastalığının hatırlatılmasından rahatsız olan kimse, doktoru düşmanı olarak görecektir. Bu rahatsızlık hissinin kendisi de bir başka ahlâkî hastalıktır. Çünkü doktor, hastalık barındıran azayı göstermeli ve bu hastalığın diğer azalara da bulaşmasını önlemek için gerekiyorsa onu kesmelidir.

Bazen hasta gafildir, cismî hastalığını hissetmez, doktorun uyarısını da önemsemez ve kötü huylu bir kanserin bütün bedenine yayıldığını ansızın anlar. Bazen de insan gençlik sarhoşluğu, sevinç sarhoşluğu, makam sarhoşluğu, zenginlik sarhoşluğu ile uyuştüğundan dolayı hastalığını fark edemez. Mesela bir babayı düşünün ki oğlunun düğününde çok mutlu ve sevinçlidir; günün ilk saatlerinden gecenin sonuna kadar bir an olsun yerinde durmamış, gelen misafirleri karşılamış ve ağırlamıştır. Bu arada bir çivi, onun ayakkabısını delerek ayağını yaralamış, ancak o bunun farkında olmamıştır. Misafirler dağılıp gittikten sonra acıyı hissedecek ve ayağının yaralandığını öğrenecektir. Oysaki bu yara gün boyunca onunla birlikte idi ve o, mutluluk ve sevinç sarhoşluğundan dolayı bunu anlamamıştı bile.

3- AKLIN FİLİZLENMESİ KARŞITLARININ GİRİŞİMLERİ

1- Aklı Tahrip Etmek

İlâhî önderlerin amacı, bir yandan insanı kötülük ve pisliklerden arındırmak ve öte yandan da insanın akıl ve fitratını eğitmektir. İnsanın düşmanlarının amacı ise, onu şüphe ve şehvetle kirletmek ve böylece de vahiy öğretilerinin hayat suyunun fitrat fidanına ulaşmasını ve onu filizlendirmesini engellemektir. **“Onlar, Allah yolundan alıkoyan...”**¹

Kur’ân-ı Kerim, tağutların amaç ve plânını şöyle açıklamaktadır: Onlar, her şeyden önce insanların aklını tahrip etmeye çalışırlar. Bu amaçla, bir yandan insanların beynini yıkamaları için “Samirî” ve “Bel’am Baura” gibilerini yetiştirirler. Onlar da safsata ve şüpheler yayarak insanların düşünsel olgunluk kazanmalarına, hakkı batıldan ayırt etmelerine engel olurlar. Öte yandan da yemek, uyumak, eğlenmek ve şehvet düşkünlüğü ortamı hazırlayarak toplumun azim ve amaç yolunu tıkarlar. Çünkü ayyaşlıkla, yemek düşkünlüğü ile meşgul olan ve şehvet, gazap, vehim ve hayal ile yönlendirilen bir insan, düşünme fırsat ve gücüne sahip olamayacaktır; ilmî düşünce gücüne sahip olsa bile amelî gayeden yoksun olacaktır.

Bazı insanların hayatı mutfak ile tuvalet arasında geçer. İmam Ali (a.s), marifet pazarında mide düşkünlerinin değerini şöyle tanımlamıştır: *“Sadece karnına neyin gideceğini düşünen kimsenin değeri, karnından çıkan şeyle aynıdır.”*¹ İmam Ali'nin (a.s) bir başka buyruğu şöyledir: *“Velime otlamakla azim-irade bir araya toplanmaz.”*²

Yemek ve mide düşkününü olan bir insan, bunu kendi evinde ve kendi helal kazancıyla bile yapacak olsa, ilim ve akıl sahibi olamayacaktır. Çünkü İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: *“Mide düşkünlüğü, uyanık ve bilgili olmakla uyusmaz.”*³ İnsan, bedeninin ihtiyacı oranında yemek yemelidir. Ölçüden fazla yemek uyku getirir ve ayrıca çok yemek yiyen insan, bu fazla yükün hamallığını yapacaktır.

Yine İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: *“Ölçü üstünde yemek yemek, adeta insan bedeninin tuvalete dönüşmesidir. İlim yükü taşınması gereken insanın dışkı yükü taşınması hayıflanacak şeydir!”*

Bir gün biri, yüce Allah Resulü'nün (s.a.a) huzurunda geçince, yüce edep örneği olan hazret açıkça bunu eleştirdi ve şöyle buyurdu: *“Yemek düşkününü olma ve biraz olsun az ye! Çünkü kıyamette insanların en aç olanı, dünyada en tok olanıdır.”*⁴

Kur'ân-ı Kerim Firavun hakkında şöyle buyurmuştur: **“Firavun kavminin aklını çeldi de ona itaat ettiler.”**⁵ Firavun, kavminin ilmî yakın ve amelî kararlılık gücüne sahip olması için onların beynini yıkamış, boşaltmış ve bunun sonrasında onlara musallat olmuştu. Yüce Allah bu ayette, *“Mısır halkı Firavun'a itaat ediyorlardı.”* buyurmamıştır. Bunun ne-

---

1- Uyûnu'l-Hikem, s: 436

2- Nehcü'l-Belâğa, 241. hutbe

3- Guraru'l-Hikem ve Dürerü'l-Kelim Şerhi, c: 6, s: 370

4- Vesâilu's-Şia, c: 24, s: 247

5- Zuhruf, 54

deni de insanların öyle kolay zulme boyun eğmeyeceği gerçektir. Yüce Allah'ın buyruğunu şöyle okumak gerekir: "Onlar, akılları çelindiğinden dolayı zulme boyun eğdiler."

Musa Kelim (a.s), Firavun'un karşısında kıyam edip ilmî şüpheleri ve amelî şehvetleri çürüttü ki insanlar akıllanıp Firavun'u devirme azmine sahip olsunlar.

Hz. Musa (a.s) Süveyş Kanalı, tarım, Mısır'ın madenleri ve tarihî eserleri hakkında konuşmak için Firavun'un karşısına çıkmamıştı. Hz. Musa'nın (a.s) Firavun'a dediği şu idi: İnsanlar Allah'ın emanetidir ve Allah'ın emanetçisinin elinde olmalıdır. Sen, insanları şüphe ve şehvetle kirletmiş, düşünce ve amaçlarını tahrip etmişsin. Şimdi onları bana bırakmalısın. Çünkü ben, Allah'ın emin elçisiyim: **"Allah'ın kullarını bana teslim edin; çünkü ben sizin için güvenilir bir elçiyim."**¹

Aklını işletmekten nasiplenen ve millî kararlılık sahibi olan bir millet, adalet sınırı dışına çıkmamaya, tağut karşısında ellerini yukarı kaldırarak teslim olmamaya ve gaddar zalim karşısında tazim amacıyla başını aşağı eğmemeye çalışacaktır.

2- Dini Esir Almak

Yüce İslâm Peygamberi'nin (s.a.a) rihletinden sonra dünya vurgunları "Sakife-i Benî Saide"de bir araya geldi ve Allah Resulü'nün (s.a.a) buyruklarına kulak tıkayarak Hz. Ali'yi (a.s) evine çekilmeye zorladılar. Çünkü Ali (a.s) konuşan, canlı Kur'ân'dı ve aklı filizlendiren ilâhî önderdi. Onun evine kapanması, aklı filizlendiren Kur'ân'ın esaret altına alınmasıyla sonuçlanacaktı. Zira ki Allah Resulü'nün (s.a.a) buyruğu uyarınca Kur'ân ve itret birbirinin dengi idi. *"Şüphesiz ki ben, aranızda iki değerli emanet bırakıyorum. Onlara tutunduğunuz sü-*

rece, benden sonra asla dalalete düşmezsiniz. Onlar, Allah'ın kitabı ve itretim; Ehlibeyt'imdir. Kuşkusuz bu ikisi, havuz başında bana gelinceye dek asla birbirinden ayrılmazlar."¹

Buna binaen Emevîlerden ve başkalarından oluşan bir grup, aslında Ali b. Ebutalib'in (a.s) şahsını değil, imameti, masumiyeti ve yüce halifetullahlık makamını esir aldılar. Çünkü Ali (a.s) dinin ekseni idi. Yüce Allah Resulü (s.a.a), Ali'yi (a.s) canlı hak olarak tanıtmış ve şöyle buyurmuştu: *"Ali (a.s) hak iledir ve hak Ali (a.s) ile. Ali (a.s) nereye yönelse hak da oraya yönelir."*² Hadiste geçen "yedûru" fiilinin zamiri "hak" kelimesini ve "dare" fiilinin zamiri ise Ali'yi (a.s) gösterir. Yani hak, Ali (a.s) ekseninde döner ve Ali'nin (a.s) olduğu yerde bulunur.

Gerçek ilmi bulmak için Hz. Ali'ye (a.s) müracaat etmek gerekir, hakkı ve adaleti tanımak için o hazretin sünnet ve yöntemini araştırmak gerekir. Aktardığımız hadiste geçen "hak" ile zatî değil, fiilî hak kastedilmiştir. Bu konu, "İmam Ali'nin (a.s) Arifâne Hayatı" kitabında ayrıntılı olarak bahsedilmiştir. Konunun çok kısa özetini buraya da aktarmamız uygun olacaktır.

Yüce İslâm Peygamberi (s.a.a), Gadir-i Hum gününde yaptığı konuşmasında Hz. Ali'nin (a.s) velayetini duyurmak amacıyla **"Peygamber, inananlar üzerinde, kendilerinden ziyade tasarruf ve velayet sahibidir."**³ ayetine istinat etmiş ve Allah evinin ziyaretçilerine şöyle sormuştu: Ben sizin üzerinizde sizden daha evla ve yetkili değil miyim? Herkes, "Öylesin, ey Allah'ın Resulü (s.a.a)!" demişti. Bunun üzerine Allah Resulü (s.a.a), mübarek eli ile Hz. Ali'nin (a.s) elini tutmuş ve

---

1- Biharu'l-Envar, c: 2, s: 99

2- Biharu'l-Envar, c: 28, s: 368

3- Ahzâb, 6

kalabalığın şaşkın bakışları önünde havaya kaldırmıştı. Her ikisinin de koltuk altları görünecek şekilde eller havadaydı. Sonra Allah Resulü (s.a.a), *“Ben kimin yetki sahibi isem, işte Ali de onun yetki sahibidir.”*¹ buyurmuş ve yüce Allah’a yönelerek şöyle arz etmişti: *“Allah’ım, senin zuhur ve hüccetin olan hakkı Ali eksenli kıl ve hakkı Ali’nin etrafında döndür!”*²

Hemen şunu da hatırlatmalıyım: Peygamberler ve masumlar, melekût yaşayışında çok değil, bilakis onların hepsi bir nurdur ki tabiat dünyasına iniş sonrasında çoklaşırlar. O yaşayışta Hz. Ali (a.s) ile Hz. Fatıma (s.a) arasında ve diğer masumlar arasında hiçbir ayrılık, farklılık yoktur. *“Ziyaret-i Camia”* da masumların *“bir nur”* olduğuna vurgu yapmıştır.

Hz. Adem’den (a.s) Hz. Hatemu’l-Enbiya’ya (s.a.a), Hz. Hatemu’l-Enbiya’dan (s.a.a) Hatemu’l-Evsiya’ya (ona binlerce selâm ve sena olsun) kadar bunların tümü kâmil ve masum insanlardır; her zaman ve mekanda yağan insanlar, hakkı

1- Biharu’l-Envar, c: 38, s: 142

2- Biharu’l-Envar, c: 38, s: 38

Hak iki kısımdır: Bunlardan biri, batıl karşısında olan haktır ve diğeri ise adem karşısında ve ademle tenakuz karşıtlığı olan, yani karşıtı olmayan haktır. İşte bu hak Allah’tır. Kur’ân-ı Kerim bu noktaya şöyle temas etmiştir: **“Böyledir. Çünkü Allah, hakkın ta kendisidir. O’nun dışındaki tapıkları ise batılın ta kendisidir. Gerçek şu ki Allah, evet O, uludur, büyüktür.”** (Hacc, 62) Allah mutlak ve sınırsız hakikattir; ezeli, ebedî ve sermedi haktır ki, O’nun karşısında sadece batıl değil, hiçbir şey yoktur. Ayetin orijinalinde müpteda konumunda olan ayrık *“huve”* zamiri ve *“hak”* kelimesindeki *“elif ve lam”* takısı inhisar bildirir. Yani hak olan sadece Allah’tır ve Allah’ın karşısında hiçbir şey yoktur. Çünkü karşıtı olan şey mahdud ve sınırlıdır. Batıl karşısında olan ve batıl ile adem ve meleke karşıtlığı olan hak, Allah’ın kendisi değil, zuhuru ve fiilidir ve Allah’tandır. **“Hak Rabbindendir.”** (Bakara, 147) Bu hak, kâmil insanın sünnet ve siretinde tecelli eder. Buna göre kâmil insanın sözü de, fiili de haktır.

onların sîret ve sünnetinde, onların ibadete kurulu yaşamlarında arar. Çünkü nerede kâmil insan varsa, yüce Allah'tan sadır olan hak oradadır.

Buna göre Emevîler ve başkaları, Ali'yi (a.s) eve kapatmakla, gerçekte hakkı ve dini inzivaya itmiş oldular; Ali'nin (a.s) boynuna ip geçirmekle, gerçekte dini esir almış oldular.¹ Esaret altında olan bir dinin ancak esir ve iradesiz insanlar yetiştireceği açıktır.

3- Din Satıcılığı

Savaş meydanında fatihlerin eline esir düşen kimseye şu üç şeyden biri yapılır: Ya öldürülür, ya serbest bırakılır, ya da satılır. Sakife Olayı'ndan sonra Emevîlerin ve başkalarının kalbinden geçen şey, Allah'ın dinini ortadan kaldırmaktı. Ancak Allah Resulü'nün (s.a.a) rıhletinden uzun bir zaman geçmemiştir ve hâliyle de İslâm düşmanlarının Allah'ın dinini ortadan kaldırmaları uygulanabilir bir şey değildi. Öte yandan da Emevîler ve yandaşları, daha işin başında inkârcı ve dinsiz olduklarını ortaya koymak istemiyorlardı.

Bu yüzden alenî olarak İslâm'ı ortadan kaldırma eyleminden sakınmış ve açıkça dinle düşmanlık etmemişlerdi. İkinci yol da, yani dini serbest bırakmak da onların işine gelmiyordu. Özgür bir din, özgür ve bilinçli insanlar yetiştireceğinden dolayı onlar, İslâm'ın serbest ve özgür olmasından korkuyorlardı. Bu sebeple de üçüncü yolu seçtiler. Esir alınmış bir din sayesinde insanları kandırabilecek, riyakârlık edebilecek,

---

1- İran İslâm İnkılabından önce de insanların çoğu namaza, oruca, hacca, İslâm hükümlerine bağlı idiler; ama özgürlükleri ve bağımsızlıkları yoktu. İnkılâp öncesi dönemde yabancılar, halkın azmini ve aklını yadsımış ve görmezden gelmişlerdi. Halkın yerine onlar düşünüyor, karar veriyor ve çıkarları doğrultusunda ülkeyi yönetiyorlardı.

kendi görüşleri doğrultusunda dini yorumlayabilecek, istek ve heveslerini hayata geçirebileceklerdi.

Onlar, Sakife Olayı'ndan sonra dini bir ticaret malı gibi gördü ve din satıcılığına giriştiler. Müminler Emiri Ali (a.s), Malik Eşter'e yazmış olduğu ahitnâmede şöyle buyurmuştur:

İşte bu din, kötülerin elinde esir olmuştu, onda heva ve hevesle amel edildi, onunla dünya istenir oldu.¹

Ebu Reyhan-i Birunî "Tahkîku Ma li'I-Hind" kitabında ve Ebu'l-Hasan Amiri Nişaburî de "Kitabü'l-A'lamb-i-Menakibi'l-İslâm" kitabında şöyle yazmıştır: İslâm ilerlemiş, bazı müşrik ve putperest ülkelerin fethedilmesiyle sınırları genişlemişti. Muaviye, bu fethedilen ülkelerden güzel ve eşine az rastlanır putları adamları eliyle toplayıp mücevherlerle süslüyor ve deniz yoluyla Hindistan'a ulaştırıp büyük paralara satıyordu. Muaviye'nin gelir kaynaklarından biri put satıcılığı idi.

Muaviye'nin yolunun Hz. İbrahim'in (a.s) ve ilâhî önderlerin yoluyla tamamen zıt olduğu ortadadır. Çünkü Hz. İbrahim (a.s), baltasıyla putları parçalayıp ortadan kaldırmış ve Nemrud'un ateşinden korkmamıştı. "**Hepsini paramparça etti.**"² Ali b. Ebutalib (a.s) de Mekke'nin fethinden sonra yüce Allah Resulü'nün (s.a.a) emriyle ve onun omuzlarına çıkarak Kâbe'nin içindeki ve üstündeki putları alaşağı edip Benî Şeybe kapısının girişine gömmüştü. Allah evinin ziyaretçilerinin bu kapıdan Mescidü'l-Haram'a girmeleri ve oraya gömülü putları ayak altına almaları sünnettir.

Kendisini müminlerin emiri ve Allah Resulü'nün (s.a.a) halifesi olarak gören Muaviye'nin açıkça yaptığı işlerden biri de din satıcılığı idi. Çünkü put yapmak, put satmak ve putperestliği yaymak din satıcılığının en belirgin örneğidir. Böy-

1- Nehcü'l-Belâğa, 53. mektup

2- Enbiyâ, 58

lece Emevîler ve yandaşları, esaret altındaki köleye davranıldığı gibi İslâm'a davranıyor ve din tüccarlığı ile hazinelerini dolduruyorlardı. Bunun kendisi, onların aklî kemalden yoksun olduklarının göstergesidir. Oysaki toplumu yönetmek için gerekli koşullardan biri de aklî yetkinlik ve erginliğe sahip olmaktır.

Şehitler Efendisi İmam Hüseyin (a.s), Emevî yöneticilerin yetersizlik ve liyakatsizliklerini şöyle beyan buyurmuştur: *“Hak ile amel edilmediğini ve batıldan kaçılmadığını görmez misiniz?”*¹ Toplumun yöneticileri hak üzere davranmıyor ve batıldan da sakınmıyorlardı. Yine İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur: *“Akıl, ancak hakka uymakla kâmilleşir.”*² Buna göre Emevîler yetkin akıldan yoksun idiler. Onlar sadece ilkel akla sahiplerdi ve bu akıl da, toplumun idaresi için yeterli değildi. Sonuç olarak onlar, insanları yönetme yeterliliğine sahip değillerdi.

İlkel ve iptidâî akıl, ergenliğin koşullarından olup halk kitlesinin sahip olduğu şeydir ve onun yardımıyla iyiyi kötüden, çirkini güzelden ayırt ederler. Bu yüzden fakihler, ergenliğin ölçüsünün aklın kemali değil, normal akıl olduğunu bildirmişlerdir. Ama yine fakihler, kadı olabilmek için aklın kemale ermiş olmasını şart koşmuşlardır. Aklın kemalinin kadı için şart olması, onunla sınırlılığını değil, ancak bir örnekleme olduğunu gösterir. Bu yüzden doktor, mühendis, idareci, yönetici, toplum yöneticisi... de aklın kemaline ve ihtiyaç duyulan uzmanlığa sahip olmalıdır. Önemli bir sorumluluğu yüklenme bağlamında gerekli olan aklın yeterlilik ölçüsü, bülûğ çağına giren kişilerde görülen ilkel akıl nisabının ötesinde bir şeydir.

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 381

2- Biharu'l-Envar, c: 75, s: 127

Dinin Esir Edilmesinde Münafıkların Rolü

İslâm'ın doğuşunda münafıkların Müslümanların içine sızmaları, dinin esaret nedenlerinden biriydi. Çoğunlukla Medine'de bulunan münafıklar, müşrikler ve Hayber Yahudileri için casusluk faaliyetleri yürütüyor, Müslümanlardan topladıkları istihbaratı onlara ulaştırıyorlardı. Allah Resulü (s.a.a), özellikle saldırgan dış güçlere ve putperestlere karşı cihat ayetlerinin inmesi dolayısıyla mescitte yaptığı konuşma sırasında münafıklar, Allah Resulü'nü (s.a.a) yalnız bırakmak amacıyla gizlice oradan ayrılır ve mescidi boşaltırlardı. **"İçinizden birbirini siper ederek sıvışıp gidenleri Allah gerçekten bilir."**¹

Münafıkların bir başka komplosu, Uhut Savaşı öncesi Allah Resulü'ne (s.a.a) yardım etmek için yola çıkan bin kişilik ordudan üç yüz üzerinde kişinin, Müslümanların ruhiyesini zayıflatmak için farklı bahanelere sığınarak geri dönmesi idi.

Bu düzenin bir başka örneği şöyle gelişmişti: Hicaz'ın kavurucu yazında münafıklar, yüce Peygamber'in (s.a.a) savaşçılarını ve dostlarını müşriklere karşı savaşmaktan vazgeçirmek amacıyla onlara, **"Bu sıcakta savaşa çıkmayın."** demişlerdi. Yüce Allah buna karşılık şöyle buyurmuştu: **"De ki: 'Cehennem ateşi daha sıcaktır.' Keşke bilseydiler!"**²

Yine bazı münafıklar, aslı astarı olmayan söylentiler yayarak Müslümanlar arasında ihtilaf ve anlaşmazlık çıkarmaya çalışıyorlardı. Bu tür uyduruk haberler yayan kimseye "murciif" denir. Kur'ân-ı Kerim bunların hakkında şöyle buyurmuştur: **"Münafıklar, kalplerinde fesat bulunanlar, şehirde bozguncu haberler yayanlar, eğer bundan vazgeçmezlerse, andolsun ki, seni onlarla mücadeleyle davet ederiz."**³

1- Nûr, 63

2- Tevbe, 81

3- Ahzâb, 60

Kur'ân'ın birçok ayetleri münafıklar hakkındadır ve hatta bir sure de onların adıyla inmiştir. Bunun sebebi, sadr-ı İslâm'daki birçok Müslümanın münafık olmasıydı. Onlar, yaptıkları bozgunculuk ve alçakça komplolarla İslâm fidanını sarsıyorlardı. Münafıklar, ne dine inanırlar, ne de insanlık şeref ve haysiyetine bağlı kalırlar. Bundan dolayı da hiçbir şeyden sakınmaz ve hiçbir işten geri durmazlar; hatta Yahudilerle yaptıkları anlaşmaya bile bağlı kalmaz ve ahde vefa etmezler. Bunun canlı şahidi şu ayetlerdir: **“Münafıkların, kitap ehlinde inkâr eden dostlarına: Eğer siz yurdunuzdan çıkarılırsanız, mutlaka biz de sizinle beraber çıkarız; sizin aleyhinizde kimseye asla uymayız. Eğer savaşa tutuşursanız, mutlaka yardım ederiz, dediklerini görmedin mi? Allah, onların yalancı olduklarına şahitlik eder. Andolsun, eğer onlar çıkarılırsalar, onlarla beraber çıkmazlar; savaşa tutuşmuş olsalar, onlara yardım etmezler; yardım etseler bile arkalarını dönüp kaçarlar, sonra kendilerine de yardım edilmez.”**¹

Münafıklar, yüce Peygamber'i (s.a.a) terör etmeye teşebbüs etmiş ve onun eşine de alçakça iftira atmışlardı. Oysaki Kur'ân-ı Kerim, Allah Resulü'nün (s.a.a) eşinin ak ve afif olduğuna vurgu yaparak münafıkları azarlamış, Peygamber eşinin kâfir olabileceğini, ama asla zinakâr olmayacağını bu yurmuştur. Kur'ân-ı Kerim, bu bağlamda Hz. Nuh (a.s) ve Hz. Lût'un (a.s) eşlerinin kâfir olduğuna şöyle dikkat çekmiştir: **“Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısı ile Lut'un karısını misal verdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kişinin nikâhları altında iken onlara hainlik ettiler. Kocaları Allah'tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamadı.”**²

1- Haşr, 11-12

2- Tahrîm, 10

Hz. Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: Münafıklar, Allah Resulü (s.a.a) döneminde, bütün imkânlarını seferber ederek komplolar kurmuşlardı. Fakat Allah Resulü'nün (s.a.a) rihletinden ve Sakife Olayı'nın vuku bulmasıyla benim evime çekilmemden sonra münafıklardan ve bozgunculuklarından hiçbir haber yoktu. Oysaki bu koşullarda, geçmişten daha çok komplu ve düzen kurmaları gerekiyordu. Onların sessiz kalmalarının nedeni, halifelerin yanında ve yönetiminde yer almalarıydı. Onların benim boynuma geçirdikleri ip, gerçekte Kur'ân'ın boynuna geçirilmişti ve esaret altına alınmıştı... İnsanlar, dünya ve yöneticilerle beraberdir.¹

Emevîlerin Aleyhte Propagandaları

İmam Hüseyin'in (a.s) imamet görevini üstlendiği dönem, minber ve mescitlerin Emevîler elinde olduğu, cuma ve cemaat namazlarının onlar tarafından kılındığı dönemdi. Bu uzun yıllar boyunca insanların kültürü değişmiş, kahramanlık ve yiğitlik ruhları ölmüştü. Emevîler, zehirli propagandaları ile ve şüphe tohumları ekerek insanların doğru düşünme ve algılama yolunu tıkamış ve halkı, Allah Resulü'nün (s.a.a) halifelerinin kendileri olduğuna inandırmışlardı. Yıllarca İmam Ali'nin (a.s) konuşmalarını dinleyen insanlar, defalarca Hz. Zeyneb'in (s.a) derslerine katılan kadınlar, bu propagandalar sonucunda, Allah'ı razı etmek için Allah Resulü'nün (s.a.a) oğlu ve halifesiyle savaşa girişmişlerdi.

Emevîlerin yürüttüğü aleyhte propagandalar, öylesine insanların gözünü kör ve kulağını sağır etmişti ki, İmam Hüseyin'in (a.s) Tasua gecesi Kur'ân okuma sesini duyun-

---

1- Nehcü'l-Belâğa, 210. hutbe. Şeyh Sa'di, Müminler Emiri Ali'nin (a.s) bu buyruğundan esinlenerek, "İnsanlar, yöneticilerinin dini üzeredir." demiştir.

ca hayret etmişlerdi. Yine insanlar, İmam Hüseyin'in (a.s) Aşura günü öğle namazı kılmak için savaşı durdurma isteğini reddetmiş ve "Allah sizin namaz ve ibadetinizi kabul etmez."¹ demişlerdi.

Eğer o dönemde insanlara yol gösterecek aydın düşünceli bir âlim olsaydı, eğer konuşma özgürlüğü olsaydı, eğer İmam Ali'nin (a.s) ve Haseneyn'in (aleyhime's-selâm) öğretilerini neşretme serbestliği olsaydı, insanlar asla Emevîlerin propagandasına aldanmayacak ve zamanın imamına yardım etmeye koşacaklardı. Şialardan olan "Benî Esed" kabilesi bunun bir örneğidir. Onlar, Muharrem ayının on üçüncü akşamı Kerbela'ya gelerek şehitlerin mukaddes bedenlerine namaz kılıp defnetmişlerdi. Bu kabilenin âlimi olan Habib b. Mezahir-i Esedî, Tasua gecesi Şehitler Efendisi'ne (a.s) şöyle demişti: Fırat nehrinin etrafında yaşayan Benî Esed kabilesi beni tanır. İzin buyurursan oraya gider ve sana yardım etmeleri için onları getiririm.

Melun Ömer b. Sa'd Fırat nehri etrafına yüzlerce görevli dikmişti. Böylece hem İmam Hüseyin'in (a.s) dostlarından su alınmasını ve hem de Kerbela etrafındaki köylerden İmam Hüseyin'e (a.s) yardım edilmesini engelleyecekti. Fakat İmam Hüseyin'in (a.s) çadır kurduğu yerden çıkış serbestti. Habib b. Mezahir, İmam Hüseyin'in (a.s) izniyle gece vakti kendi kabilesinin yanına gitti. Benî Esed kabilesinden birçok savaşçı, Kerbela'ya gitmek üzere Habib ile birlikte yola koyuldu. Ancak Fırat nehrine yaklaşmışlardı ki, dört yüz silahlı süvariye komuta eden Ezrak yolu kesip kanlı bir çatışma sonrasında onları geri çevirdi.

Aralarında âlim olmayan bir halk, asil öğretilerden uzaklaşacak ve her türlü aleyhte propagandaya kanacaktır. Bun-

---

1- Kelimatu'l-İmam Hüseyin (a.s), s: 444

dan dolayıdır ki Masum Ehlibeyt (a.s) bizlere şöyle buyurmuşlardır: Âlimin olmadığı bir şehirde yaşamayın. Takvalı, aydın düşünceli, zamanı ve koşullarını iyi bilen, düşmanın komplolarına vakıf olan, zamanın olaylarının saldırısıyla hataya düşmeyen, gençliğe doğru fırlatılan ilmî şüphe ve amelî şehvet oklarının nereden geldiğini bilen bir âlimin olduğu yerde yaşamak gerekir. *“Zamanını tanıyan bir âlim hataların/ eğriliklerin saldırısına uğramaz.”*¹

Bu hadisin karşıt anlamı şöyledir: Zamanının olaylarını teşhis edemeyen kimse, yaşadığı çağı tanımamıştır ve sonuç olarak da böyle biri, döneminin insanlarına faydalı olamayacaktır. Böyle biri; en kısa zamanda ilmî yöntemini değiştirmedikçe, kendisini yenilemedikçe, döneminin temel unsurlarını kavramadıkça tebliğ ve etki tarihi geçmiş insanlardan biri olacaktır.

1- Biharu'l-Envar, c: 68, s: 307

4- HÜSEYNÎ KIYAM VE AKLIN FİLİZLENMESİ

İmam Hüseyin'i (a.s) Tanımak

1- İmam Hüseyin'in (a.s) Hayatında Risalet Eserlerinin Zuhuru

Kerbela önderinin evrensel kıyamını tanımak, İmam Hüseyin'in (a.s) kendisini ve yüce hedefini tanımaya bağlıdır. İmam ve imametın yüce hedefi normal insanlar tarafından tanınamayacağından dolayı onlar, Kerbela kıyamını gerektiği gibi analiz de edemeyeceklerdir. Ancak Şehitler Efendisi İmam Hüseyin'in (a.s) kendi açıklamaları ışığında bu alandaki bazı noktalar anlaşılabilir.

Allah Resulü'nden (s.a.a) şöyle nakledilmiştir: *"Ali bendir ve ben Ali'denim."*¹

Yine Allah Resulü'nden (s.a.a) şöyle nakledilmiştir: *"Hüseyin bendir ve ben Hüseyin'denim."*²

Bu rivayetlerin sırrı şudur: İmamet, nübüvvetin halefi olduğu için o yüce makamdan ayrı düşünülemez ve imamsız nübüvvetin de faydası olmaz. Bu manevi bağdaşım ve iç içelik, yüce Peygamber'in (s.a.a) risalet eserlerinin Masum imamların (a.s) ve özellikle de İmam Hüseyin'in (a.s) hayatında araştırılması gerektiğini gösterir.

1- Biharu'l-Envar, c: 26, s: 3

2- Biharu'l-Envar, c: 43, s: 261

Yüce Allah faydalı ilmin en önemlisini dinde derinlemesine anlayış olarak tanıtmış ve şöyle buyurmuştur:

Öyleyse onların her kesiminden bir grup da, din konusunda köklü ve derin bilgi sahibi olmak ve döndükleri zaman kavimlerini uyarmak için geri kalsa ya!

Yüce Peygamber (s.a.a), faydalı ilmin en bariz ölçütü olan dinde “derin bilgi edinmek=tefekkuh” tabirini açıklamış ve şöyle buyurmuştur: *“İnsanların ruhlarının hidayeti için faydalı olan ve gönüllerde hidayet ışığı için yer açan gerçek ilim ancak üç kısımdır: Hakkı tanımak, hükümleri tanımak, insan hayatındaki ilâhî yasaları tanımak. Bunların dışındakiler ancak üstünlüktür.”*² İnsan bunları riayet etme sayesinde kendisi ile Allah arasındaki ilişkiyi, kendisi ile tabiat arasındaki bağı, kendisi ile insanlar ve beşerî toplumlar arasındaki irtibatı tanıyabilir ve bu bilgiye dayalı olarak da doğru adımlar atabilir.

İmam Hüseyin (a.s), yüce Peygamber’in (a.s) buyruğunu açıklama yönünde şöyle buyurmuştur: *“Bizim ekol ve mahfilimize gelen kimse şu dört yararın birine ulaşacaktır: Sağlam bir ayet öğrenecek, sosyal ve ahlâkî yasaları ve de ilâhî buyrukları öğrenecek, eşitlik ve kardeşlik yordamını öğrenecek, âlimlerle birliktelikten faydalanacaktır.”*³

Böylece Allah Resulü’nün (s.a.a) buyruğunda geçen üç ilim, yetkin ölçütlerinin eklenmesiyle Ehlîbeyt (a.s) mektebinde kazanılacaktır.

Hüseyin b. Ali (a.s), Allah Resulü’nün (s.a.a) buyruğundaki üç ilim türünü münacatlarında, hutbelerinde ve mektuplarında geniş bir şekilde açıklamıştır. İmam Hüseyin (a.s), “Arefe Duası”nın birçok yerinde sağlam ayetlere ve kalıcı ya-

---

1- Tevbe, 122

2- Biharu'l-Envar, c: 1, s: 211

3- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 195

salara vurgu yapmış ve örneklemiştir. Bu duanın tevhidî bölümlerinde kendisini öyle tanıtmıştır ki, adeta baştan ayağa tevhid inancıyla dolu doludur. Gözünü, burnunu, kulağını, sinirini, et ve kemiğini şerh ederken, bütün bunları Allah'ın tevhid nişaneleri olarak görmüştür; kendini muvahhid biri olarak, ruhunu ve varlığını da münezze Allah'ın tevhidî eserlerinin mazharı olarak tanıtmıştır.

İmam Hüseyin (a.s) Arefe duasının başlarında "hükümleri tanıma"yı konu ederek münezze Allah'a şöyle arz etmektedir: "*Allah'ım! Bana olan lütuf, rafet ve ihsanıyla beni zulüm ve cahiliye düzeninde dünyaya getirmedi.*"¹ Bilakis Allah Resulü (s.a.a) eliyle İslâm devletinin kurulmasıyla küfür öncülerinin kökünü kuruttuktan sonra beni dünyaya getirdin.

Hüseyin b. Ali (a.s) bir başka yerde marifeti konu edip şöyle buyurmuştur: "*İlim okumak marifet kazanma zeminidir.*"² İslâm ilimlerini öğrenmek ve araştırmak, Allah'ı tanımak için ve nefsi tanımak için en güzel mukaddimedir.

Yine İmam Hüseyin (a.s) yönetim hakkında şöyle buyurmuştur: "*Yöneticilerin en kötü hasleti düşmandan korkmak, mahrumlara ve mustazaflara katılık ve ita ederken cimri davranmaktır.*"³ Yani yönetici cesur, adil ve cömert olmalıdır. Muvahhit bir yönetici sadece Allah'tan korkar ve O'nun dışında hiçbir şeyden korkmaz. Aksi hâlde korkusunda muvahhit olamaz: "**O peygamberler ki Allah'ın gönderdiği emirleri duyururlar, Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar.**"⁴

Bu açıkladıklarımız, Allah Resulü'nün (s.a.a) buyruğunda geçen ve İmam Hüseyin'in (a.s) buyruklarında ortaya çı-

---

1- Mefatihü'l-Cinan

2- Biharü'l-Envar, c: 75, s: 127

3- Biharü'l-Envar, c: 44, s: 189

4- Ahzâb, 39

kan üç ilim türünün açılım örnekleridir. Aynı zamanda bu, Allah Resulü'nün (s.a.a) hayat eserlerinin İmam Hüseyin'in (a.s) hayatında tecelli ettiği göstergesidir.

2- İmam Hüseyin'in (a.s) Hayat Aşamaları

İmam Hüseyin'i (a.s) daha çok ve daha iyi tanımak için onun hayatının aşamalarını iyi analiz etmek gerekir. Tarihî analiz açısından Şehitler Efendisi'nin (a.s) hayatı beş aşamada özetlenebilir. Bu aşamalardan sadece beşincisi onun seçkin siyerini aydınlatmaktadır. İmam Hüseyin'in (a.s) anne rahmindeki unutulamaz döneminin ve eşsiz bir anne ile olan özel bağının başlı başına bir konu olduğunu da unutmamak gerekir.

– Birinci aşama, onun Allah Resulü (s.a.a) ve âlemlerin kadınlarının efendisi Hz. Fatımatü'z-Zehra (s.a) kucığında büyüdüğü çocukluk dönemidir. İmam Hüseyin (a.s) dünyaya geldikten sonra mutahhar bedeni bir parçaya sarılıp Allah Resulü'nün (s.a.a) huzuruna getirildiğinde, hazret (s.a.a) ağladı ve şöyle buyurdu: *“Zalim bir topluluk onu öldürecektir.”*¹ Sonra yüce Peygamber (s.a.a), mübarek parmaklarının ucunu o hazrete (a.s) emzirdi ve İmam Hüseyin (a.s) bu yolla beslendi. İmam Hüseyin'in (a.s) beslenmesinin önemli bölümü gayb yoluyla gerçekleşti.²

Bu aşamada Allah Resulü (s.a.a), idrak ve hadis ehli olan büyüklere ve yaşlılara İmam Hüseyin'in (a.s) gelecekteki imametinden haber veriyordu. Allah Resulü (s.a.a), kendisinden İslâmî ilimleri öğrenemeyecek kadar küçük yaşta olanlara ise, İmam Hüseyin'e (a.s) olan sevgisini beşerî şefkat ve duygu düzeyinde özetliyordu ve anlatıyordu. Mesela bazen minberden

1- Biharu'l-Envar, c: 33, s: 7

2- Usul-u Kafi, c: 1, s: 464

aşağı inip İmam Hüseyin'i (a.s) öpüyor, minbere çıkarıp kucağında oturtuyordu ve bazen de İmam Hüseyin'in (a.s) mübarek dudaklarından, göğsünden veya boğazından öpüyordu.

Allah Resulü'nün (s.a.a) davranışlarını hayretle izleyenler, büyüdülerinde ve Kербela vakıası gerçekleştiğinde, Allah Resulü'nün (s.a.a) davranışlarının sırrını anlamışlardı. Zeyd b. Erkam gibileri Kufe'de, Şam'da ve Emevî meclisinde Şehitler Efendisi'nin (a.s) mübarek dudaklarına ve dişlerine yapılan çirkin muameleyi ve küstahlığı görüp de buna engel olmak istediklerinde şöyle diyorlardı: *"Andolsun ki ben, Allah Resulü'nün (s.a.a) iki dudağının bu dudakları, sayamayacağım kadar çok öptüğünü görmüşüm."*¹

Kufe'de ve Şam'da cereyan edenleri görenler, çocukluk dönemlerinde Allah Resulü'nün (s.a.a) İmam Hüseyin (a.s) hakkında icra ettiği duygusal sahnelere şahit olan ve bu yolla onun makamına vakıf olan orta yaşlı insanlardı. Aşura günüydü ve İmam Hüseyin'in (a.s) melun katili onu öldürmek için mutahhar göğsünde oturmuştu. İmam Hüseyin (a.s), kanlar içinde olan melekutî gözlerini açmış ve katiline şöyle buyurmuştu: *"Andolsun, Allah Resulü'nün (s.a.a) defalarca öptüğü yüce bir yere çıkıp oturdun."*²

– İmam Hüseyin'in (a.s) hayatının ikinci aşaması, değerli babası İmam Ali'nin (a.s) ve kısa da olsa ismet-i kubra Hz. Fatimatü'z-Zehra'nın (s.a) eğitimi ışığında geçmiştir. Bu aşamada İmam Hüseyin (a.s), yüce makam sahibi babasına olan saygısından dolayı hutbe okumaz ve konuşma yapmazdı. Çünkü imamet ve önderlik sorumluluğu Müminler Emiri Ali'nin (a.s) omuzlarında idi. Hz. Ali b. Ebutalib (a.s) de Allah Resulü'nün (s.a.a) hayatı döneminde bunu aynen uygular-

1- İrşad, c: 2, s: 114

2- Nasih'ut Tevarih, c: 2, s: 390

dı. Yani o hazretin (a.s) eğitici buyruk ve mektupları Allah Resulü'nün (s.a.a) vefatından sonra gerçekleşmiştir.

Bu dönemde İmam Hüseyin (a.s), Müminler Emiri Ali'nin (a.s) emriyle savaflara katılırdı. İmam Hüseyin (a.s) zulüm hükümetine karşı mücadele etmeyi, dostu ve düşmanı tanımayı, direniş ve istikamet dersini işte bu dönemde öğrenip gerçekleştirmişti.

– İmam Hüseyin'in (a.s) hayatının üçüncü aşaması, İmam Hasan'ın (a.s) imamet döneminden ibarettir. Bu dönemde de Şehitler Efendisi'nden (a.s) göz doldurucu şeyler nakledilmemiş, bilakis İmam Hüseyin (a.s) bu dönemde, kardeşi ve Şia'nın ikinci imamı Hz. Hasan'ın (a.s) imamet ve önderliğine tabi olmuş, savaşlarda o hazretin bayrağını taşımıştır.

– İmam Hüseyin'in (a.s) hayatının dördüncü aşaması, İmam Hasan'ın (a.s) Emevîler tarafından zehirletilip şehit edildiği, yönetimin Muaviye tarafından yağmalandığı, Müslümanların düşünsel ve pratik anlamda baskı altında yaşadığı dönemdir. Muaviye, liyakat veya atama veyahut da şûra temeline dayalı olarak hilâfete geçmemiş, bilakis zulümle hilâfeti ganimet alarak uğursuz saltanata dönüştürmüştü.

Bundan dolayı da Muaviye'nin yanına gidenler, "Selâm olsun sana ey Allah Resulü'nün (s.a.a) halifesi!" gibi bir selâmlama yapmak yerine, "Selâm olsun sana ey sultan!" diyerek onu selâmlamışlardır.¹ Yani sen hilâfeti saltanata dönüştürmüştün.

Yetkinlik ve kemalin son derecesi nübüvvet ve imamet olduğundan dolayı uğursuz Emevî hanedanı İslâm düzenini yıkmak için son halkadan (imametten) işe koyulmuştu. Yani Ümeyyeoğulları, tevhit ve nübüvvet temeline kurulan, son tuğlası Ehlibeyt'in (a.s) velayeti olan ve bu yapı malzemele-

1- Biharul-Envar, c: 33, s: 291

riyle inşa edilen kenetlenmiş İslâm binasını yıkmak için önce imameti ve zamanla da nübüvveti bu görkemli ilâhî yapıdan ayırmış ve sonra da vahiy ve tevhidi inkâr etmişlerdi. Melun Yezid bu hususta şöyle demişti:

Haşim saltanatla oynamıştı oysaki ne bir haber gelmiş
ve ne de bir vahiy inmişti.¹

Muaviye'nin helak oluşuyla birlikte desise ve entrikalarının noktalanması sonrasında, Şehitler Efendisi'nin (a.s) hayatının beşinci aşaması başlar. Bu aşama, bir yıldan az olmasıyla birlikte o hazretin (a.s) bütün hayatının değerini ortaya koydu ve kıyamına da evrensel bir boyut kazandırdı. Şehitler Efendisi (a.s) böylece esir alınmış ve yağmalanmış dini ihya etti, Allah Resulü'nün (s.a.a) ve Müminler Emiri'nin (a.s) terk edilmiş sünnetine tekrar hayat verdi, Emevî ve Mervanî biatın da kökünü kazıdı.

Muaviye Döneminde İmam Hüseyin'in (a.s) Stratejisi

1- Tevhid Öğretilerini Yayma

İmam Hüseyin (a.s), Emevîlerin esaretinde olan ilâhî dini kurtarmak için insanların din alanındaki bilgisini artırmaya çalıştı. Yüce tevhid öğretilerini toplum düzeyinde kabul edilir bir kültür hâline getirmek için öğrencilerini yıllarca eğitti ve kendisi de farklı münasebetlerde yaptığı konuşmalarla, verdiği mesajlarla ve yazdığı mektuplarla insanları bilinçlendirdi. Bir defasında Şehitler Efendisi'ne (a.s) şöyle sordular: Allah'ı tanımanın yolu nedir?

Hazret (a.s) cevap olarak şöyle buyurdu: *"Her zamanın insanının imamlarını tanımasıdır ki ona itaat etmek üzerlerine fardır."*²

1- A'yanu's-Şia, c: 1, s: 616

2- Biharu'l-Envar, c: 5, s: 312, 1. hadis

İmam Hüseyin (a.s) Allah'ı tanıma hakkında şöyle buyurmuştur: *"Allah vasfedilemez. Çünkü vasıf kimliksel bir dayanak gerektirir. Allah ise mutlak ve sınırsız bir varlıktır ki her sıfat onunla vasfedilir. Allah hiçbir delil ve kavram ile tanınamaz, ancak kendisiyle tanınır. İnsan her anlama öncesinde, kendi algısının idrakinden önce onu idrak eder. Her kanıt ve mefhum Allah ile tanınır ve insan da kendisini tanımadan önce Allah'ı tanır."*¹

Allah mutlak, sınırsız ve nihayeti olmayan bir varlıktır; bu mutlak hakikat, bir şeye mevzu ve mahmul olmaksızın her yerde ve her şey ilelerdir. *"Her şey ilelerdir; eşleşmeksizin. Her şeyden başkadır; ayrılmaksızın."*² Allah hem gökte ve hem de yerde, ancak ne göktür ve ne de yer. Bilakis hem gökte Allah'tır ve nazır ve hem de yerde Allah'tır ve hazır. **"O, gökte de ilâh olandır, yerde de ilâh olandır."**³ İmam Hüseyin (a.s) bu ayetin tefsiri hakkında şöyle buyurmuştur: Allah'ın zatî mutlaklığı şöyledir: *"O, bir şeyden etkilenmeksizin her yerde vardır."*⁴ Yüce Allah olduğu her yerde kendisini göstermiş ve kimseye de kendisini gösterme imkânı vermemiştir.

Senin inip çadır kurduğun yerde
Senin yerini alamaz başka kimse.

Allah göklerin tümüdedir, yerededir ve her zerrenin bağrındadır.⁵ Buna göre Allah'ın zatî mutlaklığı şu anlama gelir: Hiçbir yer O'ndan boş değildir. Lakin O asla göze gö-

1- Biharu'l-Envar, c: 4, s: 301

2- Nehcü'l-Belâğa, 1. hutbe

3- Zuhruf, 84

4- Biharu'l-Envar, c: 4, s: 301

5- "Şey" kavramı en geniş kavram olup her şeyi kapsar. Ancak zatî değil, mefhumî mutlaklığı olduğundan dolayı her yerde o yerin rengini alır. "Şey" kavramı, uyarıldığı her şeyin rengini ve haddini alır ve o şey "şey" kavramına yüklenir. Mesela şöyle denir: "Bu şey ağaçtır" veya "Bu şey taştır."...

rünmez ve akıl da O'nu tanımaya güç yetirmez.¹ Allah ancak kendisiyle tanınır. Cevşen-i Kebir duasındaki güzel isimleriyle Allah'ı tanımaya çalışan kimse, müsemma tanınmadan ismin peşine gidilemeyeceğini ve asla isim yoluyla müsemmanın hakikatine ulaşamayacağını bilmelidir. Bu yolla icmalî marifetin hâsıl olacağı da elbette ki başka bir konudur.

İmam Cafer Sadık (a.s), Şehitler Efendisi İmam Hüseyin'in (a.s) buyruklarını şöyle açıklamıştır: *“Şüphesiz ki şahit/hazır olanın kendisini tanımak, onun sıfatından öncedir; kaybın ise sıfatını tanımak onun kendisini tanımaktan öncedir.”*²

Bizim yanımızda biri varsa, önce O'nu görür ve tanırız. Sonra da O'nun adını ve kimlik bilgilerini sorarız. Ama yanımızda olmayan birini tanımak için önce onun adını ve özelliklerini sorar, sonra da onunla tanışırız.

Allah hazır ve şahittir. Önce onu bulmak ve bundan sonra Allah, Hakim, Alim, Kadir, Hayy, Sami' ve Basir gibi isim ve sıfatlarını anlamak gerekir. İmam Cafer Sadık (a.s) mektebinin öğrencilerinden olan Hâkim Senaî'nin bu husustaki tabiri şöyledir:

Her şeyi aramadıkça, bulamazsın

Dost putunu bulmadıkça, aramazsın.

Allah aramakla bulunmaz. İnsan önce fıtrat gözüyle Allah'ı görür ve bunun sonrasında sıfatlarını araştırmaya koyulur. Diğer şeyleri ise bulmak için aramak gerekir. Mevlana şöyle der:

Sınırsız nezdinde sınırlı olan her şey, “la/hayır”dır

Allah'ın yüzünden başka her şey fanidir

Tecelli etti miydi kadim sıfatlar

Sonrasında hadis vasfın kilimi yanar

1- Biharu'l-Envar, c: 4, s: 301

2- Tuhafu'l-Ukûl, s: 327

Düşünceye sığan her şey fanidir
 Düşünceye sığmayan ise Allah'tır
 "O" deme, çünkü işaretine gelmez
 Konuşma, çünkü ibaretine gelmez
 Ne işareti kabul eder, ne de beyanı
 Ne birinin ondan bilgisi var, ne de nişanı
 Marifette herkes başka şekilde,
 Gaybî mevsufu sıfatlandırır
 Felsefî başka şekilde şerhetmiş
 Bir başkası onun sözünü eleştirmiş
 Bir başkası her ikisini tenkit eder
 Bir diğeri nifakla bir canı kazır
 Her biri bu yolla ondan nişanlar verirler
 Ki bu düşünce doğsun ki onlar o köydendir
 İsimden geç ve sıfatlara bak
 Ki sıfatlar zatın yolunu gösterebilir
 Halkın ihtilafı onun adından çıktı
 Ki sıfatlar zatın yolunu gösterebilir.¹

Bütün bu öğretilerin kökeni Hz. Ali b. Ebutalib'in (a.s) eserlerinde bulunabilir. Hazretin (a.s), "*Yüce himmetler O'nu derk edemez, akıl-zekâ denizine dalanlar O'na erişemez.*"² buyruğu, bahsi geçen yüce konuların ilham kaynağı olabilecek niteliktedir.

İmam Cafer Sadık (a.s) buyruğuna şöyle devam etmiştir: "*(Allah) her yakından daha yakındır.*"³

Allah her hazırdan daha hazır ve insanın düşüncesinden ve hatta kendisinden bile insana daha yakındır. İnsan, ken-

1- Lübb-i Lübab-i Mesnevi, Telif, Molla Hüseyin Kaşifi

2- Nehcü'l-Belâğa, 1. hutbe

3- Biharu'l-Envar, c: 3, s: 149

disini tanımadan önce ve kendi düşüncesini idrak etmeden önce Allah'ı idrak eder. Allah'ı görmeyen göz kördür. İmam (a.s) bunu buyurduktan sonra Kur'ân-ı Kerim'den bir örneğe değinerek şöyle istidlal eder: Yusuf'un (a.s) kardeşleri, geçen uzun yıllardan sonra onu bulmuş ve onu görmekle Yusuf (a.s) olduğunu anlamışlardı. Sonra ona sormuşlardı: **“Yoksa sen, gerçekten Yusuf musun?”**¹ Onlar, önce Yusuf'u (a.s) tanımış ve sonra da adını sormuşlardı. Yani önce müsemmayı görmüş, sonra adını anlamışlardı. Buna göre Allah'ı da önce gönül sezgisiyle bulmak, sonra Kumeyl Duası'nda, Cevşen-i Kebir duasında, Münacat-ı Şabaniye'de... geçen isim ve vasıflarını aramaya koyulmak gerekir.

Bütün bunlar İmam Hüseyin'in (a.s), *“Onun ile sıfatlar vasıf bulur; O, sıfatlarla vasıflanmaz ve tanınan her şey O'nun ile tanınır; O, tanınanlar ile tanınmaz.”*² buyruğunun açıklamasıdır. Âlim, Kadir, Hayy, Kayyum, Sami', Basir, Kabız ve Basit sıfatları Allah'ın zatı ile tanınır; hatta insanın algısı ve de insanın kendisi **“Göklerin ve yerin nuru”**³ ile tanınır.

“Allah” kelimesi sadece bir kelimeden ibarettir. Bu kelimenin birincil çağrışımı Allah'tır, ancak yaygın çağrışımı ile Allah değildir, bilakis zihinsel bir sûrettir.

Felsefeciler ve mütekellimler daima malumun peşinde olmuş, fakat sadece zihinsel bir sûret olan bilgiye ulaşmışlardır. Onlar, malumun hakikatinden nasiplenmemişlerdir. Şehitler Efendisi (a.s), malumu bulması için Allah'ı tanıyan salikin önüne başka bir yol açmış ve şöyle buyurmuştur: Görülmeyenleri ve duyulmayanları kendi içinizden görmeniz ve duymanız için Allah size bir güç vermiştir. Sizin kalbiniz

---

1- Yûsuf, 90

2- Biharul-Envar, c: 4, s: 301

3- Nûr, 35

âlemi gösteren bir aynadır, kendinizi toprağa teslim etmeyin. Gönül aynanızı ihtimam ve ihlâs ile Allah'a doğru tutup, **"Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz."**¹ dediğinizde, Allah'ın hazır oluşunu gönlünüzde idrak etmeye çalışın. Hakkın adı ve yâdı sizin içinizin içindedir. Bazıları buna işaretle şöyle demiştir:

Gönül ki seni anmaktan gafil kalır

Bela oku kalbin kalbine sapanır.

Şia arifleri Şehitler Efendisi'nin (a.s) bu buyruğundan yararlanarak şöyle demişlerdir: Yer solucanları gibi kendinizi alçak hâkî gazez ve garizeler arasında toprağa teslim etmeyin. Yer solucanının gözü ve kulağı yoktur, sadece dokunma duyusu ile yaşar. Bundan dolayı da görmeye ve duymaya ihtiyacı yoktur. O kendisini topraklar altına gömmüş ve tek isteği de toprağa dalıp yiyecek bulmaktır.

Kimi insanlar bir ömür boyu aslî hüviyetini maddî hakir ve alçakça isteklerin altına gömer, semavi manzaraları ve sesleri görmekten ve duymaktan kendilerini mahrum ederler. Böylece Allah da onların kalbini mühürler ve onları rahmetinden uzaklaştırır: **"Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir, gözlerinde de perde vardır ve büyük azap onlar içindir."**²

2- Bilinçli İbadete Çağrı

İmam Hüseyin (a.s) dünyayı tanıtırken şöyle buyurmuştur: Dünya, yolcuların bir süre kalıp sonra göçtükleri kalıcı bir konak değildir. Veya suyun akıp gittiği ancak yatağın kaldığı bir nehir de değildir. Kıyamet olduğunda hem yolcu, hem de konak birlikte yola koyulacaklardır; hem su, hem de yatağı

1- Fâtiha, 5

2- Bakara, 7

birlikte akıp gideceklerdir. Artık dünya diye bir şey kalmayacaktır. Çünkü kıyametin özelliği şudur: **“O gün yer, başka bir yere, gökler de başka göklere dönüştürülür.”**¹

Sonra İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: Ey insanlar! Önünüzde ebedi bir yolculuk vardır. Bu yolculuğa uygun düşecek yol azığı hazırlayın!

Şehitler Efendisi (a.s), insanın yaratılış amacını şöyle bildirmiştir: *“Şüphesiz ki zikri yüce Allah, ancak kendisini tanımaları için kullarını yaratmıştır. O’nu tanıdıklarında, ona ibadet edeceklerdir. O’na ibadet ettiklerinde ise, O’na ibadetle ondan başkasına ibadet etmekten artık müstağni olacaklardır.”*²

İnsan, ancak Allah’ı tanımak, O’na kulluk etmeği kabul etmek ve böylece de O’ndan başkasına kulluktan müstağni olmak için yaratılmıştır. İmam’ın (a.s) buyruğunun manası, insanın Allah’ı tanıyıp namaz kılması, oruç tutması ve başka da hiçbir şey yapmaması değildir. Bunlar, gerçek ibadet ve kulluk kavramının sadece bir kısmıdır.

Allah’a kulluk, aklî ve itikadî öğretilerin derinliklerinden ve ahlâkî sıfatlardan başlayıp maddî ve manevî hayatın her safha ve aşamasını kapsar. Yemek, uyumak, oturmak, kalkmak, konuşmak, meslek edinmek, eş seçmek, geçimi temin etmek ve ev yapmak gibi günlük işlerini ilâhî dinin buyruklarına uyduran insan Allah’a ibadet hâlinde sayılır.

Namaz, oruç ve cami ehli olan bir insan, günlük yaşamını ve işlerini dinin buyrukları çerçevesinde gerçekleştiriyor ise, bilerek veya bilmeden sekülerizm düşüncesine tutulmuştur. Böyle biri, dini dünyadan ayırmış ve namaz, oruç ve bireysel ibadetlerle dini sınırlamış olur. Evlilikte gereksiz ve anlamsız teşrifat, ağır çeyiz ve mihr peşinde olan ve bu gerek-

---

1- İbrâhîm, 48

2- Biharu'l-Envar, c: 5, s: 312, 1. hadis

siz şeyleri temin etmek için din buyruklarını ve onuru ayak altına alan kimse de laik düşünceli biridir. Böyle biri, hayatın her alanında ilâhî dinin hüküm ve programları olduğunu ve insanı sade bir yaşam tarzına çağırıldığını bilmemektedir. Din, insanın akıllı olması ve vehimlere kapılmaması gerektiğini buyurmaktadır. **“Zira Allah, kendini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez.”**¹

Şehitler Efendisi (a.s), bu türden buyrukları ile insanı bilinçli ibadete ve yaşamının her şeyi ile ilgili olarak dine uymaya çağırmıştır. **“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk ettinler diye yarattım.”**² ayetinin mesajı, önceden de belirtildiği gibi isbatî ve selbî olmak üzere iki önermeye dayanmaktadır. Bunun içeriği de bütün işlerin din buyruklarıyla ve ilâhî hidayete itaatle sınırlandırılmasıdır. İbadî hususların ve lütuf bağlantılı işlerin her birinin kendine özgü bir niteliği olduğunu da hatırlatmalıyız.

İmam Hüseyin’in (a.s) Muaviye Döneminde Kıyam Etmemesinin Nedeni

Muaviye, pak ve masum Ehlibeyt (a.s) ile savaştıktan sonra hilâfeti ganimet almış ve gasbetmişti. Muaviye önce kendisini müminlerin emiri ve Allah Resulü’nün (s.a.a) halifesi olarak tanıtmış ve zamanla da hilâfeti saltanata, padişahlığa dönüştürmüştü.

“Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım.”³ ayeti ile bildirilen hilâfetin saltanata dönüştürüldüğü zaman kıyam şartları oluşmamıştı. Muaviye, canlı din olan Hz. Ali’yi (a.s) şehit etmekle dinin direğini çökert-

---

1- Lokmân, 18

2- Zâriyât, 56

3- Mâide, 3

miş, uydurduğu küfrü temsil eden din için bir yönetici olması gerektiğini ileri sürmüş ve kendisini de onun yöneticisi olarak görmüştü. Oysaki Allah'ın beğendiği din Ali'nin (a.s) hükümeti idi. Pak ve masum Ehl-i Beyt'in (a.s) velayet ve imametinden soyutlanmış din Allah'ın beğendiği din olamaz. **“Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı seçtim.”**¹

İmam Hüseyin (a.s) bu dönemde aynen yüce Peygamber'in (s.a.a) on üç yıllık Mekke dönemindeki gibi kıyama uygun görmemişti. Veya uzun bir süre inziva hayatı yaşayan Müminler Emiri Ali (a.s) gibi kıyam şartlarının olgunlaşmadığını görmüştü. İmam Hüseyin (a.s), İmam Hasan'ın (a.s) şehadetinden on yıl sonrasına, yani Kerbela hadisesine kadar insanların düşüncesini aydınlatmaya çalışmış, ilâhî dinin uyduruk yöneticisi olan Muaviye'nin ölümü ile yeni İslâmî düşünce için ortamın oluşmasını beklemiştir. Bunun sonrasında ilâhî ve Kur'anî düşünceyi ihya etmek amacıyla kıyamı başlatmayı plânlamıştır.

Şehitler Efendisi (a.s), yirmi yıl boyunca ilâhî dinin Emevîler elinde esir olduğuna şahit olmuş, bu zaman zarfında da kıyam için fırsat kollamıştır. Muaviye kurnaz ve düzenbaz bir siyasetçi idi. Eğer İmam Hüseyin (a.s) ona karşı kıyam edecek olsaydı, Muaviye onu da İmam Ali (a.s) ve İmam Hasan (a.s) gibi kendi şehrinde şehit ettirecek ve kendisi de yas tutarak insanları kandıracak, bu kıyamın ve bu kanın etki göstermesine engel olacaktı. Şehitler Efendisi'nin (a.s) amacı, etkisi belli bir zaman ve yerle sınırlı olmayacak, bütün dünyada yankılanacak büyük bir kıyamı gerçekleştirmektir. Bu nedenle de kanının heder olmaması için Muaviye'nin hükümeti döneminde kıyam etmedi.

Muaviye öyle düzenbaz biriydi ki İmam Ali'ye (a.s) yazdığı mektuplarda, adeta suçlu oğlunu nasihat eden takvalı ve zahit bir baba edasıyla şöyle diyordu: "Ebu Süfyan oğlu ve Allah Resulü'nün halifesi Muaviye'nin Ali b. Ebutalib'e mektubudur: Ey Ali! Bilesin ki Allah, kıyamet, kabir sorgusu, cennet ve cehennem haktr. Cehennem ateşinden kork, zulümden el çek ve takvadan ayrılma!" Sonra da bu mektupları Şam'da dağıtıyor ve aleyhte propaganda ile insanların beynini yıkıyordu.

Muaviye'nin dikta döneminde insanlar, İmam Hüseyin'i (a.s) mütekellim, hekim, fakih ve müfessir olarak tanımıyorlardı. İnsanlar öylesi bir bilgisizlik ve cahillğe gömülmüşlerdi ki, vahiy ve Allah Resulü'nün (s.a.a) yanında eğitilen o hazrete (a.s) dinî ve Kur'anî konuları sormuyorlardı.

Şeyh Saduk "Tevhid" kitabında şöyle yazar: "Nafi Ezrak, Hüseyin b. Ali'nin (a.s) huzurunda İbn Abbas'tan bir konu hakkında soru sormuş ve Şehitler Efendisi (a.s) ona cevap vermişti. Nafi küstahlık ederek İmam'a (a.s), 'Ben sana değil, İbn Abbas'a sordum. Sen niye cevap verdin?' demişti. İbn Abbas da mecburen, 'Sakıncası yok, Hüseyin b. Ali (a.s) de fakihdir.' demişti."¹

Konuşan Kur'an, Allah Resulü'nün (s.a.a) halifesi, Allah'ın izniyle imkân âleminin bütün gerçeklerinden haberdar olan Şehitler Efendisi (a.s) gibi kâmil bir insan, o dönemde İbn Abbas tarafından tanıtılmadıkça tanınmaz bir hâlde idi.

Muaviye, oğlu Yezid'i kendine halife seçip herkesi bia- te çağırduğunda, Kufeliler İmam Hüseyin'e (a.s) bir mektup yazarak kıyam etmesini önermişlerdi, ancak İmam (a.s) onların isteğini kabul etmemişti. Bunun ardından, Kufelilerden bir grup Hicaz'a giderek Muhammed b. Hanefiye'yi kıyama

---

1- Tevhid-i Saduk, s: 80

çağırılmışlardı. O da bu teklifi geri çevirmiş ve olayı İmam Hüseyin'e (a.s) bildirmişti. İmam (a.s) bu hususta şöyle buyurmuştu: *"Şüphesiz ki bunlar, bizi alet ederek çıkar elde etmek, bizi kullanarak azgınlık çıkarmak, insanların ve bizim kanımızı akıtarak amaçlarına ulaşmak istiyorlar."*¹ Bunların amacı, bizim kanımızı akıtmak ve dünyevî çıkarlarına ulaşmaktır.

Kıyam Zamanının Gelip Çatması

Muaviye'nin ölümünden sonra Yezid saltanat tahtına oturmuştu. O tecrübesiz, cahil, keyif düşkün ve içkici bir gençti. Yezid, Emevî cahilliğini ve azgınlığını babasından miras almış, ancak babasının siyasi kurnazlığından nasiplenmemişti. Yezid'in İslâm hükümlerini pervasızca ayak altına alması ve fesadın her türünü alenileştirmesi sonucunda insanlar, az da olsa Emevîlerin riyakârlığını ve dinsizliğini anlamıştı. Böylece din uğrunda kıyam etmek için en güzel fırsat doğmuştu.

Şehitler Efendisi (a.s), orta doğunun önemli bölümünde (Hicaz, Yemen, Irak ve Şam) yaşayan insanları başlatacağı kanlı kıyam hakkında bilgilendirmeye karar vermişti. Bu amaçla da Hicaz'ın Ümmü'l-Kura'sı olan Mekke'ye gitti. Yol boyunca defalarca insanlarla konuştu ve Hicaz'ın etrafına da elçi ve mesaj gönderdi.

Şehitler Efendisi (a.s) gönderdiği mektuplarda ve yaptığı konuşmalarda şöyle buyurmuştu:

Kıyam etmemin nedeni, ceddim Allah Resulü'nün (s.a.a) şu buyruğudur: "Her kim Allah'ın haramını helal bilen, ahidini bozan, Resulünün sünnetine muhalif olan, kulları arasında günah ve haksızlık yapan zalim bir yönetici görür de amelî ve sözüyle ona karşı muhalefet etmez-

---

1- el-Bidayetu ve'n-Nihaye, c: 8, s: 174

se, Allah-u Teâlâ böyle birini, o zalimi sokacağı cehenne-
me sokar.”¹

Yine İmam (a.s) şöyle buyurmuştur:

Allah Resulü (s.a.a), “Yönetim Ebu Süfyanoğulları’na haramdır. Eğer bir gün Muaviye’yi benim minberimde görürseniz onu öldürün.” buyurmuştur. Medine halkı, onu Peygamber’in (s.a.a) minberinde gördü, ama öldürmediler. Şimdi de Allah, onları bozguncu ve günahkâr Yezid’e duçar etti.²

Bu sebeple de İmam Hüseyin (a.s), hac mevsiminde ziyaretçiler Arafat’a göçtüğünde, herkesin dikkatini kendinde toplamak için hac amellerini terk ederek dostları ile birlikte Irak’a yöneldi.

Emevîler, önce “Şüreyh-i Kadı” adındaki saray âliminden, iki yüz dinar karşılığında Hüseyin b. Ali’nin (a.s) öldürülmesinin farz olduğuna dair fetva vermesini istediler. Şüreyh de kendisinden istenen fetvayı şöyle bildirdi: “Bilinsin ki, Hüseyin b. Ali b. Ebutalib (a.s) müminler emirine karşı gelmiştir ve böylece onun kanı hederdir.” Sonra da “Ömer b. Sa’d” adındaki bir başka saray âliminin oğlunu ordularına komutan olarak seçtiler. Ömer b. Sa’d Kerbela’da beş vakit namazı cemaatle kılardı.

Bir yandan bir saray âliminin vermiş olduğu fetva ve öte yandan da dindar olarak tanınan birinin komutanlığı, dönemin gafil insanların Allah’ı razı etme ve cennete gitme bahanesiyle İmam Hüseyin’e (a.s) karşı savaşa girmesine neden olmuştu. Bu insanların bazılarının merkezî hükümetten istedikleri tek şey, hayvanları için arpa torbalarıydı. Onlar, bunun ötesinde bir kazançları olmayacağını pekâlâ biliyorlardı.

1- Biharu’l-Envar, c: 44, s: 381

2- el-Futuh, c: 5, s: 17

Nitekim İmam Hüseyin (a.s), Irak'taki mesajları ve konuşmalarıyla hücceti herkese tamamladı ve orada da şehit oldu. İmam'ın (a.s) şehadetinden sonra mübarek başını bedeninden ayırıp Şam'a götürdüler. İmam'ın (a.s) kesik başı, Şamlıların şaşkın bakışları karşısında Kur'ân okumaya başladı. İmam Hüseyin'in (a.s) ailesi de esir alındı ve Şam'a götürüldü. Bu esaret döneminde Emevîlerin bozukluklarını ve bozgunculuklarını özgürce anlatıp insanları aydınlattılar. Böylece Hicaz ve Irak halkı, İmam Hüseyin'in (a.s) ve dostlarının cihadı ve şehadeti sayesinde ve Şam halkı da, onun esir ailesinin sürekli çalışmaları sonucunda hem güncel konulardan ve hem de Emevîlerin sapkın akımlarından haberdar oldular.

Can Feda Etmenin Koşulları

İslâm düzeninde, zaruret ve ihtiyaç ölçüsünde ve topluma hayat vermek için ancak savaşa girişilebilir. İslâm hükümeti ne sultacıdır ve ne de sultayı kabul eder. **“Ne haksızlık etmiş, ne de haksızlığa uğramış olursunuz.”**¹ İslâm'ın temel öğretileri uyarınca bir Müslüman asla savaş yanlısı, saldırgan ve savaşın başlatıcısı olamaz. Ancak düşmanların zulüm ve saldırısı karşısında da direnmeli ve zalimleri yerlerine oturtmadıkça rahat nefes almamalıdır. İmam Ali (a.s), sulta karşısında direniş hakkında şöyle buyurmuştur: *“Taşı geldiği yere döndürün, şüphesiz ki kötülüğü kötülükten başkası defedemez.”*²

Müminler Emiri Ali'nin (a.s) savaşlarının birinde, düşman askerlerinden biri İmam Hasan'ı (a.s) savaşa çağırdı. İmam Ali (a.s) İmam Hasan'a şöyle buyurdu: *“Savaşta birini çarpışmaya çağırma; seni böyle bir şeye çağırırlarsa icabet et; çünkü ona çağırın, zalim ve asi sayılır; zalim ve asi ise yere yıkılmıştır (öl-*

1- Bakara, 279

2- Nehcü'l-Belâğa, Hikmetli sözler, 314. hadis

dürülmüştür)." 'Bunun kısaca açıklaması şudur: Oğul! Savaşı sen başlatma. Ama sana saldırılırsa, ciddiyetle cevabını ver ve yiğitçe savaş. Kesinlikle muzaffer olacaksın. Çünkü savaşı başlatan zalimdir ve zalim de yenilgiye mahkûmdur.

Kur'ân-ı Kerim'in bazı ayetleri, peygamberlerin fitrat fidanını verimli kılmak ve yabancıların sultasını engellemek için savaş yapmak zorunda kaldıklarını ve kendilerinin de bu yolda şehit düştüklerini bildirmektedir. Bu ayetlerden bazıları şöyledir:

Peygamberleri de haksız yere öldürüyorlardı.²

Onların... haksız yere peygamberleri öldürmelerini yazacağız.³

Nice peygamberler var ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostu çarpıştı.⁴

Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Onlarla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve bunlardan başka sizin bilmediğiniz fakat Allah'ın bildiği diğer düşmanları korkutursunuz... Eğer onlar barışa yanaşırlarsa, sen de ona yanaş...⁵

Bu ayetlerin hükmü uyarınca Müslümanlar bilimsel, amelî, kültürel ve askerî açıdan gerekli hazırlıkları yaparak Allah, din ve inanç düşmanlarını; vatan, yeraltı zenginlikleri ve millî servet düşmanlarını; gizli dâhilî ve haricî düşmanları korkuya düşürmekle sorumludurlar. Böylece onlar, bu korku sonucunda Müslümanların inancına, bağımsızlığına, özgürlüğüne ve millî kaynaklarına saldırmaya kalkışamayacaklardır.

1- Nehcü'l-Belâğa, Hikmetli sözler, 233. hadis

2- Bakara, 61

3- Âl-i İmrân, 181

4- Âl-i İmrân, 146

5- Enfâl, 60-61

Materyalist düzenler, olanca gaddarlık, sadistlik ve barbarlıkla savaşa ve katliama girişirler. Sırpların Boşnak Müslümanlara ve Irak'ın İran halkına karşı yürüttüğü savaş, sözü edilen barbarlık ve vahşiliğin bir örneğidir. İslâmî İran ise gerektiği ölçüde ve canını, malını, namusunu, haysiyetini, inancını korumak için Baas yönetimine karşı savaşıyordu. Merhum İmam (kuddise sirruh), Irak topraklarının bir karışının bile İran topraklarına katılmasına izin vermemiştir.

Müslümanlar, ancak zaruret ölçüsünde savaşabilir. Müminler Emiri Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: *“Onlara karşı yenmelerini ganimet bilen yırtıcı bir canavar gibi olma.”*¹

Müslümanlar, özel koşullar gerektirmedikçe kendilerini tehlikeye atma hakkına sahip değillerdir. Yani hikmet, güzel öğüt ve güzel mücadelenin etkili olacağı yerde can ve kan fedakârlığında bulunmak caiz değildir. Bu, Kur'ân-ı Kerim'in öğretisidir:

(Ey Muhammed!) Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et.²

Bunların hiçbirinin faydalı olmaması durumunda artık kıyam etmek, can ve kan fedakârlığında bulunmak gerekir.

İlâhî önderlerin programları, içinde buldukları zaman ve ortama göre değişir. Onlar, Allah'ın hekimâne iradesiyle kendilerine verdiği programa uyarlar. Bu önderler, ortamın uygun ve insanların hazır olduğu koşullarda davet ve tebliğ ile insanları hidayet etmeye çalışır, aksi takdirde ise savaşa koyulurlardı.

İmam Muhammed Bâkır (a.s) ve İmam Cafer Sadık (a.s) gibi önderler, sadece ilmî ve kültürel çalışmalar yürütmüşlerdi. Bu yüce iki imam, ilmî havza tesis etmekle din âlim ve

1- Nehcü'l-Belâğa, 53. mektup

2- Nahl, 125

tebliğcileri eğitmeyi önemsemişlerdi. İmam Ali (a.s), İmam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin (a.s) gibi önderler ise buhranlı koşullarda savaşa girmişlerdi.

İmam Hüseyin'e (a.s), "Neden siz de İmam Hasan (a.s) gibi Emevîlerle uzlaşma yolunu seçmiyorsunuz?" denildiğinde İmam (a.s) şöyle buyurmuştu: "Bu koşullarda savaştan başka bir çözüm olmaz. Eğer kardeşim Hasan (a.s) bu koşullarda yaşamış olsaydı, uzlaşmayı değil, savaşı seçerdi; ben de kardeşimin bulunduğu durumda olsaydım, mecburen barışı seçerdim."

Şehitler Efendisi'nin (a.s) imamet yıllarında Emevîler, toplumda baskıcı ve gaflete düşürücü bir ortam oluşturmuşlardı. Böyle bir ortamda, ilmî ve amelî cehalet duvarlarını yıkmak için konuşmanın, nasihatın, diyalogun ve tedrisin etkisi olmayacaktı. Bilakis o koşullarda sadece can feda etmek, hem de dönemin en yüce insanının can ve kanını feda etmesi etkili olacak ve meyve verecekti. Tarih boyunca din fidanını sulamak uğruna nice kanlar dökülmüş, ancak ona canlılık vermek için yeterli olmamıştı ve bu kanlarla yetinmek de doğru olmazdı. İslâm'ı Emevî esaretinden kurtarmak ve yüzündeki unutulmuşluk tozlarını arındırmak için ancak İmam Hüseyin (a.s) ve dostları gibi yüce, ihlâslı ve fedakâr insanların kanı gerekiyordu.

Şehitler Efendisi (a.s) asla kan dökmek ve katletmek düşüncesinde değildi. Hazretin (a.s) asıl amacı insanları bilgilendirmek ve aydınlatmaktı. Bu nedenle de defalarca Ömer b. Sa'd'ın askerlerine hücceti tamamlama eylemi gerçekleştirdi. Bazen silahsız ve üstünde savaş elbiseleri olmaksızın Kur'ân'ı eline almış ve onların karşısına gelmişti. Onlara şöyle buyurmuştu: Beni tanıyor musunuz? Ben Ebutalib oğlu Ali oğlu Hüseyin'im (a.s), yeryüzünde Allah Resulü'nün (s.a.a) kızının tek oğluyum. Hangi sebeple beni öldürmek istiyorsunuz?

Benim suçum nedir? Dinde bir bidat mi çıkardım ki beni öldürmek isteyesiniz? Yoksa siyasi bir suç mu işledim? Yoksa bir fitne mi çıkarmış veya birini mi öldürmüştüm? Şimdi savaş borusu öttüren İbn Ziyad, Hani b. Urve'nin evinde benim temsilcim Müslim b. Akil'in kılıcı altında idi. Eğer amacımız insan öldürmek, fitne çıkarmak ve terör etmek olsaydı, Müslim oracıkta onu öldürürdü.

Sonra İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurdu: Bizden para alacağınız mı var? (Müslim b. Akil'in elinde büyük meblağda şer'î ödenekler vardı, ama onları kullanmamış ve şahsî giderleri için Kufelilerden biraz borç para almıştı. Şehit olmadan önce de kılıç, zırh gibi savaş araçlarının satılıp borcunun ödenmesini vasiyet etmişti.)

İmam (a.s) şöyle devam etti: Size borçlu olmadığımıza, bir kan dökmediğimize, fitneye karışmadığımıza, dinde biat çıkarmadığımıza göre bizimle savaşmanız ve bizi öldürmeniz için hiçbir neden yoktur. Öyleyse hangi sebepten ötürü bizim kanımızı dökmeyi helal görüyor ve bizi öldürmek istiyorsunuz?¹

Altını çizerek dikkat çekmemiz gerekir ki Şehitler Efendisi (a.s), bazı konuşmalarında düşmanlarını müşrikler ve mülhitler safında sıralamış ve şöyle buyurmuştur: Yüce Allah dört gruba çok gazaplanmıştır:

– Üzeyr'i Allah'ın oğlu bilen Yahudilere. **“Yahudiler, ‘Üzeyr, Allah'ın oğludur.’ dediler.”**²

– Allah, Ruhü'l-Kudüs ve İsa inancında olan Hıristiyanlara. **“Andolsun, ‘Allah, için üçüncüsüdür.’ diyenler.”**³

– Güneşe ve aya tapan Mecusilere.

1- Biharü'l-Envar, c: 44, s: 318

2- Tevbe, 30

3- Mâide, 72

– Beni öldürmeye karar vermiş olan topluluğa.¹

Böylece İmam Hüseyin (a.s), Ömer b. Sa'd'ı ve ordularını Yahudilerle, Hıristiyanlarla, Mecusilerle aynı kefeye koymuş ve en çetin ilâhî azaba müstahak olduklarını bildirmiştir. Çünkü onlar, imamet nurunu söndürmek ve dinin kökünü kazımak istiyorlardı. Allah'ın masum velilerinin velayeti ümmetin sağlam kalesi (*Ali b. Ebutalib'in velayeti benim sûrumdur.*) olup zafî anlamıyla sağlam kale olan tevhit gölgesi içinde yer aldığı gibi, onun inkâr edilip ortadan kaldırılmaya çalışılması da tevhidin inkâr edilmesine benzer; Yahudilerin, Hıristiyanların ve Mecusilerin inanışına benzer.

Makul ve Makbul Ümide Dayalı Kıyam

Şehitler Efendisi'nin (a.s) kıyamı makul ve makbul ümide dayalı olarak gerçekleşti. Böyle bir ümit sırf ihtimalden farklı bir şeydir. Çünkü makul kıyam, cesurca ve makbuldür; arzulara dayalı ham kıyam ise akılsızca ve korkusuzcadır. Cesurluk kemaldir, korkusuzluk ise eksikliklerdir. İnci bulmak arzusuyla inci olup olmadığı şüpheli olan bir denize dalış yapan kimsenin arzusu vehme bağlıdır, akla değil. Çünkü o denizde incinin varlığı bilinmemektedir. Makul ihtimal güvenilir bir ümide dayalı olmalıdır. Yani önce bir şeyin varlığının özü kesinlikle bilinmeli ve onu bulmak da muhtemel olmalıdır. Denizde incinin olduğunu bilen ve inciye bulma ihtimali olan bir dalgıcın denize dalış yapması akıllıcadır. Buna göre makul ümit ile makul olmayan arzu ve de cesaret ile korkusuzluk arasında fark vardır.

Şehitler Efendisi (a.s) şöyle buyurmuştur: Allah yolunda kıyam eden kimse, O'nun yardım ve hidayetinden nasiplecektir. Çünkü Allah, dinin nurunu ve aydınlığını daima

---

1- Biharu'l-Envar, c: 45, s: 12

koruyacağını vadetmiştir ve Allah'ın vadinde de aykırılık ve terslik olmaz. Buna göre dinin varlık özü kesindir ve onun korunacağı da kat'idir ve din meşalesinin aydınlığının benim elimle sağlanması ümittir. Ben Allah'ın yardımına ümitle kıyam ediyorum ve muzaffer olacağıma da güveniyorum.

Eğer insan, ihlâs ile Allah'ın dinine yardım etmek için kıyam ederse, Allah'ın hidayet ve desteğinden nasiplenecektir. Allah dinin nurunu daima koruyacağını ve savaş ateşi yakanların ateşini söndüreceğini buyurmuştur: **“Her ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa, Allah onu söndürmüştür.”**¹

Ne zaman ki Allah düşmanları Kur'ân'a ve İslâm'a karşı savaş ve fitne ateşi yakacak olsalar, yüce Allah salih kullarının eliyle o ateşi söndürecek ve ilâhî nuru koruyacaktır. **“Onlar ağzlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır.”**²

Kâfirler çirkin ve karanlık nefesleriyle, cahilce sözleriyle Allah'ın nurunu söndürmek isterler, ancak kâfirler istemese de yüce Allah nurunu en yüce seviyede aydınlatacaktır.

Buna göre ilâhî vaatte hilaf olmaz ve dinin kalıcılığı kesindir; eğer tehlike anında dine yardım etmezsek, yüce Allah dini koruma işini başkalarının eliyle gerçekleştirecektir. **“Eğer O'ndan yüz çevirecek olursanız, yerinize başka bir toplum getirir de onlar sizin gibi olmazlar.”**³ Şehitler Efendisi (a.s) de Allah'ın yardımına güvenle ve zafere ulaşacağına dair sağlam ümitle, ilâhî dinin nurunun kendi eliyle korunması için kıyam etmişti.

Mübarek ramazan ayının bazı dualarında bu ümide çağrılmış olduğumuzu da hemen hatırlatmalıyım. *“(Allah'ım!)*

1- Mâide, 64

2- Saff, 8

3- Muhammed, 38

Beni, kendileriyle dinine yardım ettiğin kimselerden kıl ve beni başkalarıyla değiştirme.”¹

Allah'ım! Sen daima dinini koruyacak ve asla bundan elini çekmeyeceksin. Başkaları yerine benim elimle dinini korumanı, başkaları yerine benim elimle din ağacını sulamanı istiyorum senden. Eğer başkaları bunu yapacak olsa, ben onların sofrasında oturmuş olacağım, bahşiş onlardan ve almak benden olacaktır. Bazı dinî belgeler uyarınca yüce Allah alan eli sevmez, ellerin en güzeli bağışlayan ve veren eldir.

Aşk ve Akıl Cihadı

Üç çeşit cihat vardır:

– Savaş meydanında dış düşmana karşı yapılan savaş. Bu, küçük cihattır.

– Ahlâkî konularda insanın kendisiyle olan iç savaşı. Bu, orta cihattır. Takva ve tuğyan, adalet ve zulüm, hak ve batıl, doğruluk ve yalan, iyilik ve kötülük... arasındaki savaş bu cihadın örnekleridir. İnsanların çoğu, bunun büyük cihat olduğunu zanneder. Çünkü insanların çoğu bu sınırdan kalır ve bunun ötesine geçme gücüne sahip değildir. Ancak yetkin süluk ehli için insanın adil, takvalı ve cennete layık olması yolun sonu değildir.

– Akıl ve şehvet arasında veya akıl ve gazap arasında değil, bilakis akıl ve aşk arasındaki savaş. Bu da büyük cihattır.

Bu savaşta akıl şöyle der: Hakkı anlayan benim.

Aşk cevap verir: Anlamak yeterli değildir, bizzat hakkı görmek gerekir.

Akıl der: Cennet ve cehennem vardır, haktır.

1- Mefatihü'l-Cinan, Ramazan ayı gecelerinin amellerinden on üçüncü dua

Aşk cevap verir: Sırf onların var olduğunu bilmek yetmez, cennet ve cehennemi şimdi görmek gerekir. Cehennemin varlığını delillerle kanıtlayan kimse akıl ve hikmet sahibi biridir, ama arif değildir. Kur'ân-ı Kerim, cehennemin şimdi görülebileceğini ve bu gözün de gönülde olduğunu şöyle buyurmaktadır: **“Hayır, kesin olarak bir bilseniz. Andolsun, o cehennemi muhakkak göreceksiniz. Yine andolsun, onu gözünüzle kesin olarak göreceksiniz.”**¹

Bil ki, sanat ateşi ayan görmektir

“Duman ateşe delildir.” demek değildir.²

Kabir sıkması ve berzah azabı ölümden sonra başlamaz, azabın özü dünyada da vardır. Ancak insanın tabiat âlemiyle ve dünyalık işlerle meşguliyeti, azaba dikkat etmesine engel olur. Kur'ân-ı Kerim, yetim hakkı yiyenlerin gerçekte cehennem ateşini karınlarına doldurduklarını şöyle buyurmaktadır: **“Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, ancak ve ancak karınlarını doldurasıya ateş yemiş olurlar.”**³

Kur'ân-ı Kerim küfür öncüleri hakkında şöyle buyurmaktadır: **“Biz onları, ateşe çağıran öncüler kıldık.”**⁴

Bazıları bu ayeti şöyle tefsir etmişler: “Küfür öncüleri, insanları günaha sevk ederler ve cehennem ateşine girmeye neden olan şey de günahıdır.” Oysaki ayetin yorumuna ihtiyacı yoktur. Günahın hakikat ve gerçeği ateştir ve günah pisliğine bulaşan kimse, gençlik veya makam sarhoşluğundan dolayı acı ve yanışı şimdi hissetmese bile gerçekte yanar.

Buna göre “büyük cihat” başka bir savaştır. Orada olan her şey hak, doğruluk, adalet, güzellik, temizlik ve takvadır;

1- Tekâsur, 5-7

2- Mesnevi, Mevlana

3- Nisâ, 10

4- Kasas, 41

ancak insan temiz ile daha temiz arasında bir seçim yapmalıdır. “Büyük cihat” makul ile meşhut, hikmet ile irfan, husul ile huzur ve nitekim zihin ile öz arasındaki savaşın meydanıdır. Bu da akilâne ve hekimâne değil, aynen İbrahim-i Halil’in (a.s) âşıkane cihadında Nemrut’un ateşi de dâhil hiçbir şeyden korkmadığı gibi âşıkane şehadet isteğini gerektirir. Çünkü akıl, bu tür durumlarda takiiye edilmesi gerektiğine hükmeder, aşk ise kıyam ve cihat emri verir. Şehitler Efendisî’nin (a.s) kanlı kıyamı, cihad-ı ekberin yüce ve gerçekçi örneğidir.

İmam Hüseyin (a.s) mektebinin öğrencisi olan merhum İmam’ın (kuddise sirruh) kıyam ve mücadelesi de Hüseyinî (a.s) kıyamın Tuba ağacından bir daldır. İnkılâp döneminin akılleri merhum İmam’a (kuddise sirruh) şöyle demişlerdi: Bu şartlarda kıyamınız faydalı olmayacak, sonuç getirmeyecektir. Ancak İmam (kuddise sirruh) âşıkane karar vererek cihad-ı ekberde muzaffer oldu. El bombaları ile kendilerini tankların altına atan İmam’ın halis ve muhlis izleyicileri de akilâne değil, âşikâne şahit oldular. İlâhî aşka ve özlem taşıyan, onlarca fedakâr insanın şehadetinin bir örneği olan yılmaz mücahit Hüseyin Fehmide’nin şehadeti de başkalarının şehadetinden farklıdır. Çünkü bunlar bir hakikati görmüşlerdi ki, başkaları onu ya idrak edememiş ya da huzurî şuhud yoluyla değil, ancak husulî idrak çerçevesinde idrak etmişlerdi. Ancak maksudunu gören insan, bu şekilde başını avuçlarına koyar ve ölüme gülümser.

Şunu da hatırlatmalıyız: Bütün peygamberler ve imamlar, insanların aklını filizlendirmek ve aşk güneşinin ışığından alacak bir makama ulaştırmak için seçilmişlerdir. Böylece insanlar, büyük cihat meydanında peygamberlere ve salihlere tabi olacaklardır. Ya da akıl bu yüce makama ulaşamayacak olsa bile en azından insanın orta cihatta tuzağa düşmemesi, kültürel olgunluğuna engel olan şüphelere kapılmaması ve

de kötü sonuçlar doğuracak işlere bulaşmaması için aklın kendisi insanı yönlendirmeyi üstlenmelidir.

Uyarı: Cihadın üç kısmı olduğu gibi hicret de üç kısımdır:

– Küçük hicret. Mekke'den Medine'ye göçmek bunun örneğidir.

– Orta hicret. Ahlâkî reziletten ahlâkî fazilete içsel dönüşüm bunun örneğidir.

– Büyük hicret. Husuldan huzura geçiş, makuldan şuhuda yüceliş, ilmu'l-yakinden aynü'l-yakine yolculuk, aynü'l-yakinden de hakku'l-yakine göçüş. Aynü'l-yakin ile hakku'l-yakin arasındaki cihat, büyük hicret alanında da geçerlidir ve büyük cihat yücelişinin zirvesidir.

İmam Hüseyin'in (a.s) Sarsılmaz Azmi

Şehitler Efendisi (a.s) kıyamını başlattığında, hem kendisinin ve hem de dostlarının karanlık yüzlü Yezid askerleri tarafından öldürüleceğini ve insanların da kendisine yardım etmeyeceğini çok iyi biliyordu. Çünkü onlar, İmam Ali'ye (a.s) ve İmam Hasan'a (a.s) vefa etmeyen insanlardı ve o zamana kadar İmam Hüseyin'e (a.s) de biat etmemişlerdi. Hatta İmam Ali (a.s) hükümetinin merkezinde yaşayan Kufe halkı, o hazrete biat ettiği, Cuma ve cemaat namazlarına katıldığı, konuşmalarını dinlediği hâlde hem o hazrete ve hem de İmam Hasan'a (a.s) muhalefet etmiş ve başkaldırmışlardı. Bu insanlara asla güven olmazdı. Üstüne üstlük bir de İmam Hüseyin (a.s) Kerbela yolunda ilerlerken, Kufe'deki elçisi Müslüm'in mazlum bir şekilde şehit edildiği haberini de almıştı.

İmam Hüseyin (a.s) bütün engellere, dostlarının ve yakınlarının muhalefetine rağmen Yezid karşısında direnmek için karar vermiş ve kendisini şehadete hazırlamıştı. O, mevcut zahirî şartlarda hükümet kurmanın bir yolu olmadığını

biliyordu. Ancak olağan dışı yollardan mücadelesinin sonuç vermesi ve böylece onun ilâhî adalet hükümeti kurması pekâlâ mümkündü.

Şehitler Efendisi (a.s) Irak'a doğru hareket ettiğinde, Muhammed b. Hanefiye hazrete şöyle demişti: Siz zamanın imamı ve benim önderimsiniz, size itaat etmek bana farzdır. Ancak bu kriz koşullarında Medine'de kalmanızı öneriyorum. Önce Mekke'ye gidin, durumun normalleşmesi hâlinde orada kalın. Aksi takdirde Yemen'e gidin, çünkü Yemen halkının inkılabî bir yapısı vardır. Eğer orada da sizi rahat bırakmaz iseler, o zaman bir yerde ikamet etmeyin. Çünkü etrafınızı sarıp size saldıracırlar. Ondan sonra bir şehirden bir başka şehre geçersiniz.

Şehitler Efendisi (a.s) bunun cevabında şöyle buyurdu: Andolsun Allah'a, dünyanın doğu ve batısında, kuzey ve güneyinde sığınacak bir yerim olmasa (şehirden şehre, köyden köye, denizden denize göçmek zorunda kalsam) da asla Yezid b. Muaviye'ye biat etmeyecek, bu fasit düzenle uzlaşmayacağım.¹

İmam Hüseyin (a.s), Yezid'e biat etmesini teklif eden Velid'in cevabında şöyle buyurdu: Yezid fasık, içki içen, suçsuz yere cana kıyan, açıkça günah işleyen biridir; benim gibi biri onun gibi birine biat etmez.²

Burada söz konusu edilen Yezid'in şahsı değil, böyle bir düşüncenin Hüseyinî (a.s) düşünce ile uyuşmadığıdır. Biatın anlamı satmaktır. Kendi can ve malını Allah'a satan bir muvahhit, Allah'a biat etmiş olur. Böyle biri artık can ve malının sahibi değildir ve Allah'ın izni olmaksızın onda tasarruf etmesi de gasptir.

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 329

2- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 325

Şehitler Efendisi (a.s), Mervan b. Hakem'in önerisine cevaben de şöyle buyurdu: *İnsanlar Yezid gibi bir yöneticiye mecbur kalmışsa, artık İslâm ile vedalaşmak gerekir.*¹

Kısacası, Şehitler Efendisi'nin (a.s) mesajının ana unsuru, sorumlu insanın ve ümmetin önderliğinin hukukî kişiliğidir. Yani benim gibi bilimsel düşüncesi ve pratik gayesi olan biri, sulta ve zulüm düzeniyle uzlaşmaz. Sürekli mücadele konusu da sadece benim değil, benim gibi düşünen herkesin görevidir. Ayrıca benim karşımdaki akım da Yezid ile sınırlı değildir, onun gibi ilmî ve amelî cehalete tutulan her tağut ve zalimdir; cezalandırılmalı ve yalancı izzet sarayından gerçek zillet harabesine indirilmelidir.²

Ulu'l-azim peygamberlerin varisi ve de ulu'l-azim imamlardan -belirtildiği anlamda- biri olan Şehitler Efendisi (a.s), sultacı Emevî düzeni yıkmaya kararlı idi ve bu yolda sürülme, hicret, ailesinin ve evlatlarının şehadet ve esareti gibi zorluk ve tehlikeleri göze almıştı. Bu yola baş koyan İmam Hüseyin (a.s), Emevîler tarafından dinden çıkmakla ve bozgunculukla suçlanmıştı. O, bu alçakça iftiralara cevaben vasiyetinde şöyle buyurmuştu:

1- el-Futuh, c: 5, s: 17

2- Merhum İmam (kuddise sirruh) da Irak'tan sürüldüğünde ve Kuveyt emiri tarafından ülkeye sokulmadığında amelen şöyle buyurmuştu: *"Bir havaalanından başka bir havaalanına, bir ülkeden başka bir ülkeye gitmek zorunda kalsam da uğursuz Pehlevi düzeniyle uzlaşmayacağım."* Çünkü İmam (k.s) en sağlam kaleye sığınmıştı ve ondan başka da sığınak yoktu. *"O'ndan başka asla bir sığınak da bulamazsın."* (Kehf, 27) Yüce Allah'a dayanan ve O'na sığınan biri, bütün dünya karşısına dikilse de din düşmanlarının ve küfür öncülerinin tehditlerinden korkmaz.

"Binlerce düşmanım beni öldürmek isteseler de

Sen benim dostum isen, düşmanlardan korkum olmaz." (Hafız divanı)

Ben azgınlık veya makam hırsı veya fesat çıkarıp zulüm etmek için kıyam etmedim. Ben ceddimin ümmetini ıslah etmek, iyiliği emredip, kötülükten nehy etmek ve ceddim (Resulullah'ın) ve babam Ali b. Ebutalib'in çizgisinde yürümek için kıyam ettim...¹

Yani ben, sözü edilen iftiraların tümünden beriyim. Benim kutsal amacım, Allah'ın elçilerinin yüce maksudundan ibarettir ve yolum da nübüvvetin, velayetin ve imametinin salih seleflerinin mustakim yoludur.

İmam Hüseyin (a.s) Mekke'ye girdiğinde, Abdullah b. Ömer ve Abdullah b. Abbas onu ziyarete gitmiş ve Emevî sultasına karşı kıyamdan vazgeçirmeye çalışmışlardı. Abdullah b. Ömer bu amaçla şöyle demişti: Medine'ye dön, ceddin Resulullah'ın (s.a.a) vatanından ve türbesinden ayrılma ki, Emevîler sana saldırmak için bir bahane ve kanıt bulmasınlar. Bu durumda Yezid'e biat etmesen de o, kararını gözden geçirmen için sana fırsat verecektir.

Şehitler Efendisi (a.s) onun cevabında şöyle buyurmuştu: Gökler ve yeryüzü durduğu müddetçe bu söze eyvahlar olsun! Allah aşkına sorarım sana ey Abdullah! Sence bu işimde bir hata var mı? Eğer sence ben hatada isem, beni döndür. Şüphesiz ki ben huzu edeceğim, dinleyeceğim ve uyacağım.

Yani ben asla hata etmedim, şimdi takiyye ve uzlaşma zamanı değil. Benim kararım doğru ve isabetlidir, bunun bedelini de ödemeye hazırım.

Abdullah b. Ömer dedi: Allah, kendi Peygamberinin (s.a.a) oğlunu asla hataya düşürmez, ancak seni şehit etmelerinden korkarım.

Şehitler Efendisi (a.s) buyurdu: Onları başkasıyla değiştirebilir (Allah'a dayanır) İbrahim-i Halil'in (a.s) ateşe atıldığı gün

---

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 329

söylediği ve ateşin kendisi için serin ve esenlik olduğu (Allah bana yeter ve ne de güzel vekildir!) sözüne sığınırım.¹

Eğer beni öldürmeye karar vermiş iseler, ben de Hz. İbrahim (a.s) gibi Allah'a tevekkül edeceğim ve O beni başarılı kılacaktır.

Peygamberler Varisi İmam Hüseyin (a.s)

İmam Hüseyin (a.s), Allah'ın görevlendirdiği peygamberlerin varisidir ve kıyamı da, peygamberlerin kıyam ve hareketlerinin uzantısıdır. İmam Hüseyin (a.s), kıyamının Musa Kelim'in (a.s) kıyamıyla aynı olduğunu kanıtlamak için attığı her adımda, Hz. Musa (a.s) hakkında inen ayetleri okuyordu. Medine'den çıkarken şu ayeti tilavet etmişti: **"Musa, korku içinde etrafı gözetleyerek şehirden çıktı ve 'Ey Rabbim! Beni bu zalim kavimden kurtar.' dedi."**² Bu ayet, Hz. Musa'nın (a.s) Mısır'dan çıkışı hakkında inmiştir.

İmam Hüseyin (a.s) Mekke'ye girdiğinde de, Hz. Musa'nın (a.s) Medyen'e girişi hakkında inmiş olan şu ayeti okudu: **"Medyen'e doğru yöneldiğinde: 'Rabbimin bana doğru yolu göstereceğini umarım' dedi."**³

İmam Hüseyin (a.s) yolculuğunda, şehit edilen Hz. Yahya'dan (a.s) da şöyle söz etmiştir: Yahya b. Zekeriya'nın (a.s) başının İsrailoğulları'na kanıt ve burhan üzere konuştuğu bir hâlde onların zinakârlarından bir zinakâra hediye edilmesi, şüphesiz ki bu dünyanın yüce Allah katındaki alçaklığındandır.⁴ İmam Hüseyin (a.s) bunu söylemekle, yakında kendi başının da İsrailî düşüncede olan bir zinakâra

---

1- el-Futuh, c: 5, s: 26

2- Kasas, 21

3- Kasas, 22

4- el-Futuh, c: 5, s: 26

hediyeye edileceğini anlatmak istiyordu. Böylece Şehitler Efendisi (a.s) kendisini, Hz. Musa'nın (a.s), Hz. Yahya'nın (a.s) ve diğer büyük peygamberlerin varisi olarak tanıtıyordu.

Her halükârda İmam Hüseyin (a.s) insanlara şunu anlatıyordu: Ben Musa Kelim'in (a.s) varisiyim, Yezid Firavun'un yerindedir, münafıklar ve fitneciler ise Firavun'un adamları konumundadır. Bunlar, Hz. Yahya'nın (a.s) başını bedeninden ayıranlar gibidir. Sizler Peygamber'le olduğunuz ve Peygamber'e uyduğunuz sürece Allah'ın rahmetinden nasiplenecek, ilâhî önderlerden koptuğunuzda ise İsrailoğulları gibi başıboş ve şaşkın olacaksınız.¹ Allah'ın vaadi, insanın hakka eğilimi ile rahmet bulutlarının yağması arasındaki bağ-

---

1- İsrailoğulları Hz. Musa'nın (a.s) izinde hareket ettiklerinde, yüz yıllık yolları bir gecede katediyorlardı ve Allah'ın özel nimet ve rahmetlerinden nasipleniyorlardı. Yüce Allah, onları Firavun'un pençesinden kurtardığında, Musa Kelim (a.s) hürmetine Nil nehrinin kükreyen sularını ikiye yarı ve arasından toprak ve kuru bir yol açtı ki onlar rahat bir şekilde geçebilsinler. **"Andolsun ki biz Musa'ya: Kullarımla birlikte geceleyin yola çık da (size) yetişilmesinden korkmaksızın ve (boğulmaktan) endişe etmeksizin onlara denizde kuru bir yol aç, diye vahyetmiştik."** (Tâhâ, 77) Firavun ve askerleri suyun arasındaki toprak yola inmişlerdi ki sular ilk hâline dönüp onları yutuverdi. **"Bunun üzerine Firavun, askerleri ile birlikte onların peşine düştü. Deniz onları gömüp boğuverdi."** (Tâhâ, 78)

İnsanlar, melekûti moral ve ruhiyelerini kaybedip alçak hakî şehvetlerden kaynaklanan isteklerle düşüncelerini sınırladıktan sonra Hz. Musa'dan (a.s) sarmısak, soğan, meyve ve maddî azık istemişlerdi. Bundan dolayı yüce Allah, onları yıllarca çöllerde avare kılmıştı. Allah, şöyle dedi: **"O hâlde, orası onlara kırk yıl haram kılınmıştır. Bu süre içinde yeryüzünde şaşkın şaşkın dönüp dolaşacaklar. Artık böyle yoldan çıkmış kavme üzülme."** (Mâide, 26) Vahiy izinde hareket etmeyen ve ilâhî önderlere uymayanlar, bir gecelik yolu katetmek için de yıllarca oyalanırlar.

lılık ilkesinde saklıdır. İlâhî azap ise, insanın haktan kaçışı ile gazap taşlarının yağması arasındaki buluşmaya işlenmiştir. “Eğer yine eski duruma dönerseniz, biz de döneriz.”¹ “Eğer dönerseniz biz de döneriz.”²

Dini Özgürleştirmenin Ağır Bedeli

Evrendeki her şey belli bir düzene tabidir ve kimseye bedava bir şey verilmez. Bir yandan yüce Allah, hikmeti uyarınca dilediği herkese her şeyi verir ve öte yandan da insanlar, çoğunlukla emek vermeksizin ve zahmet çekmeksizin bir şeye ulaşamazlar. Hz. Yakub (a.s) görüntü itibariyle ve gayb ilminden yardım almaksızın, Yusuf’un (a.s) bir kurt tarafından mı öldürüldüğünü, yoksa kardeşleri tarafından kuyuya mı atıldığını bilmiyordu. Oysaki Yusuf’un (a.s) atıldığı kuyu Kenan civarında idi ve Hz. Yakub’un (a.s) evinden fazlaca da uzak değildi. Hz. Yakub (a.s) yıllarca acı çekerek ve sabrederek ilâhî sınavdan başarıyla çıktı ve şöyle dedi: “**Ben tasa ve üzüntümü ancak Allah’a arz ederim.**”³ Böylece ona, seksen fersahlık bir mesafeden oğlunun gömleğinin kokusunu alabilecek bir melekûti koku alma gücü verildi.

Mısır’daki gömleğin kokusunu aldın

Kenan’daki kuyudakini neden görmedin.⁴

Bunu şiiirleştiren kimse, mutlaka bahsi edilen program uyarınca veya diğer yollardan farklılığı açıklamak istemiştir; sırf eleştiri veya nedensiz farklılık yansıması değildir.

İnsan ilâhî sorumluluğunu yerine getirmeli ve ilâhî lütuf ile yolunun aydınlanması ümidiyle bu uğurda her sıkıntı ve

1- İsrâ, 8

2- Enfâl, 19

3- Yûsuf, 86

4- Gülistan, Sa’di

zahmete katlanmalıdır. “Görelim sevgili kimi ister ve meyli kimden yanadır.”¹

Buna göre maarif ve kemallerin büyük bir bölümü uzun uzadıya acılar çekmeksizin, zahmetlere katlanmaksızın ve sabır gerektirmeksizin süluk ehline bahşedilir. Hz. Yakub’un (a.s) uzun yıllara yayılan sabır ve acısı sonrasında batınî koku alma gücü kazanması bunun örneğidir. Hz. Yakub (a.s) bunu kazandıktan sonra şöyle demişti: **“Eğer bana bunamış demezseniz inanın ben Yusuf’un kokusunu alıyorum!”**² Gözleri âmâ ancak gönül gözü açık olan Hz. Yakub (a.s), uzun bir mesafeden Yusuf’un (a.s) gömleğinin kokusunu almıştı.

1- Risalet ve imamet gibi bazı nimet ve lütuflar vardır ki, onları kime vereceğini Allah bilir. **“Allah, elçilik görevini kime vereceğini çok iyi bilir.”** (En’âm, 124) Kimse ilim ve irfan öğrenmekle nübüvvet veya imamet makamına ulaşamaz. Ancak Hafız’ın tabiriyle:

"Onun vuslatını ancak çalışmaya verirler
Ey gönül, öyleyse gücün yettiğince çalış."

Yani özel alanlar vardır ki onlar öğrenmekle ve tahsil ile kazanılmaz, ancak diğer alanlarda yeterli çalışma olmaksızın da insana bir şey nasip olmaz. Dört asır öncesinden bugüne aşkın hikmet alanının tek eri olan “Sadru’l-Müteallihin” imamet, velayet ve nübüvvetin mevhibetî olduğunu ve kesbedilemeyeceğini kanıtlamak için Hafız’ın şiiirinden faydalanmış ve şöyle yazmıştır: Gaybın dili ve evliya cevherinin nazimi şöyle demiştir:

"Devlet odur ki bağır kan olmaksızın yanına düşsün

Yoksa çalışmakla, amelle cennetler bahçesi, bütün bunlar değildir."
(Usul-u Kâfi Şerhi)

Bütün sermayesini Kur’ân devletinden elde eden Hafız şöyle diyor: Bağır kanıyla ve çerağ dumanıyla kazanılan ilim, mütacel devlettir. Gayret ve zahmetle elde edilen şey bazen var ve bazen de yoktur. Nübüvvet, imamet ve velayet devleti ise kalıcı bir devlettir ki çalışmaksızın, amele ihtiyaç duyulmaksızın ve ilâhî inayet uyarınca elde edilir. **“İşte bu, Allah’ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir.”** (Mâide, 54)

2- Yûsuf, 94

Yusuf'un (a.s) gömleğini taşıyan kişi ise elindeki gömleğin kokusunu alamamıştı.

İmam Hüseyin (a.s), Emevîlerin esaretinde olan ilâhî dini kurtarmak için çok ağır bir bedel ödedi. O Kerbela'ya hareket etmeden önce birkaç gece peşpeşe yüce Peygamber'in (s.a.a) mezarını ziyarete gitmiş ve şöyle hasbihâl etmişti: Selâm olsun sana ey Allah'ın Resulü (s.a.a)! Ben Hüseyin'im; senin oğlun, senin kızın Fatıma'nın (s.a) oğlu. Bu insanlar benim konumumu anlamadı, hakkı zayi etti ve hürmetimi gözetmediler. Seninle görüşünceye kadar huzuruna şikâyetim budur.¹

İmam Hüseyin (a.s) bir sonraki gece, görevini kendisine göstermesini yüce Allah'tan şöyle istedi: Ey celal ve ikram sahibi Allah'ım! Ben marufu seviyorum ve münkerden bizarım. Bu mezarın ve onda yatanın hürmetine, senin razı olduğun yolu bana göstermeni istiyorum.

Sonra kısa bir uyuklama esnasında yüce Peygamber'i (s.a.a) gördü, şöyle diyordu: Şimdi baban, annen ve kardeşin benim yanımdalar. Hepimiz seni özledik. Cennette senin için öyle makamlar vardır ki ancak şehadetle onlara ulaşabilirsin.²

Tarihçilerin bildirdiğine göre İmam Hüseyin (a.s), uyku da Allah Resulü (s.a.a) ile konuştu. Anlaşıldığı kadarıyla bu konuşma "menamiye" hâlinde gerçekleşmiştir. Menamiye hâli, insanın uyanık olduğu ve uyuyan kimsenin değil, uyanık kimsenin hükümlerinin cari olduğu uykuvari bir haldir. Böyle bir hâlde olan kişi, başkalarının sadık rüyada gördükleri şeyi uyanıkken görür.

Şehitler Efendisi (a.s) birkaç defa böyle bir hâlle karşılaşmıştı. O Kerbela'ya doğru giderken şöyle buyurmuştu: "Biz

1- el-Futuh, c: 5, s: 19. Biharu'l-Envar, c: 44, s: 337

2- el-Futuh, c: 5, s: 20. Biharu'l-Envar, c: 44, s: 328

Allah'ınız ve elbette O'na döneceğiz."¹

İmam Zeynelabidin (a.s) sormuştu: Neden bunu dediniz?

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştu: Şimdi bir hâlde idim ki, bu kafileyi ölümün uğurladığı haberi bana ulaştı.² İmam Hüseyin (a.s) Aşura sabahındaki menamiye hâlinde de Allah Resulü'nü (s.a.a) görmüştü ki şöyle buyuruyordu: Sen bu gece bizim misafirimiz olacaksın.³

Dönemin alçakça siyaset ortamını çok iyi bilen İmam Hüseyin (a.s), ilâhî sorumluluğunu belirleyecek vahiy emrinin ulaşmasını bekliyordu. Allah Resulü (s.a.a), ona menamiye hâlinde şöyle buyurmuştu: Cennetteki yüce makamına ancak şehadetle ulaşabilirsin. Aileni ve avlatlarını da yanında götür. Çünkü Allah onları esir görmek istiyor.⁴

İmam Hüseyin'in (a.s) bazı yakınları ve dostları ona şöyle demişlerdi: Senin ailen, ailelerin en azizidir ve kardeşin Zeyneb-i Kubra (s.a) da Benî Haşim Akilesi ve yeryüzündeki kadınların en üstünüdür. Bunları yanına alıp Irak'a götürme, yoksa Emevîlerin elinde esir olurlar.

Ancak İmam Hüseyin (a.s) de, yakınlarının uzlaşsı, sessiz kalma, takiye etme gibi tekliflerini kabul etmeyen geçmiş peygamberler gibi bu teklifi kabul etmemiştir.

Şehitler Efendisi (a.s) Lakabı

Kur'ân sofrasında eğitilen masumlar son sözü söyler. Nasıl ki Kur'ân-ı Kerim bütün peygamberlerin ve onların kitaplarının sözünü tasdik eder, ancak kendisi de onlara şahit ve kuşatıcıdır.

1- Bakara, 156

2- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 379

3- Kelimatu'l-İmam Hüseyin (a.s), s: 413

4- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 328

Bunun açıklaması şöyledir: Kur'ân-ı Kerim ile eğitilen masumlar, geçmiş velilerin yöntem ve siyerini tasdik etmekle birlikte onlara şahittirler ve üstün söz onlara aittir. Yani nasıl ki geçmiş ümmetler için peygamberler geldi ve Kur'ân'ın getircisi olan Peygamberimiz (s.a.a) onların efendisi ve hatemi ise, Hatemü'l-Enbiya'nın (s.a.a) Kur'ân beşiğinde eğitilen halifeleri de geçmiş halifelerin efendileridir. İslâm Peygamberi'nin (s.a.a) Ehlibeyti, geçmiş ümmetlerde velayet makamına veya yüce imamet makamına ulaşan velilerin ve imamların efendileridir. İslâm Peygamberi'nin (s.a.a) Ehlibeyti, hem ümmetin ve hem de önceki imamların imamıdır. Onlar bizim halifemiz, velimiz ve amellerimizin şahidi olduğu gibi önceki halifelerin, velilerin ve şahitlerin de halifesi, velisi ve şahitleridir. **“Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onların üzerine bir şahit yaptığımız zaman, bakalım onların hâli nice olacak!”**¹

Bu mektepte şehadet şerbeti içen birinin geçmiş şehitlerin hatemi ve efendisi olduğu şimdi daha iyi anlaşılacaktır. Buna göre “Şehitler Efendisi” lakabının anlamı, sadece Kerbela şehitlerinin büyüğü ve efendisi değildir. Çünkü bu makam İmam Hüseyin (a.s) için çok küçük ve sıradan bir şeydir. Bilakis o hazret (a.s), hem geçmişte şehadet makamına ulaşan bütün peygamberlerin ve halifelerin büyüğü ve efendisidir, hem de geçmişte şehit olan ve gelecekte şehit olacak masum olmayan bütün şehitlerin efendisidir. İşte bu açıdan bakıldığında, Hz. Fatıma'nın (s.a) geçmiş ve gelecekteki bütün kadınların efendisi olduğu da anlaşılacaktır.

Allah Resulü'nden (s.a.a) şöyle nakledilmiştir: *“Hasan (a.s) ve Hüseyin (a.s) cennet ehli gençlerin iki efendileridir.”*² Bütün peygamberler, veliler, salihler, siddıklar, şehitler cennette genç

1- Nisâ, 41

2- Biharu'l-Envar, c: 22, s: 502

olacaklar, yaşlı değil. Bu iki yüce imam ise onların büyüğüdürler. Bu rivayet gösteriyor ki İmam Hüseyin (a.s), âlemdeki bütün şehitlerin efendisi ve büyüğüdür. Bu makam, o hazretin (a.s), diğer semavi kitaplara şahit olan Kur'ân-ı Kerim'in hakikati ile olan birlikteliğinin bereketindedir. Yani:

- İtretin hakikati Kur'ân'ın hakikatının dengidir.
- Kur'ân'ın hakikati, önceki semavi kitapları tasdik etmenin ötesinde onlara şahittir.
- Her peygamber kendi semavi kitabının dengidir.
- Kur'ân önceki kitaplara şahit olduğuna göre Kur'ân-ı Kerim'in dengi olan itret de önceki yüce ilâhî erlere şahittir.

Şehadet Nimeti

Şehadet, Allah velilerinin ve onların öğrencilerinin Allah'tan diledikleri ve kavuşmakla da Allah'a şükrettikleri büyük nimetlerdendir. Hz. Ali (a.s), münezzeh olan Allah'tan şehitlerin makamını, saadet ehli ile birlikte yaşamayı ve peygamberlerle arkadaşlığı şöyle istemiştir: Şehitlerin makamlarını, saadet ehli ile birlikte yaşamayı ve peygamberlerle arkadaşlığı Allah'tan diliyoruz.¹

Allah Resulü (s.a.a) bir gün İmam Ali'ye (a.s) şöyle buyurdu: Seni din yolunda şehit edecekler, buna nasıl sabredeceksin?

İmam Ali (a.s) şöyle arz etti: Ey Allah'ın Resulü (s.a.a)! Beni din yolunda şehit edecek ve başımın kanıyla yüzümü boyayacak iseler, ben buna şükrederim.²

Yine İmam Ali (a.s) ölümden korkmadığını ve ölümün en üstününün savaş meydanında şehit olmak olduğunu şöyle buyurmuştur:

1- Nehcü'l-Belâğa, 23. hutbe

2- Nehcü'l-Belâğa, 56. hutbe

Ölümün en şerefli (Allah yolunda) öldürülmeğdir. Ali b. Ebu Talib'in canı kudretinde olana andolsun, bana bin kılıç darbesiyle yaralanarak ölmek, Allah'tan başkasının itaatinde olarak yatakta ölmekten daha yeğdir.¹

Emek verip zahmet çekerek ağaçlar diken bir bahçıvan, bu ağaçların olgunlaşan meyvelerini dallarda kalıp da bozulsun diye bırakmaz, bilakis onları toplar ve sevdiği insanlara sunar. İmanlı insan da, ruhunu beden kafesinde çürüteceğine en aziz sevgiliye, münezzeh olan Allah'a sunar ve bunu arzular.

İmam Zeynelabidin (a.s), insanın yaşam kitabı olan dualarında hem kendisi ve hem de izleyenleri için Allah'tan şehadet dilemiştir: *"(Hamd Allah'adır) öyle bir hamd ki, sayesinde saadetli dostlarının arasında saadete erelim ve düşmanlarının kılıçlarıyla şehit düşenlerin arasında yer alalım."*²

Vahiy mektebinin öğrencilerinden olup yakın makamına ulaşan Zeyd b. Harise ile Allah Resulü (s.a.a) arasında geçen bir konuşmaya da dikkatinizi çekmek isterim. Allah Resulü (s.a.a) Zeyd'e sorar: Nasıl sabahladın?

Zeyd arz etti: Ey Allah'ın Resulü! (Mebde ve meada) yakın hâlinde sabahladım.

Allah Resulü (s.a.a): Her şeyin bir hakikati vardır, peki senin iman ve yakininin hakikati nedir?

Zeyd arz etti: Cehennemi ve ehlini, cenneti ve ehlini görüyorum...

Bunun üzerine Allah Resulü (s.a.a) Zeyd hakkında şöyle buyurdu: Bir kul ki Allah, onun kalbini aydınlatmıştır.

Bu arada Zeyd b. Harise Allah Resulü'nden (s.a.a), şehit olabilmesi için kendisi hakkında dua etmesini istedi.³ Çok

---

1- Nehcü'l-Belâğa, 123. hutbe

2- Sahîfe-i Seccadiye, 1. dua

3- Usul-u Kafi, c: 2, s: 53

geçmemişti ki İslâm savaşlarının birinde şehadet Zeyd'e nasip oldu ve böylece o, büyük arzusuna kavuştu.

Allah velileri daima şehitleri büyüksemiş ve yüceltmişlerdir. Onların mezarları, salih ve takvalı insanların eğitildiği beşik gibidir. "Varis Ziyareti"nde şehitlere selâm verir, onların pak olduklarına ve kabirlerinin temiz olduğuna şöyle tanıklık ederiz: "*Tertemizsiniz ve defnedildiğiniz yer de temizlik almıştır.*"¹

Zatı mukaddes olan Allah Kur'ân'da şöyle buyurmuştur: "**Temiz toprak Rabbinin izniyle iyi meyve verir.**"² Masum İmamlar'ın (a.s) bu ayete istinatla, "Temiz toprak temiz meyve verir." buyrukları uyarınca, şehitlerin yattıkları topraklar temiz insanların eğitilme yeridir. Şehadet onların büyük arzusu olduğu için onlar hep Kербela şehitlerine hitaben şöyle demişlerdir: "*Keşke ben, sizinle beraber olsaydım da büyük bir feyizle feyizlenseydim.*"³ Şehitlerin ve mezarlarının sahip olduğu özellikten dolayı zalimler, tarih boyunca şehitlerin mezarlarının ziyaret edilmesinden hep korkmuş, bu ziyaretin önlenmesi için her yolu denemiş ve hatta salih süluk ehli için örnek ve savaş meydanının güçlü öncüsü olan insanlık şahidi şehitlerin hatırasını tarihten silmek için onların mezarlarını bile tahrip etmeye girişmişlerdir. Ancak bu arzularına ne ulaşmışlardır ve ne de ulaşabileceklerdir.

Merhum Şeyh Tusî şöyle nakletmiştir: Abbasî halifesi Mütevekkil'in sarayında yaşlı bir adam vardı. Ansızın bir haberci içeri girdi ve Kербela'daki sidre ağacının kesildiğini haber verdi. Yaşlı adam şaşkınlık içinde, "La havle vela kuvvete illa billah" dedi. Mütevekkil, adamın şaşkınlığının ve "la havle" çekişinin nedenini sordu. Yaşlı adam şöyle dedi: Allah

---

1- Mefatihü'l-Cinan, Varis ziyareti

2- A'râf, 58

3- Mefatihü'l-Cinan, Varis ziyareti

Resulü'nden (s.a.a), "Sidre ağacını kesene Allah lanet etsin!" bedduası nakledilmiştir. Biz de bunun nedenini anlayamıyorduk, ancak o telinin nedeni şimdi anlaşıldı.¹

Bu öyküden anlaşılıyor ki sidre ağacı, İmam Hüseyin'in (a.s) kabrinin tanınması için bir alamet olmuştur. O hazretin (a.s) ziyaretçileri, bu ağaç yardımıyla Şehitler Efendisi'nin (a.s) mezarını buluyorlarmış. Ancak düşmanlar, mezarın yerinin belli olmaması için o ağacı bile yok etmişlerdir. Onlar, şehitlerin mezarlarıyla da savaşmışlardır. Şehitler Efendisi'nin (a.s) mezarını kaybetmek için mezarın olduğu yeri tamamen su altında bırakmışlardır. Müminler Emiri Ali'nin (a.s) mezarı, tahrip edilmemesi için yıllarca gizli kalmıştır. İmam Rıza'nın (a.s) mezarının hemen yanında Aşura günü bomba patlatılmış ve o hazretin Şiaları, İmam Hüseyin'e (a.s) yas tutanlar şehit edilmiştir. Peygamber'i (s.a.a) ve imamı katletmekten çekinmeyen kimse, elbette ki o hazretlerin mukaddes türbelerine bomba yerleştirmekten de çekinmeyecektir. Hakkı batıl ve batılı da hak zanneden kimse, batılı ihya etmekte ve hakkı ortadan kaldırmakta hiçbir tahrip eyleminden geri durmayacaktır.

İmam Ali'nin (a.s) Kerbela Vakiasından Haber Vermesi

Kerbela vakiasından yirmi yıl önce, Müminler Emiri Ali (a.s) Siffin Savaşı'na giderken Kerbela bölgesine ulaşmıştı... Orada uzun uzun ağladıktan ve yakındıktan sonra yüksek bir sesle İbn Abbas'a şöyle buyurmuştu: Eğer buranın nasıl bir yer olduğunu ve burada nasıl bir olayın gerçekleşeceğini bilseydin, sen de benim gibi ağlardın.

1- Emali, Şeyh Tusî, 11. meclis

İbn Abbas'ın aktardığına göre İmam Ali (a.s) orada uzun bir süre namaz kılmış ve sonra da şöyle buyurmuştur: *"Burası Allah erlerinin mezarıdır. Onlar, Allah rızası için kıyam eder, şehadet şerbeti içer ve buraya defnedilirler."*¹

İmam Hüseyin (a.s) muharrem ayının ikinci günü Kerbela'ya girdiğinde, o hazrete (a.s) dediler ki, burası Ney-neva ve Kerbela'dır. İmam Hüseyin (a.s) ashabına buyurdu: Artık inin; burası bize vaadedilen, kanımızın akıtılacağı, çocuklarımızın başlarının vurulacağı ve çadırlarımızın ateşe verileceği yerdir. Durun, hareket etmeyin ve inin! Andolsun Allah'a işte burası ineneğimiz yerdir. Andolsun Allah'a, işte burada kanımız dökülecektir. Andolsun Allah'a, işte burada harimimize saygısızlık edilecektir. Andolsun Allah'a, işte burası kabirlerimizin olduğu yerdir. Andolsun Allah'a, işte burası haşredileceğimiz ve diriltileceğimiz yerdir. Ceddim Resulullah (s.a.a) bana bunu vaadetmiştir ve onun vaadinde hilaf olmaz.²

İmam Hüseyin (a.s), Benî Haşim'e ve Medine halkına yazdığı bir mektupta şöyle buyurmuştur:

Bismillahirrahmanirrahim.

Ali oğlu Hüseyin'den (a.s) Benî Haşim'e:

Sizden bana katılan herkes benimle birlikte şehit edilecektir, bana katılmayanlar ise zafere ulaşmayacaktır. Vesselâm.³

Yani zaferle sonuçlanan ve tevfikle birlikte olan yol ancak Allah'ın yoludur. Allah'ın doğru yolundan başka her yol eğridir. Gidilen eğri yol ile doğru amaca ulaşmak ve kâmil maksudu müşahede etmek mümkün olmayacaktır.

1- Biharu'l-Envar, c: 41, s: 295

2- Nur'us Sakaleyn, c: 4, s: 221

3- Biharu'l-Envar, c: 42, s: 81

5- AKLIN FİLİZLENMESİNDE HÜSEYNÎ (A.S) KIYAMIN ETKİSİ

1- Âşikane Amacın İhyası

Yüce Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: İlim iki kısımdır; dinler ilmi ve bedenler ilmi.¹

Genellikle insanlar, hadiste geçen “bedenler ilmi” ifadesinden, bedenle doğrudan ilişkisi olan tıp, eczacılık... veya bedenî ihtiyaçların temini için işe yarayan arziyat, nebatat, hayatiyet, çiftçilik, hayvancılık... gibi ilimler olduğunu; “din ilimleri” tabirinden de din ile ilgili olan fıkıh, felsefe, kelim ve tefsir gibi ilimler olduğunu düşünürler.

Ancak her söz ve hadise yeni bir renk ve koku katan düşünür arifler, bu hadisi farklı bir şekilde yorumlamışlardır. Ariflere göre beden ilmi, husulî kavramlar ve kavramsal ilimlerdir; din ilmi ise, huzurî bulgular ve sezgisel zevklerdir. Bu bakış açısına göre felsefeci, müfessir, mütekellim, fakih bedenle uğraşan kimsedir. Âşık arif ise ruh ve gönülle ilgilenir. Din ilmi bulgulardır. Çünkü din, kavram değil, bilakis gerçeğin ve hakikatin özüdür. Buna göre, felsefeci “beden ilmi” ve âşık da “din ilmi” kategorisinde yer alır.

Sil varakaları, bizimle hemders isen

Zira ki aşk dersi defterde olmaz.²

1- Biharu'l-Envar, c: 1, s: 220

2- Hafız divanı

Öyleyse, insan anladı mıydı ve ilimle menus oldu muydu onun muhatabı bedendir; hakikati bulduğunda ve bilinen ile bağ kurduğunda da din ile muhataptır. İnsan, ancak bulduğu vakit din gerçeğine ulaşır. Şehitler Efendisi (a.s), İslâm âleminin durumunu inceledikten sonra husulî ilim ve kanıt-sallığın talibi olmadığını; hekimâne sözlerin, ilmî kitaplar telif ve tedrisinin alıcısı olmadığını ve de fıkıh, kelam, tefsir tedrisi pazarının kesat olduğunu bulmuştu. Önceki imamlar bu yolların tümünü kat etmiş ve hatta kendisi de yirmi yıl boyunca bunları tecrübe etmişti.

Şehitler Efendisi (a.s) amelen şöyle buyurmuştu: Bugün husulî düşüncenin alıcısı yoktur ve insanlar âlimane konuşmalar dinlemekten yorulmuştur. Ancak insanların içlerinden bir ses onları ahirete çağırmaktadır. İnsanların batınî kulakları, gaybî bir çağrıcının sesini duymayı beklemektedir. Bugün yeri boş olan ve dünyanın beklediği şey amaçtır; sırf akıl ve mantıktan kaynaklanan değil, aşk ve duygudan yükselen bir amaç. Bu meşale ile dünya aydınlatılabilir ve uyuyanlar uyandırılabilir.

Şehitler Efendisi (a.s) insanların düşüncesini âşıkane amaç ile birleştirdi ve dünyayı gören aklı da aşkın nur yansımalarında diriltti. Önderliğini aşkın güçlü ellerine bırakan kimse, öz tevhit badesiyle mest olur ve ilâhî buyrukları yerine getirmede bütün zorlukları ve tehlikeleri canı gönülden kabullenir.

Akıl ay gibidir ve ay iki yerde ışısız kalır. Bazı geceler yerin gölgesi aya düşer ve güneş ışığının aya ulaşmasına engel olur ve sonuçta ay kararır, karanlık olur. Bu duruma, “ay gölge tutmuş veya ay tutulmuş” denir. Bazen de gündüz vakti güneşin yoğun ışığının yansımaları altında kalan ayın naçiz ışığı görünmez.

Kötü sarhoşluğa tutulan, işin yularını şüphe ve şehvete teslim eden kimsenin aklı husuf hâindedir. Bu aklı gölge tutmuştur ve bu duruma, “Aklın ışık saçması hevaya itaatle

tutulmuştur” denir. Akıl, şehvet ve gazabın gölgesinde kaldığında, artık insan hakkı anlamayacak ve kötü sarhoşluk edecektir. Hakka âşık ve tutkun olan kimsenin akli ise aşkın nur yansması altında kalır. Aşk güneşinin yoğun ışığı, kendi gölgesi altında olan akli asla yok etmez, bilakis daha yüce bir konumdan onu gölgesi altına alır:

Aşk cenabının dergâhı, akıldan çok daha yücedir
O eşiği ancak, canı yeminde olan öper.¹

Canı avuçlarında olanlar ancak aşk dergâhını öpme yeterliliğine sahip olur. Vatanımıza tahmil edilen savaştaki şehitlerimiz ve özellikle de kendisini aşk ile düşman tankının altına atan ve akıl vesvesesine aldırış bile etmeyen Hasan Fehmide bu liyakate sahip olanlardandır. Hafız’ın tabiriyle:

Zinhar, eğer akıl vesvesesini dinlersen
Adem misali rızvan ravzasından çıkarsın.

Hasan Fehmide, aşk iksirinin emriyle öyle bir şey yaptı ki merhum İmam’ın (k.s) da buyurduğu gibi herkese önderlik liyakatı kazandı. Akıl insanın surî faydasına olduğu yere kadar onunla birlikte olabilir. Ama konu İslâm’ı, Kur’ân’ı ve İslâm ülkesini savunmaksa, velayeti fakihî desteklemekse, bunların uğrunda mal ve can sunmaksa eğer, artık akıl böylesi bir yılmaz mücahitle birliktelik gücüne sahip değildir. Savaş meydanının silahşorlarının fedakârlık acısını ve şehadet tehlikesini, ilâhî huzura şerefyap olma ümidiyle kolaylaştırabilecek tek şey aşktır.

Evet, husulî ilim manevî hayatı maddî hayat ile kıyaslayacak ve manevî hayata değer biçecek güce sahip değildir. Fakat şuhudî ilimdir ki bir yandan dünya yaşantısının ucuz ve öte yandan da ahiret yaşayışının değerli olduğunu sanatsallıkla açıklar; ucuzu pahalı ile değiştirme, faniyi Bakî’nin huzuruna

---

1- Hafız divanı

takdim etme, deniyi yücenin huzurunda kurban sunma kararının ana unsurlarını düzenler; sevgili yolunda şehadet arşını düşmanlarla birlikte sınırlı hayat ferşine tercih eder; Kerbela meclisini sadr-ı İslâm'da nakşeder ve bunun ardından da se-kiz yıllık kutsal savunma sahnesini muasır tarihe işler.

2- İzzet ve Kerametın İhyası

İmam Hüseyin (a.s) döneminde, ahlâk erdemleri Emevî hanedanının esaret zincirinde bağılı idi. Emevîler, hayvanî anlamda beden düşkünlüğünü ve şehvetperestliğı yaymış, ilâhî öğreti ve erdemleri unutturmuşlardı. İmam Hüseyin (a.s), dinin el ve ayağına vurulmuş bu düğümleri kıyamıyla çözdü.

Alçaklıktan ve zilletten sakınmak, o hazretin (a.s) buyruklarında dalga dalga büyüyordu. İmam Hüseyin (a.s) hem ata binmiş hâlde savaştığında, hem attan düşürölüp ok ve mızrak yağmuru altında tutulduğunda ve hem de mübarek başı mızrak ucunda olduğunda şu şiirleri okuyordu:

1- İzzette ölmek zillette yaşamaktan daha hayırlıdır.¹

2- Bilin ki zina zade oğlu zina zade (Ubeydullah İbn Ziyad) bizi iki şey: "Kılıç ve zillet" arasında seçenekli bırakmıştır; zillet ise bizden uzaktır. Ne Allah, ne Peygamber'i ve ne de müminler bunu kabul ederler ve ne de pâk ve tahir olan etekler (anneler)...²

3- Allah'a andolsun ki, hiçbir zaman zelil biri gibi onlara el vermeyecek (biat etmeyecek) ve köleler gibi kaçmayacağım... Ey Allah'ın kulları! **"Ben, hesap gününe inanmayan her kibirliden, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a sığınırım."**³

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 192

2- İhticac-i Tabersî, c: 2, s: 99

3- Mu'min, 27

Bu, Musa Kelim'in (a.s) Firavun'a buyurduğu sözdür. Yüce Allah Resulü (s.a.a) de şöyle buyurmuştur: *"Kendi isteği ile zilleti imzalayan kimse biz Ehlibeyt'ten (a.s) değildir."*¹

Şehitler Efendisi (a.s), insanlık toplumu için ilâhî ahlâk ve öğretilerden oluşan yeni bir fasıl açmış, insanın keramet ve şerefini bir kez daha haykırmişti. İmam Hüseyin'e (a.s) şöyle demişlerdi: Sende yücelik ve ululuk vardır. İmam Hüseyin (a.s) buna cevaben şöyle buyurmuştu: **"Asıl üstünlük, ancak Allah'ın, Peygamberinin ve müminlerindir."**² Ben ise yüce Allah'ın izzet ve yüceliğinin mazharıyım.

Yüce Allah şöyle buyurmuştur: **"Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık... Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır."**³ Bütün insanlar aynı baba ve anneden yaratılmıştır, onların arasında hiçbir farklılık yoktur. Allah katında onların en üstünü ise ancak en takvalı olanlarıdır. Bu üstünlük maneviyat alanında olup ahiretle ilgilidir ve bunun dünya ile hiçbir ilişkisi yoktur. Bu ayetin buyruğu uyarınca, bir kabilenin fertleri de dâhil olmak üzere bütün insanlar eşittir.

Yüce İslâm Peygamberi (s.a.a) Mekke'nin fethinden sonra insanların karşısında kavmiyetçilik ve ırkçılık gururunu geçersiz kılarak şöyle buyurmuştur: Bütün insanlar Allah'ın kul-

---

1- Biharu'l-Envar, c: 77, s: 162

İslâm inkılabı öncesinden kalan resim ve filmler, uğursuz Pehlevi rejimi mensuplarının ve bakanların yalalaklık olsun diye şahın, karısının ve Amerika başkanının karşısında rüku haddine varacak kadar eğilmiş olduklarını göstermektedir. Allah'ın karşısında rüku etmeyen ve "Münezzehdir yüce Rabbim" demeyenler, onların karşısında tazim etmişlerdir. Kendi şeref ve haysiyetini görmeyenler, elbette ki şereflerini işte böyle satarlar.

2- Munâfikûn, 8

3- Hucurât, 13

ları ve Âdem'in oğullarıdır. Âdem de topraktan yaratılmıştır. Arabın aceme, kızılın zenciye hiçbir üstünlüğü yoktur.¹ Bütün ırklar ve halklar eşittir.²

Şehitler Efendisi (a.s) konuşmalarında, mektuplarında, sünnetinde, siyerinde, söylem ve eyleminde insan bireylerinin, ırklarının eşitliğine vurgu yapmıştır. Zulüm kimden gelirse gelsin, zulme teslimiyet kimler tarafından yapılırsa yapılsın ve zillete boyun eğmek kimler tarafından gerçekleşirse gerçekleşsin İslâm'ın ruhuyla çelişir.

İzzet ve Kerametın Kaynağı

Yüce Peygamber (s.a.a) ve masum Ehlıbeyti (a.s) insana izzet ve keramet bahşetmiştir. Şehitler Efendisi (a.s) şöyle buyurmuştur: Yüce Allah insana yücelik ve üstünlük bahşetmiştir. **“Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel güzel**

1- Biharü'l-Envar, c: 22, s: 348

2- İnan İslâm Cumhuriyeti anayasasında insanın şerafet ve kerameti hakkında iki madde vardır: Bunlardan biri, bireylerin ve diğeri de, ırkların eşitliği hakkındadır. Kanun koyucular bu iki maddeyi bir arada da getirebilirlerdi, ancak bu iki madde iki farklı konuyu açıkladığından ve anayasanın da normal yasalardan farklı, daha detaylı ve ölçülü olması gerektiğinden dolayı iki madde hâlinde belirtilmiştir. Bir maddede şöyle geçer: Bütün bireyler insanî keramet sahibidir, kimsenin kimseye üstünlüğü yoktur ve herkes kanun karşısında eşittir.

Diğeri madde ise şöyledir: Bütün ırklar, kabileler ve kavimler eşittir; hiçbir ırk diğeriinden ve hiçbir kabile diğeriinden farklı, ayrıcalıklı değildir.

Bu iki maddenin birbirinden ayrı olarak ele alınmasının nedeni şudur: Birinci madde, Hucurât Suresi'nden alınmış olup bireylerin eşitliğine dönüktür. İkinci madde ise yüce Peygamber'in (s.a.a) Mekke fetihinden sonra yapmış olduğu konuşmadan alınmış olup kavimlerin ve ırkların eşitliğine dönüktür. Bu iki konu tamamen birbirinden farklıdır.

rızklar verdik; yine onları, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık."¹ ayeti de insanın keramet ve üstünlüğünü açıklamaktadır.

Burada cevaplanması gereken bir soru vardır: İnsan neden üstün yaratılmış ve üstünlüğü nereden kaynaklanır? Bu sorunun cevabı şudur: **"Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım"**² ayeti insanın üstünlük belgesidir. İnsan Allah'ın halifesidir ve onun tarafından gelmiştir. Bu nedenle üstünlük ve keramet sahibidir. Yani Allah'a halife olmak insana keramet, şerafet ve izzet bahşetmiştir. Yücelik nispeti ile Allah'a bağıntılı olan ruh, işrakî ve teşrifî ulama ile Allah'a ulanan can da öylesi hilâfet ve böylesi keramet zeminini hazırlamıştır.

Bütün bu sözler, söylenmemiş bir ilkenin mukaddimesidir. Herkes insanın keramet ve şerafeti, bütün bireylerin kanun karşısındaki eşitliği hakkında konuşmalar yapmış ve kitaplar yazmıştır. Ancak bir gerçek unutulmuştur ve o da şudur: Halife kendi sözünü değil, kendisini halife tayin edenin mesajını uygulamalıdır.

Halifelik iddiasında bulunup kendi düşüncesini ilâhî vahiyden üstün tutan veya dini kitleleri uyuşturan afyon olarak tanımlayan kimse, Allah'ın halifesi değildir. Böyle biri hilâfeti gasbetmiştir. Çünkü yüce Allah'ın açık mesajı şudur: Din hayat bahşedicidir. **"Ey iman edenler! Size hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman, Allah'ın ve Resulü'nün çağrısına uyun."**³ Allah'ın dini insanı diriltir ve yüce Peygamber (s.a.a) de hayat bahşeden yasanın uygulayıcısıdır.

Yezid ve Übeydullah b. Ziyad gibileri, hilâfet ve keramet tahtına kurulmuş ve kendilerini Allah Resulü'nün (s.a.a) ha-

---

1- İsrâ, 70

2- Bakara, 30

3- Enfâl, 24

lifesi olarak tanıtmışlardır, ancak Rum kralının buyruklarını uygulamışlardır. Sercun (Romalı Hıristiyan) Cemel, Sıffin ve Nehrevan savaşlarında Muaviye'nin sarayında görev yapmış ve Yezid'in savaş dairesinde savaş borusu öttürmüş ve Ömer b. Sa'd da Kerbela'da onun emrini uygulamıştır.

Hüseyin b. Ali (a.s), Emevîlerin ve başkalarının esaretinde olan hilâfeti kurtarmıştır ki hilâfetin yalancı müddeileri dini afyon olarak tanıtmassın ve bilsinler ki Allah'ın halifesi, insanlığıyla halife olan ve kendisini halife kılanın sözünden başka bir söz söylemeyen kimsedir. Çünkü halife kendi düşüncesini, halifeliğini uyguladığı zatın ilmine tabi kılmalı ve amacını onun iradesine uydurmalıdır. İlim ve amelde, zihin ve aynda, tevelli ve teberride onun rızasından başka bir şeyi gözetmemelidir. Halifeliğin anlamı da ancak budur.

3- Namazı İkame Etme

İmam Hüseyin (a.s) Kufe halkına yazdığı bir mektubunda şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz ki Allah Resulü'nün (s.a.a) sünneti katledilmiş ve biatler diriltip yayılmıştır."*¹ İmam Hüseyin (a.s) kanlı kıyamıyla ilâhî hüküm ve sınırları diriltmiş ve namazı ikame etmiştir.

Sadece namaz kılmak, dini diriltmek için yeterli değildir. Namaz kılmak, yetersiz bir örfî tabirdir. Namazı dinin direği olarak gören bir dinin emri de bu öğretiye uygun olmalıdır. Bu yüzden de ayetlerde ve hadislerde, "namaz kılmak" değil, hep "namazı ikame etmek" ifadesi yer almıştır. Çünkü direk, okunabilir bir şey değildir, ancak dikilebilir türden olmalıdır. Eğer namaz ikame edilmezse, dinin bütün azaları çökecektir. Namaz, ancak marifet ile, ihlas ile ve fazilet vaktinde yerine getirilmesiyle ikame edilir. Namaz dinin

---

1- Kelimatu'l-İmam Hüseyin (a.s), s: 315

direği olduğu için namazın girişi ve eşiği konumunda olan ezan ve kamette “hayye ale’s-salat” gibi özel bir tabirle namaza teşvik edilmiştir. Oruç ve hac... gibi ibadetlerde böyle bir tabir söz konusu değildir.

Eğer baba ve anneler namazı ilk vaktinde kılsa ve namaza önem verseler, çocuklar da namaza eğilecek ve ona değer vereceklerdir. Yeni yetişen gençler, temiz ve esen bir fitrata sahip olduklarından dolayı onların toz konmamış gönülleri Allah ile irtibata daha yatkındır. Yedi dokuz yaşlarında çocukları namaz kılmaya alıştırmak baba ve annelerin görevidir. Bu çocuklar, teklif çağına girdiklerinde artık namaz onların yetisi olacaktır. Bu hususta bir hadis şöyle buyurmaktadır: “Çocuklarınızı yedi yaşına geldiğinde onları namaza alıştırmın.”¹

“Yalnız kaldıklarında başka işle uğraşan”² ikiyüzlü namaz kılanların hayatında dinin rolü çok siliktir. Bunlar, sadece namaz kılar ve asla namazı ikame etmezler. Çünkü kıldıkları namazın muhatabının, insanı cehennemle korkutmadan önce kendisinden utanmaya çağıran Allah olduğunu bilmezler. Bisetin başlangıcında inmiş olan “Alak Suresi”nde şöyle geçer: “Allah’ın her şeyi görmekte olduğunu bilmez mi?”³ Günahkâr insan bilmez miki Allah, onun her yaptığını görmektedir. İnsan, önce Allah’ın huzurunda günaha bulaşmamaya çağırılmıştır. İlâhî azapla korkutma olayı ise, insanın eğitiminde hiçbir şeyin kâr etmediği son aşamadır. “Son derman dağlamaktır.”⁴

Kur’ân-ı Kerim, namazı ikame etme emrine ek olarak herkesi dini ikame etmeye de çağırılmaktadır. Bu buyruk,

---

1- Vesâilu’ş-Şia, c: 4, s: 19

2- Hafız divanı

3- Alak, 14

4- Biharu’l-Envar, c: 59, s: 118

Müslümanlarla sınırla olmayıp ilâhî dinin evrensel kültürü konumundadır ve bütün muvahhitleri kapsar. Kur'ân-ı Kerim şöyle buyurmaktadır:

“Dini ikame edin ve onda ayrılığa düşmeyin!” diye Nuh’a emrettiğini, sana vahyettiğini, İbrahim’e, Musa’ya ve İsa’ya emrettiğini size de din kıldı. Fakat senin kendilerini çağırdığın şey, Allah’a ortak koşanlara ağır geldi. Allah, ona dilediğini seçer. İçtenlikle kendine yönelenleri de ona ulaştırır.¹

6- DİNİN FİLİZLENMESİ İÇİN HÜSEYNÎ (A.S) ESERİN SÜRDÜRÜLMESİ

Hüseynî (a.s) Devrimin Kalıcılık ve Ebedilik Sırrı

Tarihte kayıtlı birçok savaş ve katliam vardır ki, bunların bazıları Aşura hadisesinden çok daha kanlı, geniş ve feci olmuştur. Nehcü'l-Belâğ'a şerh yazan İbn Ebi'l-Hadid-i Mutezilî, İmam Ali b. Ebutalib'in (a.s) Cengiz Han ve Tatarların cinayetleri hakkındaki sözlerini yorumlarken şöyle yazar: Ben Moğollar döneminde yaşadım ve onların cinayetlerine bizzat şahit oldum. Buhtu'n-Nasr'ın Kudüs ve Filistin'deki cinayetleri hakkında yazılanlar, kan emici Moğol kurtlarının katliamlarının ve barbarlıklarının ancak bir zerresidir.

Cüveynî'nin "Tarih-i Cihangüşa" kitabında şöyle geçer: Bazı savaşlarda, bir grup diğer bir gruba karşı zafer kazandığında zaferini duyurmak için mağlup olan grubun önderlerinin bedenlerini parça parça eder ve birkaç gün zarfında bu parçaları İran'ın resmî dört kapısına dağıtırlardı. Baş Tebriz'e, kollar İsfahan'a, ayaklar Şiraz'a... gönderilirdi. Alaycı bir tavırla da, "Kısaca bir haftada dünyaya yayıldık" derlerdi. Bazen öldürülenlerin başları bedenlerinden ayrılır, başın derisi yüzülüp içine saman doldurulur ve mızrak başlarına geçirilerek her yerde teşhir edilirdi. İsfahan'da grupsal ayrılığa tutulan iki dindar grup arasında çetin bir savaş başlamıştı. Bu

hengâmede Moğollar da İsfahan'a yaklaşmıştı. Ama şehir kapıları kapalı olduğundan dolayı şehre girmeleri mümkün değildi. Bu iki gruptan biri, diğer grubu ortadan kaldırmak için Moğollarla gizlice anlaşmıştı. Ancak şehrin kapısı Moğollara açıldıktan sonra onlar, bu iki grubun hiçbirine rahmetmemiş ve hepsini kılıçtan geçirmişlerdi.

Anlatmak istediğimiz, tarihte gaddarca gerçekleşen birçok savaşın var olduğudur. Ancak bu savaş ve cinayetlerin tümü tarih sayfalarına gömülmüştür. Bu savaşların karanlık yönlerinin aydınlanması, geçmiş çağlarda bu coğrafyada neler yaşandığının bilinmesi için araştırmacılar tarih mezarlığını açmak zorundadırlar. Öldürülen insanların sırf mazlum olmaları, onların tarih hafızasında kalıcı olmalarını gerektirmez. Tarihte nice mazlumlar unutulmuş, isimleri bile kalmamıştır. Ülke topraklarını genişletmek için ve Allah rızası dışında bir amaç uğrunda savaşanlar tarihe gömülür.

Tarih yüzüğünde yüzük taşı gibi parlayan; cihat, içtihat, kıyam ve ikdam semasının ilk kadri olan tek vakıa, şüphesiz ki Aşura vakiasıdır. Çünkü Şehitler Efendisi (a.s), Allah'ın dinini ihya etmek için kıyam etmiştir. İlâhî din de "ölümü olmayan diri" olduğuna göre bu dinin ihya edicisi de asla ölmeyecek ve adı da âlem levhasına ebediyen kayıtlı kalacaktır.

Emevîler, İmam Hüseyin'in (a.s) ve dostlarının şehadetiyle sonuçlanan Kerbela vakiasından sonra İslâm'ın ortadan kaldırıldığını ve artık hiçbir izinin kalmayacağını düşünüyorlardı. Sarhoş Yezid, bu ham hayallerle şöyle diyordu:

Haşim saltanatla oynadı oysaki

Ne bir haber gelmişti ve ne de bir vahiy inmişti.

Yani din ve hükümet Haşimoğulları'nın oyuncaklarından idi, şimdi ise ondan efsaneden başka bir şey kalmamıştır. Ne bir vahiy inmiş ve ne de bir haber gelmiştir. Ancak İmam Zeynelabidin'in (a.s) ve Hz. Zeyneb'in (s.a) inci yüklü, aydın-

latıcı ve hamasî konuşmalarından sonra Emevîlerin saçmalıkları ortadan kaldırıldı ve din, ölümsüz hayatını buldu.

Hz. Zeyneb-i Kubra (s.a) Emevîlerin Şam'daki sarayında şöyle buyurdu: Andolsun Allah'a, istediğiniz tuzağı kurun, asla bizim adımızı ve yâdımızı unutturamazsınız.

Bu söz, Emevîlerin güç ve kudretin zirvesinde olduğu bir dönemde söylenmiştir. O dönemde Orta Asya'nın büyük bir bölümü ve Avrupa'nın da bazı bölümleri Emevî saltanatının sınırları içindeydi. Bu bölgelerin tümü Yezid'e vergi ödüyordu. Fars ve Roma imparatorlukları dağılmış, Müslümanların egemenliği altına girmişti ve dünyaya hakim olan tek mutlak güç Emevî hükümetiydi. Hz. Zeyneb (s.a) bu mutlak güç karşısında şöyle diyordu: İstedığın tuzağı kur, var gücünle çalış, elinden geleni ardına koyma, andolsun Allah'a bizim zikrimizi yok edemeyecek ve vahyimizi öldüremeyeceksin.¹

Aşura kıyamından sonra esirler kervanı Şam kapısına vardığında, bir adam İmam Zeynelabidin'e (a.s) şöyle sordu: Kerbela savaşında kazanan kim oldu? İmam (a.s) bunun cevabında şöyle buyurdu: Kimin galip geldiğini bilmek istiyorsan, ezan okuduğunda ve kamet getirdiğinde kimin adını andığına bak!²

Aşura kıyamı, İmam Humeyni'nin (k.s) kıyamının ve de kutsal savunma hamasetinin ilham kaynağı olmuş ve de İran halkına akilâne düşünce ve sadıkâne amaç bahşetmiştir. İran halkının millî ve dinî haysiyeti Şehitler Efendisi (a.s) sayesinde gerçekleşmiş, sekiz yıllık kutsal savunması da Kerbela rengine ve kokusuna bürünmüştür. Operasyon gecelerinde öncü birliklerin siperlerinden "Ya Hüseyin (a.s)" mersiyesinden başka bir ses duyulmuyordu.

1- el-Lühûf, Şehadet Sonrası Olaylar (Türkçe çevirisi: Kerbela Şehitlerinin Ardından, Kevser yay.)

2- Biharu'l-Envar, c: 45, s: 177

Mustazaf ve dünya nimetlerinden mahrum insanlar, sırf su ve toprak uğrunda canlarını asla tehlikeye atmazlar. İkinci dünya savaşında Sovyetler Birliği komandoları İran topraklarını işgal ettiklerinde, halkın direnişiyle karşılaşmamışlardı. Bu hamaseti yaratabilecek tek güç, inanç ve dini savunma amacıdır. Dinî yiğitlik ve kahramanlık sayesinde millî çıkar ve maslahatların tümünün temin edilebileceği de unutulmamalıdır. Çünkü münezzeh Allah'ın dini, sultacılığın her türünü reddettiği gibi sulta karşısında teslimiyetin her türünü de reddetmiş ve yasaklamıştır. Millî duyguları dengeleyen, Kur'ân ve itret ışığında vatani koruma ve yüceltmeye çağıran, teşvik eden ve harekete geçiren de yine ilâhî dindir.

Yıllar ve asırlar geçmiş olmasına rağmen İmam Hüseyin'in (a.s) adı, aynen ilk günkü gibi dünya çapında meşhur ve özgürlükçü insanların ümit ve ilham kaynağıdır. Şehitler Efendisi'nin (a.s) matem programları İran ile sınırlı değildir ve hatta bazı ülkelerde tertiplenen yas merasimleri İran'dakinden çok daha canlı ve âşıkane'dir. Hindistan Şiaları Hüseyin (a.s) aşkıyla ve onun adından medet alarak ateşin içinde yürürler. Münezzeh Allah'ın, **"Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve esenlik ol!"**¹ emrine teslim olan ateş, İbrahim-i Halil'in (a.s) gerçek izleyicileri karşısında yakıcılık gücünü yitirir.

Daha geçenlerde Suriye'de "Sahife-i Seccadiye'yi Tanıma Konferansı" tertiplenmiş ve buraya katılan Lübnanlı Hıristiyan bir şair, bir zamanlar kolları zincirlerle bağlanmış olarak bu şehre getirilen ve Emevî sarayına esir olarak götürülen İmam Zeynelabidin'in (a.s) yüce şahsiyetini öven bir şiir okuyarak insanları derinden etkilemişti. Bütün bunlar, Peygamber (s.a.a) evlatlarının Kerbela'da galip olduklarını gösterir. Çünkü asırlar geçmiş olmasına rağmen onların adı, yâdı ve amaçları canlılık ve kalıcılığını korumuştur.

Kısacası şu ki:

– Tabii tarih çerçevesinde olan her şey değişime ve yok olmaya mahkumdur.

– Tabiat ötesi bir renge bürünen şeyler fanilikten korunur ve kalıcı olur.

– Bu iki olayın belgesi, onların kendisinde saklıdır. Çünkü tabiat sınırı çıkış, hareket, karşılaşma ve nitekim yok oluş sahnesidir; tabiat ötesi alanı ise sebat, tecerrüt, devam ve ebedilik meydanıdır. **“Sizde olanlar tükenir ama Allah katında olanlar sonsuzdur, tükenmez.”**¹ Sırf Allah için yapılan bir şey devinim ve hareket zararından mahfuzdur. **“O’ndan başka her şey yok olacaktır.”**²

Kıyamın Canlılığını Korumanın Yolları

1- Erbain Ziyaretine Önem Vermek:

İmam Hasan Askerî (a.s) şöyle buyurmuştur: Müminin, Şia’nın alameti beştir: Her gün elli bir rekât namaz kılmak. Erbain ziyareti yapmak. Sağ elin parmağına yüzük takmak. Secdede alını toprağa koymak. "Bismillahirrahmanirrahim"i yüksek sesle söylemek.³

Hadiste geçen elli bir rekât namaz ile kastedilen, on yedi rekatlık günlük farz namazlarla birlikte günlük sünnet namazlardır. Sünnet namazlar, farz namazların eksiklik ve zaafını telafi eder. Bu alanda özellikle tavsiye edilen ve çok da faydalı olan teheccüt namazıdır. Hadiste dikkat çekilen elli bir rekât namaz, Şiaların özelliklerinden ve de Allah Resulü’nün (s.a.a) ümmete getirdiği miraç armağanıdır. Namazın “müminin mi-

1- Nahl, 96

2- Kasas, 88

3- Tehzib, c: 6, s: 52

racı" olarak tanımlanmasının nedeni, belki de namaz emrinin miraçtan gelmiş olması ve insanı miraca çıkarma özelliğine sahip olmasıdır.

Hadiste hatırlatılan diğer hususlar da Şiaların özelliklerindedir. Çünkü secde ederken alnını toprağa koyan sadece Şia'dır ve ayrıca Şia dışındakiler, "Bismillahirrahmanirrahim"i ya hiç söylemez ya sessiz olarak söyler. Sağ ele yüzük takmayı ve İmam Hüseyin'in (a.s) Erbain ziyaretini sünnet kabul eden de yine Şia'dır.

Hadiste belirtilen Erbain ziyareti ile kastedilen şey, kırk mümini ziyaret etmek değildir. Çünkü kırk mümini ziyaret etme konusu Şia'ya mahsus değildir. Ayrıca "Erbain" kelimesindeki "elif ve lam" takısı, İmam Askerî'nin (a.s) halk tarafından bilinen "Erbain"i kastettiğini gösterir. Birçok hadiste ifade edilen, ancak "elif ve lam" takısı olmayan "erbain" kelimesi bu anlama gelmemektedir. İmam Cafer Sadık'tan (a.s) nakledilen şu hadis buna örnektir: *"Bizim hadislerimizden erbain (=kırk) hadis ezberleyen kimseyi Allah kıyamet günü âlim ve fakih olarak diriltir."*¹

Erbain ziyaretinin önemi, sadece imanın alameti olduğundan dolayı değildir. Erbain ziyareti, bu hadisten de anlaşıldığı üzere farz ve sünnet namazlar konumundadır. Bu hadis uyarınca namaz dinin ve şeriatın direği olduğu gibi Erbain ziyareti ve Kerbela olayı da velayetin direğidir.

Bunu şöyle de açıklayabiliriz: Allah Resulü'nün (s.a.a) buyruğu doğrultusunda, Peygamber'in (s.a.a) nübüvvetinin özütü Kur'ân ve itrettir: *"Şüphesiz ki sizin aranızda iki değerli emanet bırakıyorum... Allah'ın kitabı... ve itretim Ehlibeyt'im (a.s)."*² Allah'ın kitabının usaresi olan ilâhî dinin bir direği

1- Usul-u Kafi, c: 1, s: 49

2- Biharu'l-Envar, c: 89, s: 13

vardır ve o da namazdır. İtretin usaresinin direği ise Erbain ziyaretidir. Bu iki direk, İmam Hasan Askerî'nin (a.s) hadisinde bir arada zikredilmiştir. Ancak bu bağlamda bilinmesi gereken, namazın ve Erbain ziyaretinin insanı nasıl dindar yaptığını anlamamızdır.

Zatı mukaddes Allah, namaz hakkında birçok öğretileri açıklamıştır. Mesela buyurmuştur ki insan, fıtratı itibariyle muvahhittir. Ancak insanın tabiatı, acı olaylar karşısında ağlayıp sızlamak ve tatlı olaylar karşısında ise hayrı engellemektir. Namaz kılan insanlar bunun istisnasıdır. Onlar, tabiatlarının azgın huylarını dengeleyebilirler; sabırsızlık, ağlayıp sızlama, hayrı engelleyicilikten kurtulabilirler ve Allah'ın özel rahmeti dairesinde yer alabilirler. **“Şüphesiz insan çok hırslı ve sabırsız olarak yaratılmıştır. Kendisine fenalık dokunduğunda sızlanır, feryat eder. Bir iyiliğe uğrarsa onu herkesten meneder. Ancak, namaz kılanlar başka.”**¹

Erbain ziyareti de bu özelliğe sahiptir ve insanı sabırsızlıktan, sızlanmaktan, menetmekten alıkor. Şehitler Efendisi'nin (a.s) asıl amacının insanları eğitmek ve arındırmak olduğunu, bu yolda hem açıklama ve hem de canını sunma yöntemini kullandığını bildirmiştik. Bütün bunları bir arada yapmak, o hazreti (a.s) üstün kılan özelliklerdendir.

Kısacası Allah Resulü'nün (s.a.a) risaleti bir yandan kitabı ve hikmeti öğretmek, öte yandan da insanların neflerini arındırmaktır. Böylece hem bilgisizleri bilgilendirmiş ve hem de dalalette olanları hidayet etmiştir. Sonuç olarak da ilmî ve amelî cehaleti toplumdan uzaklaştırmıştır. İşte bu iki amaç, Şehitler Efendisi'nin (a.s) Erbain ziyareti metnine işlenmiştir. Nasıl ki risalet münkirlerinin ve nübüvvet düşmanlarının vahşiliklerinin kaynağı, dünya sevgisi ve dünya vurgunluğu

olmuştu, aynı şey velayet münkirlerinin ve imamet düşmanlarının barbarlıklarının da önemli etkeni idi. Onlar da dünyaya bağlanmış ve gönül vermişlerdi. Erbain ziyaretinde bu gerçeğe şöyle dikkat çekilmiştir: *“Dünyanın aldattığı ve payını (ahiretini) dünyanın değersiz alçak metasına ve ahiretini en değersiz paraya satan, heva ve hevesine dalan ve alçalan kimseler onun aleyhine birleştiler ve ona sitem ettiler.”*

İmam Hüseyin (a.s) Hakkındaki “Kırk=Erbain” Rakamının Özelliği

“Kırk” rakamı, başka rakamların sahip olmadığı bir özelliğe sahiptir. Bahsi edilen özelliğin bazı örnekleri şöyle sıralanabilir:

– Allah’ın peygamberlerinin çoğu kırk yaşında peygamberliğe seçilmiştir.

– Hz. Musa’nın (a.s) zatı mukaddes Allah ile özel mülakatı kırk gece sürmüştü.

– Teheccüt namazında kırk mümin hakkında dua etmek tavsiye edilmiştir.

– Kırk eve kadar olan komşulara güzel davranılması ve değer verilmesi hadislerce bildirilmiştir.

Hadislerde şöyle geçmiştir: Peygamberlerin, velilerin ve mümin kulların ibadet ettikleri yer, ölümlerinden sonra kırk gün boyunca onlara ağlar. Ancak İmam Hüseyin’in (a.s) şehadetinde gökyüzü ve yeryüzü kırk gün kan ağladı. Bu hadislerde geçen gözyaşı veya kan, zahirî anlamında yorumlanmamalıdır. Elbette bunu inkâr etmemek de gerekir.

Bunun açıklaması şudur: Gökyüzündeki gezegenlerde, çıplak gözle görülemeyen birçok patlamalar olmuştur. Ancak uzmanlar, yıldız bilimi ve gözlemevleri yardımıyla bu patlamaları gözlemlemişlerdir. Normal insanlar, sırf bu patlamala-

rı normal gözlerle görmediklerinden dolayı konu hakkındaki haberleri yalanlayamayacakları gibi gökyüzü ve yeryüzünün kan ağlamasını da inkâr etmemelidirler. Çünkü bu gibi konular da normal insanların, hatta rasathaneler yardımıyla görebilecekleri ve ulaşabilecekleri bilgiler türünden değildir.

Aslında melekûfî bir olay mülkî araçlar yardımıyla asla algılanamaz. Mesela en dakik ve en gelişmiş gözlem tekniği yardımıyla dahi, uyuyan bir insanın sadık rüyasında gördükleri rasat edilemez. Çağın Yusuf'unun rüya alanında, on bir yıldızın ay ve güneşle birlikte kendisine secde ettiklerini görmesi, hiçbir rasathane tarafından ne doğrulanabilir ve ne de yalanlanabilir. Anlatmak istediğimiz şudur: Melekûfî göz-yaşı veya kan ağlama olayı, ne tecrübî teknik tarafından doğrulanabilir ve ne de onun yalanlama alanına girer. Ayrıca bir şeyin uzaksanması onun imkânsızlığını göstermez. Görmek için gözü olmayan biri, en azından görenlerin sesini duyacak bir kulağa sahip olabileceğini anlamalıdır.

Bu tür olayları analiz edebilmek için, kendine has terimleri ve uzmanları olan özel bir ilim gereklidir. Bu alandaki uzmanlar ise velayet ehli ve büyük din âlimleridir. Onlar bu tür hadisleri canı gönülden kabul etmiş, gökyüzünün ve yeryüzünün kan ağladığını anlamışlardır. İmam-ı Zaman'ın (a.f) İmam Hüseyin'e (a.s) hitapla şöyle dediği nakledilmiştir: *"Eğer gözyaşlarım kuruyacak olsa, kesinlikle gözyaşı yerine sana kan ağlayacağım."*¹

Hemen belirtmeliyim ki, ölmüş olan biri bütün dinlerde ve bütün milletler arasında saygı ile anılmıştır. Bazı milletler, bir ay sonra ve bazıları da kırk gün sonra ölülerini saygı ve tazimle anarlar. Müslümanlar ve özellikle de Şialar, Masum Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) şehadetinden sonraki ilk kırkın-

---

1- Biharu'l-Envar, c: 98, s: 238

cı günde anma ve tazim merasimleri düzenlemiştir. Ancak İmam Hüseyin'in (a.s) şehadeti bu husustaki tek istisnadır ve o hazret (a.s) kıyamete kadar her yıl şehadetinin kırkıncı gününde anılacaktır.

Rivayet Edilmiş Erbain Ziyareti

Şia rivayetleri, İmam Hüseyin'in (a.s) şehadetinin kırkıncı gününde bazı amellerin yapılmasını önemle tavsiye etmiştir. Bu güne özgü ziyaretin öğle vaktinden önce okunması ve ziyaret sonrasında iki rekât namaz kılınması, sözü edilen amellerden bazılarıdır. Bu vakitte yapılan dua geri çevrilmez, kabul edilir.

Erbain ziyaretinde, İmam Hüseyin'in (a.s) kıyam amacının yüce Peygamber'in (s.a.a) amacıyla aynı olduğuna vurgu yapılmıştır. Kur'ân-ı Kerim ve Nehcü'l-Belâğa uyarınca peygamberlerin peygamberlik amacının iki şey olduğu bildirilmiştir: Bunlardan biri, insanların bilgili ve diğeri ise, nefsin arınması ile akıllı olmalarını sağlamaktır.

Bilgili olmayan insanlar Allah'ın buyruğunun ne olduğunu bilemez, hâliyle ne kendilerini ve ne de başkalarını eğitemezler. Bazıları da bilgidirler, ancak akıllı olmadıklarından dolayı bilgileri doğrultusunda amel etmezler. Bundan dolayı peygamberler, insanları bilgilendirmek ve arındırmak için gönderilmişlerdir. Onlar, insanlara iyilikleri öğretir ve iyi yolu gösterirler. Böylece insanlar iyiliği anlar ve bu doğrultuda amel ederler. Böyle bir toplum Allah evliyasının eğitim beşiğidir.

Kur'ân-ı Kerim'in naklettiğine göre Hz. İbrahim (a.s) yüce Allah'a şöyle arz etmiştir: **“Rabbimiz! İçlerinden onlara bir peygamber gönder; onlara ayetlerini okusun, kitabı ve hikmeti öğretsin ve onları (kötülükten) arındırsın.”**¹

Yüce Allah Hz. İbrahim'in (a.s) bu duasını kabul edip şöyle buyurmuştur: **"O, ümmîlere, içlerinden, kendilerine ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara kitabı ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderendir. Hâlbuki onlar, bundan önce apaçık bir sapıklık içinde idiler."**¹

Bu ayet uyarınca Hicaz halkı, yüce Peygamber'in (s.a.a) bisetinden önce ilmî ve amelî olmak üzere iki büyük soruna tutulmuştu. Bunlardan biri bilgisizlikti ve diğeri dalalet. Yüce Peygamber (s.a.a), bir yandan kitap ve hikmeti öğreterek onları bilgisizlikten kurtardı, alim olmalarını sağladı ve öte yandan da nefslerini tezkiye ederek sapıklıktan kurtardı, adil olmalarını sağladı.

Müminler Emiri Ali (a.s), yüce Peygamber'in (s.a.a) bisetini şöyle açıklamıştır: *"Böylece Allah, Peygamber vasıtasıyla onları dalaletten hidayete erdirdi ve onun konumuyla onları cehaletten kurtardı."*² Yani yüce Allah, Peygamberi (s.a.a) eliyle insanların âlim ve adil olmalarını gerçekleştirdi.

Melekut ve varlıksal nur bağıntısı hasebiyle yüce Peygamber'den (s.a.a) olan ve velayet sahibi olan İmam Hüseyin (a.s)³ de insanları âlim ve adil yapmalıydı. Dinin hüküm, buyruk ve öğretilerini öğretmeli ve onları amel ehli kılmalıydı.

Bu, Ehlibeyt'in (a.s) tümünün görevidir. Onlar dersleriyle, aydınlatıcılıklarıyla, konuşmalarıyla ve mektuplarıyla görevlerini ifa ediyorlardı. Ancak Şehitler Efendisi (a.s), bütün bunların olması gereken temel etkiyi yaratacağından ümitsizliğe düştüğünden dolayı amacına ulaşmak için kanını ve canını

1- Cum'a, 2

2- Nehcü'l-Belâğa, 1. hutbe

3- Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur: *"Hüseyin (a.s) bendendir ve ben de Hüseyin'denim (a.s)."* buyruğuna işaretir. Biharu'l-Envar, c: 43, s: 261

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

da feda etti. Sadece İmam Hüseyin (a.s) hem kültürel, siyasal, içtihadî alanda mücadele etti ve hem de cihadî savaşa girdi.

İmam Hüseyin'in (a.s) Erbain ziyaretinde şöyle geçmiştir: *"O da halka hücceti tamamladı ve ümmete mazeret bırakmadı, yumuşaklıkla nasihat etti ve kullarını cehaletten ve delalet şaşkınlığından kurtarmak için senin yolunda kanını akıttı."*¹

Yani İmam Hüseyin (a.s), ilmî cehalet ve ahlâkî fesat denizine gömülmüş insanların âlim ve adil olması için mazeret bırakmadı, nasihat etti ve kanını bahşetti. Geçmiş peygamberlerin bazıları da içtihadî tebliğ, talim ve tahkikin yanı sıra, barbarlığı melek huyluluğa ve cahilliği İslâmî uygarlığa dönüştürmek için cihat meydanına da inmiş ve bu yolda şehadet şerbeti içmiştir.

2- İmam Hüseyin'e (a.s) Ağlamak:

Meşhur bir rivayete göre İmam Hüseyin (a.s), mutahhar naşının yanı başında duran Hz. Sakine'ye (s.a) genel bir tavsiyede bulunarak, karşılaşılan her kötü olayı bahane ederek kendisine ağlanmasını şöyle istemiştir: *"Garip veya şehit birinin olayını duyduğunuzda benim mazlumiyetime ağlayın."*² Çünkü eğer İmam Hüseyin (a.s) hilâfete ulaşıyorsa, ne bir garip kalacaktı ve ne de biri şehit olacaktı.

Buradan anlaşılan genel kural ve prensip şudur: İnsan, istemediği her acı olayı bahane ederek Şehitler Efendisi'ne (a.s) ağlamalıdır. Anlatılmak istenen şey, acılı insanların duygu ve hislerini dindirmek için o hazreti (a.s) bahane etmeleri ve ağırlarını hafifletmek için o hazrete (a.s) ağlamaları, yakınmaları değildir. Çünkü bu ikisi birbirinden çok farklı şeylerdir. Birincisinin ürünü İmam Hüseyin (a.s) için yas tutmaktır; ikin-

1- Mefatihü'l-Cinan

2- Müstedrekü'l-Vesâil, c: 17, s: 26

cisinin sonucu ise, yürek pareleyen Kerbela vakiasını bahane etmek her ne kadar etkisiz değilse de, insanın kendisinin teselli bulmasıdır.

Şehitler Efendisi (a.s) şöyle buyurmuştur: *“Ben gözyaşı maktulüyüm.”*¹ Yani ben hakkı diriltmek ve batılı yok etmek için kıyam edip öldürüldüm. Beni sevenlerin gözleri yaşla dolmalı, göz pınarlarından taşıp yanaklardan süzülmalıdır.

Bu güzel geleneğin birçok faydası vardır. Bunlardan biri, Ehlibeyt (a.s) sevgisinin Şiaların kalbinde yer etmesidir. Bunun sonucunda, Masum Ehlibeyt İmamları'nı (a.s) seven insan onların düşüncesinden, yolundan ve yönteminden asla ayrılmayacaktır. Çünkü azaları yönlendiren gönüldür ve gönlü yöneten de sevgidir. Hüseyin b. Ali'yi (a.s) sevenlerin gönülleri, onların azalarını doğru yola yönlendirir.

3- İmam Hüseyin'in (a.s) Kanının Bedelinin Alınması:

Şianın görevi âlim ve adil olmaktır. Yani Şia iyilikleri tanımalı ve onlara uygun amel etmeli, dinin buyruklarını gözünden ayırmamalı, din düşmanlarıyla savaşmalıdır. Hadislerin buyruğu uyarınca Şialar, Şehitler Efendisi'nin (a.s) matem günlerinde birbirleriyle görüştikleri zaman şu iki cümleyi söylemelidirler:

“Allah, Hüseyin (a.s) musibetimizde bizim mükâfatlarımızı ve sizin mükâfatlarımızı yüceltsin!” Diğer cümle ise şudur: *“Allah bizi ve sizi, Muhammed (s.a.a) evlatlarından olan velisi Mehdi (a.f) ile birlikte Hüseyin'in (a.s) kanının bedelini talep edenlerden kılsın!”*²

Birinci cümlelerin anlamı kısaca şöyledir: Allah'ım! Bizi gerçek anlamıyla Hüseyin'e (a.s) matem tutanlardan kıl ve bu musibette ortaklığımızın sevabını amel defterimize kaydet!

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 280

2- Mefatihü'l-Cinan

İkinci cümlenin anlamı ise şudur: Allah'ım! Bizi, Hüseyin'in (a.s) yolunu sürdürenlerden kıl ve onun kanının bedelini alma tevfikini bizlere nasip eyle!

Bunlar, Şia'nın resmî şiarlarındandır.

Aşura ziyaretinde de Masum Ehlîbeyt'e (a.s) ve özellikle de Şehitler Efendisi'ne (a.s) hitaben şöyle diyoruz: *“Şüphesiz ki ben, sizin barışta olduklarınızla barışta, savaşta olduklarınızla savaştayım.”*

Buna göre Şehitler Efendisi'ne (a.s) ağlamanın büyük sevabı ve mükâfatı vardır ve aynı zamanda da İslâm ümmetinin yaşam programının bir parçasıdır. Ümmetin yüklendiği misyonun daha önemli boyutu ise, silahlanmak ve din düşmanlarıyla savaşmaktır. Bu savaş pekâlâ şehadetle, esaretle ve yaralanma ile sonuçlanabilecektir. Düşmanın uydu teknolojisi ile ve yazılarla İslâm düzenine ve Müslümanlara darbe indirmek düşüncesinde olduğu bu dönemde düşmanı ve düşmanlığı tanımak gerekir. Bunun sonrasında da hikmet, güzel öğüt ve güzel mücadele yöntemi ile düşmanın kültürel saldırılarını geri püskürtmek ve İslâm ülkesini savunmak gerekir. Kültürel içtihat ve etkinliklerin sonuç vermemesi, etkili olmaması durumunda ise siyasi atılımlarla desteklenen cihattan başka bir seçenek kalmayacaktır.

Bu arada, Kur'ân ve Ehlîbeyt (a.s) için müşriklerden daha tehlikeli olan münafıkları da tanımak ve plânlarını etkisiz kılmak gerekmektedir. Ehlîbeyt İmamları'nı (a.s) şehit edenler müşrikler değil, bizzat münafıklardı. Müminler Emiri Ali'yi (a.s) evinde kalmaya zorlayan ve sonunda da şehit edenler, Hz. Fatıma'yı (s.a) darp edenler, İmam Hasan'ı (a.s) zehirleyen ve şehit edenler, Şehitler Efendisi'ni (a.s) Kerbelâ'da şehit edenler, zahir itibarıyla salih biri olan Ömer b. Sa'd'ın beş vakit namazı cemaatle kılmasını emredip halkın gözünü bo-

yamak isteyenler... münafıklardı. Diğer Ehlibeyt İmamları'nı (a.s) şehit eden Abbasîler tayfası da selef münafıklardı.

Buna göre Şehitler Efendisi'nin (a.s) yolunu izleyenlerin görevi, ona ağlamakla birlikte iç ve dış düşmanları tanımak, uygun silahlarla donanıp ve siyasi maslahatları göz önünde bulundurup onlarla savaşmak ve onları yok etmektir.

Burada, Cabir b. Abdullah'ın Erbain günü ve İmam Hüseyin'in (a.s) mezarının başında Atiyye'ye söylediği sözünü hatırlatmakta fayda vardır. Cabir şöyle demişti: Şüphesiz ki Kerbela şehitlerinin sevabına biz de ortak olduk. Çünkü hem benim ve hem de dostlarımın amacı, Hüseyin'in (a.s) ve ashabının yaptığı yapmaktır.¹

Hakkı seven ve batıla düşman olanların risalet ve sorumluluğu şunlardır:

– Hak ve batıl ölçüsünü, yani Kur'ân'ın ve itretin (a.s) hakikatini tanımak.

– Her şeyi ve herkesi bu ilâhî ölçüye sunmak ve bu mikyas ile değerlendirmek.

– Çirkini ve güzeli tanıdıktan sonra, "Şüphesiz ki ben, sizin barışta olduklarınızla barışta ve savaşta olduklarınızla savaşayım." sorumluluğu uyarınca davranıp Şehitler Efendisi'nin (a.s) kanının bedelini almaya talip olmak.

Hüseyinî (a.s) Kıyamı Sürdürme Koşulları

1- Dünyayı Terk Etme

Yüce Allah'ın dinine yardım etmek dünyayı terk etmekten kaynaklandığı gibi dine karşı mücadelenin kaynağı da dünya sevgisidir. Firavun Hz. Musa'nın (a.s) hak olduğunu bildiği hâlde onun karşısında durmuş ve inkâr yolunu seç-

1- Biharu'l-Envar, c: 65, s: 130

mişti: **“Kendileri de bunların hak olduklarını kesin olarak bildikleri hâlde, sırf zalimliklerinden ve büyüklük taslamalarından ötürü onları inkâr ettiler.”**¹ Bunu yapmasının tek nedeni dünya sevgisiydi.

Gönüllerinde dünya sevgisi taşıyan ve dünyaya gönül veren insanlar, her zaman için masum Ehlibeyt’in (a.s) ilerlemesine tehlike oluşturmuş ve buna engel olmuşlardır. Merhum Kuleynî, Allah Resulü’nden (s.a.a) şöyle nakletmiştir: *“Dünya sevgisi her hatanın başıdır.”*²

İmam Cafer Sadık (a.s) da Erbain ziyaretinde, dünyaya aldananları İmam Hüseyin’in (a.s) düşmanları ve ilerlemesinin engelleri olarak şöyle tanımlamıştır: *“Dünyanın aldattığı ve payını (ahiretini) dünyanın değersiz metama ve ahiretini en değersiz paraya satanlar... onun aleyhine birleştiler ve ona sitem ettiler.”*³

Kur’ân-ı Kerim şöyle buyurmuştur: **“O hâlde, dünya hayatını ahiret hayatı karşılığında satanlar, Allah yolunda savaşıyorlar.”**⁴ Bu ayet doğrultusunda cihadın ve Allah’ın dine yardım etmenin en önemli şartı, dünyayı satıp ahireti almaktır. Münezzeh olan Allah, Allah yolunda cihadın öneminden dolayı *“felyugatıl=savaşıyorlar”* fiilinin öznesinden ibaret olan *“ellezine=onlar”* kelimesine nesneden sonra yani *“fi sebilillah=Allah yolunda”* kelimesinden sonra yer vermiştir. Yani nesnenin öznenen öne geçirilmesi, Allah yolunda cihat edilmesi gerektiğinin önemini bildirir.

İmam Hüseyin (a.s) Aşura günü şöyle buyurdu: *“Dünyaya aldanarak bana karşı durmayın. Dünya, kendisine bel bağlayan ve ümitlenen herkesi ümitsiz olarak geri çevirir; ona tamahla-*

1- Neml, 14

2- Nehcü'l-Fesahat, c: 1, s: 345

3- Mefatihü'l-Cinan

4- Nisâ, 74

nan herkes hüsrana uğrar... Şeytan sizlere musallat olmuş ve yüce Allah'ı sizlere unutturmuştur.”¹

Yine hazret (a.s), mübarek ömrünün son anlarında İmam Zeynelabidin'e (a.s) şöyle buyurmuştur: *“Şeytan bunlara musallat olmuş ve Allah'ı onlara unutturmuştur.”²*

Sonuç şu ki: Dünya eğilim ve sevgisi, dine karşı müca-delenin ve hidayet güneşini söndürme çabasının altyapısını oluşturur. Dünyanın terki ise, Allah'ın dinine yardım etme-nin kaynak ve koşuludur. Dünyayı terk etmenin anlamı eko-nomik veya siyasal veya kültürel çalışma ve faaliyetleri terk etmek değildir. Bizi dünya vurgunluğundan ve bağımlılığın-dan sakındıran Masum Ehlibeyt İmamları (a.s), iki noktaya dikkat çekmişlerdir: Bunlardan biri, tüketimde tasarruflu ol-mak ve diğeri de hayatın son anına kadar çalışmaktır -elbet-teki herkesin işi kendi güç ve konumuna uygun olmalıdır. İşler arasında en öncelikli olanları eğitim, öğretim ve kültü-rel çalışmalardır-. Buna göre çalışma hırsı ve masrafta kanaat etmek, dinî hayat tarzına ilgi duyanların modeli olup dünya bağımlılığını terk etmekle çelişmez.

Şu noktaya da dikkat edilmelidir: İnsan, düşünsel ve kültürel çalışmalarda kanaat etmemeli, bilakis hırslı olmalı-dır. Müminler Emiri Ali (a.s) bu husuta şöyle buyurmuştur: *“Yeni bir şey öğrenmediğim bir gün benim için mübarek değildir.”* Hemen hatırlatmalıyız ki Ehlibeyt'in (a.s) öğreticisi Rahman olan Allah'tır ve onlar da insanlığın öğreticileridir.

Buna binaen, üretimin sınırı olmaz ve öte yandan da tü-ketimde tasarruflu olmak gerekir. İnsan ilim öğrenmek konu-sunda kanaatkâr olmamalıdır. Yüce Allah'ın, **“Andolsun ki, Resulullah, sizin için... güzel bir örnektir.”³** buyurarak insan-

1- Biharu'l-Envar, c: 45, s: 5

2- Kelimatu'l-İmam Hüseyin (a.s), s: 485

3- Ahzâb, 21

lğa örnek gösterdiği yüce Peygamber (s.a.a), sürekli olarak ilmini arttırmasını istemiştir yüce Allah'tan. **“Deki: Rabbim, benim ilmimi artır!”¹**

Hatırlatma: Salih süluk ehli, algısal ve devinimsel hâlle-riyle doğru yola uyarlı olup her türlü eğrilikten uzak olacak şekilde doğru yola girdiğinde, artık onun davranışsal programı orta ölçekte seyir olmayacak ve bizzat en fazlasına, en değerlisine, en çetinine, en yücesine... ulaşmaya kurulu olacaktır. Bundan dolayı da Allah Resulü (s.a.a), sınırsız bir şekilde ilâhî ilminin artmasını dilemiştir. Çünkü bu bağlamda organların zahmete düşmesi ve bedenlerin çalışması hayır alanı kapsamındadır.

2- Ehlibeyt (a.s) Sevgisi

Pak ve masum Ehlibeyt'i (a.s) seven ve onların yolunda hareket eden herkesin Ehlibeyt (a.s) ile birlikte ve onlardan olacağı hadislerde bildirilmiştir. İmam Cafer Sadık (a.s) bu hususta şöyle buyurmuştur: *“Bizi seven herkes bizimle birlikte olacaktır.”²* Salman hakkında nakledilen, *“Salman biz Ehlibeyt'tendir.”³* hadisi de bu bağlamdaki bir başka örnektir.

Ehlibeyt'ten (a.s) olma makamı sadece Salman ile sınırlı değildir. İmam Cafer Sadık'ın (a.s) “Fuzayl b. Yesar” hakkındaki buyruğu da bunu gösterir.⁴ Ayrıca Ehlibeyt'ten (a.s) olma makamı erkeklere mahsus olmayıp kadınlar hakkında da geçerlidir. Hz. Fatıma'nın (a.s) hizmetçisi “Fizze” da bu makama nail olmuştur ve “İnsan Suresi'nin” bazı ayetleri bunu kanıtlamaktadır.

1- Tâhâ, 114

2- Biharu'l-Envar, c: 8, s: 148

3- Biharu'l-Envar, c: 10, s: 123

4- Camiu'r-Ruvat, c: 2, s: 11

Ehlibeyt (a.s), Kur'ân-ı Kerim'in bazı ayetlerine istinat ederek bunun genel çerçevesini belirlemişlerdir. Bu bağlamdaki ayetlerden biri şöyledir: **“Artık kim bana uyarırsa, şüphesiz ki o bendendir.”**¹

Ehlibeyt (a.s) sevgisi, onların velayetini tanıdıktan ve o mukaddes insanlara kalbî eğilim kazandıktan sonra âlim ve adil olmakla sonuçlanacaktır. Kesinlikle adalet ve takva, hem âlimlerin ve hem de onların dışındaki herkesin ortak vazifesidir. Bu sebeple de, ilim öğrenmeye başlamadan önce nefsimizi ıslah etmemiz ve arındırmamız bizlere tavsiye edilmiştir. Çünkü sonraları nefsin tezkiyesi çok daha zorlaşacaktır. Firavun, Hz. Musa'nın (a.s) Allah katından görevlendirildiğini ve mucizelerinin hak olduğunu kesin olarak bildiği hâlde onun peygamberliğini ve mucizesini yalanlamış, inkâr etmişti. Bunun nedeni ise, Firavun'un adil olmayışı ve nefsini arındırmayışı idi. **“Musa ise, ‘İyi biliyorsun ki, bunları ancak, göklerin ve yerin Rabbi apaçık deliller olarak indirmiştir...’ demişti.”**²

Buna göre, bazı insanlar vardır ki ilim sahibi oldukları hâlde, dünya sevgisi taşıdıklarından dolayı adil değillerdir. Pak ve masum Ehlibeyt'in (a.s) sevgisine ulaşabilmek ve bu sevginin bereketlerinden faydalanabilmek için kendimizi ilim ve adaletle donatmalı ve bu yolda dünya sevgisinin tehlikesini önemsizmiş gibi addetmemeliyiz. Nice insanlar yıllarca Allah'ın ayetlerini ve Masumların (a.s) hadislerini dinler ve öğrenir, ama yine de günah işlerler. Bu da dünya sevgisinin, bu ayet ve hadislerin hiçbirisiyle giderilemeyecek kadar tehlikeli olduğunu ve bu ölümcül virüsü kapalı gönüllerin arındıramayacağını gösterir.

1- İbrahim, 36

2- İsrâ, 102

Bu bağlamda gaflet edilmemesi gereken önemli nokta şudur: Gönül sevgiliye bağlanmak ister. Eğer sevgili ısırcılık ve sokuculuk vasfına sahipse, onun sevgisi de yakıcı olacaktır. Ama eğer sevgili melekûfî ruh ve özelliğe sahip ise, onun sevgisi de eğitici ve mutluluk verici olacaktır. Yani sevgilinin celali sevgiyi etkiler ve sevginin yücelik etkisi de sevenin gönülünü yüceltir. Yüce gönül de öncü yüceler ve örnek celal sahipleri gibi, yani Hz. Halilü'r-Rahman (a.s) gibi her tehlike ve afetten âmânda kalır.

Hüseyinî (a.s) Kıyamın Bekasında İmamzâdelerin Rolü

İslâm orduları İran'ı fethedip "Sasanîleri" ortadan kaldırmışlardı. Ama Taberistan'ı ele geçirmeleri çok zordu. Çünkü yolları sıradağlarla ve büyük ormanlarla kesişmişti. Bu bölgeyi atlarla ve develerle geçmek çok zordu.

Taberistan halkı, Dâi-yi Kebir ve Dâi-yi Sağır'den önce ve onlardan sonra İmamzâde İbrahim, Seyyid Hasan-ı Veli gibi bölgeye gelen yüce Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) evlatlarınına bağrına basmış, onları çok görkemli bir şekilde karşılamış ve onların davetleri sonucunda Zerdüş't inancını bırakıp Şiiliği seçmişlerdi.

Eğer bu imamzâdeler Taberistan'a gelmeselerdi, oranın halkı da Kürdistan, Sistan, Kunbed, Urumiye'nin bir kısmının halkı gibi Ehlisünnet olacaklardı. Safevî hükümeti döneminden önce çoğu İran şehirlerinin halkı Sünnî idi. Mazenderan halkı ise İslâm'ı kabullendiği ilk günlerde İmam Ali'nin (a.s) ve evlatlarının velayetini kabullenmiş ve bu velayetin cilvegâhı olmuştu.

İran'ın Kürdistan, Sistan, Beluçistan gibi büyük şehirlerinde imamzâde mezarı ya yoktur ya da sekiz yüz, dokuz

yüz yıllık imamzâde mezarı yoktur. Bazı şehirlerde olan imamzâde mezarlarının en fazla dört-yüz yıllık bir geçmişi vardır. Taberistan'da bulunan imamzâdelerin mezarları ise dokuz yüz yıldan daha öncelere aittir. Amul'de olan imamzâde İbrahim ve Larican'da olan Seyyid Hasan-ı Veli gibi bazı sey-yidlerin mezarlarının üzerindeki sandıkların yediyüz yıllık geçmişi vardır.

Allame Tabatabaî gibi büyükler hem kendi düzeylerinde imamzâdedirler ve hem de meşhur imamzâdelerin çoğundan daha âlim ve daha takvalıdırlar. Merhum İmam (k.s) da onlardan daha âlim, daha cesaretli, daha faziletli, daha fedakâr idi. Ama yine de bu büyük insanlar, imamzâdelerin türbele-rine değer verir, saygı gösterir, tevazu ve aşk ile onların me-zarlarını, türbelerinin kapı ve duvarlarını öperlerdi. Çünkü bu imamzâdeler, Masum Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) adını ve yâdını ihya etmek için canla, başla çalışmış ve çoğu da bu yol-da şehit olmuştur. İran, işte bu imamzâdelerin faaliyetleri so-nucunda Şiiliğin ve Ehlibeyt (a.s) sevgisinin merkezi olmuş-tur. Bu imamzâdelerin risaleti Ehlibeyt'in (a.s) öğretilerini yaymak olmuş ve bu elçilik görevini de layıkıyla yapmışlardır. Sekizinci İmam Ali b. Musa er-Rıza'nın (a.s) İran'da olması, pak ve masum Ehlibeyt (a.s) öğretilerinin İran'da yayılmasın-da ana rol oynadığı da unutulmamalıdır. O hazretin (a.s) mü-barek ayaklarının İran'a değmesi ile ilim havzası Hicaz'dan ve Irak'tan İran'a intikal etmiştir. O hazretin (a.s) İranlı ve diğer öğrencileri tefsir, kelim, fıkıh, hukuk, ahlâk... alanındaki öğ-retilerini yayma sorumluluğunu üstlenmişlerdi.

Genç Neslin Sapma Tehlikesi

Sadr-ı İslâm'da insanlar ve düzenin görevlileri İmam Ali'yi (a.s) tanıyorlardı ve onun parlak geçmişi, kahraman-lıklarını, hicret gecesindeki fedakârlığını; Bedir, Uhud, Hay-

ber ve Hendek savaşlarındaki yiğitliklerini biliyorlardı. Bu nedenle İslâm toplumunda askerî açıdan bir sorun ve buhranın ortaya çıkması beklenmiyordu. Ancak o hazret (a.s) eski dostlarını kaybettikten sonra kendi ümmeti arasında garip ve kimsesiz kalmış, şöyle şikâyet etmişti: *“Nerede iyileriniz, salihleriniz? Nerede hürleriniz, cömertleriniz? Nerede, kazançlarında titiz davranıp sakınanlarınız, dinlerinden kötülük ve günahı giderenleriniz?”*¹ Sonra da İmam Ali (a.s), üzüntüsünün şiddet ve derinliğinden dolayı *“İstirca”* sözüne tutunmuş ve şöyle demişti: **“Biz Allah'ınız ve elbette O'na döneceğiz.”**²

İşlerin idare ve yönetimini ele alan genç nesil İmam Ali'yi (a.s) gerektiği gibi tanıymıyordu. Bundan dolayı da İslâm'ın hazzını onlara tattırmak, cahiliye döneminin putperest yöneticilerinin yaptıkları zulüm ve haksızlığı onlara anlatmak çok zordu. Bunu şöyle de açıklayabiliriz:

– Yüce Peygamber'in (s.a.a) önderliğinde gerçekleşen İslâm inkılâbının birinci nesli Ali b. Ebutalib'i (a.s) tamamen tanıyordu ve bunlar, İmam Ali'nin (a.s) akranlarıydı.

– İnkılâbın ikinci nesli, İmam Ali'nin (a.s) çocukluk ve gençlik dönemini idrak etmemişlerdi. Fakat o hazretin (a.s) orta yaşlılık dönemini, Gadir-i Hum sahnesini, Mekke'de müşriklerden beraat duyurusunu, o hazretin siyasi ve askerî alandaki etki ve rolünü görmüşlerdi. Bunlarla tefahum ve diyalog da zor değildi.

– İnkılâbın üçüncü nesli, o hazretin (a.s) sadece inziva, evine çekilme, çiftçilikle uğraştığı dönemi görmüşlerdi ve Sakife Olayı'nın tozu, o hazretin (a.s) iftihar dolu tarihini ve şeffaf şahsiyetini örtmüştü. Bundan dolayı bunları aydınlatmak çok zordu ve onları hidayet etmek ise daha zordu.

1- Nehcü'l-Belâğa, 129. hutbe

2- Bakara, 156

Şehitler Efendisi (a.s) de imametinin ilk yıllarında İslâm ümmeti arasında tanınmamaktaydı. İnsanlar, Aşura Olayı sayesinde hazretin (a.s) özlü düşüncelerini, Allah'ın dininin hüküm ve öğretilerini tanımışlardı. Kerbela'da o hazreti (a.s) gören ve sözlerini duyanlar, onun yolunu sürdürdüler. Ancak yılların geçmesiyle onlar da birer birer hastalık veya yaşlılık veyahut da ölüm sonucunda siyaset ve toplum arenasından ayrıldılar. Sonraki nesiller, Şehitler Efendisi'ni (a.s) tanımadıklarından ve İslâmî öğretilerden uzak olduklarından dolayı dalalete düştüler.

Sapma tehlikesi, geçmişte olduğu gibi bugün de ülkemizi tehdit etmektedir. Özellikle inkılâp öncesi dönemin karanlıklarını, ülkemize yüklenen savaşın zorluklarını, ülkeyi savunmak için bütün varlıklarını feda eden yiğitlerin fedakârlıklarını, Merhum İmam'ı (k.s) yakından görmeyen, onun ulvî düşünce ve hedeflerini görmeyen inkılâbın genç nesli bu tehdit altındadır.

Pehlevî döneminde ülke sermayesinin büyük bir bölümü Şah'ın ve saray mensuplarının elindeydi. Bu servetler ya yabancı ülke bankalarındaki hesaplara yatırılmıştı veya onların ülke dışındaki eğlenceleri ve şehvet düşkünlükleri için harcanıyordu. Millî servetin az bir miktarı da ülke içindeki zenginlerin ellerindeydi. İşte bu dönemde haksızlık, zulüm, baskı ve adaletsizlik zirveye ulaşmıştı. Düşünce özgürlüğü ve oy hakkı diye bir şey yoktu ve yüksek tahsil yapma, siyasi ve askerî alanda yüksek konuma gelme imkânı herkese verilmiyordu. İnkılâbın üçüncü nesli, Müslüman ve büyük İran halkının tarihî iftiharlarından haberdar olmaz ve bu iftihar yolunu sürdürmezse, İslâm düzeninin değişmesi ve tağutun geri dönmesi imkânsız değildir. Bu olay tarihte hep tekerrür etmiştir.

Gençlerimize inkılâbın ve sekiz yıllık tahmilî savaşın tarihini, İmam Humeynî'nin (k.s) düşüncelerini, İslâm'ın ve ci-

hadın ve de içtihadın değerlerini aktarmalı ve öğretmeliyiz. Gençler, fitratları selim ve İslâm'la yeni tanışma döneminde olduklarından dolayı hak sözü kabullenmeye daha yatkın ve elverişlidirler. Onların İslâm ve inkılâp değerleri hakkında bilgisiz kalmaları, tedrici olarak yabancı kültürün İslâm düzenine sızmasına zemin hazırlayacaktır.

Bu sebeple toplumun içinde bulunduğu koşullar hasebiyle âlimlerin ve düşünürlerin öncelikli görevlerinden biri, genç nesli aydınlatarak İslâm ve inkılâbın doğru yolundan sapmalarına engel olmak ve düşmanların kültürel saldırısı karşısında inkılâbı korumaktır.

Hatırlatma:

1- İmam Ali (a.s) döneminde yaşayan yaşlılar ve orta yaşlılar iki grup idi: Salih grup ve fasit grup. Salih grup, Ali b. Ebutalib'in (a.s) yanında yer alarak ilmî ve amelî açıdan takva edinmişlerdi. Fasit grup ise, Emevîlerle ve Mervanîlerle birliktelikten azgınlık ve taşkınlık kazanmışlardı.

2- Dünya bağımlıları, bahçeden de, bahçivandan da habersiz olan meyve içindeki kurtçuk gibidirler. Yaşantılarını ahirete kuranlar ise, meyvenin karanlık ve dar atmosferinden hicret edip dışarı çıktıklarından dolayı da ötelere haberdar olmuşlardır.

Bir elma bil, göklerle yeri
 Ki ağaçtan göründü Hakk'ın kudreti
 Sen elmanın içinde bir kurt gibisin
 Ağaçtan ve bahçivandan habersizsin
 Elmada olan o diğer kurt da
 Ancak bilgi sahibi, dışardan yana
 Onun hareketiyle yarılar elma
 Dayanmaz elma bu zarara
 Bir damla kendini pınara atar

Oradan da deniz yolunu tutar
 Arifler için bir pınar vardır onu ara
 Ki deniz olur o pınar, onu ara
 Bir zerre ariflik nuru, içte olan
 Yeğdir, seçkin dost, yüz tanıtıcıdan.¹

3- İnkılâbın üçüncü neslinin, kültürel saldırı çemberinin dışına çıkmasından başka bir çaresi ve seçeneği yoktur; aksi takdirde ecnebilerin ansız baskınlarına duçar olacaktır. Çünkü kötü reklâm, kötü öğretim, düzgünsüz davranış ve kayıtsızlık zararlı mikrop veya hastalık yayan sivrisinek gibidir; etkisi hızlı ve yok edilmesi yavaş. Mesela insanın başını kırması bir anlık bir olaydır, ancak onun iyileşmesi uzun zaman alacaktır. Yüksek bir tepeden aşağı düşmek bir anlıktır, o tepeye yükselmek ise uzun bir zamanı gerektirir.

İlmî şüphe veya amelî şehvet, az tecrübeli bir genç üzerinde çok hızlı etki eder, ancak bunu ortadan kaldırmak kolay değildir. “Kuyuya taş atmak kolay, fakat onu çıkarmak zordur.” sözü de bu anlamı ifade eder. Mevlana’dan naklettiğimiz beyitler, Mesnevi’nin dördüncü defterinde daha geniş olarak yer almıştır.²

Ortak Aklın Filizlenmesinde Dinî Merkezlerin Rolü

Müminler Emiri Ali (a.s) masum Ehlibeyt’i (a.s) şöyle tanıtmıştır: “İlim için seçilmişlerden ilim elde etmeye çalışın.”³ Bu cümlede geçen “müstesar” kelimesi, “inkılâbî insanların toplanma yeri” anlamındadır. Buna göre mescit ve camii gibi dinî merkezler daha canlı olmalı, insanlar orada bir araya gelmeli,

1- Lübb-i Lübab-i Mesnevi, Telif, Molla Hüseyin Kaşifi, s: 292-293

2- Mesnevi, Mevlana, Dördüncü Defter

3- Nehcü'l-Belâğa, 105. hutbe

dinî düşünce ve gerçeklerin dile getirilip karşılaştırılması sonucunda ortak akıl geliştirilmelidir.

Yalnız olarak düşünmek, yalnız olarak namaz kılmak ve Peygamber (s.a.a) Ehlibeyti'ne (a.s) yalnız olarak ağlamak her ne kadar sevabı olan güzel bir amel ise de, ortak aklın filizlenmesi bağlamında yeterli değildir. Mescit, cuma ve cemaat namazları ve uluslar arası bir kongre konumunda olan hac ameli gibi sosyal programlara katılım yönündeki tavsiyelerin tümü sosyal aklı filizlendirmeye dönüktür. İlmî olgunluğa ulaşmayan bir toplum millî iktidarı yakalayamayacaktır. Çünkü akıllı bir millet özgürce düşünür ve özgürce de yaşar. Böyle bir millet ne başkalarına yük olur ve ne de başkalarının yükünü taşır.

Dinî merasimlere ve Şehitler Efendisi'nin (a.s) matem meclislerine katılmanın birçok faydaları vardır. İmam Hüseyin (a.s) bu hususta şöyle buyurmuştur: Bize yönelen -dinî meclislere katılan-, bizimle ilgili kitaplar okuyan, bizim sünnet ve siyerimizi öğrenen kimse, (önce de naklettiğimiz gibi) dört faydaya ulaşacaktır:

“Bizim ekol ve mahfilimize gelen kimse şu dört yararın birine ulaşacaktır: Sağlam bir ayet öğrenecek, sosyal ve ahlâkî yasaları ve de ilâhî buyrukları öğrenecek, eşitlik ve kardeşlik yordamını öğrenecek, âlimlerle birlikten faydalanacaktır.”¹

1- İlâhî muhkem ayetleri, tevhidî dünya görüşü ve öğretileri öğrenecektir.

2- Eğer derin dinî öğretileri algılayamazsa bile adalet öğreten öyküleri, dengeli olarak işleri yürütmeyi ve güçlerini dengelemeyi öğrenecektir.

1- Biharu'l-Envar, c: 44, s: 195

3- Eğer anlama gücü çok zayıf olsa dahi en azından sosyal dayanışmayı, kardeşlik adabını, arkadaşlık kurallarını, alış veriş adabını öğrenecektir.

4- Bunların hiçbirine ulaşmasa bile âlimlerle birliktelik nimetinden faydalanacak, sorunlarını onların huzurunda giderecek veya yeni sorunlara duçar olmayacaktır.

Elbette ki en mükemmel olanı bunların tümünden bir arada faydalanmaktır. Bunun mümkün olmaması durumunda da gücünün yettiklerini sahiplenmelidir.

Bu tavsiye uyarınca, İmam Hüseyin (a.s) adına tertiplenen programların içeriği tevhit, nübüvvet, mead gibi itikadî konular veya İslâmî hükümler veya İslâm dini açısından ahlâkî ve sosyal kurallar ve sünnetler veya bu ilmî konularla birlikte katılımcılar arasında kardeşlik adabı, birlik ve sevgi veya âlimlerle birliktelik sayesinde ilmî ve sosyal adabı öğrenmek olmalıdır. Aksi takdirde bu merasimlerin Şehitler Efendisi (a.s) ile hiçbir bağı olmayacak veya çok az olacaktır.

Hüseyin b. Ali (a.s) bir başka hadisinde şöyle buyurmuştur: Bizi seven kimse biz Ehlibeýt'ten (a.s) olur.

Sordular: Siz Ehlibeýt'ten (a.s) mi olur?

İmam (a.s) buyurdu: Evet, biz Ehlibeýt'ten (a.s) olur.

İmam (a.s) bu cümleyi üç defa tekrarladı ve sonra da şöyle buyurdu: İbrahim-i Halil'in (a.s), "**Artık kim bana uyarırsa, o bendendir.**"¹ sözünü duymamış mısınız?²

Ayrıca unutulmamalıdır ki yüce Allah Hz. İbrahim'i (a.s) bütün muvahhitlerin babası olarak tanıtmış ve şöyle buyurmuştur: "**Babanız İbrahim'in dini.**"³ Buna göre gerçek Müslüman Hz. İbrahim'in (a.s) manevi oğludur; kâmil ve masum

1- İbrahîm, 36

2- Nezhet'ün Nazir ve Tenbihu'l-Hatir, s: 85, 19. hadis

3- Hacc, 78

insanların manevi oğlu da onların Ehlibeyt'inden sayılır. Salman'ın müşerref olduğu, "*Salman biz Ehlibeyt'tendir.*"¹ lakabı, sadece Salman ile sınırlı değildir, İslâm dünyasının birçok erkek ve kadınları bu yüce makama ulaşmış ve bununla iftihar etmişlerdir.

Masum Ehlibeyt'in (a.s) bazı faziletlerini içeren "İnsan Suresi"nin ayetleri "Fizze'yi" kapsamına almış ve şöyle buyurmuştur: "**Onlar, kendi canları çekmesine rağmen yemeği yoksula, yetime ve esire yedirirler.**"² İmam Cafer Sadık (a.s) da Kum şehrinin meşhur hadisçilerinden olan İsa b. Abdullah hakkında şöyle buyurmuştur: "*O, biz Ehlibeyt'tendir.*"³

Bütün bu söylenenler, Allah Resulü'nün (s.a.a) "*Ben ve Ali, bu ümmetin iki babasıyız.*"⁴ buyruğuna dayanmaktadır. Çünkü bu ilkeye istinaden masum Ehlibeyt'in (a.s) gerçek izleyicileri o mukaddes insanların manevi evlatları sayılır ve her ailenin evladı da o ailedendir.

Dinî merkezlerde bulunmanın bir diğer faydası da canı arındırmak ve nefsi tezkiye etmek gibi yüce bir etkidir. Kur'ân-ı Kerim bu merkezler hakkında şöyle buyurmaktadır: "**Orada temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da tertemiz olanları sever.**"⁵

Mescit ile medrese arındaki fark şudur: Medrese ilim öğrenme yeridir, mescitte ise eğitim ve öğretimin yanı sıra ruh da eğitilir, karanlıklardan ve pisliklerden arındırılır.

Kur'ân ve itret (a.s) birbirinin dengi olduğundan dolayı Kur'ân öğretilerinden veya itret eserlerinden bahsedildiği,

---

1- Biharu'l-Envar, c: 10, s: 123

2- İnsân, 8

3- Biharu'l-Envar, c: 47, s: 349

4- Biharu'l-Envar, c: 66, s: 343

5- Tevbe, 108

onların ilim ve amellerinden faydalanmaya yönlenmiş takvalı insanlardan söz edildiği her yerdeki en bariz örnek münez-zeh Allah'ın şu buyruğunun içeriğidir: **“Allah'ın, yüceltilmesine ve içlerinde adının anılmasına izin verdiği evlerde hiçbir ticaretin ve hiçbir alışverişin kendilerini, Allah'ı anmaktan, namazı kılmaktan, zekâtı vermekten alıkoymadığı birtakım adamlar, buralarda sabah akşam O'nu tespih ederler. Onlar, kalplerin ve gözlerin dikilip kalacağı bir günden korkarlar.”**¹

Hüseyniye ve mescit marifetten yoksun ağlamanın, sızlanmanın ve hüznlenmenin yeri değildir, bizzat öğrenme ve bilgi edinme yeridir. Düşünce ve akıl ürünü olan gözyaşı, aynen berrak bir zemzem pınarı gibi insana cesaret, yiğitlik ve gönül sefası verecektir.

Sırf duygu ve şefkatten kaynaklanan ağlama, zelilâne ağlama türünden olup fazla da bir değer ve mükâfatı yoktur. Hafız hazretleri şöyle demiştir:

Gizli ocağımın haremde oturanın gözyaşını
Yedi perde ötesinden pazara çıkarırsın.

Burada geçen gözyaşı, akıl pınarından coşan ve akan gözyaşındır. Bu gözyaşının bir damlası, cehalet ve düşmanlık ateşlerini söndürür ve topluma aydınlık verir.

Bir matem marşını dinlemekle gözyaşı döken insan, bir fıkrayı duymakla da, içeriğinden tamamen haberdar olmaksızın kahkaha atacaktır. Böyle bir insan duygusal davranan biridir. Arifâne bir şekilde etkilenen ve konuşan insanın sevinç ve üzüntüsü ise aşikânedir. Kerbela olayı'nın önemini masum Ehlibeyt'in (a.s) siyer ve sünnetinde aramak gerekir. İmam Zeynelabidin (a.s) Kerbela olayından sonra birkaç yıl yaşadı ve asla gülmedi. Kerbela olayına şahit olan bazı kadınlar, yaşadıkları müddetçe bir çatı altına ve gölgeye girmediler.

Yüce İslâm Peygamberi (s.a.a) Aşura olayından altmış yıl önce ve İmam Ali (a.s) de yirmi yıl önce bu olaya ağlamıştır. İmam Ali (a.s), ayağına saplanan okun çıkarılmasına ve zehirli kılıcın mübarek başına indirilmesine ağlamamış, ancak İmam Hüseyin'in (a.s) mazlumluğuna ağlamıştır. Bu üzüntü ve gözyaşları arifânedir. Çünkü ilâhî imamet ve velayet o kadar yüce ve değerlidir ki onun terkedilmişliğine gökler kadar üzülmek gerekir.

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurmuştur: *"Ben gözyaşı maktulüyüm, beni anan her mümin ancak ağlar."*¹ Yani hazretin (a.s) mazlumiyetine gözler dolusu ağlamak ve yanakları gözyaşlarıyla ıslatmak gerekir. Böylesi gözyaşı, Şehitler Efendisi'nin (a.s) sevgi tohumunu Şiaların gönüllerine ekecek ve sulayacaktır.

Müminler Emiri Ali (a.s) Kumeyl Duası'nda gözyaşını, ilâhî erlerin silahı olarak tanıtmıştır.² Nefs şeytanına galip gelmek için nale etmek, yakınmak, sızlanmak ve ilâhî azap korkusuyla ağlamak gerekir. Dış düşmanlara karşı galebe etmek için de Şehitler Efendisi'ne (a.s) gözyaşı dökerek gönüllerde yiğitlik, cesaret ve şehadet hasletini diriltmek gerekir.

Hz. Sakine (s.a), İmam Hüseyin'in (a.s) başsız bedeniyile vedalaşırken başkalarının duymadığı bir sözü o hazretten (a.s) duymuştu. Çünkü kesilmiş boğazın herkes tarafından duyulabilir mülkî sesi olmaz. Başsız bedeninin sözünü, ancak bunu duyma gücüne sahip olan Hz. Sakine (a.s) duyabilirdi. Çünkü İmam Hüseyin (a.s) onun hakkında şöyle buyurmuştu: *"Sakine'ye gelince, ona galip olan şey Allah'a garkolmaktır."*³ Yani Sakine (s.a) ilâhî cemal ve celal denizinde yüzmektedir.

1- Emali, Şeyh Saduk, s: 118

2- Mefatihü'l-Cinan

3- el-Küna ve'l-Elkab, c. 2, s: 424

“Bu zekânın mahremi zekâsızlıktan başkası olmaz.”¹

Şehitler Efendisi (a.s), Hz. Sakine’ye (s.a) buyurmuştu ki, Şialarıma benim mesajımı ulaştır:

Şialarım, leziz suyu içtiğinizde beni hatırlayın
Veya bir garip ya da şehit duyduğunuzda bana ağ-
layın.²

Toplumun bütün mahrumiyet ve sorunlarının kaynağı Emevîlerin, Mervanilerin ve Abbasîlerin hükümeti gasbetmeleri ve de zulüm, cehalet ve fakirliğin Masum Ehlîbeyt İmamları’nın (a.s) eliyle ortadan kaldırılmasına engel olmalarıdır. Eğer İmam Hüseyin (a.s) hilâfete ulaşıyorsa, toplumu adaletle yönetecekti; artık toplumda mazlum, garip, şehit ve mahrum kalmayacaktı.

Emevî yağmacılar, Müminler Emiri Ali’nin (a.s) hükümetine tabi bir bölgede Yahudi bir kadına saldırmış ve ayağında ki halhalı almışlardı. Bunun haberini alan İmam Ali (a.s) şöyle buyurdu: “Eğer Müslüman bir insan bu olayı duyar da üzüntü ve kederinden ölürse asla kınanmaz. Hatta bana göre ölmesi daha iyidir, uygundur. Hayret ki hayret!”³ Nakledildiğine göre İmam Ali (a.s), halifeliği döneminde dilencilik yapan yaşlı ve kör bir adamı görünce onun kim olduğunu sorar. Derler ki: Bu yaşlı adam Hıristiyandır, görmesini yitirip çalışma gücünü kaybettiğinden dolayı dilencilik yapmaktadır. Bunun üzerine İmam Ali (a.s) şöyle buyurdu: Bu adam, genç ve güçlü olduğu müddetçe bu topluma hizmet etmiştir. Gücünü kaybettikten ve yaşlandıktan sonra dilencilik yapmamalıdır. Beytülmalın onun payını belirleyin ve verin.⁴

1- Mesnevi, Mevlana

2- Müstedrekü’l-Vesâil, c: 17, s: 26

3- Nehcü’l-Belâğa, 27. hutbe

4- Tehzib, c: 6, s: 292

Bunlar, Masum Ehlîbeyt'in (a.s) hükümet programında yer alan fesat, yoksulluk ve ayrımcılıkla mücadelenin somut örnekleridir. Başkalarının ise böyle bir programı yoktu ve bununla ilgilenmiyorlardı bile.

Aklın Filizlenmesinde Din Bilginlerinin Görevi

1- Bilgi Doğrultusunda Amel

Amel edilmeyen ilmin bir faydası yoktur ve hatta amel birlikteliğindeki ilmin de sürekliliği yoktur. Bazı meşhur âlimler, hayatlarının sonlarına doğru unutkanlığa tutulup gitgide ilimlerini kaybeder ve şu ayetin örneği olurlar. **“İçinizden kimileri de, bilgili olduktan sonra hiçbir şeyi bilmesin diye ömrünün en düşkün çağına ulaştırılır.”**¹

Bildikleriyle amel eden ve hatta makulu şuhut etmeye çalışan âlimler, ilim hâlinde dünyadan ayrılır ve bu vasıfla da haşredilirler. İlmiyle amel etmeyen âlimler ise avam olarak ölürlere ve berzahları kolay kat edemezler.

Rivayet edildiğine göre İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: *“Bizim Şialarımızdan kırk hadisi ezberleyen kimseyi izzet ve celal sahibi Allah, âlim ve fakih olarak diriltecek ve ona azap etmeyecektir.”*²

Yine İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: *“(Kıyamette) âlim kimseye denecektir ki, dur ve güzel olarak eğittiğin insanlara şefaet et!”*³

Açıktır ki kıyametin âlimleri, dünya hayatında tam bir ihlâs üzere ilmiyle amel eden kimselerdir. Bunun ürünü ise, kendilerini azaptan kurtarmak ve insanlara şefaet etmek ol-

---

1- Nahl, 70

2- Biharu'l-Envar, c: 2, s: 153

3- Biharu'l-Envar, c: 2, s: 16

muştur. Bu âlimler, dünya hayatındaki söz ve amelleriyle de insanları ahlâkî rezilet cehenneminden uzaklaştırıyorlardı.

2- Bidat ve Hurafeye Karşı Mücadele

Yüce İslâm Peygamberi (s.a.a) şöyle buyurmuştur: *“Ümmetimin arasında bidatler ortaya çıktığında, âlim ilmini ortaya koymalıdır (ilim silahıyla bidatlere karşı savaşmalıdır), aksi hâlde Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun.”*¹

Eğer sıradan insanlar kendi hallerine bırakılacak olsa, denizaltı ve uzay gemisi yapacak teknik ve teknolojiye sahip olsalar bile doğru yoldan sapacaklardır. Japonya ve Çin halkı, bilim ve teknoloji alandaki atılımlarına ve gelişmelerine rağmen kültürel fakirlik sınırının altında yaşamaktadırlar. Çünkü kendi ürettikleri putlar karşısında tazim etmektedirler. Çağdaş görüntülü nice batılılar bugün bile falcılık yapmakta ve hurafelere inanmaktalar.

Taliban’ın “Buda” heykelini ortadan kaldırmasına hem Japonya ve hem de İran itiraz etmişti. Japonların itiraz gerekçesi, bu put ve heykele ibadî yücelik ulamaları ve mukaddes kabul etmeleri idi. İran’ın itiraz nedeni ise şu idi: Heykel de yeraltında saklı testi, tabak, seramik türleri gibi eski çağlardaki sanat anlayışını yansıttığından ve zaman olarak hangi döneme ait olduğunu barındırdığından dolayı korunması gereken kültürel mirasın bir parçasıdır. Bundan dolayı korunmalı ve yok olmasına engel olunmalıdır.

Geçmişte insanlar ev, işyeri ve hamam kapılarının üstüne at nalı takar ve bu yanlış inanışın geçmişini bilmeksizin bunun uğur getireceğine inanırlardı. Oysaki İmam Hüseyin (a.s) şehit edildikten sonra Ömer b. Sa’d’ın verdiği emirle bir grup

---

1- Biharu'l-Envar, c: 45, s: 234

asker, övünmek ve iftihar etmek için atlarının ayaklarına yeni nallar çaktılar ve bu atları şehitlerin pak naaşları üzerinde koşturdular. Atların ayakları altında kalan şehitlerin göğüs ve sırt kemikleri ezildi, kırıldı. Şehitlerin bedenleri üstünde at koşturanlar Kufe'ye geri dönerken kimi insanlar bu atların nallarını öptü, gözlerinin üstüne koydular ve teberrük amacıyla da evlerinin kapılarının üstüne astılar.

Sonraları "Ebu Reyhan-i Birunî" gibi büyükler bu cahilce işin geçmişini anlatarak insanları aydınlattılar. Esefle belirtmek gerekir ki elli yıl öncesine kadar bu çok yaygındı. Sırf uğursuzluk ve iğrençliğin özü olan bir şey teberrük ve uğur kaynağı olarak görülüyordu. Mescit ve camilerin çoğalması ve de bilinçli din âlimlerinin gayreti sonucunda bu hurafî gelenek de ortadan kaldırılmış oldu.

Mescitlerin yaygınlaşması, minberlerde konuşmalara ilgi gösterilmesi ve Peygamber (s.a.a) evlatlarının âlimane buyruklarının yayılması ile cehalet ve hurafe kapısı kapanır. Yoksa hurafeler ve batıl inançlar, eski gelenekler adı altında değer kazanacak ve kutsal kabul edilecektir. On üç rakamının uğursuzluğu, tek hapsirme durumunda yapılmak istenen işi askıya alma... sözü edilen hurafelerin bazı örnekleridir. Bunlara inanmak için hiçbir delil ve belge mevcut değildir.

Bugün de Şehitler Efendisi'nin (a.s) matem merasimlerinde yanlış ve uyduruk adetler görülmektedir. Çok ağır ve hiçbir anlam ifade etmeyen bazı bayrakların taşınması bunun örneğidir. Bu, akıllıca bir iş değildir; Kur'ân ve hadislerde de buna tavsiye edilmemiştir. Hüseyin (a.s) mateminde bilinçli olarak hüznülenme, sızlanma, ağlama, başa ve göğse dövünmeler ancak insanı eğitir. Ağır ve soğuk demirin elinden bir şey gelmez.

Medrese ve üniversite kökenli düşünce öncülerinin, dindar esnaf ve sanatkarların vazifesi, Şehitler Efendisi'nin (a.s)

matem merasimlerini en güzel ve en yetkin şekilde tertiple-
mek, bu merasimlerin ihyası için erkekçe harcama yapmak ve
kadınca ağlamaktır. Ancak böyle bir harcama kabul edilir ve
ancak öyle bir içten ağlama verimli olur.

Vesselâmu aleykum ve rahmetullahi ve berakatuh

